Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):
Titel | Title: Bibliothek for Morskabslæsning : 1820-1825 : 1.-12. Bd.
Alternativ titel | Alternative title: Bibliothek for Moerskabslæsning.
Bindbetegnelse | Volume Statement: 1821; Vol. 5
Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh., 1820-1825
Fysiske størrelse | Physical extent: 12 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 57 8°
1 1 57 0 8 0 0 1 5 1 6 + Rex

57. - 9.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bibliothek

for

Moerskabslæsning.

Femte Bind,

eller

Anden Aargangs andet Bind.

Kjøbenhavn.

Udgivet og forlagt af den Gyldendalske Boghandling.

1821.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Indhold:

Side.

Den hellige Cecilia. En Legende af H. v. Kleist. . . . . 1.
(Udaf: Erzählungen v. H. v. Kleist 2ter Theil. Berlin. 1811.)

Italienske Sæder og Skikke, ... 20.
og . . . . . 218.
(Udaf: W. Müllers Rom, Römer und Römerinnen. Berlin 1820.)

Mit Livs mærkværdige Begivenheder. Egenhændig optegnede af Frederikke Sophie Wilhelmine, Markgrevinde af Bayreuth, Frederik den Stores Søster, fortsat, ... 81.
Sluttet. . . . . 240.
(Af Memoires de Frédérique Sophie Wilhelmine, Margrave de Bareith &c. &c. 2 Tomes. Bronsvic 1810.)

Side.

Fundet. Sandfærdig Skildring af Fouqué. 121.
(Af Minerva; Taschenbuch auf 1822.)
Familiebilledet. En Fortælling af Apel. . 161.
(Udaf: Cicaden von Apel. Berlin. 1810.)
Vandring og Hjemkomst. En Fortælling af Prätzel. . . . . 264.
(Udaf: Prätzels Launen der Liebe. Leipzig. 1821.)
Den florentinske Maler Cosimos Synderligheder. . . . . 311.
(Udaf: Herzensergießungen eines kunstliebenden Klosterbruders. Berlin. 1797.)
Russiske Yndlinge. . . . . 321.
(Udaf: Russische Günstlinge. Tübingen. 1809.)
Sæbesyderen Caspar Fröhlich, en Fortælling af Frohreich. . . . . 407.
(Udaf: der Palmen-Sonntag von H. Frohreich. Berlin. 1803.)
Biographie og Characteristik: Maleren Francesco Francia. . . . . 470.
(Udaf: Herzensergießungen eines kunstliebenden Klosterbruders. Berlin. 1797.)

Den hellige Cecilia

eller

Musikens Magt.

En Legende.

(Udaf Erzählungen von Heinrich von Kleist. 2ter Theil.)

Ved Enden af det sextende Aarhundrede, da Billedstormene rasede i Nederlandene, traf tre Brødre, unge i Wittenberg studerende Folk, i Aachen sammen med en fierde, der var ansat som Prædikant i Antwerpen. De vilde der hæve en Arv, som var tilfaldet dem efter en gammel, dem aldeles ubekjendt Onkel, og toge, da der ingen var paa Stedet, hvem de kunde henvende sig til, ind paa et Gjæstgiversted. Efter nogle Dages Forløb, som de havde tilbragt med at lade Prædikanten fortælle dem de mærkværdige Optrin, der vare forefaldne i Nederlandene, hændte det sig at Christi Legemsfest skulde høitideligholdes af Nonnerne i den hellige Cecilias Kloster, som dengang laae uden for Byens Porte. De fire Brødre, opflammede af Sværmerie, og forledede ved Nederlændernes Exempel, be-

sluttede da at give Byen Aachen et Begreb om Billedstormene. Prædikanten, som allerede mere end een Gang tilforn havde ledet saadanne Foretagender, forsamlede Aftenen i Forveien et Antal unge, den nye Lære hengivne Kjøbmandssønner og Studenter, som tilbragte Natten i Gjæstgivergaarden ved Viin og Lystighed og under Forbandelser mod Pavedømmet; og da Dagen frembrød over Byens Tage, forsynede de sig med Øxer og andet Værktøi til at bryde ned, for at begynde deres ødelæggende Foretagende. Overgivne aftalte de et Tegn, paa hvilket de vilde begynde med at slaae Vinduesrudderne, der vare bemalede med bibelske Historier, ind; og visse paa en stor Mængde Tilhængere, som de vilde finde mellem Folket, begave de sig, fast besluttede paa ikke at lade en Steen blive tilbage paa den anden, til Kirken, da det ringede sammen.

Abbedissen, som allerede ved Dagens Anbrud af en Ven var bleven underrettet om den Fare, der truede Klosteret, sendte forgjæves gjentagne Gange Bud til den keiserlige Officier, som commanderede i Byen, og udbad sig en Vagt til Klosterets Beskyttelse. Officieren, som selv var en Fjende af Pavedømmet, og, som saadan, i det mindste under Haanden, den nye Lære hengiven, forstod under det statskloge Foregivende at hun saae Spøgelser, og at ikke engang en Skygge af Fare truede hendes Kloster, at nægte hende Vagten. Imid-

lertid nærmede Timen til Høitidelighedens Begyndelse sig, og Nonnerne beredede sig under Angst og Bøn og skraksom Forventning om hvad, der vilde, skee til Messen. Ingen beskyttede dem, uden en gammel halvfierdsindstyve Aars Klosterfoged, som, med nogle bevæbnede Trodsknægte, stillede sig ved Indgangen til Kirken. I Nonneklostrene opføre, som bekjendt, Nonnerne, der med Færdighed spille Instrumenter af alle Slags, selv deres Musik, ofte med en Præcision, et Foredrag og en Følelse, som man savner i mandlige Orchestre, maaske formedelst det qvindelige Slægtskab i denne hemmelighedsfulde Kunst. Nu hændtes det just, hvad end mere forstørrede deres Nød, at Kapelmesterinden, Søster Antonia, som pleiede at dirigere Musiken i Orchestret, faa Dage før var bleven hæftig syg af en Nervefeber; derfor satte Synet af de fire gudsforgaaene Brødre, som man allerede saae indhyllede i Kapper under Kirkepillerne, Klosteret i den mest levende Forlegenhed for Opførelsen af en passende Musik. Abbedissen, som den foregaaende Dags Aften havde befalet at en ældgammel italiensk Messe, af en ubekjendt Mester, skulde opføres, med hvilken Capellet allerede flere Gange, ved den besønderlige Hellighed og Høitidelighed med hvilken den var digtet, havde frembragt den største Virkning, sendte, mere end ellers beraabende sig paa sin Villie, nok engang Bud til Søster Antonia, for at høre hvor-

ledes hun befandt sig; men den Nonne, som havde faaet dette Ærinde, kom tilbage med den Efterretning, at Søsteren laae i en ganske bevidstløs Tilstand, og at der paa ingen Maade var at tænke paa at hun skulde kunne dirigere Musiken.

Imidlertid vare allerede de betænkeligste Optrin forefaldne i Kirken, hvor mere end hundrede, med Øxer og Brækstænger forsynede Ryggesløse, af alle Stænder og Aldere, efterhaanden havde indfundet sig; man havde paa den uanstændigste Maade haanet nogle Trodsknægte, som stode ved Portalerne, og tilladt sig de frækkeste og mest uforskammede Ytringer mod Nonnerne, som enkelte lode sig see af og til i Hallerne, i deres fromme Forretninger: saaledes at Klosterfogeden begav sig til Sakrestiet, og knælende besvoer Abbedissen at opsætte Festen, og begive sig til Staden, under Commandantens Beskyttelse. Men Abbedissen paastod urokkelig, at den anordnede Fest til den høieste Guds Ære skulde holdes; hun erindrede Klosterfogeden om sin Pligt, og befalede ham med Liv og Blod at beskytte Messen og den høitidelige Processionen, som skulde holdes igjennem Kirken; og befalede, da Klokken lød, Nonnerne, som med Zittren og Bæven omringede hende, at tage et Oratorium, ligemeget hvilket og af hvad Værd, og strax gjøre Begyndelsen med dets Opførelse.

Nonnerne beredte sig just dertil paa Altanen foran Orgelet; Partituret til en Musik, som man ofte tilforn havde givet, var uddeelt, Violinerne, Hoboerne og Basserne vare prøvede og stemte: da pludselig Søster Antonia, frisk og sund, en Smule bleeg, viste sig paa Trappen; hun bar et Partitur til den ældgamle italienske Messe, hvis Opførelse Abbedissen saa meget havde paastaaet, under Armen. Paa de forbausede Nonners Spørgsmaal: „hvorledes hun var kommet her? og hvorledes hun saa pludselig var bleven helbredet?" svarede hun: spørger ikke, Veninder, spørger ikke! uddelede Partituret, som hun havde med sig, og sad sig selv, glødende af Begeistring til Orgelet, for at dirigere den fortræffelige Musik. Da kom der som en underfuld, himmelsk Trøst i de hellige Jomfruers Hjerter; de stillede sig øieblikkeligen med deres Instrumenter ved Pultene; og selv den Angest, hvori de befandt sig, bidrog til at føre deres Sjæle, ligesom paa Vinger, gjennem alle Velklangens Himle; Oratoriet blev udført med den høieste og herligste musikalske Pragt; under hele Opførelsen hørtes intet Aandedrag fra Hallerne og Bænkene; i Særdeleshed ved Salve regina, og endnu mere ved Gloria in excelsis, var det, som om hele Forsamlingen i Kirken var uddød; saa at, de fire gudsforgaaene Brødre og deres Tilhængere til Trods ikke engang Støvet paa Steengulvet blev rørt, og

Klosteret endnu stod lige indtil Slutningen af Trediveaarskrigen, da det, efter en Artikel i den vestphalske Fred, blev seculariseret.

Sexten Aar derefter, da disse Begivenheder for længe siden vare forglemte, kom disse fire unge Menneskers Moder fra Haag, og anstillede, under det bedrøvelige Foregivende, at de ganske vare forsvundne, ved Magistraten i Aachen lovmæssige Undersøgelser om hvilken Vei de herfra havde taget. De sidste Efterretninger, man i Nederlandene, hvor de egentligen havde hjemme, havde havt fra dem, var efter hendes Udsagn et paa den Tid, Aftenen for en Christi Legemsfest skrevet, Brev fra Prædikanten til hans Ven, en Skolelærer i Antwerpen, hvori han, med megen Munterhed, eller meget mere Kaadhed, paa fire tæt skrevne Sider gav ham et forelobigt Udkast til et mod den hellige Cecilias Kloster besluttet Foretagende, over hvilket Moderen dog ikke nøiere vilde udlade sig. Efter mange forgjæves Anstrængelser for at finde de Personer, som den bekymrede Kone søgte, erindrede man endeligen, at, allerede i en Række af Aar, der omtrent stemmede overeens med hendes Angivelse, fire unge Mennesker, hvis Fædreneland og Herkomst var ubekjendt, befandt sig i Byens Daarekiste, hvilken for lang Tid siden var stiftet der ved Keiserens Omsorg. Men da disse vare sindssvage af overdrevne religiøse Ideer, og deres Adfærd, som Retten dun-

kelt erindrede sig at have hørt, var overordentlig sørgelig og melankolsk; passede dette saalidet med Sønnernes, Moderen desto værre kun altfor vel bekjendte Characterer, at hun ikke agtede meget paa denne Angivelse, i Særdeleshed da man tillige formodede at disse Folk vare catholske. Alligevel, besynderlig truffet ved mange Kjendetegn, hvormed man beskrev dem for hende, begav hun sig en Dag, ledsaget af en Retstjener, til Daarekisten, og bad Forstanderen om Tilladelse til at maatte see de fire ulykkelige sindssvage Mænd, som opholdt sig der. Men hvo beskriver den arme Kones Forfærdelse, da hun ved første Blik, som hun traadte ind af Døren, gjenkjendte sine Sønner; de sadde i lange, sorte Talarer, om et Bord, paa hvilket et Crucifix stod, og syntes, med foldede Hænder støttede paa Bordpladen, tause at tilbede det. Paa Konens Spørgsmaal, (som, bevæget sine Kræfter var sjunken ned paa en Stoel,) hvad de der foretoge sig? svarede Forstanderen: „at de vare i Begreb med Frelserens Forherligelse, om hvem de troede at de, bedre end andre, kunde indsee at han var den eneste Guds sande Søn.“ Han tilføiede, at disse Mennesker nu alt i sexten Aar førte dette aandelige Liv; at de sov lidet og nøde lidet; at ingen Lyd kom over deres Læber; at de kun i Midnatstimen eengang reiste sig fra deres Sæder; og at de da, med Stemmer, som rystede Husets Vin-

duer, intonerede gloria in excelsis. Forstanderen sluttede med den Forsikkring, at de stakkels Mænd dertil vare ved fuldkommen legemlig Sundhed, og at man ikke kunde nægte at de besadde en vis, omendskjøndt meget alvorlig og høitidelig Munterhed; at de, naar man talede om deres Afsindighed, medlidende trak paa Skuldrene, og at de mere end eengang havde yttret, „at hvis den gode Stad Aachen vidste, hvad de vidste, vilde den lægge sine Forretninger til Side, og ligeledes knæle for Herrens Crucifix, og afsynge sit gloria in excelsis.“

Moderen, som ikke kunde udholde det gyselige Syn af disse Ulykkelige, og med vaklende Knæe havde ladet sig føre hjem, begav sig den følgende Dags Morgen, for at faae Oplysning om Anledningen til denne uhyre Begivenhed, til Herr Veit Gotthelf, en berømt Linnedhandler der i Staden; thi det af Prædikanten skrevne Brev nævnede denne Mand, og det lod sig formode, at han havde taget ivrig Deel i den Plan at ødelægge den hellige Cecilias Kloster paa Christi Legemsfest. Veit Gotthelf, Linnedhandleren, som imidlertid havde giftet sig, og faaet nogle Børn, og havde overtaget sin Faders anselige Handel, modtog den Fremmede meget venskabelig: og da han erfoer hvilket Anliggende, der førte hende til ham, laasede han Døren til, og efterat have nødet hende til at sidde ned, talede saaledes: „Min kjære Kone! Hvis J

ikke vil indvikle mig, som for sexten Aar siden stod i nøie Forbindelse med Eders Sønner, i nogen Undersøgelse, vil jeg aabenhjertigen og reent ud tilstaae Eder det; ja! vi have havt det Forsæt, som Brevet omtaler. Hvorved denne Daad er strandet, til hvis Udførelse alt paa det nøieste, med sand gudsforgaaen Skarpsindighed, var ordnet, er mig virkeligen ubegribeligt; Himlen synes selv at have taget de fromme Fruers Kloster i sin hellige Beskyttelse. Thi I maae vide, at Eders Sønner, som en Indledning til mere afgjørende Optrin, allerede havde tilladt sig flere slette Leier for at forstyrre Gudstjenesten; mere end 300, med Ører og Beegkrandse forsynede ryggesløse Mennesker, fra vor, dengang vildledede Stad, ventede paa det Tegn som Prædikanten skulde give, for at jevne Kirken med Jorden. Derimod, da Musiken begynder, tage Eders Sønner paa een Gang, pludseligen og paa en os paafaldende Maade, Hattene af; de holde den ene efter den anden, som i dyb uudsigelig Rørelse, Hænderne for de nedbøiede Ansigter; og Prædikanten, vender sig efter en rystende Pause, pludseligen imod os, og raaber til os alle med lydelig, frygtelig Stemme, at vi ligeledes skulle blotte vore Hoveder. Forgjæves opfordre nogle af de Sammensvorne ham, i det de støde ham paa Armen, til at give det aftalte Tegn til Billedstormen: Prædikanten falder, i Stedet for at svare,

med Hænderne korsviis foldede paa Brystet, paa Knæe, og mumler, tillige med Brødrene, i det de voldsomt trykke Panden mod Støvet, den hele Række af Bønner, som de Øieblikket i Forveien have bespottet. Forvirrede i deres Inderste ved dette Syn, staaer Hoben af elendige Sværmere, berøvet sin Anfører, uden at kunne fatte nogen Beslutning og uvirksomme, indtil Slutningen af det fra Altaret sælsomt brusende Oratorium; og da flere Arrestationer i dette Øieblik paa Commandantens Befaling bleve foretagne, og nogle Oprørere, som havde tilladt sig Uordener, vare blevne grebne og bortførte af Vagten, blev der intet andet tilovers for den elendige Skare, end at bortfierne sig saa hurtigt som muligt og forlade Kirken, skjulte i Trængselen af den bortgaaende Folkemængde. Om Aftenen, da jeg i Værtshuset flere Gange havde spurgt efter Eders Sønner, som ikke vare komne tilbage, gaaer jeg i den frygteligste Uroligheid tilligemed nogle Venner igjen ud til Klosteret for at spørge efter dem hos Dørvogterne, som hjelpsomt havde rækket den keiserlige Vagt Haanden. — Men hvorledes skal jeg skildre Eder min Forfærdelse, ædle Frue, da jeg saae disse fire Mænd som før, med foldede Hænder, med Brystet og Ansigtet mod Jorden, som om de vare forstenede, fulde af varm Andagt, ligge foran Kirkens Altar. Forgjæves beder Klosterfogeden dem, som i dette Øieblik kom

mer til, i det han trækker dem i Kappen og ryster dem ved Armen, at staae op, og forlade Kirken, i hvilken det allerede var ganske mørkt, og hvor intet Menneske mere var tilbage: de høre ham, reisende sig halvt op som i Søvne, ikke førend han lader sine Tjenere tage dem under Armene, og føre dem udenfor Kirkeporten: hvorfra de endelig følge os til Staden, skjøndt under Sukken og gjentagne sønderrivende Tilbageblik paa Kirken, som funklede prægtig bag os i Aftensolens Glands. Mine Venner og jeg, vi spurgte dem paa Hjemveien gjentagne Gange omt og venskabeligt hvad skrækkeligt der i al Verden var tilstødt dem, som havde været mægtigt nok til at omvende deres Sindelag saaledes; de trykkede os, i det de venlig saae paa os i Hænderne, saae tankefulde mod Jorden, og afviske sig — ak, med et Udtryk som endnu sønderskjærer mit Hjerte, stumdom Taarerne af Øinene. Derpaa binde de sig, saasnart de vare komne hjem i deres Bopæl, et Kors sindrigt og zirligt af Birkeriis, og stille det, trykket fast i en lille Høi af Vox, mellem to Lys, hvormed Pigen kommer ind, paa det store Bord midt i Værelset; og medens Vennerne, hvis Antal bestandig forøges, vride Hænderne, og i adspredte Grupper, tause af Jammer, betragte deres stille, spøgelsesagtige Adfærd: lægge de sig, som om deres Sind vare tillukkede for ethvert andet Indtryk,

ned omkring Bordet, og begynde stille, med folde-de Hænder at bede. De begjære hverken den Spi-se, som Pigen bringer efter deres Befaling om Morgenen, til deres Staldbrødres Beværtning, og ligesaalidet siden, da Natten falder paa, Leiet, som hun, fordi de syntes trætte, havde redet til dem i et Sideværelse; deres Venner maae, for ei at op-vække Værtens Harme, hvem denne Opførsel for-undrer, sætte sig ned ved et i en Krog yppigt dæk-ket Bord, og fortære de Retter, som vare tilbe-redte for et talrigt Selskab, vædede med deres bit-tre, salte Taarer. Pludselig slaaer Midnatstimen; Eders fire Sønner lytte et Øieblik til Klokkens dumpe Klang, reise sig derpaa paa een Gang fra deres Sæder; og medens vi, med bortlagte Servi-etter, skotte over til dem, i ængstlig Forventning hvad Følgen vilde blive paa en saa sælsom og be-sønderlig Fremfærd: begynde de med en frygtelig og gyselig Stemme, at intonere gloria in excel-sis. Saaledes maae det være at høre Leoparder og Ulve, naar de i den iiskolde Vinter, brøle mod Firmamentet: jeg forsikkrer Eder, at Husets Piller ryistede, og Vinduesruderne, trufne af deres Lun-gers synlige Aande, truede, klirrende som om man kastede Haandfulde af svært Sand mod dem, at springe itu. Ved dette gyselige Optrin reise Haa-rene sig paa vore Hoveder, og vi styrte, uden at vide hvad vi gjøre, fra hinanden; vi sprede os,

uden at medtage Hat eller Kappe, i de omliggende Gader, som snart ere opfyldte med mere end hundrede, af Sovne opskrækkede Mennesker. Folket trænger frem, sprænger Huusdørren, og styrter op af Trappen til Salen, for at opsøge Kilden til dette gyselige og oprørende Brøl, der ligesom fra evig fordømte Synderes Læber, fra det flammende Helvedes dybeste Afgrund, jammerfuldt skulde trængt op til Guds Øren om Barmhjertighed. Endelig, med Slaget Eet, uden at have hørt Værtens Vrede, eller Folkets Udraab, som omringede dem, tiede; med et Klæde vidske de sig Sveden, som i store Perler dryppe ned paa Kinderne og Brystet, af deres Pander, og brede deres Kapper ud, og lægge sig, for at hvile en Time efter saa qvalfulde Forretninger, ned paa Gulvet. Værten, som lader dem fortfare uforstyrret, staaer, saasnart han seer dem slumre, et Kors over dem; og glad over for Øieblikket at være bleven befriet for denne Elendighed, overtaler han Mængden som var nærværende, og hemmelighedsfuld mumlede for sig, med den Forsikkring at Morgenen vil medføre en helbredende Forandring, til at forlade Værelset. Men desto værre! allerede ved det første Hanegal staae de Ulykkelige atter op, for, ligeoverfor det paa Bordet værende Kors, at begynde det samme tomme, spøgelsesagtige Klosterliv, som kuns Udmattelsen havde tvunget dem til at udsætte et Øie-

blik. De modtage af Værten, hvis Hjerte dette bedrøvelige Syn smelter, ingen Formaning, ingen Hjelp; de bede ham afvise de Venner venskabeligen, som ellers pleiede hver Dags Morgen regelmæssigen at forsamle sig hos dem; de forlange intet andet af ham end Brød og Vand, og, om de kan faae det, et Bundt Straa til Natten; saa at denne Mand, som før havde høstet mange Penge af deres Munterhed, saae sig nødsaget til at melde det Forefaldne til Øvrigheden, og bede den skaffe ham disse fire Mennesker, i hvem udentvivl den onde Aand rasede, ud af Huset. Herpaa bleve de, paa Magistratens Befaling, tagne i Undersøgelse af Lægerne, og, da man fandt dem vanvittige, som I veed, bragte i Daarekisten, som den sidst afdøde Keisers Mildhed har grundet til Bedste for denne Slags Ulykkelige, indenfor vor Byes Mure."

Dette, og endnu meget mere sagde Veit Gotthelf, Linnedhandleren, hvilket vi her fortie, da vi troe at have sagt nok for at Sagens indre Sammenhæng kan indsees; og han opfordrede endnu engang Konen til paa ingen Maade at indvikle ham deri, hvis det skulde komme til en lovlig Undersøgelse over disse Begivenheder.

Tre Dage derefter, da Konen, rystet dybt i sit Inderste ved denne Beretning, ved en Veninndes Arm var gaaet ud til Klosteret, i den sørgelige Hensigt, paa sin Spadseregang, da Veiret var

smukt, at tage den skrækkelige Skueplads i Øiesyn, paa hvilken Gud, ligesom med usynlige Lyn, havde knust hendes Sønner: fandt de Kirkens Indgang spærret med Planker, da man just byggede der, og kunde, naar de meisommeligen rakkede sig i Veiret gjennem en Aabning mellem Brædderne intet andet see af det Indvendige end en prægtig funklende Rose i Baggrunden af Kirken. Mange hundrede Arbeidere vare under glade Sange beskjæftigede med, paa spinkle kryds- og tværsviisgaaende Stilladser, at forhøie Taarnet en god Tredjedeel, og belægge Taget og Spidsen af det, som før kuns var behængt med Tegl, med stærke, klart i Soelstraalerne glindsende Kobberplader. Et Uveir, kulsort, med forgyldte Kanter, stod i Baggrunden af Bygningen; det havde allerede udtordnet over Aachen, og efterat det endnu havde slynget nogle kraftløse Lyn mod den Kant, hvor Kirken stod, sank det, opløst i Dunster, misfornøiet brummende ned i Østen. Det hændte just at, da Konerne fra Trappen til den vidtløftige Klosterbygning, fordybede i Tanker, betragtede dette dobbelte Skuespil, en Klosterdame, der gik forbi, hændelsesviis erfoer, hvo de under Portalet staaende Koner vare; og Abbedissen, som havde hørt tale om et Brev angaaende hiin Christilegemsfest, hvilket hun skulde være i Besiddelse af, strax efter sendte en Søster ned, og lod den nederlandske Kone bede komme op

til sig. Nederlænderinden, skjøndt et Øieblik forbauset herover, lovede ikke desto mindre ærbødigen at ville adlyde den Befaling, man havde forkyndet hende; og medens hendes Veninde paa Nonnens Indbydelse traadte ind i en tæt ved Indgangen værende Sidestue, aabnede man for den Fremmede, som maatte stige op ad Trappen, Fløidørene til en smukt decoreret Sal. Der fandt hun Abbedissen, som var en ædel Dame, med en majestætisk Anstand, siddende paa en Stoel med Fødderne paa en Skammel, der hvilede paa Drageklør; ved Siden af hende laae Partituret til en Musik paa en Pult. Abbedissen aabenbarede hende, da hun havde ladet den Fremmede bringe en Stoel, at hun allerede af Borgemesteren i Staden havde erfaret hendes Ankomst; og efterat hun, paa en menneskekjærlig Maade havde spurgt til hendes ulykkelige Sønner og formanet hende til at finde sig saa godt som muligt i den Skjæbne, der havde rammet dem, da den dog ikke stod til at ændre: yttrede hun sit Ønske at see det Brev, Prædikanten havde skrevet til sin Ven Skolelæreren i Antwerpen. Konen, som havde Erfaring nok til at indsee hvilke Følger dette Skridt kunde have, følte sig et Øieblik sat i Forlegenhed derved; men da Klosterdamens ærværdige Aasyn bød hende have ubetinget Fortrolighed til hende, og paa ingen Maade kunde lade hende troe at hendes Hensigt var at gjøre offentligt

Brug deraf; tog hun, efter et Øiebliks Betænkning, Brevet frem, og rakte den fyrstelige Dame det, med et varmt Haandkys. Konen kastede, medens Abbedissen gjennemlæste Brevet, et Blik paa det paa Pulten skjødesløst henkastede Partitur, og da hun, ved Linnedhandlerens Fortælling, var kommet paa den Tanke, at det maaske havde været Tonernes Magt, som havde knust og forvirret hendes Sønners Sind: spurgte hun en Klostersøster, som stod bagved hendes Stoel, i det hun vendte sig om til hende, om dette var den Musik, som for 16 Aar siden, hiin mærkværdige Christi Legemsfests Morgen var bleven opført i Kirken? Paa den unge Klostersøsters Svar: ja! hun erindrede at have hørt tale derom, og siden pleiede det, naar det ikke blev brugt, at ligge i den høiærværdige Frues Værelse, stod Konen voldsomt rystet op, og stillede sig, fordybet i mange forskjellige Tanker, for Pulten. Hun betragtede de ubekjendte Trylletegn, hvormed en frygtelig Aand hemmelighedsfuldt syntes at indcirkle sig en Kreds, og hun troede at hun skulle have sjunket i Jorden, da hun netop fandt gloria in excelsis opslaget. Det forekom hende, som hun hørte Tonekunstens hele Rædsel, der havde knust hendes Sønner, brusende drage hen over hendes Hoved; hun troede ved det blotte Øiekast derpaa at blive vanvittig, og, efterat hun hastigt med uendelig Ydmyghed og Hengivelse under Guddoms-

mens Almagt havde trykket det skrækkelige Blad til sine Læber, sad hun sig atter ned paa sin Stoel. Imidlertid havde Abbedissen udlæst Brevet, og sagde i det hun foldede det sammen: „Gud selv har beskjærmet Klosteret, paa hiin underfulde Dag, mod Eders fire vildfarne Sønners Overmod. Hvilket Middel han dertil har betjent sig af kan være Eder, som en Protestant, ligegyldigt: I vilde ogsaa kuns vanskeligen kunne begribe, hvad jeg kan sige Eder derom. Thi I maae vide, at ingen egentlig veed hvo der saa rolig har dirigeret den Musik, som I finder opslaget der, fra Orgelet, i hiin skrækkelige, angstfulde Time, da Billedstormen skulde bryde ind over os. Ved et Vidneforhør, som den følgende Dags Morgen i Klosterfogedens og flere andre Mænds Nærværelse blev optaget og henlagt i Archivet, er beviist at Søster Antonia, den eneste, som kunde dirigere Musiken, hele Tiden under dens Opførelse havde lagt syg og bevidstløs hen i en Krog af hendes Celle; en Klostersøster, der, som hendes Beslægtede, var givet hende til Sygevogterske, var den hele Formiddag, da Christi Legemsfesten blev høitideligholdt i Kirken, ikke veget fra hendes Leie. Ja, Søster Antonia vilde ufeilbarligen selv have oplyst og stadfæstet at det ikke havde været hende, som paa saa sælsom og overnaturlig en Maade havde viist sig paa Altanen ved Orgelet, dersom hendes aldeles bevidstløse Tilstand havde tilladt at udspørge hende

derom, og hun ikke endnu samme Dags Aften var hensovet af den Nervefeber, hun lagde sig med, som før aldeles ikke syntes farlig. Ogsaa har Erkebiskoppen af Trier, til hvem denne Hændelse blev berettet, allerede givet den Forklaring, som alene oplyser det; at nemlig den hellige Cecilia selv havde fuldbragt dette paa een Gang skrækkelige og herlige Underværk; og jeg har just nu erholdt et Brev fra Paven, hvori dette bliver bekræftet." Abbedissen gav Konen Brevet tilbage, som hun blot havde udbedet sig af hende, for at erholde en nøiere Oplysning om det, hun allerede forud vidste, med det Løfte at hun intet Brug vilde gjøre deraf; og efterat hun havde spurgt hende, om der intet Haab var til hendes Sønners Helbredelse, og om hun maaske med Penge eller anden Understøttelse kunde tjene til dettes Opnaaelse, hvilket Konen, i det hun kyssede den hellige Frues Kjole, grædende benægtede: hilsede hun hende venligt med Haanden, og lod hende gaae bort.

Her ender denne Legende. Konen, hvis Nærværelse i Achen var aldeles overflødig, overgav Magistraten en lille Capital til Bedste for hendes ulykkelige Sønner, og gik tilbage igjen til Haag, hvor hun et Aar derefter, heftig rystet ved denne sørgelige Begivenhed, vendte tilbage i den catholske Kirkes Skjød: men hendes Sønner døde, i en høi Alder, en rolig Død, efterat de endnu engang, efter deres Sædvane, havde afsjunget deres gloria in excelsis.

Italienske Sæder og Skikke.

(Udaf: Rom, Roemer und Roemerinnen von Wilhelm Müller. Berlin 1820.)

Albano den 3die August 1818.

Du forlanger af mig, at jeg skal give Dig en omstændelig Beskrivelse over de romerske Kirkefeste og Folkefornøielser, i det mindste over dem, som finde Sted i Paasken, paa Petersdagen, og — skal jeg troe mine egne Øine? — under Carnevallet. Den sidste Anmodning er for ondskabsfuld, min Ven, til at jeg skulde undlade ved Leilighed at gjengjelde Dig den. Tag Dig derfor i Agt at ikke en Ven, hvem Du engang vil sende dine Vers fra Rom over Alperne, udbeder sig din Iphigenia eller din Tasso.

Den hellige Uges Funktioner og Dekorationer har jeg, trods den mest samvittighedsfulde Englænder, afløbet, afhørt og afseet. Tilgiv mig, at jeg fører dette frivole Sprog over Christenhedens første Fest. Men jeg kan ikke andet; det Hele har gjort det samme Indtryk paa mig, som en overordentlig prægtig, hellig Comoedie, der endnu oven i Kjøbet bliver opført for et Publikum, hvoraf Halvdelen, ja maaskee endog de to Trediedele, bestaaer af Kjættere og Frafaldne. En Fremmed

skulde vel mindst klage herover, og meget mere taknemlig erkjende den pavelige Stoels Tolerance: men Kjættere kunne jo ogsaa træde ind i Peterskirken og i det sixtinske Capel for at bede og ikke blot af Nysgjærrighed. Den gamle Pave var for mig det ærværdigste Syn i den hele Vrimmel. Stort er det Øieblik hvori han, fra den saakaldte Loggia foran paa Peterskirken, lyser Velsignelsen over Folket, og de tusinde og tusinde Knæ bøie sig for Frelserens Naade og Herlighed, som taler til Sine gjennem sin Statholder. Men ogsaa her stod den lille Satan ved Siden af mig: mine Naboer forberedede Knæbøiningen saa omhyggeligt med deres Lommetørklæder og faldt saa forsigtigt ned, og en ung Abbed skottede saa inderligt til en foran ham knælende Albaneserindes blottede Nakke. Disse menneskelige Episoder rundt om mig forstyrrede det værdige Indtryk af det overmenneskelige Hele. Kun Allegris ubegribeligt dybe Miserere, denne gaadefulde, og vidunderlig hellige Musik, og Korsbelysningen i Peterskirken grebe mig og hævede mig over Kunstnydelse og Kritik.

Det er mig en Umulighed at give Dig en egen Beskrivelse over det, der kuns udvortes og flygtigt har rørt mig. Den hellige Uge er allerede bleven beskreven og afskreven indtil Ækelhed af Henrykte og Spottere; men det, der er gaaet mig

gjennem Sjælen i det, og altsaa paa en eiendommelig Maade kunde blive Dig givet igjen, er allerede efter dets Natur ubeskriveligt, Musik og Lys.

Det samme gjælder om Petersfesten. Jeg gik først silde, henimod Ave Maria, til Kirken, saalænge holdt Dagens Varme mig tilbage paa mit kjølige Værelse. Paa Engelsbroen var der allerede sat Skildvagter for at holde Orden i Trængselen af Vogne og Fodgjængere: den brogede Sværm, som fra forskjellige Kanter strømmede sammen til dette Pas, standsede og trykkede hinanden, og dog hjalp enhver sig igjennem uden Grovheder og Haandgribeligheder. Naar man er kommet over Broen deler Veien til Peterskirken sig i to Arme og den ene af dem er, for i Dag, spærret for Vogne. Vrimmelen bliver nu til en rolig, glad Valfart; Gamle og Unge, Mænd og Qvinder, Alle i de festligste Klæder, den simple Klasse endogsaa pyntet med Krandse og Blomsterbouquetter, saaledes vandre de Pillegrimsgangen til Templet, der aabner sine Porte for at modtage dem alle. Ovenpaa i Kuppelen og Vinduerne er man beskjæftiget med Forberedelserne til Illuminationen, og en Hær smaa Vovehalse klattre og krybe, ad Touge og Stiger, op og ned gjennem denne Kjæmpebygning. Den midterste store Port, som kuns paa de høie Festdage bliver aabnet, giver, allerede ude fra Pladsen af,

det herligste Perspectiv til det med utallige Kjær-ter oplyste Hoialtar og til den i vexlende Gjenskin glødende Bronze-Baldaquin, som paa fire vundne Søiler hæver sig over Altaret. Portalen og Dør-trinnene ere bestrøede med duftende Blomster og Blade, og rige Guirlander slagre i Dørrene. Ind-vendig ere Væggene fra øverst til nederst behængte med purpurrøde Tepper, og til Høire og Venstre straale oplyste Altare klart frem af Sideskibenes Dæmring.

Men er jeg kommet ind i en Balsal eller i en Kirke? Arm i Arm vandrer man op og ned i det brede Hovedskib, under muntre Samtaler: Eng-lænder og Englænderinder med faste, raske Skridt, Romerne langsomt og udmattede, Damerne lænen-de sig tungt til Cavallererne. Ogsaa Geistlige dri-ve om her, endnu iførte de høitidelige Gevandter fra den store Fest, og tydske Kunstnere med lange, blonde Haar og hvide Halskraver paa de sorte Frak-ker. De Trætte hvile rundtom paa Bænkene, Nogle ere faldne i Søvn, en Spøgefugl skræm-mer dem op af Søvne, og de Omkringsiddende le høit. Gjennem de dunkle Sideskibe streife Schweitz-erne om med blinkende Landser, for at forebygge Uordener, hvis Tusmørket skulde forlede nogen der-til; Hundene, som ikke længe holde Fred naar flere ere sammen, give dem bestandig nok at gjøre.

Henimod Høialtaret bliver Trængselen mærkelig; enhver Christen vil staae Helgenen saa nær, som muligt: men to Schweitzere bevogte Dørrene, som gjennem et Steen-Rækværk, ad ziirlige Trin, føre ned til den Port, der lukker Gravhvælvingen under Altaret. Man boier sig langt ud over Rækværket, og seer med Længsel og Misundelse ned paa de Lykkelige, som ved deres Stjerner eller fremmede Ansigter have vidst at bane sig en Vei. En anden Hob trænger til Høire hen til Skytshelgenens Bronze-Statue, for at kysse ham paa Foden. I Dag, paa hans Festdag, skal denne Berørelse have en ganske egen velsignelsesriig Virkning: derfor vil Ingen staae tilbage for sin Næste: Mandfolk og Fruentimmer, Fornemme og Ringe stræbe, med Læberne allerede halvtaabnede, at naae de blankkysſede Tæer og skye hverken Trængselen eller de Stød, de udsætte sig for. Den Hellige har sine Stadsklæder paa: rige, brogede, stive Silkestoffer, gjennemvævede med Guld og Ædelstene, bedække ham fra øverst til nederst; kuns Hovedet, Hænderne og Fødderne, sorte som paa en Morian, kigge frem af Gevandtet.

Efterhaanden slukke Chordrengene Kjærterne paa Sidealterne og Lysningen fra den oplyste Plads trænger med Magt gjennem Dørrene ind i den

dæmrende Kirke, og kalder det skuelystne Folk til nye Gjensnydelse. Jeg blev siddende bag Hoialtaret indtil Schweitzerne, som nødede de Tilbageblevne til at bryde op, bade mig at gaae ud. Til den Ende slutte de sammen i en Række og skride saaledes frem, gjennem alle tre Skibe, mod Udgangen af Kirken, i det de drive den dvælende Menighed foran sig.

Blændende og bedøvende modtog Pladsen mig. Ligesom med straalende Arme omfatter den høie Søilegang den dunkle Runddeel, fra hvis forvirrede Vrimmel begge Vandspringene hæve sig klart og lydeligt med deres Sølverstraaler, som danne et vedvarende Farvespil ved Gjenskinnet fra Lamperne. Musikchorene klinge og hendøe i den voxende og aftagende Tummel: Vognene rasle over Steenbroen, Kudskene raabe til Fodgjængerne, Andre løbe om og falbyde Forfriskninger, Værterne invitere de Forbigaaende fra deres Vinduer og Balconer, atter Andre løbe tjenstfærdigen om med smaa lette Stole paa Hovedet og Skuldrene. Jeg trængte mig lige fremad mellem Mennesker, Dyr, Stole og Vogne indtil den yderste Grændse af Pladsen: der vendte jeg mig hurtigt om, og Kirke og Kuppel flammede i eet Syn op for mig.

Det, der nu skulde følge, maae Du supplere af en fuldstændigere Reisebeskrivelse, min Ven. Mig

er Pennen faldet af Haanden, og det er et Varsel, vi Skribenter vide at ære.

Om den store Processión paa Christi Legemsfest i Rom kan jeg intet fortælle Dig: jeg var dengang endnu i Neapel, hvor Trængselen og Varmen droge mig ud af den snævre Gade, i hvilken Høitideligheden foregaaer, og ud i den frie Søeluft. En Landsmand i Rom har ved denne Leilighed bemærket et Træk af Industrie hos Gadedrengene, hvilket jeg dog maae meddele Dig, da man just ikke tiltroer Romerne at besidde denne Dyd i nogen synderlig høi Grad. De forstode nemlig at følge de hellige Fakkelbærere, saa tæt som muligt, i Hælene og skrabede, den ene ivrigere end den anden, det neddryppende Vox op af Jorden. Ved Kirkedørene falbøde de siden, med lydelig Stemme, deres Vare, ældede til smaa runde Kugler, og Damerne kjøbte dem, sandsynligviis til at vøre Traad paa.

Høitidelighederne i Roms mindre Kirker, navnligen i Trastevere og i de romerske Smaabyer og Flækker, have en egen Ynde for mig, og jeg har ofte besøgt dem, med Tilsidesættelse af berømtere Ceremonier i Peterskirken og det sixtinske Capel. De udtale Folkereligionens Aand langt klarere og renere end disse, ved hvilke Templets Størrelse og

Glands; Kunstens Magt og Kirketjenernes Værdighed ikke sjeldent hæve og forherlige en, i og for sig selv ringe og barnagtig Høitidelighed. Tillægsordet barnagtig er ikke ilde meent, og Du maae gjerne sætte barnlig i Stedet derfor, hvis denne Maade at benævne det paa er Dig kjærere: jeg forstaaer ikke at vælge det mest passende Ord i dette Tilfælde, thi den nye Æstethik har forvirret begge Begreberne alt for galt. Et Exempel vil redde mig fra at blive misforstaaet. Vi Protestanter have mellem alle vore Feste kuns een eneste, som vi, i det mindste hjemme i vore Huse, høitideligholde ligesom Børn, jeg mener Julen. Men de romerske Feste have allesammen denne Character af en Børnefest, og naar vi betragte dem fra vore strænge mandlige Synspunkter; da er der ingen Forskjel mellem Glædesdage, Poenitencedage, Takkefeste og Sørgedage; de ere alle Lege, saadanne, som Børnene holde af dem, brogede og larmende, med Dukker, Blomster og Lys.

Jeg vil ingen Vægt lægge paa Julefestens Krybber, som staae vore Begreber nærmere: men ogsaa den hellige Uge byder i nogle af Roms Kirker Høitideligheder til Skue, hvilke mere ligne et lystigt Gjøglespil, end en Fest til Erindring om Guddommens Lidelser. I en lille Kirke, ikke langt fra den spanske Plads, saae jeg en Dekoration i Transparent, som forestillede Bjerget Golgatha med

de tre Kors. Paa hver Side i Kirken, nærmest ved denne Baggrund, var et høit Theater opreist og paa ethvert af dem stod en velforet Munk, som, under de latterligste Fordreininger, saavel af Legemet som af Stemmen, holdt en Dialog med sin Modstander om Frelserens sidste Lidelser, fuldkommen i dramatisk Form. Derimellem lod en, bag et Forhæng skjult, vild Instrumentalmusik sig af og til høre, og gav Talerne Tid til at romme sig og trække Veiret

Hellig-tre-Kongers-Dag om Aftenen er et Theater i samme Stiil aabnet i Kirken Ara Coeli, paa Toppen af det capitolinske Bjerg. Hele Templet er mørkt, kun bag Forhænget, der dækker den hellige Skueplads, vanke Lys op og ned, og Folk kunne ikke oppebie Tiden til det hæver sig: de trænge mod Lærredet, trække og hale i det, bukke sig ned og staae paa Tæerne, for blot at kaste eet Blik ind i det hemmelige Værksted. Endelig begynder en sagte Musik; Alt forstummer og Dækket gaaer op. Der sidder Jomfrue Maria i en stiv Damaskes Kjole, med karminrøde Kinder, holdende et tykt Vorbillede i Skjødet, og omkring hende knæle de hellige tre Konger i de bestynderligste Positurer og Costumer. Figurerne ere af Træe, bemalede med de stærkeste Farver; og man har oven i Kjøbet klæbet Guld og Sølv fast paa dem, hvilket glimrer over al Maade i den klare Belysning.

Det Øieblik i hvilket Gruppen er fremstillet giver det Hele et spøgelseagtigt Udseende af Forstenelse; thi Enhver er i Begreb med en levende Bevægelse, saa at man ved første Øiekast næsten forskrækkes af Overraskelsen, men siden ikke kan betragte den spændte Rolighed uden Angst. Een, der just vil falde paa Knæe, og svæver i en halvt synkende Stilling, opvækker især megen Deeltagelse. Da jeg efter endt Høitidelighed traadte ud af Kirken stod et lille musikalsk Selskab i det klare Maaneskin paa den store Trappe. To Fruentimmer foredroge en dialogiseret Sang, som et Par Børn accompagnerede med en Luth og en Triangel. Den ene Sangerinde forestillede den hellige Jomfrue, den anden en Ziguenerinde, af hvem hun begjærer Spise og Leie for sig og sit Barn paa deres Flugt. Jeg kjøbte mig dette Flyveblad og stillede mig i Kredsen af Tilhørerne til Sangen var til Ende.

Ikke længe derefter *) drog Dyrenes Indvielse mig til deres Skytspatrons, S. Antonio Abbates, lille Kirke paa S. Maria Maggiore Pladsen. Denne Fest, som meget ofte er blevet beskreven, hører til Stadens lystigste, og bliver, saavel af Præsten som af Menigheden, ret egentlig betragtet som et Spøg eller et Narrerie. Indviel-

*) Den 17de Januar.

fespræsten staaer i Ornat, med sin vaade Vievands-kost, foran Capellets Dørre, ved Siden af ham en Dreng, som uddeler Billedder forestillende Helgenen, hvilke have en heldbringende Virkning, naar de blive naglede paa Stalddørrene. Heste med Stadskarether, Rideheste, Æseler og Svin blive i raskt Følge førte for Porten; Præsten mumler et Par Ord og udgyder sin Kost over Dyret ved at svinge den korsviis. Derved gjør han undertiden sig og Tilskuerne den Fornøielse at dyppe Kosten ret dybt i Vandet og gjøre Dyrene skye ved en drøi Bestænkning, eller ogsaa ved at bestænke Førerne eller Rytterne med sin Overflødighed. Disse drille igjen, paa den anden Side, Præsten ved at faae Dyrene til at springe og skrige, eller føre det een Gang indviede Kreatur anden Gang frem, eller ogsaa ved at narre Præstens Bøsse, ved deres Hestes Hurtighed, for det Pengestykke denne Ceremonie skulde koste. De Rige sende Helgenen store Voxlys, i Stedet for Penge, og Præsten gjør da derfor Ceremonien noget længere og anstændigere.

Denne S. Antonio Abbate er ogsaa Vetturinernes Skytspatron, og disse have ham derfor bestandigen, bedende eller bandende, i Munden. Af En, som jeg hørte skjælde paa sine slette Heste, hørte jeg disse Vers:

Chiunque dice male d'un Vetturino,
Lo poſſa caſtigare Sant Antonio!
I Vetturini ſono i ſuoi cari,
Hanno un' anima ſola con cento cuori. *)

De landlige Feſte i Omegnen af Rom lokke, i Særdeleshed om Sommeren, mange Fremmede og Indfødte i talrige Skarer ud af Hovedſtaden. Albanerbjergets velhavende Smaabyer og Flækker kappes i en riig og ziirlig Anordning af Feſtlighederne, og ethvert Sted har i det mindſte en Feſt om Aaret, ſom det kan gjøre ſmagfuldere og mere høitidelig end de andre, enten ved en eller anden Fordeel, ſom Egnen tilbyder, eller ved Hjelp af gamle Friheder og Rettigheder.

Til en af de berømteſte Dage af dette Slags hører Blomſterfeſten i Genzano, hvilken bliver høitideligholdt en Uge efter Chriſti Legemsfeſtens Proceſſion i Rom. Jeg var reiſt een Dag for ſilde fra Neapel, til at kunne tage Deel i den; men jeg fandt endnu mine Venner i varm Henrykkelſe over denne brogede, duftende Feſt. Malerne kunde i Særdeleshed ikke finde Ord til at lette deres overfulde Hjerter. Jeg ærgrede mig i Stilhed over

---

*) Hvo ſom taler ondt om en Vetturino kan blive ſtraffet af Sant Antonio; thi diſſe ere hans Elſkede. De have kun een Sjæl med hundrede Hjerter.

at jeg ikke havde bemærket mig Festens Datum, før min Reise til Neapel: thi jeg var blot derfor reist nogle Dage tidligere derfra, end jeg i Begyndelsen havde bestemt, for netop at indtræffe i Genzano paa den Dag, Høitideligheden skulde gaae for sig: men jeg havde i min Hukommelse forregnet mig fire og tyve Timer.

Synet af den lange svagt opadstigende Gade, der er bedækket med et Tæppe af friske Blomster, som i den mangfoldigste Afvexling af Farver og Former forener Naturens Livsild med Kunstens zirlige Begrændsninger, — og det brogede Tog, som drager hen over det, med vaiende Fahner, flammende Fakler og rygende Bægre, — og de røde Silkegardiner ud af Vinduerne, — og de hvide Sløer med de glimrende Naale: jeg troer gjerne at Malerne have Ret i at man ikke finder Mage til et saadant Syn, end ikke i Rom selv.

Blomstertæppets Tilberedelse skeer paa følgende Maade: først bliver der strøet et Grundlag af Blomsterblade af e e n Farve over hele Gaden; vi ville antage at dette er blaat. Derpaa tilføies paa begge Sider en smal Rand, maaskee af røde Blade, hvilken hist og her vel endogsaa er udtakket og slynget i hinanden. Nu sætter man Former af Træe over Grundlaget og strøer, gjennem Aabningerne paa disse, nye Farver paa: Formen bliver løftet af, og et Altar, et adeligt Vaaben, med alle sine Farver,

et Navnetræk eller en Blomsterkurv eller en konstig Stjerne sees ligesom vævet ind paa den blaa Grund. Italienerne skulle vise en beundringsværdig Hurtighed ved dette Arbeide, og en Farvesands, af hvilken endogsaa Malere kunne lære noget.

Saa meget efter hvad Andre have fortalt mig. I Morgen vil jeg beskrive Dig to albanske Feste, en geistlig og en verdslig. Den sidste fandt først Sted i Gaar, den anden en Uge før, begge om Søndagen. For i Dag vil jeg nu feriere. Vennerne have allerede to Gange banket paa min Dør og kaldt paa mig til en Spadseretour: det ringer Ave Maria. Felicissima notte!

Den 4de August.

Kirkefesten blev høitideligholdt til Ære for den hellige Anna og hendes Datter den hellige Jomfrue. Allerede et Par Uger i Forveien gik man i Albano om med store Blikbøsser, og bad om et lille Bidrag til at bestride Dagens Omkostninger, per l'amore della Santissima Madonnae di Sant Anna.

Løverdag Aften, ved Solens Nedgang, forkyndte Klokkernes Ringen og Skyden med Kanonraketterne Festens Begyndelse: thi Søndagen begynder med den foregaaende Dags Ave Maria. I

Gaderne og paa Stadens Torve flammede en Mængde høie Baal hele Natten igjennem: man havde allerede i flere Uger sparet det udtørskede Halm til denne festlige Leilighed. Børnene dandsede i en Kreds om Ilden og sang dertil.

En klar Himmel og en kjølig Vind begunstigede Dagens Høitidelighed. To Timer før Nat, efter vor Regning henimod Klokken 6, kaldte Klokkerne den pyntede Menighed til Madonna della Stellas Kirke. Naar man gaaer nogle hundrede Skridt fremad, udenfor Byen, paa Landeveien til Aricia, seer man, paa høire Side af Veien, en grøn Plads udstrakt for sig, med Udsigt til en lille, venlig, lys Kirke, og paa venstre Side ligeoverfor høver Horatiernes og Curiatiernes ældgamle, graa Gravmæle sig. Baggrunden danner Alleerne og Skovene ved Aricia. Didhen gik de Christnes Tog. Græspladsen var opfyldt med Mennesker, en Deel havde leiret sig rundt omkring, Andre stode eller gik op og ned. Damerne vare i deres bedste Stads, med de fineste, hvideste Slør og den nedgaaende Soel kastede sit Skin paa de blinkende Vifter og straalende Ørenringe. De unge Karle lode et langt, broget Silkebaand flagre fra Hatten og ved Sløifen væltede en stor Blomsterbouquet frem. Heller ikke undlode ziirlige Romere og Romerinder, lange engelske og korte tydske Frakker at indfinde sig, og de smaa Børn baltrede sig i det kjølige

Græs. Foran Kirken, hvorhen Alt trænger, er en lystig Janitscharmusik: en Commando Soldater har stillet Geværerne over Kors ved Siden af dem og leiret sig i det Grønne. Ved Dørrene have Frugthandlere og Kagekoner opslaaet deres Borde og Sneevandet med Lemonsaft til er ogsaa paa sin Plads.

Kirken er bestrøet med friske Myrthegrene, som opfylde det hele Huus med Duft. Paa et Stillads foran Høialtaret throner den hellige Annas Billedstøtte, for hvem alle boie Knæe. Hun ligner en Dukke, er udskaaren af Træe, bemalet med runde, skarpttegnede Rosenkinder, og bærer stive, ærbare Klæder, der ganske ere bedækkede med Ringe, Kjæder, Spænder og Hjerter af Bladguld. I Armen holder hun den lille Madonna, hvem man har sat en stor, takket Krone paa Hovedet. Paa Stilladset ved Billedet brænde mange Vorlys.

Da jeg igjen var kommen ud i det Frie kom Processionen dragende fra Byen med raske Skridt, under glade Sange. Gaden var overalt bestænket, og bestrøet med grønt Løv. Foran blev et stort Kors baaret, som fra Ende til anden var omvundet med friske Blosterkrandse. Intet Liig hænger paa det, og der, hvor Frelserens Hoved skulde have sin Plads, springer en Krone, mere broget og ophævet end de øvrige Flætninger, frem af Træet. Broderskabet, som fører denne Procession, er klædt

i lange hvide Gevandter, med røde Pillegrimskraver, kun een sort Kjole, maaskee Præsten til Kirken, saae jeg i det hele muntre Tog. Brødrene gaae bag efter i en bestemt Afstand fra hinanden med Fakler og Stave; endelig følger endnu et gammelt fahneartigt Billede og et lille Kors med den Korsfæstede, om hvis Hofter et guldchangeant Skjærf flagrer. For disse tre Billeder tager Enhver Hatten af og de Frommeste falde paa Knæe. Processionen drager ind i Kirken: jeg veed ikke hvilke Skikke de iagttage der, men det varer ikke længe før de igjen komme tilbage og have den hellige Anna, samt Thronstilladset og de brændende Lys med. Toget vender i den forrige Orden tilbage til Staden; men i det Øieblik det lille Crucifix bliver baaret ud af Kirkedøren brændes et skjult Fyrværkerie af paa Veien og Alle synke paa Knæe. Bagefter dette følger den hellige Anna, og naar hun lader sig see gjentages Fyrværkerie og Knælen. Processionen er nu større og høitideligere end da den drog ind i Kirken og ledsages af Soldater. Foran den Hellige gaae 6 smaa Piger, de netteste i hele Egnen, indhyllede i hvide Slør, med Vorfakler i Hænderne, derpaa 6 vorne Albanerinder i Nationaldragt, ligeledes med Fakler. Det er en stor Ære at blive valgt til at ledsage Helgenbilledet, derfor skride de ogsaa saa stolt og ærbart frem. Bagefter Billedet følger en Skare

gamle, sorte Munke, hvilke paa en sælsom Maade contrastere mod hines friske, glade Ungdom: det er Passionisterne fra Monte Cavo. Endelig slutter den hele qvindelige Menighed Processionen, et besynderligt Syn, naar man langt fra seer efter dem: Slør ved Slør, som et hvidt, bølgende Hav.

Saaledes gaae de gjennem Byen og tilbage til den Helliges Huus. Men førend hun bliver sat af der give Knaldraketterne endnu en fuld Salve og dermed siger man Patronessen god Nat. Thi Corsoen er allerede besat med Soldater og Enhver løber og trænger for at naae en Stoel eller et Vindue, hvorfra han kan betragte Hesteveddeløbet, som skal slutte Dagens Høitidelighed. Gaden er ryddelig, en Knaldraket gaaer i Veiret, Alle klappe i Hænderne og skrige, og 3 Heste fare forbi. Göthe har beskrevet det romerske Hesteveddeløb i sit Carneval: der kan Du læse det efter. Folk har deres overordentlige Glæde deraf og vædde om Smaasummer indbyrdes, hvilken Hest der vil vinde Prisen eller ikke. Saaledes hørte jeg to ved Siden af mig, indgaae et Veddemaal, medens Hestene løbe forbi; den Ene raabte: den Brune! den Anden: den Hvide! og Veddemaalet var sluttet.

Festen i Forgaars var en Leeg, udført af Bønder, kaldet at stikke til Spanden, paa italiensk ganske kort la Secchia. Den begynder, som alle Sommerfornøielser, et Par Timer før Solens Nedgang, naar Skyggerne ere blevne saa store at baade Akteurer og Tilskuere kunne rummes i dem. Scenen er i Corso, ikke langt fra Udgangen af Byen mod Aricia. Et Par Pæle, omvundne med Løv, ere gravede ned i Steenbroen midt paa Gaden, begge af halvanden Mands Høide og et godt Skridt fra hinanden. Paa disse hviler en rund Træstang, som er trukken gjennem begge Ørerne paa en langagtig Vandspand eller en Ballie, saaledes at det Hele, tilligemed det nedhængende Kar, seer ud som en Galge. En Stige staaer ved den ene Pæl, en Mand bestiger den og fylder Spanden med friskt Vand, som rækkes ham nedenfra af andre Hænder. Dernæst dypper han en hvid Seddel i Vandet og klæber den fast heelt nede paa Forsiden af Spanden: derpaa er en sort Ring at see.

Nu tager Legen sin Begyndelse. En Bonde, siddende paa et Æsel med en gammel hullet Hat og indhyllet i en vid Kappe, rider mod Spanden. Han bærer en Stav med en Jernspids paa Enden i den høire Haand, og med den anden Haand og med Fødderne arbeider han løs paa Æslet, for at bringe det i Trav. Naar han kommer Spanden saa nær, at han kan naae den, sigter han med

Landsen, spoerer Æslet med Hælene, og stikker — den bevægelige Spand vælter og overøser ham fra øverst til nederst med den fulde, kolde Ladning. Tilskuerne lee og skraale, men han ryster Vandet af sig og viser triumpherende den i Ringen trufne Seddel paa Landsespidsen. Spanden er sieblikkeligen fyldt igjen, og en Anden rider frem for at stode: Rytternes besønderlige Gebærder før og efter denne Daad, det spoerede Æsels Bukkespring og Pøbelens vittige Spotterier give enhver Gientagelse en lille Overraskelse, som gjorde at jeg uden at kiede mig kunde udholde at see Legen til Ende.

Ved Stødet kommer det an paa at man løber hurtigt og let mod Spanden, saa at det udstyrtende Vand falder bag den flygtende Rytter, eller blot træffer Dyrets Hale. Men Æslets Trævenhed og Dovenskab modsætter sig for det meste dette hældige Udfald, ligesom ogsaa Rytterens dvælende Forsigtighed ved at tage Sigte i det afgjørende Øieblik; og dog vil Enhver træffe i Ringen, thi der bliver uddelt Præmier derfor. Saaledes krydse de forskjellige Interesser hinanden paa en ganske lystig Maade, og kun den paadrager sig velfortjent Spot, der af Vindesyge rolig udsætter sig for at blive overskyllet og ved sit Æsels Snublen eller et andet Uheld alligevel forfeiler Maalet. Præmien bestaaer i en Papetto, det er et Topaulsstykke, efter vor Regning tre Mark Navneværdie.

Menigheden betaler Pengene og arrangerer Festen, som ved de Skildvagter, der ere udsatte paa Legepladsen annoncerer sig som en offentlig Fest.

Ved at blade min romerske Dagbog igjennem finder jeg, under den 21 Juni 1818, en Beskrivelse over Festlighederne, der fandt Sted i Anledning af den nye Senators Indtog paa Capitoliet. Her vil den kunne indtage en passende Plads.

Den for Staden Rom udvalgte Senator er Prinds Corsini af den bekjendte Familie. I Dag paa en klar Søndag, om Eftermiddagen henimod Klokken 4, holdt han sit høitidelige Indtog. Da han har hjemme i Florenz rider han med et fuldstændigt Reisefølge, med Pakvogne og Haandheste, ind ad Porta del Popolo, begiver sig til det qvirinalske Pallads, for der at modtage Commandostaven af Pavens Haand, og nu begynder han i stor Pomp, ledsaget af Stadens Garnison, Stændernes og Embedsmændenes Deputerede og Cardinalernes Repræsentanter, sit Tog gjennem Corso til Capitoliet, ved hvis Dørre Stadens Conservatori overrække ham Nøglerne. Romerne kalde hele denne Høitidelighed il Possesso del Senatore, fordi han ved den ligesom tager Staden i Besiddelse.

Gaderne gjennem hvilke Senatoren drager ere bestrøede med Sand og brogede Tæpper hænge ned

fra Vinduer og Balkoner. Fra Qvirinal gaaer han til Via Felice, som han, ved Pladsen Barberini, igjen forlader for at ride ned til den spanske Plads, derfra gjennem Via Condotti til Corso og gjennem den op til Capitoliet. Trappen, som, mellem de vandspyende ægyptiske Løver og Castor og Pollux Statuer, fører op til Capitoliets Plads, er jævnet og gjort tilgjængelig for Hestene ved store Dynger Gruus bestrøet med Sand. Denne Plads bliver i Baggrunden indsluttet til en regelmæssig Firkant ved Campidoglias Pallads, og paa Siderne ved Museets og Conservatoriets Bygninger; forfra ved Skraaningen af Høien; i Midten af denne Qvadrat, ligefor Opgangen, hæver sig Marc Aurels store Ridderstatue af Bronze. Fodstykket paa denne Billedstøtte var i Dag omvundet med Krandse, fra Palladsets Balkoner glindsede nye nedhængende Purpurdækkener, og Søilerne og Gesimserne vare omslyngede med Lamper. Folk havde opslaaet Stilladser af Brædder paa begge Sider af den midterste Trappe og halvød Pladsene til Mængden, i det den Ene bestræbte sig for at overskrige den Anden; men hverken Vinduer, eller Balkoner, eller Brædde stilladserne kunde rumme Mængden af Tilskuere: paa de flade Tage stode de, den Ene ved Siden af den Anden, og de ivrigste sadde paa Billedstøtter og Ballustrader: Castors og Pollux Heste maatte bære mere end een Rytter paa deres col-

lossalske Rygge. Pladsen, saaledes udsmykket med Lyst og Liv, var et overordentlig prægtigt Syn: Hoved ved Hoved, Krandsene derimellem, de glødende Kinder og det klare Soelskin, og mellem alt dette, de store graa Steenbilleder — det Hele lignede en festlig Forening mellem den antikke og moderne Verden.

Allerede langt borte forkyndte en brusende krigersk Musik at Toget nærmede sig. Thi med klingende Spil og flyvende Fahner aabnede Fredens Krigere det. *) Efter dem fulgte Senatorens tyve Reisevogne, enhver bedækket med et broget Overtræk, hvorpaa Prindsens Vaaben var broderet. Kudskene ere gyult klædte og sidde med Anstand paa Haandhesten. Derefter følge ti Rideheste, hver ført af en purpurrød Ridedknægt, som er vel forgyldet med Tresser. Foran rider Staldmesteren i Paradeskridt, og seer Tid efter anden om til Hestene, som steile og fnyse mod Bidselet; men Karlene forstaae at tæmme dem. Nu skifter Toget den brogede Farve: sorte Advokater og Raadsherrer i gammeldags Costume med Kapper og Spidshatte lade sig føre forbi paa taalige Heste. Alle lee og juble; man søger ved Piben og Stoien at gjøre Hestene skye og skræmme de uvante Ryttere,

*) De romerske Soldater bære det Ord: Par, som Vaabenskildt paa deres Patrontasker og Huer.

blandt hvilke Mangen for første Gang i Dag har sat i en Sadel og forfra er bunden til Hesten. Den nærstfølgende Trup giver ikke mindre Anledning til Latter. Det er Cardinalernes Betjenter, som maae bære deres Herrers store, runde, røde Hatte, ligesom stumme Repræsentanter, hængende over Ryggen: disse hoppe ved ethvert Skridt, Hesten gjør, men især naar den traver, til Høire og Venstre paa Skuldrene og Folket føler en barnagtig Glæde ved at see den hellige Hovedpynt i en saa snurrig Bevægelse. Endelig kommer Senatoren selv: foran sees Pavens Cavallerer i spanske Kapper, og 4 smaa Pager, klædte ganske i guldchangeant Taft, med sorte Baretter og hvide Svingfiær paa Hovedet. Senatoren, en Herre i sine bedste Aar, sidder med stolt Værdighed paa en høi, stærk Hest, som desuagtet neppe formaaer at bære Vægten af den massive, brede Toile, Qvasterne og Dækkenet. To prægtigt klædte Tjenere gaae ved Siden af ham, han selv, med ubedækket Hoved, friseret og pudret, med Commandostaven i den høire Haand, har kastet en vid Kappe af rigt Guldstof over den nye Stadsklædning. Folket svinger med Hatte og Tørklæder og jubler ham Viva! Viva! imøde, og den Hædrede nikker velvillig med det hvidpuddrede Hoved. Hans Stadskarether slutte Toget.

Soldater, Vogne, Heste og Følge, med Undtagelse af Cavallererne og vedkommende Autorite-

ter, drage igjen bort fra Pladsen. Senatoren staaer af Hesten og gaaer med afmaalte Skridt mod Capitoliets Pallads. Der modtage Conservatori ham og overgive ham Stadens Nogler paa en Pude. Tillige med sit Comitat gaaer han nu til Raadssalen og holder en lang latinsk Tale til Folket. Hans Foredrag var theatralsk, men manglede ikke Anstand og Øvelse; af Ordene forstod jeg, deels for den megen Larm og deels ved det usædvanlige for mig i den italienske Udtale, ikke stort mere end nogle romerske Heltenavne. Men Folk tiljublede ham et umaadeligt Bifald ved Slutningen af Talen.

Dog gjældte dette vel mere hans prægtige Fête. Om Aftenen var Pladsen oplyst og et Fyrværkerie blev afbrændt rundtomkring Marc Aurels Statue. I Museets Sale, mellem den dødende Gladiators, Antinous og Venus Statuer var Conversazione nobile, og Folket havde Musik i Raadssalen. Den simple Classe tumlede sig til langt ud paa Natten paa Campo Vaccino, under Triumphbuerne og Tempelhallerne: thi der lod den gavmilde Senator hvid og rød Viin springe fra Fontainerne, hvorover man ganske forglemte den slette Luft, som efter Solens Nedgang staaer over denne Mark.

Festlighederne i den hellige Uge ere blevne beskrevne af saa mange Reisende. Men mig er ulykkeligviis saa meget ufestligt kommet i Veien, at jeg, da dette er nyere og mere ubemærket, først maae skrive derom.

Efterat Velsignelsen om Torsdagen var lyst over Folket fra Loggia i Peterskirken, hvilket skeer under Klokkernes Ringen og Kanonernes Torden, forstummede alle Klokker og Slaguhre, med de sidste Ord af Paven, og de hundrede Lamper over den hellige Peters Grav bleve slukkede. Men for at Livets Orden ikke skal blive alt for forvirret ved den totale Mangel paa Tidens Angivelse, have Drengene indført den Skik at løbe om paa Gaderne med store Smækker og ved disse Instrumenter angive Tidens Gang. Gaderne vrimle undertiden af saadanne løbende Slaguhre; men disse foraarsage en meget større og mere uhyggelig Larm, end Klokkerne vilde, hvilket let lader sig forklare ved Drengenes Kaadhed og Instrumenternes Natur. I Folkets Dragt bemærker man hverken Bedrøvelse eller Festlighed, og Langfredag er i Rom en ordentlig Arbeidsdag, som Pizzigarolerne *) i Særdeleshed benytte til at oppynte deres Boder paa nye, da Enden paa Fastetiden nu nærmer sig. Langfredagaften finder man disse Boder illuminerte og pyntede

*) Spekhøkerne.

med allehaande Forgyldning og Krandse, hvorved dog et lille Lam, en Madonna *) og en Helgen ikke maae savnes mellem Ost, Polse, Lys og Fjærkræe. Kun Soldaterne erindre Een, ved at bære Gevæhrerne omvendte, om at det er en Sørgedag, og de mange Pillegrimme, som med deres lange Stave og Vorbugskraver slæbe sig fra een Kirke til den anden, om at det er en høi Fest. Klokkernes Taushed varer til Lørdag Middag: da giver en stor Klokke fra St. Peterskirken Signalet og pludselig lyde Klokkerne fra alle Taarne. Paa samme Tid brænder Folk Raketter af og skyder med smaa Mørser paa Gaderne og Torvene: fra Vinduer og Tage falde Skud paa Skud, og vel en halv Time varer denne afskyelige Knalden og Plaffen uafbrudt ved.

Rom, den 18de August.

Efter at have været fire Dage igjen i Rom iler jeg med at skrive Dig til, min dyrebare Ven, for at den hellige Stad ikke uskyldig skal blive mistænkt for at kjøle min Iver i at skrive. Ogsaa skuer Høiderne ved Albano saa lokkende herover fra det blaalige Fjerne, at jeg ved en længere Opsættelse, som den horatiske Bebreidelse lader be-

---

*) Undertiden formet af luttet Smør.

frygte, *) maatte holde en Lovtale i Staden over Landet, ligesom jeg allerede har priist Byen paa Landet. Altsaa hurtig til Beskrivelsen af de tre Augustusfeste, som have drevet mig tilbage af min kjølige Eensomhed til Stadens qvælende Varme.

Illuminationerne og Fyrværkerierne i Augusts Mausoleum tage allerede deres Begyndelse første Søndag efter Petersfesten, og vedvare saa fremdeles hver Søndag Aften indtil Slutningen af August. Paa de fire sidste bliver Pladsen Navona sat under Vand, og hver Mandag derefter holdes der Tyrefægtning ligeledes i Augustus Mausoleum. De romerske Benævnelser for disse Ting ere: for Fyrværkeriet: Fochetti, for Oversvømmelsen: il lago di Piazza Navona, for Dyrefægtningerne med Oxer, Tyre og Bøffeler: Giostre di giovenchi, tori e buffoli.

Jeg gik i Forgaars først til Piazza Navona. Det var paa den Tid, Lysttouren skulde begynde, efter vor Regning henimod Klokken 5, da Husene allerede kaste saa brede Skygger, at i det mindste den oversvømmede Deel af Pladsen er beskygget. I Midten af dette næsten æggerunde Rum hæver en stor Fontaine sig i Veiret, med en ægyptisk Obelisk og fire kolossale Statuer, som sidde og ligge paa den Klippemasse, der tjener hiin til Basis.

*) Jeg mene Serm. II. 7. v. 28 eller Ep. I. 8. v. 12.

De forestille Verdens Hovedstrømme og ere, som hele dette Springvands Anlæg, af Berninis Opfindelse. *) Fra disse Flodguders Urner bliver den umærkeligen fordybede Omkreds af Fontainen, maaskee en Trediedeel af hele Pladsen, sat under Vand til en Høide af 2 Fod. Om Mandagen bliver Vandet igjen ledet bort gjennem Rør, og Pladsen bliver frie, indtil næste Løverdag da Urnerne atter begynde at oversvømme den, saasnart Torvetiden er endt. Den tørre Steenbroe, rundt om Søen, er opfyldt med Boutikker, Spadseregjængere og Tilskuere, som deels udhvile sig paa Stole og Bænke, deels have valgt den brede Trappe ved Kirken S. Agnese til deres Sæder. Ogsaa Vinduerne og Altanerne ere tæt besatte med Mennesker og for en lille Erkjendtlighed kan enhver Fremmed betjene sig af dem. Imellem Boutikkerne udmærke de høit opstillede Vandmeloner sig, der næsten see ud som røde Taarne, naar de skaarne Frugter bedække dem til Spidsen. Men alle Øine ere henvendte paa Søen.

---

*) Om een af disse Statuer, som holder Haanden udstrakt mod Kirken S. Agnese, fortæller man den Anekdote, at Bernini ved denne Stilling vilde forhaane Kirkens slette, uforholdsmæssige Bygning, saa at hans Kolos skulde gribe Facaden naar den styrtede ned. Indfaldet er ikke saa galt og gjør at man tildeels overseer det smagløse ved Værket selv.

Denne vrimler og skummer af glindsende Stadskarether, lette Kalescher, Pindevogne, Ryttere, Haandheste og Æsler. Marchesen kjører i langsom Parade med sin Dame omkring Fontainen, Vandet gaaer til Axelen og derover og Hestene vrindske af Fryd i det kolde Fodbad. Tæt ved driver en Bonde sine trætte Dyr hen at svømme og en anden Signore rider bagefter med korte Stigbøiler. Den rige Landmand har pakket sin hele Familie i festlig Pynt paa en Høevogn og lader dem paa den Maade nyde den fornemme Afkjøling mellem Prindser og Marcheser. Drengene stryge de vide Buxer op over Knæerne og piadske om ved Kanten, og overstænke deres Kammerader med Vand, til de komme en Voxen for nær, der da jager dem ud. Kudskene kjøre meget forsigtigt, især naar de vende ud, for at de Omstaaende ingen Grund skulle have til at beklage sig, da Vandet er bleven urent af Støvet. Saaledes moerer man sig paa Pladsen, i Vandet og paa det Tørre, til Solens Nedgang: Corsogaden er i Dag øde og tom, og paa Monte Pincio møder man i det høieste kun en tungsindig Englænder.

Hvad synes Du om denne Fest. De antikke Herrer forestille sig herved en Naumachie. I Guds Navn! Jeg vil tage det, som det er, og næste Søndag leie mig en Vogn med mine Venner, for ogsaa at lære det at kjende indvendig fra.

Saasnart Mørket tillader det bliver Lamperne tændte paa Augusts Mausoleum. Denne Bygning ligger i en Sidegade fra Corso, ikke langt fra Porta del Popolo, ganske omringet af Huse og Stalde. Men paa dens høie Tag stiger et Amphitheater frem over Naboebygningerne: det omslutter en kredsformig Arena af maadeligt Omfang, har neden under sin Skytsmuur, der er gjennembrudt af Porten, som gaaer ind til Dyrenes Fængsler, derover fire Rækker af Steen-Sæder efter antik Maade, over disse en moderne Kreds af Loger, og taber sig endelig med et ubedækt Gallerie, med Jern-Rækværk, i den frie Luft.

Overraskende stort var det Syn, da jeg fra den snævre, mørke Gade traadte ind i den rummelige, klart oplyste Runddeel, som vrimlede af pyntede Mennesker. Lysekroner, ophængte i Touge, høie Voxfakler og couleurte Lamper kappedes i Lys og Glands mod den sorte Nat, der bredte sig, med sine matte Stjerner, som en Kuppel over den straalende Kreds. I Arena bølger det i broget Vrimmel frem og tilbage mellem hinanden; Logerne og Bænkene ere endnu kun lidt besatte. To Musikchor afløse hinanden gjensidig: det ene spiller Marscher med Janitscharinstrumenter, det andet Symphonier og Ouverturer.

Men efterhaanden blive Lysene og Lamperne flukkede, Enhver søger sig en Plads og Arena bli-

ver tom. Hvilket festligt, herligt Syn! Jeg kunde ikke blive træt af at betragte det fulde Amphitheater, saa at jeg aldeles ikke bemærkede de Linie-dandserspring, som gik for sig ovenover mit Hoved, førend Folk tilklappede dem Bifald. Strax derpaa brændte de første Hjulhjul af paa Arena, Jorden udspyede gyldne Strømme, grønt og rødt tindrende Stjerner vandrede paa langs og paa tværs gjennem Mørket og til allersidst maatte den hellige Petrus's Nøgle og Kronen figurere. Folket syntes ikke at være tilfredsstillet ved Fyrværkeriet i Dag: forrige Gang, fortalte man mig, brændte en chinesisk Stad med gyldne Klokker og Sole, Maaner og Stjerner. Det skulde jeg bare have seet!

Tyrefægtningen i Gaar har ikke svaret til min Forventning: det var et Dyrepværerie og kunde ingen Deeltagelse opvække, fordi Kampen paa den ene Side syntes ganske uden Fare og paa den anden ufrivillig.

Giostra begyndte henimod Klokken 22, altsaa to Timer før Ave Maria, og varede indtil dette. Amphitheatret var fuldt pakket med Mennesker, Janitscharmusiken lød mig imøde. Paa Arena gik 4 Giostratori, unge, stærke Karle, for det meste Slagtersvende, op og ned. De vare klædte i snævre Lærreds Klæder, havde bundet et rødt Skjærf om Livet, og hver af dem holdt en kort Stok og et rødt Tørklæde i Haanden. Midt paa Kamppladsen

stode nogle høie Tønder, og en udstoppet Figur i Fægterdragt hang i et Toug næsten ned til Jorden. Ogsaa bemærkede jeg flere Aabninger i Gulvet, som bleve tildækkede med Brædder, gjennem hvilke Du vil see allehaande Fixeredukker stige op under Striden; jeg vil sige Dig det forud, min Ven, at Du ikke skal blive mere overrasket ved Beskrivelsen, end jeg ved Forestillingen.

Nogle Stød i en Trompet give Signalet til Kampens Begyndelse; Giostratori bukke til alle Sider og stille sig i en Kreds. Nu sprang den første Dør op, og ud foer en stor, hvid Oxe, af Kampagnerrace, med lange fra hinanden staaende Horn. I vild Forundring saae den til Høire og Venstre om paa den brogede, jublende Mængde, paa den skingrende Musik, paa Kjæmperne med de røde Tørklæder, og nu styrtede den rasende los paa den ophængte Skikkelse, paa Tønderne og de opstigende Figurer. Efter at den saaledes havde trættet sig en Smule, traadte Kjæmperne lidt efter lidt nærmere, med de røde Tørklæder hængte skraas over Stokkene. Saasnart Dyret faaer Øie paa dette, støder den los paa det — og i Luften; thi Giostratoren trækker Tørklædet tilbage eller hæver det noget, og om det endogsaa bliver truffet af Hornene, er det dog hverken saa stivt eller saa tynde at disse kunne gaae igjennem det. Undertiden vikler det sig fast om Hornene, men da lader Kjæm-

peren det i Stikken og redder sig paa Skytsmuren. Saa hidsige Oxerne end begynde Striden, holder deres Iver dog ikke længe ved: efterat Kjæmperen havde ladet den løbe ti til tolv Gange mod Tørklædet, var den kjed af Legen og undgik ham. Derpaa kastede man i nogen Afstand en Tougslykke om det ene Horn og den havde vistnok forladt Kamppladsen uden at blive trukket eller stødt, hvis dens aabnede Fængsel ikke havde erindret den om de Qvaler og Martrer, der saa Minutter i Forveien havde omskabt dens fredelige Natur til et krigersk Raserie.

Efter denne kom en Bøffel, som endnu hurtigere blev træt, derpaa igjen en Oxe, der oven i Kjøbet kuns havde eet Horn. Desuagtet jagede den ikke sjeldent alle 4 Kjæmper ud af Arena: de sprang op paa Skytsmuren og Dyret stødte mod Stenene. Men ofte naaede Oxen een af Kjæmperne, og havde kunnet spidde hans Been til Væggen, havde den ikke, uagtet sit Raserie, været saa fornuftig at betænke, at den hele Fægtning kun skulde være en Spas til Fornøielse for Andre. Een af Kjæmperne lod sig, jeg troer det var af Bøffelen, som han vilde holde fast ved Hornene, kaste om i Støvet, sandsynligviis for at give Legen et Anstrøg af Alvorlighed: da sprang de andre ham til Hjelp og bandt Dyret, og saaledes havde denne Heltedaad ingen videre Følger for ham, end

en tilsolet Troie. Ganske uden Frygt vare disse Gioſtratori dog ikke altid, og jeg bemærkede Een især, som særdeles meget øvede sig i paa det hurtigste at sætte over Skytsmuren, ved hvilket Manøvre han lod sit røde Torklæde falde, som Dyret da paa det allergrusomste tilredte.

Der kom ogsaa to Tyre frem, een Bøffeltyr og een af Kampagnerracen, herlige Dyr, og vilde af Natur. Men mod disse vovede Gioſtratori sig ikke. Man slap to store Slagterhunde løs paa dem, hvilke, uden lang Kamp, fik dem fat i Ørerne; med et frygteligt Brøl rendte Dyrene om i Kredsen og slæbte de fasthængende Hunde med sig, indtil Smerten tvang dem til at staae stille.

Disse Par høstede det lydeligste Bifald og det med Rette. Kjæmperne derimod bleve denne Gang oftere udpebne end applauderede. Folket tog den mest levende Deel i denne Leeg og kappedes i at række Viin og Forfriskninger ned i Arena, i Særdeleshed efter en modig Strid. Mig frydede den gymnastiske Form af denne Leeg fremfor Alt: man havde næsten kunnet hugge hver Kampgruppe ud i Marmor, saa udtalte, sikkre og skjønne vare alle Gioſtratorernes Bevægelser. Hvor ynkelige forekom vore mimisk-plastiske Kunstqvælerier mig ikke her! en romersk Slagtersvend løber dem alle over Ende med deres Shavler og deres Sandaler.

Den lystigste Travestie paa alle mulige Dyrefægtninger er Svinespillet, Giuco al Porco, en Underholdning for Bønderne. Franskmanden Estellan, hvem jeg maae takke for denne Beskrivelse, saae denne Leeg paa en Plads i Tivoli.

Tilskuerne have dannet en Kreds. Deri seer man et Svin, smykket med Baand, bemalet ganske broget, og med en Bjælde om Halsen. Det skal gribes, kastes overende og holdes fast, hvilket ingen let Opgave er for Jægerne. Thi enhver af dem er indesluttet i en snæver Sæk af tykt, ugjennemsigtigt Lærred, som bliver sammenbundet over Hovedet, saa at denne Omvikling danner en Art af Pude, der beskjærmer ham mod de Slag, han er udsat for. Sækken har kuns to Huller, gjennem hvilke Jægerne stikke Armene for at kunne bevæge dem frit. I denne besønderlige Maskering staae, eller meget mere ligge, Jægerne i en ordentlig Kreds, hver med en Stok i Haanden. Nu bliver Svinet sluppet los, Bjælden klinger, Sækkene blive levende og stolpe efter Lyden. Den mindste Forhindring, det svageste Stød kaster dem overende; den ene faaer fat i den anden, Svinet springer bort over de forviklede og galloperer klingende og gryntende i Zikzak om i Kredsen. Tilskuerne raabe Bravo, lee, støie, pibe, og støde Dyret tilbage, naar det vil gjennembryde deres Kreds. Lyden af Bjælden lokker bestandig Jægerne efter

sig, de hoppe med deres sammenpræssede Fødder efter den, slaae om sig med Stokkene, træffe deres Kammerader eller deres Stokke, eller ogsaa fægte med Luften, og styrte ved hvert Feilhug til Jorden.

Den, der endelig griber Dyret og holder det fast, ham tilhører det som Seierens Priis. Den stormodige Seiherre er for det meste fornøiet med Æren, og indbyder sine Medstridende og Kampdommeren til et Maaltid, hvis Prydelse det overvundne Dyr da pleier at være.

Den 5te September.

For at kunde betragte den christelige Overtroe i Rom maae jeg aflægge min Protestantisme, at jeg ikke skal komme til at angribe en Troe i Stedet for en Overtroe. Præstelige Misbrug skulle heller ikke blive frembaarne her, derimod det mirakkelsyge Folks Vildfarelser, hvilke Kirken umiddelbart enten opvækker, eller understytter. Ofte hæmmer og straffer den geistlige Regjering endog de uværdige Udbrud af Folkeovertroe, hvorpaa jeg kun vil anføre eet Exempel.

Jeg gik en Aften gjennem den snævre Gade Sabina. En Mængde Folk havde forsamlet sig i en Krog og var i hæftig Bevægelse. Derimellem gik pavelige Gensdarmer op og ned, bortviste de Forbigaaende, adspredte og lagde nøie Mærke til

de Forsamlede. I min Nysgjærrighed henvendte jeg mig til een af Tilskuerne og erfoer følgende. I denne Krog hænger et mørkt Madonnabillede med to Vorlys, forbi hvilket de fleste Folk gaae, uden engang at tage Hatten af. I Aften pludrede to Fruentimmer ved Billedet og da deres Øine just faldt paa Madonnas Ansigt saae de hvorledes den Høihellige smerteligt dreiede Øinene om i Hovedet, og snart saae til Himlen, snart paa dem. Da sank Konerne paa Knæe og raabte at der var skeet et Mirakkel, og strax strømmede Naboeskabet ud af Husene, man standsede de Forbigaaende og Fortællingen om dette Under fløi gjennem hele Byen. Men det varede ikke længe før Inquisitionen sendte Gensdarmerne derhen med den Befaling at de skulde puste Lysene ud ved Billedet og adsprede Folket. En saadan Bespottelse oprørte de Troende og flere lode sig arrestere som Martyrer.

Legenden om Guds Moders Billede i Pantheon er et Sidestykke til det foregaaende. Maria della Rotondas Mirakkelstatue var for ikke længe siden ubemærket og uvirksom; kuns en sparsom Oliclampe brændte ved hendes Altar, der nu straaler af utallige Kjærter, og ikke et eneste lille indviet Billede hang paa Statuen, der nu, fra øverst til nederst, er bedækket med Hjerter, Kroner, Armbaand og Halsspænder. Engang havde Kirkens Cu-

stos glemt at gyde Olie paa den tørre Lampevæge, og henimod Aften, da Dørrene vare lukkede, gik den hellige Flamme ud. Da hørte Folket paa Pladsen en lydelig, klagende Stemme fra Kirken raabe: Oglio! Oglio! Man lod Dørrene til Helligdommen aabne og erkjendte Miraklet. Custos blev næsten mishandlet og endnu samme Nat brændte der Kjærter foran det fornærmede Billede. Siden den Tid helbreder det Syge, tilgiver Synder og gjør Mirakler af enhver Art. Saaledes have Folk fortalt mig det: hvormeget Kirken erkjender deraf veed jeg ikke.

Vilde man opspørge de nyeste Legender om de mindre Stæders Helgene eller samle dem af Votivtavlerne, saa vilde begge de anførte Mirakkelhistorier let blive overtrufne i Vidunderlighed. Disse Byehelgene, som vistnok i Begyndelsen maatte erstatte de hedenske Skytsguder, ligge i en vis Rangstrid indbyrdes. Enhver Bye er stolt af sin Helgen og søger at hæve ham over Naboestædernes. Ved overordentlige Mirakler udvider Een af dem undertiden sit Gebet, og modtager Naboeskabets Hyldest. Saaledes fortalte min Vertinde i Sorrent, den snaksomme Donna Rosa, at der i det hele Kongerige ingen bedre Helgen var at finde end St. Antonino i Sorrent. Alt, hvad der trykkede dem, tog han fra dem, Alt, hvad man bad ham om gav han rigeligt: Solskin og Regn, et roligt

Hav, Frugtbarhed og Sundhed. Konen talede med en saa salig Overbeviisning, og det glade Maadehold i hendes Husholdning, Sorrentinernes friske, muntre Ansigter, Orangetræerne, som bugnede under de gyldne Frugter, den dunkelblaa Himmel og den kjølige Aande i den trykkende Luft, Alt talede med for hendes Helgen. Derimod klagede hun over St. Constanza paa Capri, hendes Fødeøe. Derfor kom ogsaa hendes Slægtninge, som endnu boede der paa Øen, til Sorrent, naar de havde et vigtigt Anliggende at afgjøre med Himlen, for at gjøre St. Antonino til deres Sagfører. De neapolitanske Skippere tage en lille Kasse fuld af slige Helgenbilleder med sig paa enhver Reise. Det er deels arvede Skytshelgene, deels saadanne, hvis Dygtighed de selv have havt Leilighed til at prøve. Kommer der nu en Storm paa, saa lader Søefolkene Aarerne synke og tage Helgenkassen frem. Den første Patron bliver stillet op og med Rasenhed anraabt om Hjælp. Stormen tiltager, man kaster den afmægtige eller forstokkede Helgen paa Gulvet og overøser ham med Skjældsord. En Anden bliver sat i hans Sted og snart mishandlet ligesom den forrige, til endelig Himmelen, eller deres egen Anstrængelse, er den gunstig, som just bliver anraabt: denne bliver da anbefalet videre og efter lykkelig Hjemkomst æret ved Bønner. Naar man gaaer i Land lade de en lille Bøsse gaae om

mellem Passagererne for at samle Almisse til Sjælemesser for dem, der ere i Skjærsilden, hvilke ere afbildede paa Bøssen, nøgne og tørre, med udstrakte Hænder, og brændende i de røde Luer.

Ogsaa de østerlandske Feer have sat sig ned hist og her i Italien, især fra den Tid, da de droge gjennem Verden med Carl den Store og hans Paladiner. Disse Lokalfeer tør jeg ikke ganske forbigaae. En af de mest omtalte er Fata Morgana, hvis Rige er Strædet mellem Messina og Reggio. Der lader hun undertiden sine skinnende Paladser og hendes hele prægtige Hofstat stige op over Bølgerne og blive synlige for de Dødeliges Øine. Derved forlokker hun de unge Søemænd, som hun elsker, og fører dem ned med sig i Dybet. Denne Fabel grunder sig som bekjendt, paa et optisk Luftsyn i Kimingen; men derfor opgiver Folket paa ingen Maade et smukt Sagn, og trøstende lyder Fata Morganas Navn, i hvis Arme de Salige hvile *), i Sørgequad over druknede Ynglinger.

Om de toskanske Feer finder jeg i Castellans

---

*) En ganske herlig Beskrivelse over Morganas underjordiske Pallads giver Bojardo i sin forelskede Roland. Paa tydsk finder man dette i Val. Schmidts for kort siden udkomne fortjenstfulde Bog: Rolands Abentheurn, in hundert romantischen Bildern, nach Bojardo. 2ter Band.

fortræffelige Breve nogle interessante Efterretninger, som ogsaa have været meddeelte i Morgenblatt. *) I Gonfalina mellem Florents og Pisa hæver sig en stor Klippe i Skikkelse af et firkantet Taarn, som hedder Masso delle Fate. Et andet Opholdssted for Feerne er det skjønne Bjerg ved Fiesole. Der viser ethvert Barn Indgangene til deres underjordiske Boliger, Feehullerne, Buche delle Fate, hvor allerede Carl den Store har nedlagt rige Gaver.

Feerne ere mægtigere end Hexerne og for det meste af heimodig Natur. Et af deres mange Mirakler er deres Yndlingers Gjenopstandelse og Foryngelse. Dette skeer paa følgende Maade: en stor, feed, nedsaltet Soe bliver skaaret op og Menneskets Liig begravet i dens Bug. Derpaa bliver Dyret igjen syet sammen fra oven til neden. Feen holder nu Soen en Melon under Trynen, og saasnart Duften af denne stiger den Indsvede i Næsen, begynder han at leve op igjen, Graven bliver atter opskaaret og skjøn og levende springer Liget ud.

De italienske Mødre og Ammer skræmme Børnene med den hæslige Fee Befana, som, Natten før hellig tre Kongers Dag, drager om i Flo-

*) Lettres sur l' Italie, par Castellan. Paris 1819. Tredie Bind, 52 og 58de Brev. 1819. — Nr. 178. 179.

rents Gader, i Skikkelse af en kjæmpeagtig Dukke, ledsaget af Fakler, Trompeter og Trommer. Denne Høitideligheb aabner Carnevallet, og efterat Skikkelsen har stoiet gjennem hele Byen, bliver den kastet ned i Floden fra en af Broerne. Men Børnene fortæller man at den flyver gjennem Skorstenene ned i Husene for at straffe de uartige, men bringer derimod de artige Legetøi og Sukkergodt. Derfor hænge Børnene den Aften deres Trøier eller Buxer med tomte Lommer op i Skorstenen for at Feen skal fylde dem.

Perugia, den 9de Sept. 1818.

En Plads, der var mere passende til at underholde mig med Dig om Cicisbeatet og det italienske Galanterie, havde jeg ikke kunnet finde i Rom selv. Mit Skriverbord staaer ved det aabne Vindue, hvorfra jeg har Udsigt til den brede Corso, som nu vrimler og gjenlyder af den smukke Verden og klapprende Kopper og Glas i Kaffehusene. Damerne i Perugia kunne gjøre Romerinderne Rangen stridig i stolt Skjønhed, og ere bekjendte for at overtræffe dem i erotisk Virtuositet. Hvor mangt et Blik maae jeg ikke kaste bort fra mine Papirer, mens jeg skriver, og ud af Vinduet, i store sorte Flammeøine, og hvor gjerne vilde jeg ynkelige Reisekorrespondent ikke, i Stedet for Alt

Blæksmøreric, med et Trylleſpeil lade hiint levende Sort paa Hvidt, ſom ſtraaler mig imøde fra de Spadſerendes Anſigter, ſkinne til Dig over Alperne.

Italienernes Cicisbeat er ſammenſat af to Elementer: af Riddertidens Galanterie og af den nyere Selſkabelighed. Da hiin ingen Leilighed mere fandt til at beſkytte Damerne mod Rov og Mord, og erhverve ſig Tak ved Tourneringerne; bød Ridderen ſin Beherſkerinde Armen uden Harniſk og førte hende gjennem Gaderne, hjalp hende op i Vognen, bar hendes Vifte, og ſtod ved Feſterne og i Theatret bag hendes Stoel og hvidſkede med hende: deraf fik han Navnet Cicisbeo. I Genua, hvor denne Skik efterhaanden indſneg ſig, ſkal den først have vundet en Slags ægteſkabelig og ſelſkabelig Lovmæſſighed: den blomſtrende Handelsſtad tilſtedte ſaadant mere end andre. Forretningernes Natur ſkildte ſaa ofte og paa ſaa lang Tid Ægtemanden fra ſin Kone, at hun i hans Fraværelſe neppe kunde undvære en Ledſager og Selſkaber i hans Sted, hvis hun ikke ſkulde ſidde tyranniſk indeſpærret. Det har vel ogſaa været en Nødvendighed at enhver Dame, naar hun gik ud, havde en mandlig Beſkytter med paa Gaderne, der vrimlede af Fremmede fra alle Lande. Da blev efter gjenſidig Overeenskomſt en Huusven udvalgt, en fattig Slægtning eller en Geiſtlig, ſom nu, een Gang

for alle, maatte paatage sig den ham anbetroede Kones Bevogtelse og Skyts.

Hvad her var en Følge af Nødvendigheden, blev snart næret og udsmykket ved Moden, og udbredte sig over det hele Italien. Dette nye Forhold forekom alle Partier bequemt og tillokkende, og Jalousien maatte finde sig deri, da ingen Undtagelse kunde gjøres uden at man udsatte sig for Andres Latter. I Stedet for en fattig Slægtning eller en Geistlig, traadte siden mangen riig verdslig Fremmed i en Cicisbeos Post, og Ægtemanden holdt sig skadesløs for enkelte Tilsidesættelser hos en anden Beherskerinde. En Kone uden Cicisbeo blev foragtet, en Mand, der var Cicisbeo hos sin egen Kone, blev udleet, en skjøn og fornem Cicisbeo gjorde sin Dame berømt og opvakte Jalousie hos Andre, og et vedholdende Cicisbeat heed Troskab og Standhaftighed. *)

Cicisbeatet bestaaer nu ingensteds mere i sin fulde Magt og Ære, og dens tilbageblevne Rester, af hvilke man finder de fleste og største i Genua, Venedig, nogle andre lombardiske Stæder og i Flo-

*) Lullin de Chateauvieux fortæller i sit Værk over Italien, at han i Florents har hørt en Ligtale, Eloge funebre, over en afdød Olding, Medlem af Academia dei Georgofili, hvori han, mellem andre Ting, ogsaa blev roest for en halvtredsindstyveaarig exemplariske Vedholdenhed i at opfylde sine Pligter som Cicisbeo.

rents, blive efterhaanden fortrængte af en mindre iøinefaldende Usædelighed, især siden de Franske have faaet Indflydelse paa Italien. Desuagtet maae jeg her tale med nogen Udførlighed om Cicisbeatets Sætninger, fordi det italienske Galanteries Characteer kun af dem kan blive rigtigt opfattet og bedømt, ligesom en Ruin af det fuldstændiggjorte Billede af den hele forstyrrede Bygning.

I det første Aar af deres Ægteskab hedder Konen Novizia og kan kun i sin Mands Selskab vise sig i Conversationer, paa Baller og Comødier. Efter denne Periode bliver en Cicisbeo eller Cavaliere servente valgt, som i Mandens Sted paatager sig denne offentlige Tjenstbevisning. Dette Valg bliver enten efter Omstændighederne bestemt efter Konens Smag, snart efter Mandens Jalousie, ofte efter en fælleds uegennyttig Overeenskomst, ikke sjeldent er allerede et forelsbigt Valg truffet i Ægteskabscontracten. Cavalieren indfinder sig hver Morgen ved sin Dames Toilet, hjælper hende at pynte sig og holder hende med Selskab saalænge. Derpaa udbeder han sig hendes Befalinger til denne Dags Forlystelser, som han siden arrangerer og ogsaa i oeconomisk Henseende besørger, enten af sin egen eller af hendes Kasse, eftersom Omstændighederne byder det. Han ledsager hende ved enhver Visite, og naar hun modtager Besøg gjør han Honneur. Ved hans Arm spadserer hun i Cor-

soen, ved hans Side sidder hun i Karethen, og i Assembleerne og Theatrene staaer han bag hendes Stoel. Kun ved Middagsbordet og ved Sengetid overleverer han Manden sin Dame, og denne tør paa ingen Tid lægge ham Hindringer i Veien for Adgangen til hans Huus. *) En Cicisbeos Pligter ere, foruden almindelig Høflighed og Selskabelighed, blind Lydighed mod alle hans Dames Befalinger, udelukkende Beskjæftigelse med hende og den strængeste Ligegyldighed mod alle andre Damer. Man maae altsaa paa ingen Maade anseе en Cicisbeos Tjeneste for at være behagelig og poetisk. Meget mere klage Cavaliererne, oftere end Mændene, over Slaverie og Damernes Lunefuldhed. Det kunde ikke vare længe før Cavalieren søgte at skaffe sig en virkelig Belønning for det tunge Aag, hans Tjeneste lagde paa ham, og gjøre sig det gamle Ordsprog om Leiligheden gjældende i Cicisbeatet. Et System af priviligeret, ægteskabelig Utroskab skal man desuagtet ikke kalde det, fordi dette ingenlunde ligger i Instituterne selv, men i de Misbrug, menneskelige Svagheder have ført i Svang. Ogsaa er det vanskeligt at adskille, i den

*) Det italienske Sprog, der er saa rigt paa vittige Ordspil, betegner ogsaa en Vifte og en Baandsløife med Ordet Cicisbeo. Saaledes hedder den Ildpotte, som de romerske Koner stedse have paa Armen eller under Kjolen, il Marito.

store Kreds af Virkninger og Tilbagevirkninger, om det italienske Familievæsens Umoralitet er bleven befordret eller hæmmet ved Cicisbeatets Oprettelse. I det mindste er Usædeligheden overalt tiltaget med dets Forfald.

Ægteskaberne mellem de høiere Stænder, om hvilke i disse Breve især er Tale, blive som oftest sluttede ved Familiecontracter, uden at spørge Brudgommen og Bruden til Raads, som ofte ingen Stemme kunne have formedelst deres Ungdom. Sjeldent forstyrrer en Vægring fra de Forlovedes Side den indledede Contract; thi den unge Mand lærer, før Bryllupstiden, de galante Sæder saameget at kjende, at han ingen uovervindelig Frygt kan have for det korte Noviziat i sin Tilkommendes Arme: og hun er saa kjed af Klostertvangen, eller, hvis hun allerede er voret fra denne, af den indesluttede, generte Stilling i hendes Forældres Huus, at hun for enhver Priis ønsker at tilkjøbe sig sin Frihed. Finder hun ingen Brudgom til et bestemt Aar, maae hun tage Sløret. Sjeldnere, end i Tydskland, hvor de unge Piger staaer i en mangfoldig selskabelig Berørelse med Mændene, modstrider en hemmelig Tilbøielighed og Forpligtelse Forældrenes Villie, og er dette Tilfældet, saa overtaler Tingenes Hverdagsgang netop til et Convenienzgiftermaal. Slige Udsigter lede endog ikke sjeldent den unge Pige til at vælge en taalmodig Ægt-

teherre, som er træt af Livet, og Elskeren bliver da enten priviligeret eller hemmelig Cicisbeo. De saakaldte Misalliancer, knyttede af Lidenskab, ere derfor i Italien romantiske Rariteter, og det smukke Kjøns frie Valg griber oftere efter Rigdom, Titteiglands og Caracteermildhed, end det følger Hjertets fordomsløse Drift. Overhovedet lader Italienerinden sig ikke, ved alle sandselige Lidenskabers Udbrud, afsnakke en fast Betænksomhed, der ikke let lader sig overraske af uovervindelige Øieblikke.

Meget træffende har Forfatteren af Fragmente über Italien aus dem Tagebuche eines jungen Deutschen *) skildret Italienerinderne fra denne Side. Deres Kjærlighed, siger han, er hverken Lune eller Tidsfordriv, men en alvorlig Nødvendighed. Ligelangt fra de franske Damers Tænkemaade, som søge et Fortrin i Mængden af samtidige Tilbedere, og fra de tydske, **) som raskt afverle, lægge de dyb Følelse i det, som hine kun behandle som en modens Bagatel, og tilbringe den største Deel af deres Liv med at raffinere Ting, hvori hine kun søge en flygtig Sindsnydelse, udpyntet med nogen Romanjargon. Man studser over den Veltalenhed, hvormed endogsaa unge Piger udtrykke sig over Alt, hvad der angaaer Kjærlighedens Metaphysik, og den

*) Første Bind 1798, Side 182.

**) Jeg har kuns kaldt Skildringen af Italienerinderne træffende.

Idee paatrænger sig naturligviis, hvormeget de fra Barndommen af maae have beskjæftiget sig dermed. Da de konventionelle Grændser for den qvindelige Delikatesse i Talebrugen ere langt mere udstrakte end hos os, paalægge Sæderne dem mindre Tvang derved. En Moder, hvem man spørger om Aarsagen til hendes Datters slette Humeur, svarer letteligen: hun er forelsket; og Kjærligheden udgjør det store Thema i alle blandede Selskaber over hele Italien.

Denne det smukke Kjøns Characteer og det lovlige Cicisbeats vilkaarlige Efterspil, frembringer i Italien følgende Phænomemer. Den ugifte Pige er strengt bevogtet og nøie underrettet om Alt, hvad hun har at befrygte af Mandfolkenes Efterstræbelser. I større Selskaber er hun taus og tilbageholden, men i fortroeligere Kredse aabenhjertig, snaksom, sjelden forlegen mod det mandlige Kjøn, og hun taaler da mangen Spøg, som hos os vilde blive regnet for en stor Fornærmelse; kun maae man ingen særdeles Fordringer gjøre eller arbeide til et skjult Maal. Mærker Pigen noget saadant, saa vil hun gjøre store Øine, og spørge: Volete far l'amore meco? Det er, om Du vil knytte en alvorlig Kjærlighedsforstaaelse med hende, hvilket hun netop tænker at indlede ved dette Spørgsmaal. Derved bliver strax Moderen eller i det mindste en Beslægtet gjort til Fortrolig, som led-

sager Elskerinden ved deres Sammenkomster, og i hendes Navn opkaster det Spørgsmaal nogle Dage efter: Volete spolare Ia mia figlia? Dette er den sædvanlige Gang i de italienske Kjærligheds-forstaaelser før Ægteskabet; naturligviis gives der ogsaa Undtagelser, men disse have dog kun sjeldent noget at bestille med Maaneskin, Forglemmigeier eller Svindsot.

I Florents og Venedig har jeg fundet Cicisbeatet, som selskabelig Etikette i de høiere Stænder, mest indskrænket. Derfor maae den begunstigede Elsker, uden Privilegium, oftere drage til Felds mod den jaloux Cicisbeo end mod Ægtehe-ren. Thi enten vil han ikke unde en Fremmed, hvad der er bleven ham nægtet, og i dette Tilfælde er han den ægteskabelige Troeskabs Bevogter, eller han vil ikke dele sin Lykke med nogen Anden, og bevogter da et Gode, der tilhører ham.

I Rom finder man kun saameget af Cicisbeatet, at de fleste Damer, oftere af Nødvendighed end af Mode, begunstige een af deres Tilbedere, som da bliver kaldt Cicisbeo eller Cavalier servente. Ægteskabsforholdene give disse Pseudo-Cicisbeater sin forskjellige Grad og Characteer, saa at Cavalieren enten fører den ham betroede Dame ud ved høi lys Dag, eller hun fører ham ind i Mørke. Er Cavalieren troe og rask, da skulle Romerinderne sædvanligen være meget standhaftige,

og mange afvexle vel heller ikke for deres eget Rygtes Skyld. Thi da Ægteskabet nu engang, som et Titulaturvæsen, ganske træder i Baggrunden, saa gaaer dets samtlige Pligter over paa Cavalieren, Troeskab, Fortroelighed, Taushed, og alle Villigheder og Offre, som Omstændighederne udkræve; men ogsaa alle de Lidenskaber og Luner, der gjøre Ægteskaberne ulykkelige, qvæle og martre den udholdende Cavalier. Det kan ikke nægtes at Cicisbeatet paa denne Maade vedligeholder Moralen mellem Italienerinderne, ved et Surrogat af ægteskabelig Troeskab, og en Reformation i Sæderne maatte ingenlunde begynde med denne Modes Udryddelse, men snarere ende dermed.

Den Gjenstands Rigdom, hvilken jeg skulde afhandle, har drevet mig saa vidt omkring, mens jeg skrev i Gaar, at jeg ikke længe kunde hvile ved romerske Enkeltheder. Denne Hvile maae nu unde baade Dig og mig i nærværende Anhang, som skal indeholde en moderne romerske ars amandi. Bliv ikke forundret, min Ven, over min reisebeskriveragtige Mangesidighed, thi for denne Gang har jeg været nødt til at pryde mig med laante Fjær. En meget vel underrettet Landsmand har været saa god, med en opoffrende Beredvillighed, at meddele mig de galante Noticer af fine romer-

ske Studier, til hvis Indsamling Reisebeskriverne sjeldent kunne naae for Ruiner, Statuer og Billeder. Gjerne vilde jeg krone dette Brev med den skarpsindige Jagttagers Navn, hvis han ikke havde bekræftet Uegennyttigheden af sin Gave ved at paalægge mig Taushed.

Foruden Conversationerne giver i Særdeleshed Morgen Messen mangen Anledning til at knytte saadanne Forbindelser med de romerske Damer. Der komme de uden at ledsages af Manden eller Cavalieren: kuns en gammel Kammerpige, ikke sjeldent Fruens forrige Amme og inderligste Fortrolige fra Barnsbeen af, eller en slink, forslagen Soubrette staaer bag sin Herskerindes Stoel, eller spadserer, ikke uden Hensigt, op og ned i Forhallen ved Kirken, og indlader sig gjerne i Samtale med den nysgjærrige Fremmede. Nogle Kirker i Corso og der omkring ere i særdeles interessant Rye herfor, og kaldes af Romerne de galante Kirker. Jeg erindrer at have hørt St. Carlo al Corso og St. Silvestro in Capite benævnes saaledes. Foruden Damens Ledsagerinde finder et svet Øie vel ogsaa en tjenstfærdig Aand mellem de andægtige Tiggersker, som er ligesaa noie underrettet om den skjønne Kirkegjængerskes Forhold og Caracteer, som hiin. „Jeg seer hende jo daglig i Morgen Messen," mener saadan en gudsfrygtig gammel Kjærling, „skulde jeg da ikke kjende hende?" Hvo, der af Studium eller

i Hjertets Anliggender, vil samle slige Noticer, han maae ikke være sparsom mod Underhandlerſken, ikke blot for at gjøre hende snaksom, men ogsaa for at vise Beherſkerinden at man er en Mand, der forstaaer sig paa den gode Levemaade. Thi endogsaa den rigeste og fornemste Romerinde forsmaaer ingen Gave fra hendes Tilbeder.

Naar en Fremmed for første Gang træder ind i en romerſk Conversatione og seer sig omringet af en Kreds af ubekjendte Skjønheder, vil han gjerne gribe den første den bedste Leilighed, der tilbyder sig for ham, til at gjennemløbe denne forvirrede Cirkel med En, der har hjemme i den. Den snaksomme Romer, som ikke gjerne seer en stum Fremmed i sit Selskab, vil ofte spare Dig den Vanskelighed at begynde en Samtale. „De har vel ikke været længe i Rom? De kjender da formodentlig altsaa ikke Damerne i denne Conversatione?" — det er to Spørgsmaal som paa staaende Fod knytte en Samtale i et romerſk Selskab. Derpaa begynder Mynstringen: Navn, Stand, Alder, Bopæl blive flygtigt omtalte, men vidtløftigere er den Caracteriſtik: denne Dame holder meget af Englænderne og taler Sproget, hiin har en særdeles Godhed for blonde Tydskere, en Anden har to Cavalierer og seer sig om efter den tredie. Fænger den Fremmede ikke strax Fyr, da vil den galante Cicerone sætte hæftigen løs paa ham: „O

quanto è bella questa Signora col velo nero; Che occhj! Veda, Signora, ci adocchia! Ah la ladra, fa mostra di aver sentito la nostra conversatione. Vuol, Signore, ch'io la presenti? Me ne saprà grado, sono sicuro; non si ripentirà di questa conoscenza." — *) Tager Du imod den venskabelige Mands Tilbud, saa giver han Dig, hvis han ellers er vel underrettet, endnu nogle bestemte Vink for samme Aften, som f. Ex. at Damen pleier at tage alene hjem før Conversationen er til Ende, medens hendes Mand bliver siddende ved Spillebordet til henimod Morgen. Er Du presenteret og har hun taget vel imod Dig, saa forsvar din Plads bag den Skjønnes Stoel, og naar hun vil gaae, og Du ikke følger hende, saa mumler din Lærer vistnok mellem Tænderne: Che minchione! **) og Du kan for Fremtiden see Dig om en anden.

Ogsaa med Damen er Historien ude. Ingen Romerinde tilgiver en Mand at have forsømt en Leilighed, og mindst den første. Enten en barnagtig Undselighed og Uerfarenhed er Skyld i hans

---

*) Hvor hun er smuk med det sorte Slør! Hvilke Øine! See, min Herre, hun skotter til os! Ah den Skjelm hun lader os vide, at hun har hørt Samtalen! Vil de præsenteres for hende? Jeg er vis paa de vil takke mig, og ikke fortryde dette Bekjendtskab.

**) Hvilken Usling!

Forseelse, og da er Manden ubrugbar til listige Eventyr; eller han er altfor ligegyldig og kold, og i det Tilfælde staaer han ikke til at forbedre hverken ved Tid eller Øvelse.

En lang Forberedelse af Kjærlighedserklæringer og Sukke er i Rom aldeles ikke nødvendig for at kunne tragte efter at naae den høieste Gunst hos en Dame. En Romerinde troer, naar hun ikke, ved sin Rang og Glands, er en Gjenstand for den almindelige Hyldest, at den Mand, der lader sig presentere for hende i en Conversation af en anden Mand og paa en eller anden Maade udmærker hende, nødvendigviis maae søge noget mere hos hende, end der kan gives i en Conversation. Tager hun altsaa med Varme mod hans Opvartning, da er Erklæringen gjort og gjengjældt og den næste Time er den bedste til at besegle det nye Forbund i.

Om den begunstigede Tilbeders Pligter er ovenfor bleven talt i Almindelighed. Her er endnu at bemærke, at Romerinderne undertiden vente en Foræring, om end ikke som Tak for den tilstaaede Gunst saa dog som en Opmærksomhed eller Erkjendelse af den Forbindtlighed deres Elskere skylde dem.

Klage ikke allerede de gamle Elegikere over deres Veninders Havelyst? Endogsaa den rigeste

Roemrinde viser ikke hendes Tilbeders Foræringer tilbage, om hun ogsaa ikke tager deres Pengeværd i Betragtning, og den engang antagne Skik er saa mægtig, at et gjentagent Anstød derimod kan bevirke en ellers daddelløs Yndlings Afskedigelse. Foruden den første Tiltrædelsesgave, som pleier at blive overrakt snart efter den sidste Fortroelighed, maae i Særdeleshed Foræringerne til Festdagene ordentlig iagttages, f. Ex. Maritozzoen, Blomsterbouquetten paa St. Hansdag o. s. v.

Over de lavere Folkeklassers Sædelighed er Politiet sat til Vogter. De Fruentimmer, som efter Klokken ni findes paa Gaderne eller i Osterierne uden deres Mænd eller anden anstændig Ledsagning, løbe i Fare for at blive sat paa nogen Tid i St. Micheles Arbeidshuus. Undertiden ansøger Manden selv om at denne Straf maae blive paalagt Konen.

Moralen i hvad jeg i Dag har skrevet, maae Du skjænke mig, min Ven. Den er overalt at finde i Mængde i Tydskland, og jeg har destoværre glemt at medtage nogle Bind, til dagligt Brug, til Italien, hvor den er sjældnere. Min Bog vil komme til at lide meget under denne Mangel, men mine tilkommende Recensenter giver den vistnok An-

ledning til de opbyggeligste Betragtninger, som da kunne blive indkorporerede i andet Oplag af dette Værk. Lev vel!

Far il Verde er Navnet paa et yndet Spil, eller en Leeg, i Rom. Aarstiden til den er først i Foraaret, naar Græs og Træer have friskt Grønt. Da slutter man Forbund til en Verde med en Pige eller en Kone, bestemmer hvor længe den skal vare og betinger Straffen for Bruddet. Nu have begge Parter nok at tænke paa hvert Øieblik, hjemme og paa Gaden, at bære et friskt Geraniumblad hos sig. Møder den Ene den Anden, spørger han: Avete il Verde? og fordrer: Fatte vedere il Verde eller Fatte il Verde. Den Spurgte maae strax vise sit Geraniumblad og, til Tegn paa at det er friskt, stryge det mod en hvid Muur eller Søile, eller hvor det ellers kan efterlade Mærke. Giver Bladet ingen grøn Plet, eller har han glemt det Hjemme, maae han betale den forud betingede Bøde, eller give sig selv i Pant derfor. Ligeledes giver Veddemaalet enhver af Parterne Ret til, uden Videre, at trænge ind i den medlegende Dames Værelse, stryge sit Blad over Væggen og fordre den samme Prøve af hende.

Denne Leeg varer sædvanligviis nogle Uger

og er mere brugelig mellem de fornemmere Stænder end blandt Folket. Veddemaalet forudsætter et noie Bekjendtskab mellem begge Parter, eller skal hjælpe til at knytte det. Det kan derfor ikke vel sluttes med en ung Pige uden hendes Forældres Tilladelse, og da det oftere har været en Anledning til en Forlovelse, saa passer det sig ikke at en ugift Dame gjør Forslaget dertil. Straffen bliver fastsat i Forhold til det noiere eller mindre Bekjendtskab, de Væddende have til hinanden: her Kys, der Bombons eller Sonnetter. Undertiden giver den, der har de fleste Panter at indløse, ved Slutningen af Legen, et Bal eller en Soupee. Ogsaa i Conversationerne bringer denne selskabelige Spøg Liv: den Ene søger at fravende den Anden hemmelig hans Blad og forlanger da at han skal vise det, eller man taber det med Villie, naar den Straf, man skal lide, er taalelig.

Den selskabelige Omgang i Rom indskrænker sig næsten ene og alene til Conversationer og Academier. Adgangen til disse Adelens og den dannede Middelklasses Cirkler staaer aaben for enhver Fremmed, der ønsker det. Med Recommandationsbreve behøve vi ikke at forsyne os, for derved at bane os Vei til de glimrende Sale i de romerske Palladser. Vi yttre det Ønske at besøge

Conversationerne for den Banquier, vi ere addresserede til. Han indbyder os først til sin Aften og forestiller os for de Damer, som have de mest besøgte Conversationer, og næste Morgen lade vi vore Kort sende til dem. Dermed ere vi introducerede og blive formeligen indbudne til den næste Conversation. Den Tjener, der staaer ved Døren, raaber vort Navn, i det han aabner den; Fruen i Huset sidder nær ved Indgangen, vi gjøre hende vor Compliment, og hun siger os hvilke Dage hun seer sit Selskab, til hvilket vi nu ogsaa høre, hos sig. Vi blande os i det brogede Selskab, holde os til Spillebordene, eller til Klaveret, eller bevogte Damernes Stole. Navnet Forestiere og en anstændig Klædning er, i Stedet for Ahner, Stand og Tittel, nok for gjerne at blive seet i de romerske Prindsessers og Marquisers Conversationer, og selv de, som mangle en Banquiers Anbefaling, kunne, ved Kaffehusbekjendtskab med unge Nobili, som gjøre sig en Fornøielse af at vise sig forekommende mod de Fremmede, naae denne selskabelige Ære. Det hænder sig saaledes ofte at man i flere Maaneder har besøgt en Conversation, uden at have hørt Fruen i Huset nævne den nye Gjæst fuldstændig ved Navn, især naar dette er vanskeligt at udtale. Romerne nøie sig da med Fornavnet, eller kalde denne eller hiin fortrinligviis: il Signor Forestiere.

Conversationerne holdes i de skjønneste Sale i Palladserne, der ikke sjeldent ere smykkede med Antiker og Malerier, som Museer og Gallerier. Man tænke sig dertil en smagfuld Oplysning ved Lysekroner og Speile, en Skare Betjente i brillante Livreer, og fremfor Alt de junoniske Figurer med de glimrende Perler og Juveler, der vandre om som levende Statuer mellem de døde Marmorstøtter — og man vil ei alene ikke savne Theekopperne og Kagetallerkenerne, men man vil endogsaa føle, at de her vilde være fremmede og upassende. Som bekjendt faaer man i Conversationerne intet for Ganen, uden i det høieste et Glas Jis. Den, der altsaa sætter Selskabelighed og Gjæstfrihed i Beefsteak og Portviin, kan længe nok udskrige Romerne for uselskabelige og ugjæstfrie, men han skal derfor ikke beskylde dem for Gjærrighed, thi Ingen, som kjender de romerske Conversationer, kan være uvidende om, at alene de Fakler, hvormed Gjæsterne pleie at blive lyste ned, koste saameget i Vor at man dermed kunde tilfredsstille et beskedent Selskab med Thee og Tilbehør.

Men jeg trættes endelig, kjære Ven, med Gjendrivelsen af dumme Paastande og Beskyldninger. Ubilligheden og et vrangt Begreb have ingen Grændser, men mine Breve maae ikke tabe deres af Syne. Og har jeg ikke i Indledningen udtrykkeligen lovet ikke at ville dømme med Andres

Øver og Øine? Hvorfor skulde jeg da, i mine Domme, lade mig lede af Andres Meninger og Fortelser, som det er meget vanskeligere at omvende?

Lad mig derfor slutte, min Ven, med Tak og Rørelse for al den Kjærlighed og Godhed, jeg har nydt der, og endnu engang tilraabe de syv Høie til Afsked: A rivedere!

„Mit Livs mærkværdige Begivenheder."

Egenhændig optegnede

af

Frederikke Sophie Wilhelmine,

Markgrevinde af Bayreuth, Frederik den Stores Søster.

(Et Udtog af den franske Original.)

(fortsat.)

Saaledes begyndte Aaret 1734 heel sørgeligt for Markgreven, der maatte give Slip paa sit Ønske; efter Floras Sigende skal han have taget sig hendes Brev saa nær, at han gav sig til at græde over det. Dog opgav han, efter nøiere Betænkning, ikke aldeles Haabet om siden at faae hende overtalt.

Da Fastelavnstiden kom, foreslog Marwitz,

der gjorde Alt for at adsprede mig, at der skulde anstilles en eller anden Lystighed, og, da Arveprindsen gjerne deeltog i Fornøielser, bad man mig bevæge Markgreven til at give sit Minde dertil, hvilket ikke var saa let en Sag, da han ingen Ven var af Sligt, og hans Hofpræst, en overdreven Pietist, ikke undlod at bestyrke ham i hans Mening derom. Vi talte da med Flora om den Sag, og hun havde Indflydelse nok hos Markgreven, til at faae ham overtalt, saa at han selv kom til mig, og gjorde mig Forslag desangaaende, hvilket jeg da strax samtykkede i. Han overlod til mig at anordne Festen, som jeg selv vilde, dog med den Betingelse, at ingen Maskeren maatte finde Sted. Denne Slags Moerskab bruges ikke uden i Tydskland; der er en Vert og Vertinde, som give Festen, og de andre komme i forskjellige Dragter, som angive forskjellige Stænder og Haandteringer; men ingen bær Maske for Ansigtet. Jeg lod den store Statssal decorere, som en Skov, ved hvilken der laae en Landsbye med sin Gjæstgivergaard, der var opført af Bark, og Taget bedækket med smaa Lamper. Inden i den var et Bord, dækket for 100 Personer, og i Bønderhusene var der Forfriskninger at faae. Efter Maaltidet gaves der et Bal, og alle Mennesker moerede sig herligt undtagen jeg, der maatte sidde og høre paa Markgrevens kjedsommelige Moraliseren den hele Aften.

Næste Søndag prækede Hofpræsten offentlig mod denne Maskerade; og endskjøndt hele Kirken var fuld af Mennesker, henvendte han dog Talen til os. Markgreven blev vel skaanet fra Prædikestolen, men hjemme fik han saa drøi en Irettesættelse, fordi han havde givet os Tilladelse til saa gruelig en Synd, at den arme Mand troede sig for evig fordømt, og først efter at have ædeligen lovet aldrig mere at tillade slige Fornøielser i sit Land, fik han Forladelse for sin Brøde. Markgreven vilde nu ogsaa tvinge Arveprindsen til at aflægge en lignende Eed; men han vidste at snoe sig derfra, hvilket fortrød hans Fader meget. En kort efter indtruffen Tildragelse forøgede endnu mere dennes Overtroe, og vi vilde være komne til at leve som Trappister, hvis ikke Arveprindsen var kommen efter Sagens virkelige Sammenhæng. — Efter Prinds Wilhelms Død var hele Landet blevet betaget af en panisk Skræk. Hver Dag hørte man Historier, den ene naragtigere end den anden, om Gjengangere, som havde ladet sig see paa Slottet. Deels for at fornøie mig, tildeels ogsaa for min Sundheds Skyld havde jeg begyndt at ride, og Markgreven havde foræret mig en fort, meget spagfærdig Hest. Alt nyt bliver gjerne ilde optaget. Den Mode at Damer ride, hvilken er meget almindelig i England og Frankrig, var dengang endnu ikke indført i Tydskland; alle Mennesker opløftede der

res Røst derimod, og det var dette, der gav Anledning til Spøgeriet. Man berettede Marskalk Reitzenstein, at et Spøgelse af frygteligt Udseende hver Aften lod sig see i een af Slottets Gange, og raabte med en forfærdelig Røst disse gyselige Ord: „sig til Landets Prindsesse, at der vil ramme hende en stor Ulykke, dersom hun rider tiere paa den sorte Hest, eller i 6 Uger sætter sin Fod udenfor Slottet!" — Marskalk Reitzenstein, den stakkels Mand, der var meget hengiven til Overtroe, underrettede strax Markgreven om dette Syn, og denne lod mig udtrykkelig forbyde at gaae ud af mine Værelser, eller komme paa Ridebanen.

Dette ærgrede mig meget, især da Grunden dertil var saa ussel, og jeg forestillede Markgreven, at det ei var andet end Bedragere; Arveprindsen meddelte ham sine Formodninger om denne Sag, og fik endelig Tilladelse til at lade den undersøge. Han lod da paalidelige Mennesker bevogte alle de Indgange, ad hvilke Spøgelset kunde komme, men det var saa godt underrettet, at det blev borte saalænge man lurede paa det. Han udlovede endelig en stor Belønning til den Kone, der havde seet det, dersom hun var istand til at opdage hvem det var; hun tog en Blindlygte med, men fik neppe Tid til at besee Spøgelset, da det passede Leiligheden, og blæste hende en saa fiin Gift i Øinene, at hun blev blind deraf. Hun fortalte, at det havde

bundet to store Noddeskaller for Øinene, og indhyllet Ansigtet i graat Lærred, saa at det ei var umuligt at skjelne hvem det var; men denne Opdagelse gjorde dog ikke Ende paa Markgrevens Overtroe, eller rettere paa hans Uvillie mod os. For altsaa at forhindre al Uenighed, besluttede Arveprindsen, at vi skulde reise bort, og da vi allerede længe havde været Markgreven af Anspach et Gjenbesøg skyldig, benyttede vi denne critiske Tidspunct til at aflægge dette, og forlode Bayreuth den 21 Januar. Paa Reisen mødte os saamange Uheld, at Spøgelsets Trudsel nær var gaaet i Opfyldelse; men endelig naaede vi Anspach, hvor jeg blev modtaget omtrent paa samme Maade, som da jeg første Gang var der.

Da vi kom tilbage til Bayreuth, forestod der os nye Ulykker. Kongen, min Fader, havde siden jeg blev gift, sluttet en Forening med Markgreven om at have Tilladelse til at hverve i det bayreutske Gebeet for 3 af sine Regimenter, og nu laae Kaptain Munichow her i denne Forretning. Han var et meget ungt Menneske, og yndet af min Broder, da hans Fader havde gjort denne mange Tjenester i den Tid han sad i Fangenskab; desaarsag var han ogsaa ivrigen bleven Arveprindsen anbefalet. Han var et godt Menneske, men havde just ikke været med i at opfinde Krudtet. Han fortalte Arveprindsen at han havde gjort en Fangst

af en 6 Fod høi Bamberger, der vilde have ladet sig hverve til et andet Regiment, og som han derfor havde taget med Magt, men saa hemmelig, at Ingen vidste noget deraf. Han lagde til, at det var en Døgenigt, som ikke duede til noget i det borgerlige Samfund, hvorfor han haabede, den hele Sag ingen Opsigt vilde gjøre. Arveprindsen fortalte mig denne smukke Historie, og forudsaae nok han vilde faae Ærgrelse deraf; men da Munichow forsikkrede ham om at have taget de vaersomste Forholdsregler, og desuden Markgreven ikke viste sig uvenlig mod os, haabede vi det vilde ingen videre Følger have. — Vi tænkte derfor ikke mere paa denne Tildragelse, da Voit pludselig ved Midnatstide lod mig vække, da han havde høist magtpaaliggende Ting at tale med mig om; han berettede mig da at en af hans Venner, der var nylig kommen fra Himmelkron havde fortalt ham, at han havde fundet Markgreven i den mest rasende Forbittrelse, da han havde faaet Munichows Foretagende at vide, og havde svoeret paa at ville hævne sig alvorlig, saameget mere, som han troede at Arveprindsen var i Spillet med. Næste Dag havde han bestemt at komme til Byen, og vi maatte derfor tage vore Forholdsregler derefter.

Vi kom herved i den største Forlegenhed, og der var ikke andet for, end at Arveprindsen maatte

give gode Ord. Jeg talte med Flora, og bad hende anvende sin Indflydelse for at formaae Markgreven til at lade det gaae hen; dette lovede hun ogsaa, men føiede til, at hun ikke torde haabe at udrette noget, da det var vimeligt at Markgreven, som man ikke havde bekymret sig om at rette sig efter, nu vilde gribe Leiligheden til at betale os med samme Mynt. Jeg forstod ret godt hvad hun mente hermed, men lod dog som jeg ikke fattede det. Markgreven ankom endelig ilde om Eftermiddagen, og blev modtagen af Arveprindsen, som sædvanlig; han viste sig meget venlig mod os begge, og vi troede den hellige Grav var vel forvaret; men Glæden varede ikke ret længe, da vi bleve underrettede om at Munichow var bleven arresteret i Bayreuth. For ikke lang Tid siden havde Hollænderne ladet skyde en preussisk Officeer, der reiste paa Hverving i deres Land, og jeg erindrede mig godt, at Markgreven havde bifaldet denne Fremgangsmaade; dette satte mig i største Forfærdelse, og jeg talte derfor efter Taflet med Markgreven, for om mueligt at bevæge ham med det Gode. Men han svarede mig kun, at det gjorde ham ondt, at jeg stedse bad ham om Ting, som han ikke kunde indrømme mig; at denne Sag var meget slem, da det var en Geistlig, der var bleven presset til Soldat, og mishandlet paa det Skammeligste. Jeg indrømmede ham, at han havde skjællig Grund til

at være opbragt, men bad ham dog dennegang lade Naade gaae for Ret, hvortil han ikke svarede mig andet, end at han ønskede jeg ikke vilde befatte mig mere med den Sag, da han nok vidste selv hvad han havde at gjøre, og derpaa gik han.

Markgrevens Fremgangsmaade forbittrede hoi-ligen min Gemal, hvem det ogsaa gik ud over; Munichow blev to Gange forhørt, og uagtet han til sit Forsvar anførte at Personen aldeles ikke var bleven mishandlet, og at han ikke havde vidst det var en Præst, da han ikke havde Ordensdragt paa, saa blev dog Vagten ved Fængslet fordobblet, og man gjorde alle Anstalter til at behandle ham, som en Forbryder. Jeg saae nu det var paa hoi Tid at gribe til alvorlige Forholdsregler, og lod derfor Premierministeren, Baron Stein hente, og indjog ham saadan en Frygt for Kongens Hævn over Markgreven, ifald man gik voldsomt til Værks mod Munichow, at han strax begav sig til Markgreven, og satte ham saaledes i Skræk, at denne uopholdelig lod Stein bringe mig den Efterretning, at Sagen mod Munichow, i Betragtning af min Forbøn, skulde bortfalde. Jeg lod ham venskabeligen takke for denne Artighed, og Arveprindsen sørgede for, at Præsten blev løsladet, og al muelig Oprejsning givet Markgreven.

Min Svigerinde Wilhelmine havde imidlertid giftet sig med Prindsen af Østfriisland; men

Søsteren Charlotte var endnu fjantet, og undertiden saa afsindig, at man endogsaa maatte bruge Magt med hende. Lægerne paastode at det kom af hendes forliebte Temperament, og at det eneste Middel til at faae hende helbredet, var at lade hende gifte sig; hvori de vel ikke havde Uret, thi saasnart hun saae et Mandfolk, smilte hun og gjorde Tegn til ham, saa at man maatte sørge for at der kom til at sidde Damer ligeoverfor hende, at hun ikke skulde glemme Velanstændigheden. — Hertugen af Saxen-Weimar havde længe havt et godt Øie til hende, og da han var ligesaa naragtig i sit Slags, som hun i sit, vilde Partiet være overmaade passende. Han skaffede sig derfor hendes Portræt, og saa lidet smigret Prindsessen end var paa dette, blev han dog strax forelsket i hende, og anholdt formelig om hende hos Markgreven, der, som man let kan tænke, ikke var uvillig til at samtykke heri. Hertugen kom da, ligesom Nicodemus om Natten, thi han havde først et Par Timer i Forveien ladet sin Ankomst melde, og paa samme Tid ankom ogsaa Prindsen af Coburg, hvilket satte os i største Forlegenhed, da han var nærmeste Arving til en stor Deel af det Weimarske, saafremt Hertugen ei efterlod sig nogen Søn, og vi maatte altsaa formode, at Hensigten af hans Komme var at tilintetgjøre Forbindelsen. Da Markgreven ikke gjerne indlod sig med Fremmede, maat-

te jeg tage mod dem, og den første Dag fandt jeg aldeles intet latterligt ved Hertugen; han betragtede Prindsessen med megen Opmærksomhed, og hun var ogsaa særdeles smuk, saameget mere, som jeg havde pyntet hende det bedste jeg kunde. Men den anden Dag kunde Hertugen ikke skjule sin sande Natur længer, han underholdt mig i hele to Timer med en Hoben Løgne, der vare saa grove, at han umuelig kunde have lært dem af anden, end af Fanden selv, men talte imidlertid ikke eet Ord om Hensigten af sit Komme, hvorover Markgreven blev saa uroelig, at han paalagde mig, af al Magt at sørge for at Forbindelsen ei skulde gaae over Styr, da dette vilde være til største Skam for hele Familien. — Den Forlegenhed, som Markgreven herved satte mig i, blev jeg befriet fra ved Prindsen af Coburg. Denne udbad sig en hemmelig Samtale med mig og min Gemal, hvori han overbeviste os om det Falske i vor Formodning om ham, i Henseende til Hertugens Ægteskab, da han netop var kommen, for at bidrage sit til at faae det istandbragt. Han underrettede os nu om hvilket hjerneløst og ustadigt Menneske hiin var, med hvem det aldrig vilde komme til nogen endelig Afgjørelse, hvis jeg ikke paa en spøgende Maade fik ham til at erklære sig og holde Forlovelse ganske uventet. Han lovede at være behjælpelig derved, og raadede Arveprindsen ei at befatte sig

med Sagen, da Hertugen gjerne vilde have med Damer at gjøre, og jeg vilde være istand til alde-les at lede ham efter Godtbefindende. — Herom underrettede jeg da Markgreven og anmodede ham om at indfinde sig hos mig, saasnart jeg sendte ham Bud.

Da Hertugen om Eftermiddagen kom, var han i sit forrykte Lune, saa man skulde holdt ham for besat; han stod op fra Bordet, spillede, dands-ede og bar sig naragtig ad paa alle muelige Maa-der. Da Tasset var hævet, førte jeg ham, Prinds-sen af Coburg, Prindsessen og mine Damer ind i mit Cabinet, hvor jeg begyndte at tale med ham om Feldttoget ved Rhinen og erklærede det høist urigtigt af Keiseren, at han ikke havde overladt Comandoen til ham. Derpaa begyndte han at skjære ganske forfærdeligt op, og sagde endelig efter en utroelig Mængde Pralerier, at han havde i Sin-de at gjøre Toget med. Da jeg hertil svarede, at han, der kunde gjøre sig Haab om at blive Chur-fyrste af Saxen, naar en halv Snees Prindser først vare vel døde, ikke borde sætte sit Liv i Vo-ve, og at han skulde gifte sig for at faae en Søn først, naar han endelig vilde drage i Krigen, saa lod han mig vide, at hvad det angik, da kunde han faae hundrede Gemalinder for een, og bad Fanden tage sig om det ikke havde beroet paa ham alene at være blæven min Mand — nu angrede han at

han ikke havde slaaet til, thi han var saa forlibt i mig som en Rotte i en suur Ost. Jeg anstillede mig nu vred over at han havde vraget mig, hvilket jeg ikke havde vidst før, og forsikkrede ham, at jeg vilde have Oprejsning derfor, hvad det saa skulde koste; nu faldt han da paa Knæe for mig, gjorde mig en Kjærlighedserklæring, som han havde stjaalet af en tydsk Roman, og tilsvoer mig at jeg skulde faae al den Satisfaction jeg vilde forlange af ham. Jeg fordrede da at han skulde ægte een af min Familie, og da han med en frygtelig Eed havde lovet dette, tog jeg Prindsessen ved Haanden, og førte hen til ham, men hun stødte ham bort, da han vilde omfavne hende, skjønt han ikke destomindre erklærede sig vel fornøiet med Partiet. Jeg sendte da strax Bud efter Markgreven og lod ham vide hvad han havde at gjøre; han kom ogsaa, men da jeg sagde ham, at her var et Ægteskab at slutte, hvortil der kun manglede hans Samtykke, blev han staaende med opspilet Mund, gav sig til at lee, og spurgte endelig Hertugen om hans Befindende, hvorved han snart kom i en dyb Samtale med denne, der nu reent glemte Forlovelsen. Endelig lykkedes det os dog at bringe ham tilbage til Texten, Forlovelsen blev erklæret, og de Tilstædeværende ønskede dem til Lykke, ligesom ogsaa det hele Hof og Byens Damer, som ventede i mit Forgemak. — Dagen efter kom Comartin, O-

berst ved Hertugens Garde til mig, og bragte mig, efter mange Undskyldninger for det Ærinde han nødtes til at komme med, en tjenstlig Hilsen fra hans Herre, at den hele Forlovelse i Gaar kun havde været hans behagelige Skjærts, og at han aldeles ikke havde i Sinde at gifte sig. Men jeg lod mig ikke forvirre, og bad ham i dette Tilfælde, gjøre mig den Tjeneste at reise jo før jo heller, da jeg ikke var forlegen for at vise han den Ære, at lade ham faae min Svigerinde til Ægte; hvortil Arveprindsen føiede den Hilsen, at han ret snart skulde i egen Person komme og overbevise ham om, hvormegen Behag han fandt i hans Opførsel. Dette virkede, Hertugen gav gode Ord, og Bryllupet blev holdt med megen Høitidelighed, skjønt ikke uden en Deel Uleilighed, som Brudgommens latterlige Fjanterie foraarsagede os. Da han reiste med sin Gemalinde, gav jeg hende Flora med for en 6 Uger, for saaledes at bortfjerne denne paa nogen Tid fra Bayreuth, da Hertuginden endnu ingen Damer havde.

Fra Dronningen fik jeg et Brev som satte mig i den største Forundring, da det indeholdt at min fjerde Søster, Sophie var bleven forlovet med Markgreven af Schwedt, den samme, som havde været bestemt for mig, og som nu blev opløftet til Skyerne. Jeg kunde ikke andet, end forundre mig over Tingenes Omskiftelighed her i Verden:

Markgreven havde vidst at vinde Dronningen saaledes ved de Efterretninger, han bibragte hende, at hun villig havde givet sit Samtykke til dette Partie; men neppe var Forlovelsen erklæret, før han tog Maasken af, og viste sig i sin sande Skikkelse, saa at jeg næste Postdag fik en Skrivelse fra min Moder, der var ligesaa fuld af Vredeyttringer mod ham, som den forrige af Roos. Jeg var ilde til Mode over denne Forbindelse, da jeg holdt meget af min Søster, der havde en herlig Karakteer; men hun forstod saa godt at beherske ham, at han blev den fortræffeligste Ægtemand, omendskjøndt hun ei kunde vænne ham af med alle hans Feil.

Froken Sonnsfeld kom tilbage fra Weimar, hvor hun havde forladt Hertugen og hans Gemalinde i Fred og Enighed. Jeg havde smigret mig med det Haab, at Fraværelsen skulde afkjøle Markgrevens, min Svigerfaders Hjerte noget, men jeg opdagede desværre at han var mere forelsket end han nogensinde forhen havde været. Han tilbragte hele Dagen hos hende, og lod sig neie med at slikke hendes Hænder; han klædte sig hver Dag i en nye Dragt, og gjorde sig al Umage for at komme til at see ud som en Adonis. Naar de vare adskildte, verledes der Breve, der vare saa ømme, at man maatte væmmes ved dem; han forsikkrede deri at hans Kjærlighed kun var reen aandelig, hvori man maatte give ham Ret; kjødelig

kunde den ikke være, da han ikke bestod af andet, end Skind og Been. Flora elskede ligesaa varmt, som hun blev elsket, og vi befrygtede, ikke uden Grund, at hun endelig skulde give efter for sin visne Elskers inderlige Ønsker.

Foruden den Bedrovelse, hans Elskov foraarsagede ham, fik den arme Markgreve endnu een, hvori ogsaa jeg tog en smertelig Andeel; Prindsen af Culmbachs Adjutant kom nemligen med den Efterretning, at hans Herre var falden i Slaget ved Parma den 29 Juni. Han havde allerede besteget et fransk Batterie, da han blev truffen af to Kugler og sank til Jorden; Lægerne erklærede at han ei kunde leve længere end et Par Timer, hvilket han hørte med megen Rolighed, og glædede sig over at dø med Seieren i Hænderne. — Arveprindsen og jeg toge os dette Dødsfald overmaade nær, thi vi mistede i ham en sand Ven.

Desuden syntes dette Dødsfald mig et sørgeligt Forvarsel, da Arveprindsen nu maatte forlade mig, for at gaae til Rhinarmeen; men han kom dog lykkelig tilbage, efterat have indlagt sig megen Ære ved sit Forhold, og erhvervet sig Alles Kjærlighed. Kun med min Broders Adfærd var han misfornøiet; denne havde ladet sig forlede af slet Selskab til Udsvævelser, og til at behandle dem med Haanhed, som han af disse Personer blev ophidset imod. Jeg fik, desværre, snart Beviis paa, at

hans Sindelag ogsaa var forandret imod mig. Han kom den 5te October til Bayreuth, men viste sig kold og forlegen, og gav sig til at skrive en Deel unødvendige Breve, for at undgaae at tale med mig. Derpaa lod han sig det hele Hof forestille, men talte ikke med Nogen, hvorimod han betragtede dem Alle med en foragtelig Mine. Ved Bordet spottede han over alt, hvad han saae, og talte hvert Øieblik om den lille Fyrste og det lille Hof, saa at jeg blev høiligen bedrøvet over hans forandrede Adfærd mod mig, uden at jeg var istand til at begribe Aarsagen. Han haanede mig endogsaa, ved, tvertimod Skik og Brug, at lade En af hans Lieutenanter tage Sæde ved Bordet hos sig, med de Ord til mig, at en Konges Lieutenant havde ligesaameget at betyde som en Markgreves Minister. Da jeg om Eftermiddagen var allene med ham, beklagede han, at han ikke kunde, som han for havde havt i Sinde, holde de store Løfter min Fader havde gjort mig, saasom han maatte spare for at kunne forøge sin Armee, og derfor vilde lade alt blive paa den gamle Fod, skjøndt han nok vidste at man troede der vilde komme til at løses Penge ud, naar han kom paa Thronen. Imidlertid vilde han dog eftergive mig Halvparten af den mig laante Sum, hvormed han meente jeg kunde være fornøiet.

Jeg blev som himmelfalden ved at høre alt

dette, og jeg vidste ikke om jeg skulde troe mine egne Øren. Han gjorde mig adskillige Spørgsmaal angaaende Landets Forfatning, som jeg gav ham en nøiagtig Forklaring over, hvorpaa han sagde, at naar min fjantede Svigerfader var død, borde vi ophæve vor hele Hoffart, og leve, som simple Adelsmænd, for at faae Gjælden betalt; jeg var jo vant for, meente han, til en tarvelig Levemaade, og vi kunde jo af og til komme til Berlin, hvorved der blev sparet adskillige Summer. — Jeg kunde ikke holde mine Taarer tilbage, saa dybt smertede denne Behandling mig; men da han blev det vaer, sagde han jeg maatte opmuntre mit tungsindige Lune ved Musik, og tog mig derpaa ved Haanden, og førte mig ind i Værelset ved Siden af, hvor jeg grædende satte mig til Claveret, saa at Marwitz maatte stille sig ved Siden af mig, for at ingen skulde mærke min Bedrøvelse.

Fjerde Dag efter hans Ankomst fik han et Snarbud fra Dronningen med Anmodning om at ile hjem, da Kongen laae paa det yderste. Denne havde i lang Tid lidt meget af Vattersot, og var især bleven hæftig angrebet paa Feldtoget til Rhinen, saa at han maatte forlade Armeen, og begive sig til Cleve, hvorfra han var bleven bragt til Berlin, og hans Sygdom erklæret ulægelig. Denne Tidende bedrøvede mig inderlig; jeg elskede

min Fader, og forudsaae godt hvad Vending nu Tingene vilde tage, da jeg nemlig ikke kunde stole paa min Broder meer. Vel viste han sig mere venlig mod mig de sidste Dage for sin Afreise, saa at det Venskab jeg bar for ham bragte mig til at undskylde og tilgive hans forrige Opførsel; men Arveprindsen lod sig ikke blænde, og forudsagde strax mange Ting, der siden virkelig gik i Opfyldelse.

Markgreven kom 3 Dage efter til Bayreuth, men var saa forandret af Udseende, at jeg neppe kunde gjenkiende ham. Hans Sygdom tiltog saa voldsomt, at han snart ikke var istand mere til at forlade sit Værelse, hvor jeg derfor hver Dag besøgte ham; men hans Stemning var saa slet, at vi maatte døie meget af ham; vi turde ikke tale med Nogen af Frygt for at gjøre dem ulykkelige, da han havde os mistænkt for at spinde Ränker mod ham med alle Mennesker; at lee vovede vi ikke, thi saa beskyldte han os for at vi glædede os over hans Sygdom — kort vi bleve nødte til ikke at see eet Menneske om os uden Hoffets Damer, i Selskab med hvilke vi gjorde os Umage for at hitte paa alt mueligt til at dræbe Tiden med.

Der hendte sig imidlertid en snurrig Tildragelse. Den berygtede Enke-Markgrevinde af Culmbach, der opholdt sig i Erlangen havde paa den Tid faaet til Elsker en vis Grev Haditz af

schlesisk adelig Familie, men en ryggesløs Vagabond; hvilket dog ingen Opsigt gjorde, da hun altid pleiede at være forsynet med en Tilbeder. Men endelig blev hun saa hæftig forelsket i denne, at hun fandt for godt at ægte ham, og Greven forstod saa godt at anlægge Sagen, at ingen kom efter det, førend det allerede var skeet. Det elskende Par benyttede sig af en mørk Nat til at snige sig ud af Slottet, og ved Hjelp af en falsk Nøgle kom de lykkelig ud igjennem Haven, hvorpaa de i en øsende Regn vandrede tilfods til en Landsbye nær ved Erlangen. Der fandt de 2 catholske Præster, som viede dem, og de vendte strax tilbage paa samme Maade som de vare udvandrede paa. Grevens Betjente og Markgrevindens Secretær tjente dem til Vidne, og strax derpaa reiste Greven til Wien, efterat hans Gemalinde havde foræret ham en Deel af sine Kostbarheder og solgt nogle for at skaffe ham Reisepenge. Denne Tildragelse gjorde Opsigt. Markgrevindens Secretær, som nu ingen Lykke havde at haabe hos sin Beherskerinde, kom til min Svigerfader, og underrettede ham om det Forefaldne; og denne afsendte strax Baron Stein, for at undersøge Sagen. Markgrevinden tilstod at det var sandt. Man gjorde hende da alle muelige Forestillinger, for at overbevise hende om det Uværdige i hendes Adfærd, og Følgerne deraf, og tilbød hende at ville faae Æg-

teskabet ophævet, da det ei var sluttet paa tilbør-lig Maade, saasom Præsterne ikke havde havt Ved-kommendes Tilladelse til at vie dem sammen. Men alt var forgjæves; hun svarede at hun heller vilde spise tørt Brød og drikke Vand med sin kjære Greve, end være hele Verdens Beherskerinde uden ham, hvorpaa hun forlod Slottet for at følge sin Gemal, men blev standset paa Veien af sine Cre-ditorer, hvoraf hun havde en heel Flok, og nød-tes nu til at overgive dem alt hvad hun eiede, for at slippe ud af deres Hænder. Hun begav sig nu til Wien, hvor hun afsvoer den lutherske Religion, og antog den catholske. Der lever hun endnu, foragtet af alle Mennesker, og har intet andet at leve af, end Adelens Barmhjertighed, da Greven har ganske og aldeles udplyndret hende.

Kongen, min Fader, leed endnu stedse af Vattersot, og udstod haarde Piinsler. Da Syg-dommen tiltog saa voldsomt, besluttede han at holde min Søsters, Sophies Bryllup med Markgreven af Schwedt, og det blev fuldbyrdet ved hans Seng, den 7 Januar. Han havde en Hævelse paa det ene Been, som Lægerne fandt nødvendig at skjære. Operationen varede længe og var me-get smertefuld, men han udholdt den med helte-modig Standhaftighed, og lod sig bringe et Speil, for destobedre at kunne see Lægerne arbeide. Hver Postdag fik jeg Brev fra min Broder med de

Ord, at Kongen ikke havde 24 Timer at leve i; men han forregnede sig; thi Lægernes Dueligheed bragte ham paa Benene igien, tvertimod alle Menneskers Forventning, og hans Helbredelse blev anseet som et halvt Underværk. Mine Søstre reiste til Berlin for at lykønske ham, men jeg maatte lade mig nøie med skriftligen at bevidne ham min Glæde, da Markgrevens Tilstand var saa betænkelig, at jeg ikke kunde reise bort.

Jeg blev paa denne Tid høiligen bedrøvet ved den Efterretning fra Hertuginden af Brunswig, at hendes Gemal var død. Hendes Søn, Prinds Carl, blev Regent ved dette Dødsfald; og min Søster havde det Held (forsaavidt dette kan bestaae med Tabet af en brav Prinds) at see sig som regjerende Fyrstinde 2 Aar efter at hun var bleven gift.

Da Markgrevens Sygdom tiltog meget voldsomt, besluttede han at lade en meget duelig Læge, Juch, komme fra Erfurt, for at raadføre sig med ham, og denne erklærede ligefrem at Sygdommen var ulægelig, da derimod Markgrevens egen Læge var af den modsatte Mening. Da Prindsessen af Østfriesland fik at vide sin Faders betænkelige Tilstand, begav hun sig strax paa Veien til Bayreuth; en Omstændighed der satte mig og Arveprindsen i største Uroelighed, da hun med sin Indflydelse paa Markgreven let kunde formaae ham

til at gjøre sit Testamente ganske til Fordeel for hende, uden at tage Hensyn paa os. Vi maatte da tage vor Tilflugt til Frøken Flora Sonsfeld, og hende lykkedes det ogsaa at faae ham overtalt til at anmode Prindsessen om at vende tilbage.

Markgrevens Kjærlighed til Frøkenen vedvarede, som før, men hun holdt troelig hvad hun havde lovet os, og gav os Underretning om alt hvad han meddeelte hende. Havde ikke dette været Tilfældet vilde det seet galt ud, thi han var heel ilde stemt imod os; vi fandt os deri med Taalmodighed, og især jeg, der haabede at hans Død snart skulde indtræffe. Om Arveprindsen maa jeg sige, at han aldrig knurrede mod sin Fader, og stedse talte om ham med Ærbødighed; men han maatte dog ogsaa kunne see, at det lykkede ad Enden med ham, og da han kun saare lidet kjendte Landets Anliggender, havde han hver Dag hemmelige Sammenkomster med Voit, der gav de fornødne Oplysninger. Jeg kjendte Prindsens Karakter saa nøie, at jeg indsaae han ei vilde lade sig lede af Andre, og da jeg desuden intet hadede mere, end Hofrænker, besluttede jeg ikke at blande mig paa nogen Maade i Landets Sager; men paa den anden Side vilde jeg heller ikke tillade nogen, at befatte sig med det, der angik mig. Imidlertid maa Voit sikkert have bibragt Prinds-

sen den Mening om mig, at jeg ønskede at regjere, thi jeg blev til min Bedrøvelse vaer, at han ei var saa oprigtig imod mig, som han pleiede.

En Dag, som vi sad til Bords, kom man og kaldte os til Markgreven, der syntes at ligge i sit sidste Aandedræt. Han betragtede os Alle, uden at sige eet Ord. Man havde sendt Bud efter en Præst; men han yttrede strax at det ikke var ham kjært, og da denne kom, og formanede ham til at berede sig til at stedes for den Alvidendes Throne, svarede ham at han intet havde at bebreide sig, da han havde styret sit Land med Retfærdighed, og vundet Folkets Kiærlighed. Præsten foreholdte ham, at hvor godt et Menneske end var, havde det dog Feil, som det maatte angre: men han vedblev at paastaae, som før, at han ingen Brøde fandt hos sig. — For en kort Tid syntes det nu at blive bedre med ham, men om Natten fik han atter saa voldsomt et Anfald, at der intet Haab mere var om hans Liv. Følgende Morgen lod han Arveprindsen og mig komme til sig, hvorpaa han holdt en lang Formaningstale til sin Søn om at styre Landet godt, og til mig sagde han, at han stedse havde elsket mig af Hjertet, og ønskede mig al Lykke for Fremtiden. Han lod ogsaa bringe sig min Datter, meddeelte os alle 3 sin Velsignelse, og tog Afsked med os, med den Anmodning, at vi nu ikke vilde see ham

tiere, inden hans sidste Time kom. Derpaa lod han hele sin Hofstat træde ind til sig, og sagde dem Alle Farvel, fra den første Minister af til den ringeste Tjener. Jeg var inderlig rørt ved den Maade, hvorpaa han tog Afsked med mig; men jeg kan ikke nægte, at jeg dog fandt en Deel Pralerie i denne hans Adfærd, thi han undlod ikke at gjentage for Enhver hvor ivrig han havde sørget for sit Lands Vel. Vi mærkede ogsaa siden tydelig nok, at han ventede endnu ikke at døe saa snart, og at det Hele altsaa kun var et overlegt Spil af ham; men mod Slutningen af denne Ceremonie blev han virkelig overmaade svag.

Vi gik derpaa bort, men Lægerne kom snart og berettede os, at han var saa slet, at man hvert Øieblik maatte vente hans Død. Han lod nu Arveprindsen kalde, overdrog formelig Regieringen til ham i Raadets Overværelse, og anmodede dem om ikke at forstyrre ham mere med nogen Forretning. Men aldrig saasnart var dette skeet, førend han fortrød det, og kunde nu ikke afholde sig fra at tale haardt til sin Søn, hvergang denne traadte ind til ham. Han underrettede sig hos dem, der stedse vare hos ham, om Prindsen allerede havde begyndt at udstæde Befalinger, og om han ikke yttrede en levende Glæde over at være bleven sin egen Herre; men man forsikkrede ham om, som sandt var, at Arveprindsen aldeles ingen Befaling

havde udstædt, og tvertimod erklæret, at han ikke vilde befatte sig med Regjeringen, saalænge Faderen endnu var i Live.

Markgrevens Tilstand forværredes nu hvert Øieblik, vi kom om Aftenen ind til ham, og fandt ham næsten døende; han udstod de grueligste Smerter, tre Gange tabte han Bevidstheden og 3 Gange fik han den igien, og endelig hensov han tidlig om Morgenen. Jeg var i den voldsomste Sindsbevægelse; thi jeg havde aldrig før seet et døende Menneske, og dette Syn gjorde derfor saa dybt Indtryk paa mig, at det varede længe førend jeg kunde komme ret til mig selv igien. Arveprindsen var fortvivlet af Sorg, og det var med Nød og neppe vi fik ham bort fra Værelset, hvori den Døde laae. Da han kom nogenlunde til Besindelse igien, sagde Voit ham, at det var nødvendigt, han bekræftede Statsraadets Indsættelse; efter mit Raad vilde han opsætte det i nogen Tid, for bedstobedre at overlægge hvilke Personer han vilde vælge dertil, men man trængte saa stærkt ind paa ham, at han maatte give efter for deres Forestillinger, og udnævnte da til Medlemmer af Raadet: Baron Stein, Voit, Dobeneck, Hesberg, Lauterbach, og Thomas.

Derpaa anordnede man hvad der henhørte til Sorgen og Begravelsen, og fik den nye Markgreve til at troe, at det var Raadets Sag, at

sørge for alt hvad dertil henhørte. Da han ikke kjendte noget til slige Sager, maatte han lade sig sige af dem, og disse Herrer vare nu forsamlede i 3 Uger, uden at beskjæftige sig med andet, end med at indkiøbe Klæder. Omendskjøndt alt dette var Hofmarskalkens Sag, begyndte de dog at give sig en utaalelig Vigtighed, og især Hr. Voit. Denne Mand var mig meget skyldig, da jeg havde bestræbt mig saa ivrig for at holde ham i Veiret, medens den afdøde Markgreve endnu levede; som min Overhofmester var det hans Pligt, at komme til mig i det ringeste een Gang hver Dag; men dette indlod han sig aldeles ikke paa, ja gjorde ikke engang Undskyldninger for sin Udeblivelse, saa at jeg med Grund blev fortørnet paa ham. — Imidlertid blev den Afsjeledes Legeme lagt paa Paradeseng, og bisat i Himmelkron, som han havde selv anordnet det før sin Død, paa en sømmelig Maade, men uden Pragt. — Samme Dag modtoge vi Condolation af hele Hoffet. Men da alt det Sørgelige, der omgav os, og de nødvendige Ceremonier vare os formeget til Besvær, begav vi os til Lystslottet Brandenburg, og opholdte os der i nogle Uger.

En Dag kom Voit til mig, og sagde han vidste jeg var fortørnet, fordi han ikke regelmæssig havde gjort mig sin Opvartning, men han var undskyldt, da han havde Forretninger den hele

Dag igiennem; dog havde man i Raadet ikke forglemt mig, men besluttet, at anvende sin Indflydelse hos Markgreven, for at formaae ham til at forøge mine Indtægter, hvilket de heller ikke tvivlede paa han vilde gjøre. Jeg blev høiligen fornærmet over dette smukke Forslag, og svarede ham med Kulde, at jeg fritog de gode Herrer for den Umage, at tale med Markgreven for mig, da jeg nok selv kunde erholde af ham hvad jeg behøvede, og ikke vilde være noget andet Menneske forbunden for Sligt. Voit kom i Forlegenhed ved dette Svar; men jeg forudsaae ret godt, at Herrernes Hensigt var at faae det paa samme Fod med mig, som de anspachske havde det med min Søster, der ikke torde gjøre et Skridt, uden deres Samtykke, og altid var nødt til at henvende sig til en tredie Mand, naar hun vilde have noget udvirket hos sin Gemal. Disse Betragtninger, i Forening med Markgrevens Kulde mod mig, gjorde mig inderlig bekymret, og da jeg meddelte min Hovmesterinde mine Tanker herom, svarede hun mig at det var noget som hun længe havde bemærket, da det var naturligt at Raadet, for at komme til at beherske Markgreven alene, først maatte faae mig under Pidsken; uagtet de selv kun befattede dem med Bagateller, og forsømte det Vigtigere. Hun raadede mig at tale med Markgreven derom, og aabne ham Øinene; og hun anførte saa kraftige Grunde her-

for, at jeg endelig besluttede at følge dette Raad.

Dette gjorde jeg da ogsaa virkelig; men Markgreven optog det meget ilde, og sagde mig adskillige haarde Ting. Jeg er Fruentimmer, og har mine svage Sider saagodt som andre; hans Adfærd krænkede mig saa dybt, at det kom til en formelig Uenighed mellem os, og jeg blev syg af Ergrelse. Man bragte mig til Sengs, og da jeg virkelig blev haardt angreben, hentede man Markgreven, der vortes hæftig over min Tilstand, og fortrød hvad han havde sagt. Vi tilgav hinanden indbyrdes, og han tilstod mig endelig og at man havde søgt at sætte ondt for mig hos ham. Jeg lovede aldrig at ville blande mig i hvad der ei var mig vedkommende, men fordrede til Gjengjeld ogsaa, at han ei maatte lade Nogen sætte Splid imellem os, eller tillade dem at nedtrykke mig, som deres Hensigt var. Han forsikkrede mig, at han ønskede jeg vilde vedblive at gaae aabenhjertig til Værks, og bad mig sige ham mine Tanker om det Forefaldne. Jeg forestillede ham da, hvor herligt det var at give efter for Raadets Myndighed, og erindrede ham om hans Faders Formaning, at holde Ministrene i Tomme, og vel høre deres Raad, men overveie dem godt, førend han fulgte dem. — Han svarede mig dertil, at han havde dadlet Raadets Fremfærd adskillige Gange, men da han endnu ikke var indviet ret i Statens Anliggender hav-

de han været nødt til at lade deres Undskyldninger gjælde. — Markgrevens Hjerte var overmaade godt, saa at han neppe kunde overkalde sig til at sige et haardt Ord til Nogen, eller afslaae hvad man bad ham om; men denne Godhed kom ham flere Gange dyrt at staae, og var blandt andet Aarsag i at han beholdt den hele Hofstat, som den var, istedet for at nytte Leiligheden, til at befrie sig fra alle de Rænkesmede og Uroelighedsforstyrrere, der var. Af Kjærlighed til sin Fader afskedigede han ikke een eneste af dem, der havde tjent denne, og lod aldrig Nogen af dem, der havde skadet ham før, føle dette; da man engang talte med ham derom, svarede han smukt, at han ikke kunde erindre det Forbigangne mere, og ønskede at ethvert Menneske i hans Land skulde være tilfreds. Denne hans ædle Beslutning i Henseende til Faderens Betjente fandt det høie Raads særdeles Mishag, og de sendte Voit til mig, der i sine Collegers Navn fremkom med bittre Klager derover. Jeg har aldrig hørt noget saa uforskammet, som disse Indvendinger; han paastod at Raadet var bleven krænket og vanæret, da Markgreven, uden dettes Samtykke, ikke maatte foretage sig det ringeste i Henseende til Posters Besættelse, ja ikke engang antage en Kokkepige, naar han ikke havde Tilladelse dertil. Jeg svarede ham, at jeg blandede mig ikke i Sligt, og at de for mig kunde gjøre hvad de vilde; men

Markgreven, der var i Værelset ved Siden af, og hørte det Altsammen, blev saa hæftig forbittret, at det var med Nød min Hovmesterinde kunde afholde ham fra at bryde løs. — Da Voit var gaaet, fik jeg ham endelig beroliget; han erkjendte nu Sandheden af hvad jeg havde sagt ham, og fandt det nødvendigt, at henvende sig til en Mand ved Navn Ellerot, der havde været hans Faders Secretær, og som han vidste kjendte Landets Tilstand meget noie. Af ham fik han ogsaa virkelig en fuldkommen Kundskab om alle Statens Anliggender og sin Faders Planer.

Fra min Fader kom paa denne Tid Baron Pölnitz med Condolation i Anledning af Markgrevens Død. Denne Mand har gjort saamegen Opsigt i Verden, at det vel ikke vil være af Veien her at anføre et Par Ord om ham. Han er Forfatter til de mærkværdige Optegnelser, som man har under hans Navn. Kongen læste dem, og den Beskrivelse, han deri gav over det berlinske Hof, behagede ham saameget, at han fik Lyst til at see Pölnitz, der paa den Tid opholdt sig i Wien. Han kom da til Berlin, hvor han vidste saa godt at sætte sig i Yndest hos Kongen, at denne gav ham en Pension af 1500 Daler. Jeg havde i min Ungdom kjendt ham godt. Han har overmaade megen Aand og en udbredt Læsning, hvorfor ogsaa hans Omgang er behagelig, men han mangler

Conduite, og spilder en stor Deel af sin Tid ved Fjas. Kongens Gunst vidste han at beholde lige til hans Død. Han moerede os meget, og vi indbøde ham til at følge med til Wilsek, hvorhen vi reiste for at see den russiske Armee marschere forbi. Den blev anført af General Keith, som strax sendte os en Æresvagt, der ikke saae meget fordelagtig ud. Generalen lod Armeen opstille i Slagorden for os, og tilgav paa min Forbøn 2 Overløbere, der skulde have været hængte; han lod dem føre frem for min Vogn, hvor de kastede sig næsegruus ned, og stoge Hovedet saa voldsomt mod Jorden, at det maatte have gaaet itu, hvis det ikke havde været russisk. Denne Nation er heel dyrisk; de drikke skident Vand, og spise giftige Svampe og Græs uden at have ringeste Skade deraf; naar de komme i deres Qvarterer sætte de sig i et Svedebad, og kaste sig saa i det iiskolde Vand, eller om Vinteren i Sneen; dette er deres Universalmedecin, sige de, mod alle Sygdomme.

Markgreven var endnu ikke bleven hyldet. Det skede da i Bayreuth, men skulde ogsaa foregaae i Erlangen. Biskoppen af Bamberg og Würtzburg opholdt sig just paa den Tid paa det pragtfulde Lystslot Pommersfeld, i Nærheden af hiin Bye. Han indbød os da derhen, ligesom ogsaa Markgreven og Markgrevinden af Anspach, da han havde foresat sig at ville bringe en god For-

staaelse tilveie mellem os. — Den anspachske Markgreves forhenværende Hovmester, Hr. Bremer, opholdt sig dengang i Bayreuth, og jeg lod ved ham min Søster hilse, og underrette hende om at Biskoppen var i saa høi Grad forfængelig, at han vist ved denne Leilighed vilde søge at sætte sine rangsyge Fordringer igjennem; hvorfor jeg bad hende lade mig vide hvad hun i den Henseende havde besluttet, for at vi, som Søstre, kunde være enige i at forsvare vor Rang og Værdighed. Biskoppen paastod nemlig, at vi skulde kalde ham, Deres Naade, da han ellers ei vilde tillægge os Titelen, Kongelig Høihed. Bremer reiste til Anspach, og bragte et meget venskabeligt Svar fra min Søster, der lod mig vide, at hun aldeles bifaldt hvad jeg desangaaende havde besluttet, og vilde selv rette sig derefter, hvilket glædede mig, da det altid er et slet Tegn, naar man glemmer hvem man er.

Efterat Hyldingen var foregaaet i Erlangen, begave vi os til Pommersfeld, hvor Biskoppen med hele sit Hof modtog os ved Indgangen. Siden forestillede han for mig tvende Grevinder Schoenborn af hans Familie, der fulgte mig ind i mit Gemak, men til min store Forundring saae jeg intet til min Hovmesterinde. Da Grevinderne havde forladt mig, lod jeg hende hente, og hørte nu at hun ei havde tordet følge mig ind i mit Værelse

for ikke at udsætte sig for Grovheder af de gode Damer, der havde vist sig utaalelig hovmodige imod hende, uagtet hun, ifølge den Post, hun beklædte, ingenlunde burde vige for dem. Efter Markgrevens Ønske lod jeg nu Voit hente, da han, som min Overhofmester, skulde bringe denne Sag i Rigtighed; men da han var den største Cujon, jeg har kjendt, og fandt Betænkelighed og Vanskelighed ved den ringeste Ting, blev han heel forfærdet over den Forretning, jeg paalagde ham, og gjorde mig de alvorligste Forestillinger derimod, ja mente endogsaa, at Biskoppen vilde tage det saa ilde op, at han vilde gjøre det til et Rigsanliggende. Jeg slog en høi Latter op ved disse Ord, og Markgreven betragtede ham med en medlidende Mine, og da han endnu vedlev at komme frem med sine naragtige Indvendinger, befalede han ham at skynde sig med at bringe Sagen i Rigtighed. Voit maatte da bequemme sig til at tale desangaaende med Biskoppens Staldmester, Nottenham, og efter en lang Beraadslagning fik de endelig afgjort, at Grevinderne skulde forlade Pommersfeld, saasnart de havde modtaget min Søster. — Neppe var dette bragt i Rigtighed før det anspachske Hof ankom. Jeg lod hende hilse, at jeg vilde besøge hende, saasnart hun var alene, men hun kom først til mig tilligemed Markgreven, sin Gemal. De viste sig begge meget kolde imod mig, og min Søster be-

svarede ikke min Glæde, som jeg yttrede over at see hende. Siden talte hun med Grevinderne, og forsikkrede dem, at hun misbilligede aldeles min Fremgangsmaade, da hun ikke var saa hovmodig, som jeg. — Da vi gik til Taffels, blev mig anviist den øverste Plads, men hun vægrede sig ved at sætte sig ved min Side, og lod Biskoppen tage Plads imellem os. Naar hun talte til ham var det fra først til sidst ikke andet end „Deres Naade," tvertimod den Aftale vi havde gjort; men jeg lod mig ikke derved bringe af min Fatning, og tillagde ham ikke denne Titel, skjøndt jeg ellers viste al muelig Artighed mod ham og hans Hof, da jeg havde megen Agtelse for ham.

Han er af den schoenbornske Familie, een af de ældste og meest berømte i Tydskland, hvorfra nedstammer flere af Rigets Churfyrster og Biskopper. Denne var opdragen i Wien, og havde ved sin Aand og Dueligbed opsvunget sig til at blive Rigets Kantsler, hvilken Post han lang Tid beklædte, indtil det wienske Hof benyttede Leiligheden til at belønne ham for hans Tjenester, da Bispedømmene Bamberg og Würtsburg vare blevne ledige, ved hvilken Anledning de vidste at tilvende ham disse Poster og at faae ham udnævnt til Fyrste. Han er en Mand af udmærket Hoved, og besidder megen Statsklogskab, men er ogsaa fiin og falsk; han er meget stolt og har intet behageligt ved sig, naar man ikke kjender ham nøie, eller ønsker at

benytte sig af hans lyse Hoved og Indsigter. Jeg var saa heldig at vinde hans Bifald, og underholdt mig med ham flere Timer ad Gangen, hvorved jeg fik den nøiagtigste Underretning om mange Ting, hvis rette Sammenhæng jeg ønskede at vide; thi der er fast Intet, uden at han jo veed Besked derom. — Næste Dag besaae jeg Slottet, der er meget pragtfuldt, og tilbragte især nogle Timer med at besee en Deel Malerier af forskjellige Mestere, og et Tapetserie, som var malet af den berømte Raphael.

For at moere os foreslog Biskoppen en meget geistlig Fornøielse, nemlig at reise til Bamberg og tage Kirken og Reliqvierne i Øiesyn. Jeg lod min Søster vide, at dersom hun havde i Sinde at tage derhen, vilde jeg ogsaa; men i modsat Fald skulde jeg blive hiemme, for at holde hende med Selskab, hvortil hun lod mig svare, at hun ønskede at reise derhen. Tidlig om Morgenen blev jeg vækket, for betimelig at kunne være i Bamberg; men da jeg kom ind til min Søster, fandt jeg hende, til min Forundring, endnu i Sengen; hun foregav at hun var syg, endskiøndt hun laae og arbeidede, og hendes Hovmesterinde gav mig at forstaae, at det ikke var andet end Lune hun havde istedet for Sygdom. Endelig fik vi hende da bevæget til at staae op; men nu varede det hele to Timer, inden hun blev paaklædt, og da det tillige var bitterlig koldt, lod jeg Kudsken kiøre saa hur-

tig han kunde, for snart at naae Bamberg. Vi besaae Kirken, og Reliqvierne, blandt hvilke vare et Stykke af Korset i en Guldbaase, to Krukker, som havde været brugte ved Brylluppet i Canaan, en lille Pjalt af Josephs Klædning, og et Par af Keiserinde Kunigundes Tænder, der vare saa lange som et Vildsvins Huggetænder. — Min Søster, hele hendes Hof og især Damerne gjorde den hele Tid igjennem sure Ansigter mod mig, og gjorde sig Umage for at være spydige; men jeg lod som jeg ikke mærkede det, da jeg ansaae det for at være under min Værdighed. Jeg spurgte hende siden, da vi var ene hvormed jeg havde fornærmet hende; men hun paastod at hun var blot syg og ikke stødt paa mig, og satte sig ved et Bord med Haanden under Hovedet, uden at mæle et Ord; jeg fulgte hendes Exempel, og saaledes bleve vi siddende, indtil Biskoppen afhentede os.

Min Hovmesterinde kom ganske fortvivlet til mig, og fortalte at man havde behandlet hendes Søster og Freken Marwitz paa en høist fornedrende Maade, og tilladt sig utroelige Uforskammenheder mod dem, hvori det anspachske Hof var Aarsag; hun var kommen i betimelig Tid til, thi ellers havde de faaet hinanden ved Haarene. Om mig havde de yttret ganske høit, at jeg havde befalet Kudsken, der kjørte for Markgrevinden af Anspach at jage afsted af alle Kræfter, for at skade hende, da hun var frugtsommelig; og de havde be-

klaget hende meget, da hun var bleven gruelig forstødt af Vognen. Jeg blev yderlig opbragt over denne Bagtalelse, og vilde strax fordret Fyldestgjørelse derfor; men Sonnsfeld fik mig overtalt til at lade som jeg intet vidste deraf, og nu kom alle mine Damer og fortalte mig denne smukke Historie. Jeg indsaae nok, at dersom vi ikke toge det klogeste Partie, vilde Tildragelsen blive udspredt blandt Folk, og give Anledning til megen Snak, hvorfor jeg befalede dem Alle, at lade det Hele gaae hen, og fremdeles vise det anspachske Hof al Artighed, da hele Skammen vilde falde tilbage paa dem selv for de Fornærmelser, de havde villet tilføie mig. Jeg tog heri ikke Feil; næste Dag var hele Hoffet underrettet om hvad der var hændet, og man hvidskede hinanden i Øret, at de gode Damer maatte have fundet Vinen god, og drukket en Taar over Torsten. Markgreven af Anspach blev selv meget forbittret over de Uforskammenheder, som vare blevne sagte mod mig, og gav dem, der vare Aarsag hertil, en drøi Irettesættelse. — To Dage efter forlode vi Pommersfeld og vendte tilbage til Erlangen.

Siden Markgreven havde faaet Ellerot til Secretær, begyndte Landets Anliggender at komme i Orden igjen. Der blev opdaget en stor Forøgelse af Indtægterne, som man hidtil havde fordulgt, og uden al Tvivl Medlemmerne af Finantscollegiet havde draget Fordeel af. Markgreven afsatte alle

disse Herrer, og valgte nye i deres Sted; tillige fandt Ellerot Leilighed til at opdage en gammel Fordring, som de bayreuthske Markgrever fra utænkelige Tider havde havt paa betydelige Summer, som man var heldig nok til at faae indkrævede, hvorved vi, midt i vor Fattigdom, paa eengang bleve rige.

I Aaret 1736 blev Prindsen af Wallis, der havde været bestemt til min Gemal, formælet med den ældste Prindsesse af Saxen-Gotha; det var Kongen, hans Fader, som stiftede dette Partie, thi Prindsens Hjerte havde ingen Deel deri, da hun hverken besad Aand eller Skjønhed; dog lever han godt med hende.

Markgreven havde siden han kom til Regjeringen meget bestræbt sig for at vedligeholde en god Forstaaelse med Kongen og Dronningen af Danmark. Denne sidste var en apanageret Prindsesse, Datter af en yngre Søn af Huset, og havde ingen Medgift faaet, hvilket var fastsat saaledes i den brandenborgske Familie, da ellers Apanager og Medgift vilde gaaet i det Uendelige og Landet være bleven forarmet. Dronningen lod Markgreven vide, at ifald han vilde udbetale hendes Medgift, skulde hun forskaffe ham Fordele, der kunde erstatte denne Sum firedobbelt; og da Kongen og Dronningen paa den Tid vilde reise til Altona, for at opholde sig noget der, indbøde de min Gemal til at komme derhen. Da han ønskede meget at see

Kongen, sin Onkel, skyndte han sig meget, og reiste Nat og Dag, da han ellers ikke kunde vente at træffe ham i Altona. Da han kom til Halberstadt, fik han at vide at min Fader blev ventet der om nogle Dage, da han vilde holde Mønstring; og Markgreven maatte nu vælge eet af to, enten bie der, for at faae min Fader at see, eller ogsaa reise videre uden at tale med ham, for at komme til Kongen af Danmark i Altona. Den Misfornøielse, han havde havt med min Faders Adfærd mod ham, gjorde at han besluttede at fortsætte sin Reise, saameget mere, som han havde givet sit Løfte, og kunde vente sig Fordeel af sit Besøg i Altona. Der blev han modtaget meget venskabelig af sin Onkel og Tante. Dronningen havde været smuk, men deraf var der nu kun Spoer tilbage. Hendes Moder, Markgrevinden af Culmbach, der havde levet ved det danske Hof saalænge Datteren havde været gift, beherskede denne ganske, og som en Følge deraf ogsaa Kongen og Hoffet; og da hun var klog, fandt hun det nødvendigt at vedligeholde den Gunst, hvori hun stod, ved at gjøre Kongen og Dronningen bigotte. Kongen, der besidder mange gode Egenskaber, elskede af Naturen Fornøielser og godt Selskab, men han var svag nok til at lade sig lede, og da dette ogsaa var Tilfældet med Dronningen, fandt Markgrevinden meget lærvillige Disciple for sig. Markgreven forekom det hele Hof, om et Kloster, hvor man ikke gjorde andet, end

bede og kjede sig; man viste ham al muelig Ære og Agtelse, men de belovede Fordele blev der ikke talt videre om. — Da Markgreven paa sin Tilbagereise ikke havde villet oppebie Kongen, min Fader, i Brunswig, fik jeg i denne Anledning et just ikke venskabeligt Brev fra min Broder, der lastede meget hans Adfærd, og i det Hele med sin Udtryksmaade nokſom robede, at det var altfor sandt, hvad jeg forhen havde bemærket, at hans Godhed for mig var betydelig aftaget.

I dette Aar traf Ulykken min bittre Fiende, General Seckendorf. Han havde faaet Kommandoen over den keiserlige Armee, men med sin Gjærrighed og slette Opførsel ganske ødelagt den; og der blev nu anlagt Sag imod ham, hvorved han domtes til Fæstningsarrest paa Spingelberg for sin Livstid, og maatte endda være glad ved at slippe saa godt. Jeg kunde ikke andet, end forundre mig over dette Menneskes Skjæbne, der havde foraarsaget mig saamange Bekymringer, og havde været en sand Plage for alle de Hoffer, han havde levet ved. Dog kunde jeg ikke ønske ondt over ham, og ynkedes inderlig over hans Skjæbne; men vi vil siden see, at han kom frem paa Skuepladsen igien.

(Sluttes i dette Bind.)

Fundet!

(Sandfærdig Skildring af L. M. Fouque i Minerva for 1822.)

I. En Aften i Præsteboligen.

En kold Efteraars Aftenvind blæste hen over Lyneburger Heden, og susede undertiden skarpt forbi den lille, ensomt liggende Præsteboligs Vinduer, som den fromme Magister Theobald beboede med sig og Sine.

Den retsindige Præst sad, som han ved denne Time pleiede at gjøre, ved sit Skriverbord, fordybet i den hellige Skrift, alt imellem optegnende enkelte Tanker, som han haabede at benytte næste Søndag, til Opbyggelse for den ham anbetroede Menighed.

Dog kunde han i Aften ikke undlade flere Gange at see fra sit alvorlige Arbeide hen til sin Hustrue, der havde sat sig med sin Spinderok paa Forhøiningen ved Vinduet, og ofte forskende og spørgende stirrede ud i den alt mere og mere mørknende Nat. Efter lange, taus henrundne Mellemrum sagde hun da — ligesom for at besvare Magisterens spørgende Blik — med et dybt Suk:

„det er endnu ikke hende, Fader!"

Og Præstens Læber undslap der da ogsaa et Suk; dog vendte han sig strax derpaa med frem og fattet Sjæl til sin hellige Forretning.

Men da en langvarig og troelig Embedsførelse allerede for længe siden havde vant ham til at være Trøster under mangeslags smertelige Tilskikkelser, og da han vel vidste at dette Kald ikke stod tilbage for noget andet i Helligbed, havde han med lyttende Øre hørt ethvert af hans Hustrues ængsteligt bevægede Aandedræt, og følte tydelig, at han nu ikke længere turde overlade hende til sine egne sørgmodige Tanker.

Han lagde derfor velberaadt det lille Blad, der indeholdt hans Bemærkninger, ind i Bibelen, lukkede denne til med de gammeldags Sølvkramper, og efterat han med tilbørlig Omhue havde stillet den paa sit Sted, traadte han med et venligt Smil hen for sin Hustrue, og sagde:

„Du kjære Katharina veed jo ret godt, i hvilken hellig Varetægt vor lille Anna gaaer sin natlige Vandring. Du veed det ligesaa godt, som jeg — ofte vel endogsaa bedre, saasom et klart, qvindeligt Sind ofte bliver forlenet med ganske særdeles Styrke ovenfra. Vær taalmodig og tillidsfuld. Vor lille Datter er jo ikke gaaet nogen daarlig, forfængelig Gang, men et Gud behageligt Sygebesøg. Det er ikke sandsynligt, at, imedens Barnet ved velmeente Gaver og venlige Ord opfylder den stakkels Daglønnerenkes Sjæl med Glæde, just Forældrenes Øine skulde fyldes med Taarer over en Ulykke, der møder Barnet. Vi have jo ogsaa an-

vendt al nødvendig, fornuftig Omsorg. Er vor gode Lisbeth ogsaa gammel, saa er hun jo dog frisk, betænksom, og Gud og sit Herskab hengiven med sin hele Sjæl. Hun vil paa bedste Maade sørge for, at der ikke tilstøder vort kjære Barn noget Ondt paa Veien. Betænk dog, den stakkels syge Enke længtes jo saa meget efter Anna. Mine Embedsforretninger holdt mig hjemme, og den stemme Hoste Dig. Kunde vi saa vel gjøre det anderledes? Forlad du Dig kuns rolig paa den gode Gud!"

Da rakte Frue Katharina ham tillidsfuld Haanden, og sagde: „Du er ret god og from, kjære Theobald. Og bær Du kun bestandig over med Din svagere Kone. Men seer Du min Ven, just paa denne Aarstid er jeg altid mere ængstelig tilmode, end ellers. Just nu for ti Aar siden mistede vi jo vor kjære, kjære Franz, en frisk, og allerede modig Dreng, om hvem man vel havde turdet haabe, at han ved egen Kraft og Behændighed kunne afværge enhver Fare for sig. Alligevel er han borte! Og ogsaa med ham anvendte vi saa meget vi kunde af mulig Forsigtighed."

„Ja, Du rigtig nok, Moder," sagde Præsten, men jeg ikke. — Seer Du den store Billedbog der paa Bogskabet?"

„Ak, Fader, jeg seer den kun alt for godt, og Synet af den gjør Dig ofte sørgmodig. Hvorfor forærer Du den ikke hellere bort?"

„Fordi den er mig en god Maner om min Forseelse kjære Katharina, og undertiden saa smukt hjælper mig at undertrykke det hovmodige Hjerte."

„Ak, Du kjære Theobald, var det da Forseelse eller hovmodigt Væsen, at Du, naar Drengen havde bestaaet godt i Skolen eller i Undervisningen her hjemme, lod ham bladre i de skjønne Billeder og Historier om fremmede Lande? Du bibragte ham dog mangen nyttig Kundskab ved samme Leilighed."

„Det vilde altsammen have været ret smukt og godt, Katharina, — i og for sig selv, mener jeg. Men jeg nærede tillige i mit Hjerte de hovmodige Ungdoms Drømme, som Gud ikke havde ladet gaae i Opfyldelse hos mig! Og indbildende mig, at nu skulde de engang med Tiden gaae i Opfyldelse ved Franz, vakte jeg dem i hans skyldfrie Bryst, foresnakkede jeg ham om store Mænd og store Gjerninger, og fremstillede ham Menneskenes intetsigende Roes som Hovedformaalet for Jordelivet. Havde jeg taget Anledning af Billedbogen til at vise ham, at Stormogulen og Schaken af Persien ere for Gud ligesaa usle Orme som vi, og at alle Asiens Skatte tilsammen ikke veie og straale mere for Gud, end en Kurv fuld af Hedenturterne derude, — hvad gjelder det, mit Barn, Franz havde ikke storagtigen begyndt en Trætte med den egensindige Skolemester, og endnu mindre hav-

de han samtykket i hiin ulykkalige Fart, der lod ham saa tidligt finde sin Grav i Bølgerne."

„Qvæl Dig ikke selv, Fader. Jeg siger Dig jo: i Drengens Hjerte brændte allerede ganske af sig selv den dristige Ild, som Du mener at have antændt."

„Arvegods efter mig, gode Katharina! Og desto omhyggeligere skulde jeg have dæmpet den, istedet for uforsigtig at puste til den. Men lad nu det være godt. En erkjendt og angret Feil er udslettet i den himmelske Faders Bog. Det spører jeg ret af den Naade, som den barmhjertige Gud viser os ved vor Anna. Det kjære, fromme lille Barn har arvet Dit stille, ydmyge, klare Sind, og — men hør! Er hun der ikke med Lisbeth? der banker det jo paa Gaardsporten."

„Stille! — Ak jo Fader, det banker. Men det er ikke de To. De have jo Portnøglen med. Desuden banker det ogsaa saa usikkert og fremmed. Og hør, hvor Sultan kommer pludselig ansættende og gjøer! Nei, Fader, det er sandelig ikke dem."

„Det er det rigtignok ikke!" sagde Theobald, i det han gjorde sin Løgte tilrette. „Det maa være forvildede Reisende."

„Maaskee ogsaa værre Gjester!" svarede den blegnende Husfrue. „Ak, var dog bare Hans ikke just idag redet til Byen, at hente Medicinen til den syge Enke!"

„Ogsaa det var jo Guds Villie!“ sagde Theobald, gik ud, beroligede Hunden og raabte ved Porten et høit og lydeligt Hvem der?

„Man hører dog endnu altid paa ham, at hans salig Fader var Vagtmester i Syvaarskrigen!“ hviskede den smilende Hustrue noget beroliget.

Hun kunde ikke tydeligt høre hvad Svar hendes Ægtefælle fik udenfra, men en venlig Barnestemme hørte hun, og ilede, haabende, at hendes kjære Anna alligevel var kommet hjem, med Lyset glad hen til Døren.

Men da saae hun ved Skinnet af Theobalds Lygte, en lang Mand træde ind af Porten, tæt indhyllet i en hvid Kappe, og en lille Dreng ved Haanden. Porten lukkedes under Værtens forsigtige Haand, og den bekymrede Moder sukkede: „atter ikke hende!“ —

Men fordi hun følte Noget næsten som Uvillie opkomme i sit Hjerte imod de to Fremmede, skjendte hun paa sig selv, fordi hun vilde lade Gjæsterne undgjelde hendes feilslagne Haab, og traadte dem med en desto venligere Hilsen imøde.

Det fremmede Par stak betydelig af imod hinanden; paa den høie Mands Ansigt laae der en dyb Sorgmodighed, der neppe vilde vige for det taknemlige Smiil hvormed han behagelig besvarede Værtindens Modtagelse, og strax derpaa igjen trak sit Ansigt i sine sædvanlige Folder. — Den om-

trent otteaarige Dreng derimod, der kaldte ham Fader, blomstrede i al sin Ungdomsfylde og Glæden lysnede ud af hans Aasyn; ja den Træthed man nu saae i hans Gang, havde ingen Magt over det runde friske lille Ansigt, men syntes snarere at farve det med en endnu stærkere Rødme. Saasnart man havde sat sig og Vertinden havde bragt Forfriskninger ind, saae han sig ogsaa strax dristig spørgende om i Værelset, som om han vilde søge sig et Tidsfordriv, og sagde, i det han pegede paa Bogskabet: „ikke sandt, den store Bog deroppe er en Billedbog?" — „Ja vist;" sagde den venlige Præst, tog den strax ned og slog den op for Drengen. „Du vil ogsaa finde, dersom Du kan læse, kjære Barn, ret smukke smaae Historier deri." „Hid med den" — svarede Drengen med elskværdig Trodsighed — „en stor Dreng, som jeg, og ikke kunne læse?" Og rask greb han fat paa den Sjæle- og Øjnefode man bød ham, uden derfor med mindre Iver at bearbeide Smørrebrødet han havde i Haanden.

Hans Fader saae smilende paa ham. Derpaa sagde han noget sagte til Pastoren: „han bær sig ikke saa galt ad, — eller han bær sig egentlig ganske rigtig ad. Vi ere jo engang i dette Liv Borgere i Oververdenen og Borgere paa Jorden! Sjæl og Legeme ville begge have deres Deel, og vi vilde have bedre Tider naar Enhver vidste saa dyg-

tig at sørge for Begge, som min Franz der!"

„Min Franz!" gjentog Præstekonen, som et svagt Ekko, og foer smertelig sammen. Var det ikke som om Erindringerne om hendes tabte Yndling iaften næsten uendelig skulde sammendynges! Omtrent paa denne Drengs Alder havde hendes egen Franz været, da han for stedse svandt af hendes Arme. Hun skjulte sit Ansigt i Lommetørklædet.

Den Fremmede saae bestyrtet over til den bevægede Kone og formaaede neppe sammenhængende at besvare det fortræffelige Svar, som Pastoren imidlertid gav ham paa sin forrige Bemærkning. Overhovedet afbrød han med en sælsom Forlægenhed, og hensank i en mørk Taushed, hvoraf han igjen rev sig ud, for at gjøre nogle hurtige Spørgsmaal angaaende Omegnen, der vare altfor usikkre, for at lade formode en her Bekjendt, og dog alt for meget gik ud paa Enkeltheder for en ganske Fremmed. Præsten gav ham en velvillig og udførlig Besked, men som hiin snart afbrød med disse Ord:

For mange Aar siden var jeg engang her. Ikke siden den Tid. „Og nu har jeg dog sat mig i Hovedet, at lære Egnen nøiere at kjende. Derfor samtykkede jeg i den underlige Drengs Begjæring der, som endelig vilde besøge en gammel Kjæmpegrav om hvilken de i den nærmeste Landsby havde indbildt ham noget." —

„Indbildt, Fader?" — spurgte den kjekke Dreng, i det han saae op fra Bogen og strøg de lange blonde Lokker fra den høie Pande. „Indbildt?" Vi have jo dog virkelig fundet Kjæmpebegravelsen.

„Nu ja, og derover forfeilet Vejen!" svarede Faderen og rystede venligt med Hovedet. „Der lode vi Kudsken kjøre videre og vilde støde til ham ad en Gjenvei, — og den stakkels troe Tiener veed nu ikke hvor vi ere, og vi ikke hvor han er. Men det pleier gjerne at gaae saaledes i Verden. Man finder ikke gjerne Noget, uden ogsaa at miste Noget; især," — tilføiede han med et alvorligt Smiil, — „især, naar man har fundet en Grav!"

„Men just der kan det gaae af uden Tab, saafremt det har sin fuldkomne Rigtighed med Findingen!" sagde Præsten.

„Sin fuldkomne Rigtighed!" gjentog den Fremmede sukkende. „Ja, i saa Fald! i saa Fald!" Og han saae paa sin Haand, som om han der vilde betragte Noget, — men pludselig foer han forskrækket op:

„Gud i Himmerig, Franz, Ringen er borte! Ringen er, saa sandt jeg lever, borte!"

Uden at komme synderlig ud af Fatning, sagde Franz venlig: „den ligger vel endnu ved Kjæmpegraven Fader. Huser Du? Du trak Handsken af der, for at gjemme de Blomster, jeg havde plukket for mig, i Din Tegnebog. Saa har Du

vist trukket den af med, og vi kan imorgen hente den der igjen."

Derpaa bladrede han igjen ligegyldig videre i den store Bog.

Men den Fremmede sukkede ved sig selv: „Hente den imorgen! O Gud, det stakkels, venlige Barn med sit troskyldige Haab! Ak, og han formaaer maaskee ikke engang at ahne, Alt hvad vi miste med denne Ring!"

„Vort eneste Barn bliver endnu stedse borte!" jamrede Præstekonen sagte ved Vinduet. —

Den Fremmede slog, ligesom halv fortvivlet, Kappen sammen over Ansigtet. —

„Kjære Herre," sagde Pastoren beroligende, „just naar deres tabte Klenodie har en saa uskatteerlig Værd, saa tør de saa meget desto mindre tvivle om at faae det igjen. Vor himmelske Fader tager kun meget sjelden, — og næsten turde jeg vove at tilføie: meget ugjerne, — det fra os, hvorved vor høieste Lykke paa Jorden er bundet."

„Men fra Forældre tager han dog undertiden," mumlede Hiin hult frem igjennem Kappen, „fra Forældre dog undertiden — Moderen der henne ved Vinduet hviskede det jo nys saa klagende — fra dem tager han undertiden deres eneste Barn!"

„For Guds Skyld," stønnede den halv forstenede Moder, veed De maaskee? — Bringer De os maaskee Efterretning?

Den Fremmede bævede.

Men Præsten traadte med kristelig, mandig Fatning hen til ham, og sagde: „Nu besværger jeg Dem i Guds Navn: veed De af nogen Ulykke, der er tilstødt vor fraværende lille Datter, saa kom aabenhjertig og ligefrem ud med Sproget!"

Den Fremmede slog Kappen til Side, og saae noget mere beroliget omkring, sigende: „Deres lille Datter? — Nei, ved Alt, hvad helligt er, om en lille Datter veed jeg ikke det allerringeste, og mine Ord have ikke mindste Hentydning derpaa. Men hvad mit før omtalte Tab angaaer, saa forekommer det mig nu selv næsten ubetydeligt, i Sammenligning med det, der nu er nævnt som Mueligheed. Jeg har jo endnu min Søn, og det er en meget ufortient Naade af Gud!"

Derpaa sprang han op af sin Stoel, og omfavnede med den inderligste Ømhed den lille Franz, der kyssede ham venlig, men svarede ham ganske rolig, som om han alt længe var vant til alleslags heftige Sindsbevægelser hos sin Fader.

Den Fremmede indtog sin Plads igjen, og sagde fattet: „saa meget kan jeg selv indsee, at jeg i denne mørke Nat ikke kan lede efter mit Klenodie ved hiin fierne Gravhøi. Imorgen altsaa! Alt staaer i Guds Haand!"

Præsten tilvinkede ham glad sit Bifald, og saae derpaa med et kjærligt formanende Blik over

til sin Hustrue. Hun gjentog beroliget: „Alt staaer i Guds Haand!" tørrede Taarerne af sine Øine, og satte sig venlig med sin Spinderok hen ved det runde Bord til de Andre.

Da nu alle ganske tause og alvorlige, men i fuldkommen Fred, havde sluttet en stille, huuslig Kreds, læste Drengen alt mere og mere ivrig, og saae paa engang over til sin Fader, og sagde:

„Du, — hør en Gang! Det er alt for deiligt, det jeg her har fundet. O, hør bare! Og saa skal Du ogsaa faae Bogen selv at see. Men ikke før!"

Den Fremmede syntes at ville gjøre en Undskyldning for Drengens Dristighed. Men da han saae Vert og Vertinde smile ret venlige og ordentlig ganske bifaldende, vinkede han til Drengen, sigende: „saa læs da kun, Franz! — Men bær Dig nu ogsaa smukt ad, som En der forstaaer hvad han giver sig ud for."

Den Lille brystede sig ordentlig lidt stolt, og læste med velklingende Stemme følgende Fortælling op af den gamle Bog:

„Engang levede i Arabien en ædel Scheik, vidt berømt for sin Gjæstfriehed, saalangt den store Ørken strakte sig. En Morgen, som han traadte udaf sit Telt kom en muselmansk Ridder ilende i største Hast, og spurgte med forvildet Aasyn: „Hvor finder jeg vel Ørkenens

milde Vert?" Scheiken svarede: „Mener I maaskee mig, da" —

„O! saa frels mig!" afbrød ham Riddersmanden. „Hundrede Klinger forfølge mig; thi hist ovre, hvor Bjergene mod Østen begrændse Ørkenen, lod jeg mig ophidse af en Ynglings raske Ord, og inden han, i den korte Trætte, kunde tænke paa sit Værge, strakte dette Sværd ham død til Jorden. Jeg slog mig igjen, nem Følget, men deres Pile forfølge mig endnu. Ak, see der støver det atter op! Min Hest er udmattet af det vilde Løb, og min Arm træt af Striden. Skjul mig, ellers er jeg dødsens!"

Scheiken hjalp ham af Hesten, og i det han førte ham ind i Teltet, sagde han: „Efter Gjæstfriehedens hellige Ret er nu min hele Magt ogsaa Din, og den er ikke ringe." Han gav Tegn til en Skare Bevæbnede, som ilede mod Forfølgerne, og syntes at bringe dem øieblikkeligen til Fred. Selv beredte han ham et blødt Leie af kostbare Tepper, hentede Spise og Drikke, vaskede hans Fødder, og da han havde foeret Hesten tog han Citharen for at synge. Men hans Stemme qvaltes, og han rakte den Fremmede Citharen med de Ord: „Nei, Sangen kan ikke lykkes idag. Der, spil Dig selv et Stykke, efter egen Lyst;" og

som han reiste sig blev han bleg som Døden. Paa den Fremmedes bestyrtsede Spørgen: „Hvad feiler Dig?" svarede han kun halv uforstaaelig: „Enhver gjør det paa bedste Maade, og ikke bedre end hans Evne formaaer. Men, Du Ulykkelige, kan være roelig! Jeg skal vogte Dig som min Øiesteen.

Derpaa hentede han et stort Dække af Faareuld, og en Silke Skjorte, ønskede sin Gjæst en rolig Søvn, og gik ud i det ydre Telt med de Ord: „Jeg holder Vagt i Nat." Tidlig den anden Morgen vakte han den Fremmede atter, stillede Frokosten for ham og sagde: „Din Hest trænger til Hvile, min Ven, men Du har ei længere Tid. Lad os derfor bytte. Tag dette friske Dyr." Og en herlig Løber trak han frem med en Saddel straalende af Juveler, gyldne Stigbøiler og et perlebesat Dække. Rolig hjalp han den forbausede Gjæst op, men da raabte han: „Nu iil afsted! Nu gjælder det at vare Dig for mig. Den Yngling, som Du dræbte, har min kjæreste Qvinde baaret ni Maaneder under sit Hjerte! — Dog, vil Du blive, saa bliv! Som Gjæst er Du mig hellig. — Kun kan jeg ikke synge, ei engang som Din Vert." En Strøm af Taarer standsede hans Tale, og den Fremmede foer med Gysen afsted.

Drengen saae med vaade Øine omkring. „Var det ikke ret skrækkeligt og dog ret skjønt?“ spurgte han sine Tilhørere. Præstemanden og hans Kone kunde ikke svare for frembrydende Taarer; thi nu havde jo i denne ulykkalige Aften Talen atter været om barnløse Forældre. Men den Fremmede hviskede med bævende Stemme: „Skjønt og skrækkeligt! Du har talt sandt, min Søn. Men lad Dig nu bringe til Hvile. O vi ere under et ligesaa gjestfrit Tag, som det Din Araber kunde tilbyde!“ — Pastoren lyste Gjesten ind i det Kammer, hvor Husmoderen havde besørget to snehvide Senge for de Fremmede, og vilde nu sige begge god Nat. Men Drengens Fader sagde: „for Guds Skyld, Hr. Pastor, tag mig endnu engang med tilbage. O, hvor skulde jeg kunne lukke et Øie, førend jeg endnu engang har talt med Dem og Deres Hustrue!“ Theobald bukkede stiltiende; han var ikke istand til at frembringe et Ord. Da Drengen var til Sengs, gik begge stumme igjen tilbage i Dagligstuen, hvor Præstekonen endnu sad ved sin Spinderok. De tre Mennesker bleve en tidlang sammen i en næsten ængstelig Taushed, saa sælsomt følte Enhver i sit Hjerte en Ahnelse, der næsten var Vished, og som dog Ingen vovede at udsige med Ord.

Endelig udbrød den Fremmede med megen Anstrængelse: „Ja! Ja! Sandelig, den ulykkelige

Omvankende, der betraadte den sørgende Faders gjestfrie Bolig, og efter vennehuld Modtagelse med sønderslidt Hjerte stormede ud i den øde Hede — det er mig, I kjære Sørgende, og det vilde strax jage mig ud i en evig Flugt, lig Hiin, kun at mit stakkels udmattede Barn trænger saa meget til Roe! Min stakkels, lille Franz!"

Moderen skjulte sit Ansigt, og jamrede: „Franz!"

„Saaledes kaldte jeg ham," vedblev den tungsindige Fremmede, „da jeg nød den ufortjente Lykke at han fødtes mig. Jeg gjorde det, for bestandig at vedligeholde min Anger og Bod i mit skyldige Hjerte. O, hvor ofte har jeg villet ile til Eder, for at byde Eder min hele Rigdom til Erstatning! Usel Erstatning, naar man ikke igjen kan kalde det stjaalne Barn til Live!"

Altid heftigere græd Moderen bag sit Tørklæde; med roelig Alvor traadte Præsten tæt hen for den Fremmede, og sagde: „Besind Eder Mand! Lignende Forhold kunne let lede til Vildfarelse her. Vi stakkels Forældre vide intet videre om vor Franz, end at den kjekke Dreng kom i Strid med Skoleholderen, ikke vilde ydmyge sig for ham, — ak Gud, for mig ydmygede den underlige Dreng sig saa let og saa gjerne! — og at han derpaa lod os sige et Farvel ved nogle af hans Skolekammerater, imedens han sprang ind i en ung Herres glimrende Equipage, hvormed denne just holdt i

Nærheden, hurtig vexlede nogle Ord med Drengen, og — som det lod til — overtalede og bestemte ham til den fordærvelige Beslutning."

„Ganske rigtig! Ganske rigtig!" hvisked den Fremmede, i det han sønderknuset saae ned for sig.

Præsten tog venlig hans Haand, og sagde videre:

„Han har udentvivl ikke meent det ilde med Drengen. Da jeg fik Historien at vide, var jeg, Gud være lovet, ogsaa langt fra at lade hverken den Ene eller den Anden forfølge ved Retten. Da jeg i mine yngre Aar havde været med i en poetisk Forening af unge Studerende i Göttingen, vidste jeg at een af vore Bundsforvante beklædte en betydelig Justitspost i den Søehavn hvorhen, efter hvad jeg kunde udforske, min flygtende Ynglings Reise gik. Derhen sendte jeg en Estafette. Svaret kom med den sædvanlige Post. Det kom jo ogsaa altid kun alt for tidligt! Min elskede Dreng havde leget der ved Havnen henimod Aften med nogle andre Drenge, var tumlet ned i den salte Bølge, og for bestandig var han bleven dernede." —

Da udbrød Faderen og Moderen paa nye i Taarer, og den Fremmede trak sig krampeagtig sammen og mumlede ved sig selv: „jeg er Forføreren! I have Eders Mand. — Og paa det at I ikke skulle troe, at Vanvid eller Sværmerie tale ud af

mig, vil jeg ganske tydelig sige Eder: De, Herr Pastor, hedder Theobald, Deres Kone hedder til Fornavn Katharina! Lindenbühel hedder Hovedbyen i Deres Kirkesogn! Ak, at Eders kjære brunlokkede Dreng blev kaldet Franz, har jeg jo allerede før sagt! Jeg selv er den ulykkelige Handelsmand Brandt fra Lübek, nu en Enkemand, der med hiin Diamantring mistede, ikke alene søde Lysglimt, Erindringen om at have levet skjønnere Dage, men ogsaa sit eneste Barns-Ret til sin store Mødrenearv, der, efter en Bestemmelse, var knyttet til dette Klenodies Fremviisning! — I see mig for Eder, hensjunken i dyb Elendighed. Gjør med mig Alt hvad I ville. Jeg giver Eder Ret dertil, eller rettere I have det jo ganske af sig selv."

Dermed hensank hans Tale, der nys havde været overspændt, ja næsten vild, til en sagte Hviskren, og han bøiede sit Hoved, liig en Dømt for sin Dommer. Men Præsten Theobald reiste sig næsten vred op, og sagde:

„Har Eders Barn da ikke nys forelæst Eder om den stormodige Araber? Og holder I en kristelig Præst for mindre hæderlig og dydig, end saadan en hedensk eller mahomedansk Ørkenbeboer."

Og dermed udbredte han sine troefaste Arme, og favnede den Angrende med tilgivende Kjærlighed.

Moderen hviskede derimellem: „Gud velsigne

Eder, stakkels Mand! Gud velsigne Eder! Sandelig, jeg har alt længe af mit ganske Hjerte tilgivet Eder, — og hvor meget lettere, ja hvor uendelig meget lettere kan man tilgive, naar man seer den for sig, som trænger dertil! Og især, naar han bringer sit yndige Barn med som Talsmand, og den lille Engel hedder Franz!"

„O, jeg beder Eder, sønderknuser mig ikke ved Eders Godhed!" sukkede den arme Brandt. „O, jeg beder Eder, paalægger mig dog en Bod!"

„For denne Gang ingen!" sagde Præstekonen. Dog hviskede hun sagte ved sig selv: „rigtignok kunde han i det Mindste fortælle mig, hvorledes det altsammen er gaaet til; men nu vil det vel falde ham altfor tungt, og han skriver os det maaskee engang til."

Umulig havde den Fremmede kunnet høre en Lyd af hendes sagte Ord. Men stigt trænger undertiden ogsaa uden Ord ud fra den ene Menneskesjæl over i den Anden. Ligesom til Svar sagde han, og det aabenbar med al Anstrængelse:

„Jeg skylder Eder Regnskab; men tilgiver mig, naar jeg kuns med faae Ord siger Eder, hvorledes I ved mig have mistet Eders Franz!

„Med Brystet fuldt af overmodig Livslyst, og Hovedet fuldt af forvirrede Tanker om den menneskelige Selvstændighed i Storme og Trængsler, kjørte jeg for ti Aar siden over denne samme He-

de. Den modige, smukke Franz stod paa Veien, og græd trodsig ved den Tanke, at skulle gjøre Skolemesteren Afbigt. Det forekom mig som en fortjenstfuld Gjerning at følge mit Hjertes hurtige Tilskyndelse, idet jeg losrev det kraftfulde Barn fra alle Verdens Skolemestere. Aabenhjertig udspurgte jeg ham, og aabenhjertig klagede han sin Nød for mig; hurtig trængte mit fordærvelige Raad ind i hans unge, modige Sjæl, og saa skete destoværre, det som er skeet, — og for Gud, Menneskene og for mig selv bærer nu jeg ene Skyld derfor.

Kun det Ene trøstende tør jeg maaskee endnu tilføie: Det kjære Barns sidste Skjebne staaer jeg ikke til Ansvar for. Thi paa den Tid han lægede i Havnen, og sank ned i Havets Bølger, laae jeg paa mit Leie i en hidsig Febers vilde Phantasier. Først efter min Helbredelse erfoer jeg af min troe Tjener, og ved flere vakkre Søemænds Bekræftelse, det Skrækkelige, der var skeet. Min Anger, min Angst var stor. Den dristige Plan om en Verdensomsegler, som havde udviklet sig hos mig, tilintetgjordes derved. Jeg traadte skye tilbage fra Hav og Kyster, ligesom den neppe benaadede Synder forlader Retterstedet, hvor han saae sin mindre skyldige, ja maaskee uskyldige Kammerads Blod flyde. — Alligevel aabnede sig siden den huuslige Lykkes Fred for mig. En huldsalig

Engel samtykkede i ved min Haand at vandre igjennem Livet. Men Noget liig et Kains Mærke maatte vel flamme paa min brødefulde Pande. Overseae eller overstraalte den hulde Emilies Kjærlighed endogsaa dette, saa forholdt det sig dog anderledes med hendes fromme Forældres rene og trofaste Tænkemaade. Kun ved Bortforelsen kunde jeg komme i Besiddelse af den elskede Gjenstand. Gud tog tidlig det fra mig, som jeg, tvertimod alle Naturens Baand, havde rovet. Men Franz's retmæssige Krav paa hans Moders Arv ere grundede i hiin Demantring, som et Tegn paa hendes frie Samtykke i min vilde Daad, og som jeg nu tabte ved Kjæmpebegravelsen. Min egen Formue er ved allehaande Uheld — ak nei, sikkert ved en høiere Styrelse — ganske adsplittet. Det er mig, som skulde jeg her styrte sammen for Eders Øine, I Sværtfornærmede! O, det har jeg jo ogsaa fortjent. Ak, beder for mig Ulykkelige efter Eders christelige Barmhjertighed!"

Han kastede sig overvældet af Taarer ned for dem Begge; men de omfavnede ham med næsten heftig Kjærlighed, droge ham op til sig og holdt ham fast i deres Arme; og naar den Angrende udbrød i det frygtelige Udraab: „Tabt! O Gud! Tabt saa uendeligt Meget ved min svære, svære Brøde!" saa raabte de Begge til ham: „Fundet! Ved Guds ubeskrivelige Naade funden det ædle,

forvildede Hjerte, som vi tør tilgive! Herren være priset! Fundet, Fundet!" —

Noget roligere, men under hede Taarer, stode disse besynderligt Forenede sammen; da gik Døren sagte op, og den lille Anna smuttede, ved sin gode, gamle Ledsagerindes Haand, ind, trykkede sig kjærligt op til Forældrene uden at give synderlig Agt paa den fremmede Mands Nærværelse.

„O, ogsaa Du her igjen!" raabte den henrykte Moder under utallige Kjertegn. „O, hvor tung var mig ikke din Udeblivelse, skjøndt jeg stræbte at holde fast ved det Haab, vor Fader i Himlen vilde ikke lade et saa skrækkeligt Slag ramme mig!"

Men Præsten foldede i stille Henrykkelse sine Hænder, og sagde:

Den, som troer paa Gud ydmygt,
Han har bygget fast og trygt
I Himlen og paa Jorden.

Da saae det kjære Barn paa Faderen med en ganske besynderlig Glæde, men sagde strax derpaa noget forskrækket: „Ak, hvad er dog det! Fader har forgrædte Øjne? Og den søde Moder ogsaa? — Det er vel endogsaa min Skyld, fordi jeg blev saalænge borte! Ak, skjend kun paa mig derfor, men bare ikke paa den gode Gamle! Hun manede mig nok om at gaae hjem; men den stakkels syge Enke

sagde, at det var hende en sand Vederqvægelse, naar jeg sad en Smule længere ved hendes Seng. Idag var det ogsaa meget bedre med hende. I min Glæde derover bad jeg den gode Lisbeth, om at gaae den lille Omvei med mig forbi Kjæmpegraven; Du veed jo nok Fader, hvor jeg gjerne vil see paa den, og nu var Maanen just trængt klar igjennem Skyerne. Da gjorde hun det for min Skyld; ak, vi tænkte jo slet ikke paa, at det allerede var saa sildig, og at I kunde ængste Eder. Men vær nu ogsaa kjønt fornøiede igjen. See bare engang, just ved Kjæmpegraven der har jeg fundet noget ganske Allerkjæreste!"

„Fundet?" sukkede Brandt, idet han saae paa det yndige Barn. „O, ja, naar saadan en lille Engel har fundet Noget, om det saa kuns var en Markblomst, det maa vist være noget ganske Allerkjæreste!"

Men hvorledes blev han tilmode, da Barnet løste noget besynderligt Glindsende ud af sit hvide, omhyggeligt sammenbundne Forklæde, Noget, der forekom ham alt mere og mere velbekjendt. Ja, det var, han kunde ikke længere tvivle derom, det var hans for tabt ansete, saa smerteligt savnede Diamantring.

Forældrene, der strax formodede det samme, havde snart meddeelt ham deres Tanke. Alle saae forundrede paa hinanden. „Herrens Veie er uspoer-

lige, men trøsterige!" sagde Præsten. — „Ofte smertefulde for Synderen, men alligevel trøsterige!" tilsoiede Brandt. „Det hedder dog altid tilsidst: funden!" sagde hiin, og Brandt sukkede: „funden! O, hvor det er et ubeskriveligt rørende Ord!" Saaledes gik man med dybt oprørte, men dog tilfredsstillende Følelser til Roe.

Den næste Morgen havde Brandts Kudsk opspurgt sin vildfarende Herre, og holdt med den skjønne Vogn og de to prægtige Brune udenfor Præstegaarden. Forundret saae Anna efter det blanke Seletøi, endnu mere forundret i Drengens Ansigt, om hvis Nærværelse hun igaar intet havde erfaret, og der nu idag sprang hende munter imøde. Ogsaa han stirrede paa det blomstrende Barn. Da lagde Hr. Brandt en smuk, skinnende Brystnaal i hendes Haand. „Bild Dig ind, at Du har fundet den, Du hulde Barn," raabte han, løftede Drengen op i Vognen, og endnu førend Præstefolkene, som fulgte ham ud, kunde faae Tid at svare Noget, rullede han rask hilsende bort.

II. To Breve.

Aar vare henrundne, siden hiin besynderlige Sammenkomst. Da fik Pastor Theobald engang fra sin til Jomfrue opvoxne Datter Anna, der nu opholdt sig hos en Tante, i en Søestad, for snart,

smykket med ædle og skjønne Aandsgaver at vende tilbage til det faderlige Huus, følgende Brev:

„Det gaaer mig endnu, Gud være lovet! bestandig godt, min dyrebare Fader, hos den elskværdige Kone, der har taget mig til sig, og dersom der var Nogens Kjærlighed i Verden, jeg kunde sammenligne med Din og den kjære Moders Kjærlighed, maatte det visselig være hendes. Jeg er ogsaa flittig i Alt hvad Du har befalet og tilladt mig at lære. Ja, jeg har det meget godt her; alligevel glæder jeg mig uudsigelig til at komme tilbage til Eder, I kjære Forældre."

„Ak, her i denne alt omvexlende Verden gaaer det undertiden ret broget til, naar Sorg og Glæde, Rolighed og Angest, saa besynderlig løse hinanden af. Jeg veed vel det gaaer allevegne saaledes til; men paa vor stille Hede pleiede de dog at gaae langt umærkeligere forbi hinanden, end her. Det ene Billede fortrænger det Andet, saa at man ikke har Tid til at fatte sig efter det Førstes Indtryk, førend der igjen stiger et nyt op. Hjemme hos os kunde man holde fast paa og ret betragte en vigtig, eller dog vigtig ladende Begivenhed; den ravede som et høit Mindesmærke frem af den fjerne Tid." —

„I erindre visselig endnu, kjære Forældre, ret levende den Aften, da jeg var blevet saalænge hos den syge Daglønnerenke, og I ængstede Eder

for mig, hvorledes jeg dengang kom hjem og fandt den Fremmede hos Eder, den Herr Brandt, der forærede mig den smukke Brystnaal, og om hvem I dog aldrig vilde fortælle mig noget, og hvorledes hans underlige, muntre Dreng kom saa rød og smuk springende mig imøde; — ikke sandt, ogsaa for Eder staaer dette Billede ret lyst og levende?" —

„Jeg har først maattet græde ud for roligere at kunne fortælle Eder, det som nu skal komme. Thi jeg er saa inderlig sorgfuld tilmode. Bliver kun ikke forskrækkede, I kjære Forældre! Mig fattes sandelig Intet. Nei, ikke det Mindste fattes mig!"

„Altsaa lad mig kun ganske rolig fortælle Eder hvad der saa overraskende og tillige hurtig forbiilende, som en Komet, er forefaldet i min lille og vistnok ret stille Kreds. Den gode Tante havde for min Skyld besøgt en Concert, og jeg bar, som jeg altid gjør, naar jeg er pyntet, Hr. Brandts smukke Brystnaal i mit Torklæde. Da stod der ikke langt fra mig en ung Mand med funklende Øine og tykke, lokkede Haar. Man hviskede rundt omkring, at han var ubeskrivelig deilig. Det synes mig dog just ikke; maaskee fordi han forekom mig saa forunderlig bekjendt, og jeg for lutter Grunden derover ikke havde Tid til forresten at lægge Mærke til hvorledes han saae ud. Men jeg maatte ordentlig vogte mig for ikke at see altfor ofte hen

paa ham; saa nysgjerrig var jeg blevet, uden at jeg dog ligefrem vilde spørge, hvem han var. Han saae flere Gange med en besynderlig Forundring paa mig; men da saa Musikken begyndte en jublende Krigsmelodie, funklede hans Øine endnu klarere, og sendte Blik mod Himlen, som om han vilde spørge: „Herre, hvor længe?" I vide, kjære Forældre, hvor meget det smerter os at fjendtlige Hære underkue vort elskede Fædreland; og da forekom det mig som om den Fremmede delede min Kummer, og engang vilde skinne ret herlig i Vaaben for at forsvare det."

Selskabet begyndte da Concerten var tilende, selskabelige Dandse, og da vidste den Fremmede paa en ligesaa utvungen som artig Maade at komme mig nærmere. Hans Stemme trængte ind til mit Inderste; nu meente jeg først, ret at vide hvor længe jeg havde kjendt ham! — Og, kjære Forældre, hvorledes blev jeg tilmode da han nævnede mig Eders Navn! Da han talte saa fortroelig om de nærmeste Omgivelser ved vor Bolig; da han skildrede mig den saa kjære Kjæmpegrav, forsikkrede, at der var engang hendtes ham og hans Fader en stor Sorg, og siden havde de ogsaa der fundet en stor og herlig Glæde.

„Kjære Forældre, da han nu gav sig tilkjende, turde jeg ikke tvivle et Øieblik længere; Franz, hiin Herr Brandts Søn, var min nye Bekjendte.

Hans skarpt speidende Blik havde først kjendt mig paa Brystnaalen; jeg veed ikke hvad der siden endnu mere havde bekræftet hans Formodning; men vi vare blevne fortroelige sammen ved alt det Rørende, der fremkaldes ved Barndoms Erindringer, vi vare forenede som fortroelige Søskende. Tante modtog gjerne Franz som en daglig Gjest, og hver Dag udviklede han mere og mere sin fromme Heltefølelse! O Gud, hvorfor gjorde han mig saa begeistret for sine egne, dristige Ideer? Thi just med denne Følelse forjog jeg ham fra mig."

Alligevel, jeg gjorde visselig ret! Spurgte han mig ikke selv, da Talen engang var om en Yngling, der nu havde forladt det undertrykte Tydskland, for i Spanien at fægte for Landets Konge og Friehed, spurgte han mig ikke selv, om jeg vilde give et saadant ædelt Vovestykke min Velsignelse: Og uden at jeg selv ville det, følte jeg mine Kinder glode, og jeg kunde næsten sige: jeg følte mine Øines Glands, og jeg udraabte: „Velsignet den Yngling, der strider for Fædreland, Troeskab og Ære; hvor endog hans Sværd blinker!"

Da glødede Franz's Øine, som da han hørte hiin begeistrende Marsch i Concerten. O, vel endnu langt skjønnere og herligere lysnede de. Han bukkede dybt og taus for mig — og forsvandt. Han skal Dagen efter have indskibet sig til Spanien. Saa meget er vist: paa en ubegribelig Maade fandt

jeg næste Morgen en Seddel heftet paa mit Rosentræe ved Vinduet, der indeholdt følgende Riim:

Mig kalder Nattergals og Seiers Sange
At drage Sværdet hist paa Ærens Vange!
Men skal mit Blod en fremmed Jordbund væde,
Skjøn Anna gaaer mig lønlig at begræde
Ved Kjæmpehøien.

Ja, det var hans Haand; jeg kjender den ret godt, thi han har allerede ofte før digtet Sange, og det skjønne Sange, og har skrevet dem af til mig. Og nu er han virkelig reist til Spanien!

Men hvo veed hvad herligt der kan lykkes ham der! Han bliver vist en skjøn, modig Krigsmand. Nu, som Gud vil! — helst var jeg hos Eder, I kjære Forældre, paa den stille, ensomme Hede, hvor jeg kunde besøge Kjæmpegraven.

„O Gud, nu rinde mine Taarer allerede igjen."

„Værer overbærende og kjærlige
mod Eders lydige Datter"
„Anna."

Faderen og Moderen følte alvorlige Bekymringer. Hun forstod sin Datters saarede Hjerte; han ahnede selsomme og tunge Tilskikkelser da han atter saae sig og Brandt saa uventet indflettede i hinandens Livstraade, og just ved det, der var dem dyrebarest. Bekræftelsen indtraf kuns alt for snart, da Brandt skrev nogle Maaneder derefter Følgende:

„Det Uveir, min hæderværdige Ven! som jeg

for mere end tyve Aar siden fremmanede, er nu brudt løs, og er slaaet ned over mit syndige Hoved, — ak, det har sønderknust mit Hjerte!

„Min Franz lever ikke mere paa denne Jord! En hidsig Trefning ved Valencias Strandbred gav ham den hæderligste Død. Han og hans lille Heltefkare af tappre Spaniere udholdt det længe ganske alene i et snevert Pas mod de seirende Franfkmænd. De veddede den sig tilbagetrækkende Hær, men døde alle en lacedemonisk Død."

„Som Dreng, som Yngling, som Mand hvor ofte ønskede jeg ikke med funklende Øine saadant et Maal! Og nu, da Verdens Soel synes at gaae ned, blev det mit bedre Jeg, min hjertelskte Franz beskjæret — og jeg græder? Jeg jamrer? Er jeg da blevet saa misundelig?"

„De veed hvo der sendte min Franz til Spanien; thi Deres huldе Datter skjuler vist Intet for Dem. Det gaaer ligeop kunde jeg sagt, thi vi bersvede begge hinanden den eneste Søn. Men det er ganske anderledes. Jeg rev med vildt Overmod Deres Franz bort med mig, en mørk Undergang imøde; den huldе Engel, som Gud lod fødes Dem, sendte, i hellig Begeistring, min Franz til et rigtignok tidligt, men dog ædelt og i Gloria straalende Maal. O, der er en himmelviid Forskjel!"

„Men De havde jo allerede Medlidenhed med

mig da jeg endnu var langt mindre ulykkelig, end nu. Afslaae mig derfor ikke min sidste Bøn. Jeg havde Lyst til at kjøbe det Landgods, hvor hiin mig i saa mange Henseender betydningsfulde Kjæmpegrav ligger, for der at ende mit Liv. Dog føler jeg, at De har Ret til at forjage mig Ulykkebringende fra Deres Nærhed, og det gjør De, naar De ikke tillader mig at indsætte Deres huldе Anna som Arving til min Formue. Min Franz's meget store Arv er tilfaldet mig. Ak, hvor kunde jeg bedre anvende den efter hans Ønske end naar jeg efterlader den til den Pige, der opfyldte hans hele Sjæl!"

„Ingen Rettighed bliver derved krænket, heller Ingen bedraget i sine Forventninger, thi jeg staaer jo ganske alene i Verden. Og jeg vil døe ganske forladt og elendig, formodentlig i en anden Verdensdeel, naar De siger Nei til min Foranstaltning for Anna, og derved for bestandig forjager mig fra Deres Egn. O, vær for Guds Skyld barmhjertig!"

„Deres angrende og
længselsfulde Brandt."

Paa denne Maade blev der vel intet Valg tilbage for Præsten Theobald. Men et ædelt Hjerte føler uden Videre, hvor trykkende denne uventede Lykke faldt paa hans Skuldre.

Brandt flyttede ind i sin nye Eiendom, Anna blev kaldet hjem, og disse fire Mennesker levede

stille i vemodig Venskabelighed sammen. Men over Fædrelandets Frelse nogle Aar derefter følte De saamegen Glæde, som Deres Jordeliv endnu var istand til at modtage.

III. En anden Aften i Præsteboligen.

Den natlige Østenvind blæste atter over Lyneborger Heden og susede forbi den lille Præstegaards Vinduer, hvor Hr. Brandt denne Gang var i Besøg hos den aldrende Theobald. Hans Hustrue spandt paa sin sædvanlige Plads ved Vinduet; men hun saae dennegang ikke bekymret ventende ud igjennem Ruderne. Hendes kjære Datter sad jo i Stuen, og havde just efter Brandts indstændige Bøn lagt Arbeidet bort for at læse Noget for. Hun grundede endnu taus over Valget der var overladt til hende, indtil hun endelig henvendte sig til sin Fader og sagde: „Skulde vi ikke engang see hvad den store Billedbog der oppe paa Skabet indeholder? Som en dunkel Erindring forekommer det mig, at den indeholder meget Godt og Skjønt i simple smaa Fortællinger." — Theobald, der frygtede den smertelige Erindring for sin Gjest, vilde just dreie af og svare, men da udraabte Brandt inderlig rørt: „O ja, Du kjære Anna, Du huldе, alvorlige Barn, Du har gjort et godt Valg! O jeg beder Dig, læs! Der maa staae en

forunderlig Historie om en vildfarende Muselmand og en gjestfrie Araber deri. Ja, jeg beder Dig, læs mig den for med Din Englestemme!" „De kjender Bogen?" spurgte hun forundret. Dog uden at svare havde Brandt allerede hentet Folianten ned af Bogskabet, støvet den af, og lagt den hen for hende. Hurtig vendte han Bladene om, og raabte da høit: „funden!" — Men pludselig gjentog han med en mildere, inderlig bevæget Stemme: „funden! O den søde Lyd! Og hvor yndigt jeg dengang hørte det af Din lille Barnemund, Du elskelige Anna! Men spørg mig ikke nu. O, jeg beder Dig ret meget: læs!"

Og da hun nu begyndte:

„Engang levede i Arabien en ædel Scheik, vidt berømt for sin Gjæstfriehed, saalangt den store Ørken strakte sig."

Og simpel og uskyldigt, men dog med stigende Rørelse fortsatte Historien, hvor forunderligt, hvor inderligt bevæget bleve de tre Andre da tilmode. Ved det samme Bord, ud af samme Bog, læste den afdøde Franz's Brud de Ord, som den muntre Dreng dengang havde læst. Men hun ahnede ikke, hvem der, for nu omtrent femten Aar siden, her læste de samme Ord, og greb i sin stille Ubevisthed kun desto mere Tilhørernes dybt rørte Sind. Hvor megen Vold disse end gjorde paa sig selv for ikke altfor smerteligt at ryste det elskede Barn, saa

vare Deres Taarer dog vel tilsidst frembrundt.

Da bankede det paa Gaardsporten, og Anna saae spørgende i Veiret. Allerede gik Tjenestekarlen over Gaarden med en Lygte, aabnede Porten, og man hørte hvorledes han kom ind med en Fremmed til Hest og besvarede hans Spørgsmaal: „Ja, Hr. Pastoren er hjemme. Staae Herren kun af, og gaae rask ind i Huset. Her paa Heden blive alle Fremmede gjestfrit modtagne. Og for Deres Hest skal De ikke være bange. Den skal jeg nok sørge for."

Theobald stod op for at byde sin nye Gjest velkommen; da traadte denne allerede ærbødig hilsende ind af Døren: en smuk, høi Mand, med solbrændt Ansigt, og noget over tredive Aar; frem under den simple Overkjole skinnede en glimrende Uniform, Sabel og Feldhue holdt han i Haanden. Efter den første venlige Hilsen, tog han Plads ved Bordet, og saae snart tankefuld ned for sig, snart med forskende Øine om i Kredsen. Præstens deeltagende Spørgsmaal, om han var vanket længe omkring paa den mørke, øde Hede, syntes han at ville besvare bejaende, men pludselig holdt han inde og sagde med et strængt alvorligt Ansigt: „Nei det bevare Gud mig fra, at jeg skulde træde med en Usandhed ind under dette ærværdige Tag! Nei, jeg kom med Forsæt til Dem. Deres Gjestfriehed er mig bekjendt."

Men i det samme faldt hans Øine paa den store Bog og han spurgte hurtig: „O, skjønne Jomfrue, i denne Bog læste De nys?" Og i det han trak den gamle Foliant hen til sig, begyndte han med en besynderlig Jilfærdighed at bladre omkring i den. Dog saae han snart op igjen og sagde med høflig Anstand: „jeg maae bede min ædle Vert om Tilgivelse for min underlige Opførsel. Men naar De vidste hvor meget jeg holder af saadanne gamle Bøger!" Han hensank i dyb Eftertanke og blev siddende stille. Dog havde hans ualmindelige Adfærd intet Forstyrrende for de Øvrige, thi der lyste en ædel, prøvet Sjæl, og en værdig Mandighed ud af Alt hvad han foretog sig.

Det varede ikke længe førend Theobald og Brandt — ligesom om den tause Fremmede hørte med til denne huuslige Kreds — begyndte en ganske anden Samtale, imedens at Fruentimmerne ikke kunde undlade ofte at sende flygtige Blik over til den tankefulde, alvorlige Krigsmand.

Og da nu Theobalds og hans gamle Gjesteens Ord flettedes mere og mere i hinanden, og som begges Sædvane var, umærkelig steeg til alt høiere og alvorligere Ting, traf det sig endelig, at Præsten sagde:

„Altsaa bør ingenlunde noget skabt Væsen forekomme sig selv stort, fordi det her eller der blev brugt som et Sendebud fra Gud. Dertil bruges

jo ogsaa undertiden de alleruværdigste Skabninger!; ja endogsaa De, hvis Hjerter ere Vredens Kar, maa gjøre Tjeneste med, og finde desuagtet ingen Undskyldning derved. Men ogsaa den der med god Villie understøtter en god Gjerning, beholder alligevel mange ængstelige Mangler i sit Hjerte, og naar der da engang lykkes ham noget ret Ordentligt, bliver det ham meget ofte, allerede hernede gjengjeldet, og det rigeligt" —

„Mig, for Exempel!" hviskede den Fremmede bevæget derimellem.

Præsten blev en tidlang forventningsfuld taus, men da Hiin alvorlig og tankefuld syntes at vente paa at han skulde tale videre, vedblev han:

„Og slige rigelige Belønninger sender den gode Gud vel af sin uendelige Faderkjærlighed, men vel ogsaa for at vi endnu tydeligere skulde indsee at hvad der hisset bliver os tildeelt af himmelsk Fryd — det er kun Naade! Ene og alene Naade! Thi næsten for enhver saa kaldet god Gjerning paa Jorden havde vi jo, naar det skulde tages saa strengt, allerede fuldkomment faaet vor jordiske Løn."

„Saaledes er det!" sagde den Fremmede. „Og jeg kunde vel nævne dem et Exempel derpaa af mit eget Liv, naar nemlig denne stille, venlige Kreds just følte sig oplagt til at høre Krigstildragelser?" Præstekonen svarede, deels af gjestfrie Forekommenhed, deels bevæget af en endnu skjønnere Følelse:

„Du gode Gud, efter et saa frygteligt Uveir' som den sidste Krig, der jo alligevel — som ethvert Uveir — til Trods for saa meget opvoret Ukrudt, har bragt saa ubeskrivelig megen Velsignelse med sig, vil jo dog intet kristeligt Sind være saa feig at undslaae sig for at høre Krigshistorier! Fortæl, gode Herre!"

Den Fremmede samtykkede ved et ærbødigt Buk, og begyndte derpaa: „Det var paa den skjønne spanske Halvøe ikke langt fra Kysterne af Valencia" —

Da gjorde Hr. Brandt en smertelig Bevægelse, og den Fremmede holdt inde derover. Pastor Theobald hviskede sagte til ham: „netop paa hine Kyster mistede min Gjesteven der, Hr. Brandt, sin eneste Søn, endogsaa sit eneste Barn!"

Men Hr. Brandt havde hørt eller i det Mindste ahnet de skaanende Ord, og sagde derfor noget heftig: „De skjønne Slætter, hvor min Søn udgjød sit Helteblod imellem tappre Krigskammerater, er mig derfor dobbelt kjære. Fortæl De Deres Historie, min Herr — seer De her standser min Tale, thi jeg giver gjerne Enhver den Tittel ham tilkommer, ifær nu en Krigsmand! Vær derfor saa god at sige mig, hvad De egentlig er."

„Kongelig storbrittanisk Oberst, nu ude af Tjenesten!" svarede den Fremmede. Derpaa begyndte han paa Nye sin Historie, som følger:

„Det var ved Kysterne af Valencia, hvor jeg engang, da jeg seilede forbi paa et engelsk Orlogsskib, hørte en levende Geværild, og spanske og franske Fægteres høie Stridsraab; jeg formaaede snart Kaptainen paa Skibet til at nærme sig Strandbredden for om muligt at understøtte vore Bundsforvante, de heltemodige Spaniere. Vi saae disse, tvunget af en stærk Overmagt, paa Veien til Flugt; den største Hærskare var allerede langt tilbage; en mindre holdt for at dække den, modig Stand imellem Høie og Krat. Men just da vi vare dem paa et Kanonskud nær, foer Fjenden, med al en Franskmands heftige Stridlyst løs paa de Indesluttede, og opofrede dem for sin Hævn, da de lige til den sidste Mand besvarede Skud med Skud og Stød med Stød.“ — „Det var hiin Fegtning,“ hviskede den begeistrede Brandt over til Anna, „visselig, var det hiin Heltefegtning, der kom os begge saa dyrt at staae. O kun videre! kun videre!“

„Vi turde ikke sende nogen Kugle ind i Haandgemænget,“ vedblev Obersten, „naar vi ikke vilde gjøre vore Bundsforvante ligesaa megen Skade, som Fjenden. Men imedens vi affyrede nogle Kanoner i Luften, for at tilkjendegive vor Nærværelse for begge Parter, roede jeg med omtrent halvtredsindstyve kjekke velbevæbnede Mænd, med den store Barkasse i Land. Vore Hurraraab, den gjentagne

Kanontorden fra Skibet, vor raske Landgang igjennem den med Buske omgivne Bugt, Alt maatte for et Øieblik gjøre Fienden urolig for sin Sikkerhed. Men da jeg allerede fra de nærmeste Høie saae hans Reservetropper-rykke frem, blev der mig intet Andet tilbage end saa hurtig som mulig at gribe de faae Saarede, der endnu gave Livstegn, og lade dem bære ned i Baaden. Jeg tog selv Officeren, der commanderede den modige lille Hob, paa mine Skuldre, og saaledes roede vi igjen ombord med vort gjorte Bytte. Skibet lettede Anker. Vor Bestemmelse kaldte os strax efter denne Hendelse tilbage til Ostindien, hvorfra vi vare komne. Den tappre Spanier kom sig. Han blev min Ven, min Vaabenbroder, og skjød engang med egen Livsfare en Tiger, der i Skovene ved Mysore næsten havde naaet mig, da jeg selv uforsigtigen var uden Vaaben. Men nu — i nærværende Øieblik" —

Han kunde ikke længere tale for Rørelse. Tilhørerne stirrede skjelvende med taarefulde Øine og foldede Hænder paa ham. Da gjorde Obersten Vold paa sig selv og raabte: „Han lever! Han kommer! Han sendte mig forud til Fader og Brud. Om en halv Time er han her! Hans Navn er Franz Brandt!"

Og da nu Fader og Brud omslyngede hinanden og sank i Knæe for den almægtige, usynlige, allestedsnærværende Hjælper, da gik Præsten Theo-

bald, ligesom i prophetisk Begeistring hen imod Obersten, lagde begge sine Hænder paa hans Skuldre, og raabte: „Du hedder ogsaa Franz! Du seer ud som om Din Bedstefader, Vagtmester Theobald, stod for mig som storbrittanisk Oberst! Du er ikke druknet i Søehavnen!"

„Frelst ved Guds Almagt!" stammede Obersten. „Frelst ved et Vredens Kar, ved en Menneskehandlers Hænder! Slæbt til Ostindien, siden Krigsmand, og nu igjen hjemme i det faderlige Huus!"

Fader og Moder græd ved hans Bryst. Da fløi ogsaa den anden Franz med stormende Glæde ind i Værelset, og Alle jublede til hinanden: „funden! Funden!" Men Præsten Theobald hævede Øie og Tanke ud af dette Glædeshav op mod Himlen, og sagde med mægtig Stemme: „F u n d e n! Er det allerede her et saa saligt Ord, hvor vil da ikke Jubelen først tone og lyse naar vi for Guds Throne i al Evighed hilse og tilsynge hinanden:

F u n d e n!"

Familiebilledet.

Skumringen var næsten bleven til fuldkommen Mørke, da Ferdinands Vogn endnu kjørte langsomt igiennem Skoven. Postillionen istemte de saa ofte hørte Klager over de næsten ufremkommelige Landeveie, og Ferdinand havde ved Vognens langsomme Bevægelse Tid nok til de Betragtninger og Følelser, som hans Reise og dens Maal opvakte hos ham. Han havde, som Skik var hos unge Folk af hans Stand, besøgt nogle Akademier, og var nyelig vendt tilbage til sit Fædreneland fra en Reise igjennem de mærkværdigste Lande i Europa, for at modtage Arven efter hans Fader, der imidlertid var død.

Ferdinand var sin Faders eneste Søn, og den sidste Green af den gamle Pannerske Stamme; desto mere trængte hans Moder paa, at han, som Fødsel og Rigdom berettigede til de meest glimrende Forbindelser, skulde skienke hende en velkommen Svigerdatter, og Verden en Arving til hans Navn og hans Formue. Mere magtpaaliggende end alle andre nævnede hun Klothilde von Hainthal, naar

hun talte med sin Søn om Valget af hans tilkommende Gemalinde. I Begyndelsen nævnte hun hendes Navn iblant flere af de Fortrinligste, som hun fandt værdig til sin Søns Opmærksomhed; men snart nævnte hun sjelden nogen Anden ved Siden af hende, og endelig erklærede hun temmelig bestemt, at hendes Tilfredshed beroede paa denne Forbindelse, og at hun ventede, at Ferdinand vilde billige det Valg, hun havde gjort for ham.

Ferdinand syntes imidlertid kuns ugierne at tænke paa en alvorlig Forbindelse, og hans Moders ofte og ivrigen gjentagne Erindringer vare just ikke synderlig skikkede til at gjøre ham den fraværende Klothilde elskværdig. Han besluttede sig dog omsider til en Reise til Residentsen, hvor den ham bestemte Brud opholdt sig med sin Fader for Karnevallets Skyld. Her vilde han, efter sin Moders Bønner, i det mindste lære at kiende hende, og, som han hemmelig haabede, finde Leilighed til at sætte Noget andet end Egensindighed, som hans Moder kaldte hans Vægring, imod denne Forbindelse.

Siddende nu her i Vognen, og den stille mørke Skov omkring sig, drømte han sig tilbage i de første Ungdomsaars henrundne Dage, hvori den flygtende Barndom endnu kaster Gjenskinnet af sine yndige Farver. Det forekom ham, som om han i ingen tilkommende Tid kunde finde det igjen,

der smilede ham saa vidunderlig venligt imøde fra hine Tider, og jo behageligere Fortiden drog ham til sig, desto modbydeligere var ham Blikket i den Fremtid, som han nu, imod sin Tilbøielighed, selv skulde tilberede sig.

Den Langsomhed, hvormed hans Vogn bevægede sig paa den ujevne Vei, bragte ham dog meget for hurtig for hans Ønsker nærmere til Maalet for hans Reise, og de hvide Milepæle, af hvilke han altid laae flere tilbage, forekom ham som hvide Spøgelser, der vandrede forbi hans Vogn og forkyndte Ulykker.

Postillionen trøstede allerede med at de nu snart havde naaet Halvveien og at Landeveien saa, fra Fyrstens sidste Lystslot af, var i meget god Stand; men Ferdinand befalede sin Jæger at lade holde i næste Landsbye, hvor han vilde tilbringe Natten, og at skikke Hestene tilbage.

Veien til Værtshuset i Landsbyen gik langs med nogle Haver. Enkelte Toner af musikalske Instrumenter lod Ferdinand formode en larmende Fest hos Landsbyebeboerne, hvoraf han ikke ugierne pleiede at være Tilskuer, og af Sværmen lovede han sig en velkommen Adspredelse af sin Mismodighed. Snart bemærkede han, at Tonerne ikke vare de sædvanlige Værtshuus-Melodier, og de klart oplyste Vinduer i et smukt Landsted, hvorfra Tonerne trængte frem, lod ham ingen Tvivl

om, at et Selskab af mere dannede Stænder, end man sædvanligviis finder dem i Landsbyen paa denne kolde Aarstid, her fornøiede sig med Udførelsen af musikalske Værker.

Endelig holdt Vognen uden for det lille, temmelig forfaldne Værtshuus. Ferdinand, der her kuns lovede sig liden Underholdning, og megen Ubeqvemmelighed, spurgte efter Landsbyens Eiermand; men denne havde sit Slot paa et Naboegods, og Ferdinand maatte beslutte sig til at tage til Takke med den bedste Plads, som Værten kunde anvise ham.

For at adsprede sig, besluttede han at gjøre en Spadseretur igiennem Landsbyen. Han følte sig trukket hen til den Egn, hvor han forhen havde hørt Musikken, og i kort Tid lode Tonerne ham igjen indbydende imøde. Han nærmede sig langsomt, og traadte hen under Havehusets Vinduer.

I den aabne Dør sad en lille Pige, og legede med hendes bjeffende Favorit. Ferdinand, der blev forstyrret af dette fremmede Akkompagnement, spurgte Barnet, hvem der boede i dette Huus? — „Her?" — svarede den Lille venlig — „ih, her boer Fader; kom de kun med!" og derpaa hoppede hun op af Trappen.

Ferdinand tøvede noget med at følge den hurtige Indbydelse men snart kom Værten i Huset

selv ned af Trappen. — „Vor Musik har sandsynligviis lokket dem herhid," sagde han venlig til den Fremmede; „De er her i Præsteboligen, og mig hjertelig velkommen!"

„Mine Naboer og jeg have oprettet et ugentligt musikalsk Selskab," — vedblev han i det han førte Ferdinand op af Trappen — „og idag falder Touren til mig. Behager de at tage Deel i Musiken, eller at høre til, saa tag de Plads her hos os; eller dersom De er forvænt ved bedre Musik end de kan vente af Dilettanter, saa vil de her i Værelset næstved hos min Kone, finde en dannet lille Selskab, der ved Siden af vore Toneøvelser have deres Talesøvelser". — Hermed aabnede han en Sidedør, gjørde et lille Buk for den Fremmede, og satte sig paa sit Sæde ved Nodepulten. Ferdinand vilde fremføre nogle Undskyldninger, men Selskabet begyndte uden lang Stemmen paa Nye den afbrudte Musik. Den artige unge Værtinde bad ham ligeledes efter Behag, enten at tage Plads hos hendes Mands eller hos hendes Selskab, og Ferdinand traadte efter nogle Høflighedsbevidnelser ind i hendes Værelse.

Omkring Sofaen sluttede der sig en Halvcirkel af Stole, hvorfra der ved Ferdinands Indtrædelse reiste sig et Selskab af Fruentimmer og nogle faae Mandfolk, som det lod til, noget fortrydelige over Afbrydelsen. I Midten sad, paa

et lavt Sæde, med Ryggen vendt mod Døren, en ung livlig Pige, som ved den almindelige Opstaaen vendte Ansigtet om imod Døren og ved Synet af den Fremmede stod noget forlegen og rødmende op.

Ferdinand bad indstændig om ikke at maatte afbryde Samtalen; man satte sig igjen, og Værtinden anviste den Fremmede Tørspladsen paa Sofaen ved Siden af et Par aldrende Damer; sin egen Stoel satte hun ved Siden af den Fremmede.

„Hos os gaaer de glip af Musikken," — sagde hun, i det hun lukkede Døren til Musikværelset i. „Vel hører jeg gjerne selv Musik, jeg kan kun ikke dele min Mands Enthusiasmus for blot Kvartet- og Kvintetmusik. Mange af mine Veninder gaaer det ligedan; vi have derfor, naar vore Mænd sidde ved deres Nodepulte, vor Conversation for os selv, men som ofte bliver for støiende for vore Naboevirtuoser. Idag giver jeg min længe lovede Spøgelsethee, hvor enhver maae fortælle en lille Spøgelseshistorie eller Noget Lignende, og de seer, at mit Auditorium er en god Deel større, end det Musikalske."

„Tillader De mig, at formere det," svarede Ferdinand. — „Vel forstaaer jeg ikke at opløse det Vidunderlige saa godt som Hennings eller Wagener."

„Det vilde De ogsaa komme galt fra hos os," faldt en nydelig Brunette ham ind i Talen; — „vi ere her blevne enige om, at der ikke maa

forsøges nogen Slags Forklaring, om den endog var nok saa sandsynlig. Forklaringen berøver En jo al Glæden over Fortællingen."

„Desto bedre" — sagde Ferdinand — „men jeg forstyrrede uden Tvivl nu en interessant Fortælling; tør jeg bede."

Den smukke Blondine, der før var reist sig fra sit Sæde, rødmede atter, men den muntre Værtinde tog hende spøgende ved Armen, og førte hende midt ind i Kredsen. — „Gjør kun ingen Omstændigheder, mit Barn," — sagde hun — „sæt Dig paa din Stoel og fortæl din Historie ud. Herren der maa siden ogsaa give Noget til Bedste!"

„Ja, naar De vil love det" — sagde Blondinen, og Ferdinand bukkede bejaende. Hun satte sig paa den anviste Fortællerplads, og begyndte: „Een af mine Veninder, — hun heed Juliane — tilbragte med sine Forældre og Søskende regelmæssig hver Sommer paa et Landgods, der tilhørte hendes Fader. Det laae i en romantisk Egn, langt borte indesluttet af Bjerge, imellem høie Egeskove og behagelige Blomsterhekker."

„Slottet selv var ældgammelt, og Julianes Fader havde arvet det efter en utallig Mængde Forfædre. Derfor kunde han heller ikke let beslutte sig til at lade Noget forandre, og vedligeholdt snarere, efter sine Forfædres Exempel, alting

paa det Nøjagtigste i den Tilstand, som hans Forgjængere havde efterladt ham det."

Til de af Slottets Oldsager, som han fornemmelig holdt i Ære, hørte især Familiesahlen, en mørk, høi, gothisk Hvelving, hvor man paa de sorte Vægge saae hans adelige Forfædre i gamle, legemsstore Billeder. I denne Familiesahl blev der, ligeledes efter en af hans Forfædre indført Skik, daglig spiist, og Juliane har ofte beklaget sig for mig over at hun aldrig, især om Aftenen, kunne være tilstæde ved Maaltiden uden den forskrækkeligste Angest, og at hun ofte har foregivet en lille Upasselighed, blot for ikke at være nødt til at betræde denne frygtelige Sahl."

„Der var nemlig iblant Billederne Et, maaskee ikke engang et Familieportrait, men et fremmed qvindeligt Portrait, om hvilket Julianes Fader ikke engang selv kunde angive, hvem det skulde forestille og hvorledes det var kommet i denne Sahl midt imellem hans Ahner, men som han dog, maaskee fordi det saa længe havde hængt paa dette Sted, forundte en Plads iblant Billederne af hans Forfædre."

„Dette Billede kunde Juliane aldrig betragte uden en uimodstaaelig Angst, og efter hvad hun har fortalt mig, følte hun allerede i sine tidligste Barndomsaar denne hemmelige ahnelsesfulde Gysen for dette Billede, uden at hun kunde angive nogen

bestemt Grund dertil. Hendes Fader kaldte denne Følelse en barnlig Frygt, og tvang hende undertiden til alene at udrette Et eller Andet i denne Sahl. Men jo ældre Juliane blev, desto større blev kun hendes Skræk for dette besynderlige Billede, og hun bad ofte med Taarer sin Fader ikke at lade hende være alene i denne Sahl. Billedet, sagde hun, saae med funklende Øjne paa hende, ikke mørk og skrækkelig, men med en saa besynderlig venlig Vemodighed, som om det vilde drage hende hen til sig og aabne Læberne, for at kalde paa hende; det vilde vist ogsaa endnu volde hende Ulykke."

„Faderen opgav endelig selv Haabet om at overvinde Julianes Frygt, og engang da hun ved Aftensmaaltidet fik et heftigt Anfald af Gysen, fordi hun troede at have seet, hvorledes Billedet bevægede Læberne, paalegde Lægen Faderen at sikkre sin Datter for lignende Anledninger til Skræk. Det frygtelige Billede blev altsaa taget bort af Sahlen og hængt op over Døren i et eensomt ubeboet Værelse i øverste Etage."

„I to Aar levede nu Juliane meget fornøiet, og hun blomstrede, til Alles Forundring, op, som en Blomst der er standset i sin Vext; thi den vedvarende Frygt havde tilforn givet hende et blegt og sygeligt Udseende. Billedet med alle sine Skrækkeligheder var forsvundet, og Juliane —

„Nu ja" — vedblev hun noget forlegen, — „hun blev Brud og hendes Forlovede besøgte hende nogle Dage før Bryllluppet. Da førte hun ham omkring i hele Slottet, og viste ham ud fra den øverste Etage Udsigten til de fjerne blaae Bjerge. Uden selv at mærke det, kom de ind i det Værelse, hvor det ulykkelige Billede hang over Døren. En Fremmed, som dette ensomme Portrait var paafaldende, spurgte Juliane, hvem det skulde forestille. See i Vejret, gjenkjende det frygtelige Malerie og styrte hen til Døren med et gjennemtrængende Skrig, var hos Juliane et Øjebliks Værk; men — blev Billedet rystet af den Heftighed, hvormed hun greb i Døren, eller var det Øjeblik just kommet, hvori det skulde stadfæste den frygtede Magt over Juliane, nok, i det Øieblik, da Juliane igjennem den aabnede Dør vilde flygte for sin Skjebne, styrter Billedet ned, og Juliane, der kastes til Jorden af Skræk og Rammens Tyngde, laae i en Bedrøvelse, hvoraf hun aldrig mere vaagnede op igjen."

En lang Pause, der kun blev afbrudt ved de længe tilbageholdte Udraab af Forundring og Deeltagelse for den ulykkelige Brud, betegnede den Virkning, som denne Fortælling havde gjort paa Tilhørerne: kun Ferdinand syntes mindre forundret, end de Andre. Endelig afbrød een af de gamle Damer i Nærheden af Ferdinand Stilheden.

„Denne Fortælling" — sagde Hun, — „er bogstavelig sand; jeg kjender selv den Familie, hvis Datter dette Billede har bevovet dem. Ogsaa Billedet har jeg seet. Det er, som de rigtig har anmærket, min Bedste, intet mindre end frygteligt, men det har, hvad skal jeg kalde det — en saa hemmelighedsfuld Godmodighed, at jeg selv aldrig længe har kunnet udholde Synet deraf, omendskjøndt det drager En til sig ved det vemodig venlige Blik, hvorom De ogsaa talte, og synes at vinke med Øjnene."

„Jeg holder overalt ikke meget af Portraiter," — tilføiede Værtinden, og gjøs lidt derved, — „jeg gad heller ikke havt noget i mit Sovekammer. Man siger, at de falme, naar Originalen dør, og jo mere lignende de ere, desto mere forekomme de mig som pyntede Voxfigurer, som jeg aldrig har kunnet see uden Afskye."

„Derfor," sagde Fortællerskeu, „foretrækker jeg ogsaa de Portraiter, der foretage sig Eet eller Andet, for de sædvanlige Brystbilleder."

Hine ere fuldkommen afsondrede fra dem, der see paa dem, og stirre ikke som disse med deres stive Dødningeøine fra deres Rammer ud i den levende Verden. Slige Billeder synes mig ligesom meget at overskride det for Kunsten passende Blændværk, som malede Statuer.

„Visseligen," — svarede Ferdinand, — „og et

frygteligt Indtryk af et saadant Billede i min tidligere Ungdom, hvis Rædsler jeg aldrig vil glemme, nøder mig til at give dem fuldkommen Ret."

„O, fortæl De!" raabte Blondinen, der endnu sad paa hendes Fortællersæde. — „De er drsuden efter deres Løfte nødt til at indtage min Plads."

Med en let Vending sprang hun op, og nødte Ferdinand til at bytte Plads med hende.

„Min Fortælling," — sagde Ferdinand, — „vilde have al for megen Lighed med den, de nys fortalte; tillader De mig derfor —"

„Det siger Intet," — afbrød Værtinden ham, „paa saadanne Ting kan man ikke høre sig mæt, og saa nødig jeg seer paa slige fatale Billeder, saa hører jeg dog gjerne fortælle om dem, hvorledes de skride ud af deres Rammer, eller vinke."

„For Alvor!" — vedblev Ferdinand, der gjerne havde taget sit Løfte tilbage, — „min Historie er virkelig næsten alt for gyselig for en saa skjøn Aften. Jeg tilstaaer dem, at jeg endogsaa nu, nogle Aar derefter, ikke kan erindre den uden Gruen."

„O desto bedre, desto bedre," — raabte de fleste Stemmer — „nu gjør De os først ret nysgjerrige, og da det er hendet Dem selv, saa faaer vi dog engang Noget ganske upaatvivleligt sikkert at vide!"

„Mig selv egentlig ikke," — svarede Ferdinand dreiende Noget af — „men een af mine

Venner, hvis Ord er mig saa sikkert og vist, som egen Erfaring."

Bønnerne bleve gjentagne, og Ferdinand begyndte:

„Min Ven, som jeg nys nævnte, fortalte mig ved en venskabelig Strid om Syn og Forvarsler følgende. Jeg blev, sagde han, indbuden af een af mine akademiske Venner til at tilbringe Universitets-Ferierne med ham paa hans Forældres Landgods. Foraaret, der kom seent men desto livligere og kraftigere efter en lang sørgelig Vinter, begunstigede vort Forehavende, og vi ankom paa Slottet i de skjønneste Dage i April muntre og glade som de syngende Fugle i Skoven."

„Min Ven, som jeg var vant til at leve uadskillelig med paa Akademiet, havde allerede ved sine Breve indrettet det saaledes, at vi ogsaa her bleve uadskilte. Vi flyttede ind i nogle Værelser, der laae ved Siden af hinanden i det vidtløftige Slot, hvorfra vi havde Udsigt til Haven og ud over den i det Fjerne til en venlig Egn, begrændset af Skove og Vinbjerge. Efter faae Dages Forløb var jeg saa husvant og fortroelig med Enhver, saa at der hverken af Familien eller af Tjenestefolkene blev gjort nogen Forskjel imellem mig og Sønnen af Huset. Min Vens yngre Søskende lode ikke den Rettighed tage fra sig, at tilbringe i det Mindste Natten saavel i mit Sovekammer,

som hos deres Broder; og hans Søster, en inderlig god Pige paa tolv Aar, skjøn og yndig, som en hvid Rosenknop, kaldte mig sin Broder, og stod paa sin søsterlige Ret, at gjøre mig bekjendt med ethvert af hendes Yndlingssteder, og selv at forsyne mig med det Nødvendige ved Taffelet og ved mine smaae huslige Indretninger. Hendes omme Omhyggelighed bliver mig altid uforglemmelig, endogsaa uforglemmeligere end de Skrækkebilleder, der evig vil knytte sig til mine Erindringer om dette Slot."

„Allerede den første Dag havde jeg paa Væggen i en Sahl, hvorigjennem Veien til mine Værelser gik, lagt Mærke til et stort Billede, der var fastgjort i Væggen; men alt for meget beskjeftiget med de nye, mig fra alle Sider saa tillokkende Gjenstande, agtede jeg kun lidet derpaa. Først da min Vens to yngre Brødre sluttede sig til mig med en saa barnlig Hengivenhed, at de sjelden forlode mig, og jeg om Aftenen fulgte dem til vort fælleds Sovekammer, opvakte deres paafaldende Frygt, naar vi gik igjennem denne Sahl, min Opmærksomhed. Enhver af dem trykkede sig smigrende tæt ind til mig, for at jeg skulde tage ham paa Armen, og den, som kun holdt mig i Haanden, skjulte i det Mindste sit Ansigt i den, for ikke engang med sine Øjne at opfatte det matteste Skin af dette Billede."

„Jeg vidste, at næsten alle Børn ere bange

for kolossalske, eller i det Mindste i Legems Storrelse fremstillede Figurer, og søgte at sætte Mod i begge Drengene; alligevel kunde jeg ikke selv bare mig for en uvilkaarlig Gysen da jeg nøiere betragtede dette Billede. Det forestillede en gammel Ridder, i en ubekjendt og de fjerneste Aarhundreder egen Dragt. En vid graae Kappe faldt ham fra Skuldrene indtil ned over Knærne; den ene Fod skred fremad, som om han vilde træde ud af sin Ramme. I hans Ansigt laae en afskrækkende Kraft. Saadanne Miner havde jeg endnu aldrig seet hos nogen Levende. Det var en frygtelig Blanding af Dødsstivhed og Resterne af en smertelig, vild Lidenskab, som selv Dødens Haand ikke kunne faae Bugt med, ligesom om en tilbagevendt Gravbeboer havde laant Maleren de grælselige Træk til et saa forfærdeligt Malerie."

„Jeg blev betagen af en Gysen lig Børnenes, saa tit jeg vilde betragte det; for min Ven var Synet ubehageligt, men dog ikke skrækkeligt; kun hans Søster kunde smilende betragte den skrækkelige Skikkelse, og naar jeg yttrede min Forundring derover, sagde hun medlidende: „Han er vel ikke ond, men visselig meget ulykkelig!"

„Min Ven fortalte mig, at dette Billede, som hans Fader gjorde meget af, var Stammefaderen for hans Slægt. Sandsynligviis var det allerede i de ældste Tider stillet op her, og det

kunde ikke let tages bort uden at betage den fordums Riddersahl sin gamle eensformige Anseelse."

„Vor Ferietid bortfløi imidlertid uformærket under landlige Glæder, og den sidste Dag af vort skjønne Ophold kom. Da det ikke undgik den gamle Greve hvor nødig vi vilde forlade hans elskværdige Familiekreds og hans Landgodses behagelige Omgivelser; havde han med en beundringsværdig Omhue gjort Dagen før vor bestemte Reise til en uafbrudt Række af smaae landlige Fester. Den Ene fulgte oven paa den Anden, uden ringeste Skin af Foranstaltning, ligesom drevet af en indre Nødvendighed, og kun min lille søsterlige Veninndes funklende Øjne, naar hun bemærkede sin Faders Tilfredshed, og den kjærlige Venlighed, hvormed denne saae paa Emilie — saaledes heed den lille Gratie, — naar hans egne Planer undertiden ved hendes Anordninger overraskede ham, lod mig undertiden gjette Forstaaelsen imellem Fader og Datter, og tillige den vigtige Deel, som hun havde i den Harmonie, der herskede i disse Dages Fester, saavelsom i hele Indretningen paa Slottet."

„Aftenen kom, Selskabet var endnu adspredt i Haven, men min elskværdige Ledsagerinde veeg ikke fra min Side. Begge Børnene hoppede muntre foran os, forfulgte de snurrende Oldenborrer og rystede dem ned af de blomstrende Grene. Duggen viste sig ved Maanens Skin og laae som

et Sølvflor over Blomster og Græs. Emilie hang som en kjærlig Søster ved min Arm, og førte mig endnu, ligesom til Afsked, til enhver Løvhytte og til ethvert Sæde, som jeg havde været vant til at besøge alene eller ved hendes Side."

„Endelig da vi stode ved Slottets Havedør, maatte jeg gjentage hende det Løfte, som hendes Fader allerede havde taget af mig, til næste Efteraar igjen at tilbringe nogle Uger paa dette Slot. „Høsten" — sagde hun — „er skjøn, som Foraaret; og kuns alvorligere, og — jeg kunde næsten sige mere rørende. Naar den farver de visne Blade saa brogede, forekommer det mig altid, som om den vilde trøste dem. De skulde tænke paa, at det nye Aar kommer og gjør dem til Blomster; saa døde de maaskee gladere og faldt gjerne af." Hvor gjerne lovede jeg at fraside mig enhver anden Indbydelse, og igjen ledsage hendes Broder til hende. Hun gik ind i sit Sovekammer, og jeg bragte, som sædvanlig, mine smaae Halvbrødre til Hvile. De gik stoiende op af Trapperne og igjennem Rækken af de svagt oplyste Værelser; til min Forundring forstyrrede ikke engang det frygtelige Billede deres Munterhed."

„Mit eget Hoved og Hjerte var endnu alt for fuldt af denne Dag og den hele skjønne Tid, jeg havde levet paa Grevens Slot. Alle Billeder om denne glade hensvundne Tid trængte sig ind i

min Erindring, og min dengang endnu meget ungdommelige Fantasie blev derved alt for meget bevæget, til at jeg skulde have kunnet følge min Vens Exempel og overlade mig til Hvilen. Den blide, sig saa barnlig uskyldig hengivende Emilie svævede som et skjønt Aandebillede for mine Øine, jeg saae endnu fra mit Vindue ud i den Egn, som jeg saa ofte, og just nu for sidste Gang havde gjennemvandret med hende, og ethvert Sted viste sig klart for mig i Maanens hvide Lys."

„Nattergalene sang i Buskene, der blomstrende hvelvede sig over vore Yndlingspladse, og Floden, hvorpaa vi ofte bekrandset med Blomster og under glade Sange havde seilet, bølgede i det sølverne Lys."

„Forsvunden, tænkte jeg, hensunken i disse Erindringer, forsvunden med dette Foraars Blomster, er maaskee denne skjønne huldе Glands af uskyldig, rolig tillidsfuld Barnlighed, og naar Høsten igjen fører mig til hende, har der maaskee, ligesom om den udvoxede, modnende Frugt, trukket sig en haard skjulende Skal omkring dette sig saa kjærligt hengivende Hjerte!"

„Mismodig traadte jeg fra Vinduet, og gik, bevæget af disse Tanker, igjennem de tilstødende Værelser. Paa engang stod jeg foran Stammefaderens Billede, der, paa en sælsom Maade oplyst af Maanens Skin, svævede for mig som et græseligt Spogelse. I denne besynderlige Belysning

forekom det mig, som om det var blevet levende, og traadte frem af den morke Grund. Det Stive i dets Træk syntes opløst i den dybeste Vemod, og kun ved Øiets kolde, overnaturlige Alvorlighed syntes Munden at standses i Overgangen til klagende Smerte."

„Mine Knæe boiede sig under mig, og med vaklende Skridt ilede jeg tilbage i mit Værelse til det endnu aabent staaende Vindue for ved den friske Aftenluft og ved at betragte den venlige Egn igjen at komme mig lidt efter dette skrækkelige Syn. Jeg saae ud i en bred Gang af ældgamle Lindetræer, der strakte sig lige forbi mine Vinduer, igjennem den hele lange Have hen til Ruinerne af et gammelt Taarn, og som havde været den sædvanlige Plads for vore landlige Fornøielser og selskabelige Lege. Billedets vidunderlige Skikkelse opløste sig allerede for mig i et bedragende Phantom, dannet af min ophidsede Fantasie, da det forekom mig som om en tyk Taageskye bevægede sig fra Ruinerne af ned igjennem Lindealleen."

„Nysgjerrig fæstede jeg mine Øine derpaa; den besynderlige Taagemasse trak nærmere hen til mig, men skjult af de høie Lindetræers tykt bevoxede Grene."

„Pludselig seer jeg paa et lysere Sted i Gangen den skrækkelige Skikkelse, hvis frygtelige Træk Billedet havde. Indhyllet i den mig velbekjendte

graae Kappe, skred det langsomt, næsten tøvende henimod Slottet. Ingen Lyd betegnede dets Trin paa den stenede Jord. Saaledes skred det, uden at see op, forbi mit Vindue, hen til en Sidedør, som førte til den forreste Side af Slottet."

„Ude af mig selv af Skræk kastede jeg mig paa min Seng, glad over, at der paa hver Side af den sov et af Børnene. De smilede, da mit hurtige Komme vaagnede dem, men sov strax ind igjen. Uroligheden forjog min Søvn, og jeg vendte mig allerede om for at adsprede mig ved at vaagne et af Børnene; men — hvo afmaler min Rædsel, da jeg saae den skrækkelige Skikkelse staae uden for en af Børnenes Seng."

„Stiv af Skræk og Gysen, var jeg ikke istand til at vøre mig, ikke engang til at lukke Øiet for det rædselsfulde Syn. Jeg saae, hvorledes Skikkelsen bøiede sig ned, og med et sagte Kys berørte Barnets Pande. Derpaa bøiede den sig hen forbi mig og kyssede ogsaa den anden Drengs Pande!"

„Her forlod Besindelsen mig, og da Børnene selv næste Morgen vaagnede mig med Kjærtegn, fristedes jeg næsten til at holde den hele Hendelse for en levende Drøm." —

„Afskedstimen nærmede sig imidlertid, og vi spiste endnu for sidste Gang Frokost sammen i det blomstrende Lysthuus af tyrkiske Hyldetræer. „Tag De dem bedre iagt paa Reisen" — sagde den gam-

le Greve iblandt andet til mig, — „De var igaar-aftes endnu temmelig sildig oppe og i en noget tynd Klædning i Haven. Jeg var bange for, at De skulde paadrage dem en Feber. De unge Herrer holde deres Sundhed for uforgjengelig, men tag De imod en Vens Raad!"

„I Sandhed" — svarede jeg ham, — „skulde jeg næsten troe, at en slem Feber har ængstet mig inat: thi saa frygtelige Fantasier, som i denne Nat, have endnu aldrig forskrækket mig, og jeg begriber nu, hvorledes livagtige Drømme ofte kan have givet Anledning til besynderlige Indbildninger og Fortællinger om Syner."

„Hvorledes det?" — spurgte Greven noget urolig. Jeg fortalte det Syn, jeg havde havt forrige Nat. Jeg begreb ikke hvorfor Greven slet ikke lod til at blive forundret, men inderlig dybt bevæget."

„Begge Børnene kyssede Aanden?" — spurgte han med bævende Stemme, og da jeg bejaede det, raabte han med den dybeste Smertes Tone; „O Gud, saa dør ogsaa disse To!"

Selskabet havde indtil nu hørt opmærksom paa Ferdinand, uden ved nogen Lyd at afbryde Fortællingen. Men ved disse Ord gysede de Fleste, og Blondinen, som før havde fortalt, udstødte et høit Skrig.

„Dom nu selv," — vedblev Ferdinand, —

„hvorledes denne uventede Vending maatte overraske min Ven, i hvis Person jeg hidtil har fortalt! Synet havde hidtil frygtelig bevæget hans Sandser, men denne Faderens smertefulde Tone gjennemborede hans Hjerte og rystede hans hele Væsen med Gysen for Aandeverdenen og dens skjulte Skrækkeligheder. Det var altsaa ingen Drøm, intet Fantom af den ophidsede Fantasie! Et virkeligt Skrækkens Sendebud fra en fremmed Verden var vandret forbi ham, havde staaet ved hans Leie og ved hans Side kysset Døden paa Børnenes blomstrende Kinder!"

„Forgjeves bad han den gamle Greve om nogen Opklaring i denne vidunderlige Begivenhed: forgjeves trængte Sønnen ind paa Faderen for at han skulde opdage ham en Hemmelighed, som sandsynligviis var en Eiendom i Familien. „Du er endnu alt for ung" — svarede Faderen ham, — „og saadanne frygtelige Ting, som Du selv formoder ved denne Hemmelighed, erfarer Du altid for tidlig for Din Rolighed!"

„Min Ven bemærkede først nu, da man kaldte ham til Afreisen, at Greven under Fortællingen havde bortfjernet Børnene og Emilie. Han tog nu inderlig bevæget Afsked med den gamle Greve og de tilbagekommende Børn, der slet ikke vilde skilles fra ham. Emilie tilvinkede ham det sidste Løvvel ud af sit Vindue, og tre Dage derefter er-

holdt den unge Greve Efterretningen om begge Børnenes Død. De havde Begge i een Nat endt deres Liv." —

„De seer," — tilføiede Ferdinand noget muntrere, for lidt efter lidt at bringe Selskabet, der syntes ham altfor bevæget, fra at tænke paa det grueligе Indhold af hans Fortælling, — „De seer, at i mit Eventyr er den naturlige Forklaring af det Vidunderlige, som de med Rette finder saa anstødelig, saa fjern, at det ikke engang tilstæder fuldkommen Bekjendtskab med dets Vidundere, hvilket man dog har Ret til at forlange af enhver Fortælling. Men jeg har aldrig kunnet erfare Noget mere, og da den gamle Greve er død, uden at aabenbare sin Søn Billedets Hemmelighed, saa seer jeg ingen Mulighed i nogensinde paa anden Maade end ved vilkaarlig Digtning at finde ud af den vistnok ikke uinteressante Historie om dette Billede."

„Dette synes just heller ikke nødvendig;" — sagde en ung Mand, — „denne Historie er saaledes, ligesom den forhen fortalte, i Sandhed tilende, og giver netop den Tilfredsstillelse, som en Fortælling af denne Art skal give."

„Jeg vilde ikke være af Deres Mening," — svarede Ferdinand, — „naar jeg kunde forklare den besynderlige Sammenhæng med hiint Billede og den natlige Barnemorder, eller med Julianes Frygt

for Billedet og hvorledes hun fandt sin Død ved det. Men nu er jeg Dem forbunden for Deres Tilfredshed, og i Mangel af det Hele lader jeg mig vel selv nøie med et Fragment deraf."

„Men hvad vilde De vinde for Fantasien," — spurgte denne, — „naar denne Sammenhæng blev Dem tydelig?"

„Aabenbar Meget," — svarede Ferdinand. „Thi Fantasien fordrer ligesaa megen Fuldkommenhed i sine Billeder, som Forstanden i sit Gebet fordrer Overeensstemmelse i Begreberne."

Vertinden, der ikke holdt af lærde Stridigheder, slog sig til Ferdinands Partie, og sagde: „Vi Fruentimmer ere engang nysgjerrige; hold os det derfor i det mindste tilgode, naar vi beklage, at Enden mangler. Det forekommer mig akkurat som om jeg skulle see de sidste Scener af Mozarts Don Juan uden at have seet de foregaaende. Dermed vilde de heller ikke være tilfreds, i hvor fortræffelige de sidste Scener i og for sig selv end ere." —

Den unge Mand taug, maaskee mindre af Overbevisning, end af Artighed mod den vakkre Vertinde. Selskabet snakkede endnu Et og Andet sammen. Mange lavede sig til at gaae, og Ferdinand, der efter sin Fortælling forgieves havde seet sig allevegne om efter Blondinen, stod allerede ved Døren, da en temmelig aldrende Mand, som

han erindrede at have seet i Musikværelset, tiltalte ham.

„Var ikke" — spurgte han, — „Deres Vens Navn, hvis Historie De fortalte os, Grev Panner?"

„Saaledes heed han" — svarede Ferdinand forundret og forskrækket. — „Hvoraf kan De gjette — kjender De Familien?"

„De har fortalt den rene Sandhed," — svarede den Ubekjendte — „hvor opholder Greven sig?"

„Han reiser for nærværende Tid," svarede Ferdinand, „men det forundrer mig —"

„Korresponderer De med ham?"

„Ja!" — svarede Ferdinand — „men jeg begriber ikke —"

„Saa sig De ham," — vedblev den Gamle, — „at Emilie endnu tænker paa ham, og at han maa komme, naar det er ham om at gjøre at faae Hemmeligheden at vide, der meget nær angaaer hans egen Familie."

Ved de sidste Ord steeg den Gamle i sin Vogn, og var Ferdinand ude af Syne førend han kunde komme sig af sin Forundring.

Forgjeves saae Ferdinand sig om efter et Menneske, han kunde spørge om denne Ubekjendtes Navn. Alle Gjester vare allerede tagne bort til Fods eller til Vogns, og han laae allerede den Plan, at byde Velanstændigheden Trods, og er-

kyndige sig hos Præsten selv, der havde modtaget ham saa venlig, da just Døren til Havehuset blev lukket. Uvillig maatte han nu see igjen at finde Veien til sit usle Vertshuus, og opsatte sine Efterforskninger til et Morgenbesøg.

Emilies Billede var blevet fordunklet ved den skrækkelige Begivenhed Natten før Afskeden, og de Adspredelser Ferdinand fandt paa sin Reise, der fulgte snart derpaa, vare just ikke synderlig skikkede til at kalde det frem af sit Mørke. Nu vaktes disse Erindringer ved denne Fortælling og den Gamles uventede Tiltale igjen af sin Slummer, og med dem opvaagnede Kjærligheden til Emilie, men heftigere og mere brændende end ved dens første stille Opstaaen. Han troede i den skjønne Blondine at gjenkjende Emilies uddannede Træk. Jo mere han tilbagekaldte sig hendes Figur, hendes Blik, hendes Talestemme, og den Ynde i alle hendes Bevægelser, desto mere paafaldende blev denne Lighed ham. Det Udraab af Skræk, da han fortalte om den gamle Greves Udtydning af Synet til Børnenes Død, hendes hurtige Forsvinden efter hiin Fortælling, selv hendes Bekjendtskab med hans Familie, — thi den skjønne Blondine havde, uden selv at vide det, i Julianes Historie fortalt hans Søsters Historie, — gjorde hans Formodninger til Vished hos ham.

Natten gik hen med Udkast, Planer og Tvivl;

og Ferdinand kunde neppe vente paa den Morgen, der skulde opklare ham dette Mørke. Han traf allerede Præsten ved sine Musikalier, og fandt snart Leilighed til, ved en frie Vending i Samtalen, at erkyndige sig om nogle af Personerne iblant Tilhørerne og Tilhørerinderne fra igaar.

Men Ferdinand fandt desværre kun lidet tilfredsstillende Svar paa sine Spørgsmaal om den smukke Blondine og den gaadefulde Ubekjendte. Thi Landsbypræsten havde været saa fordybet i sin Musik, at der vare mange af hans Gjæster, han neppe havde mærket, og det var ikke Ferdinand mueligt, endogsaa ved den nøjagtigste Beskrivelse om Klæder og andre Ejendommeligheder at gjøre ham begribelig om hvis Navne han egentlig vilde underrettes. „Det er Skade," — sagde Pastoren endelig, — „at min Kone just er gaaet ud, hun kunde bedst give dem Oplysning. Efter Deres Beskrivelse synes jeg rigtig nok, at den blonde Dame maa have været Frøken von Hainthal, dog —"

„Frøken von Hainthal?" afbrød Ferdinand ham noget rask, men fattede sig strax igjen.

„Saaledes troer jeg," sagde Pastoren. „Kjender De Frøkenen?"

„Hendes Familie," svarede Ferdinand. „Jeg formodede kun af nogen Familielighed, at det maaskee kunde have været den unge Grevinde Wartburg, hvis Broder ligner Frøkenen noget."

„Det var ogsaa muligt," — svarede Pastoren. — „De har altsaa kjendt den ulykkelige Grev Wartburg?"

„Ulykkelige?" spurgte Ferdinand forundret.

„De veed altsaa Intet om den sørgelige Begivenhed," vedblev Pastoren, „der for kort siden har tildraget sig paa Slottet Wartburg? Den unge Greve, der paa sine Reiser maa have seet mange fortræffelige Haveanlæg, vilde forskjønne Egnen omkring sit Slot ved nogle nye Anlæg. Ved denne Plan syntes Ruinerne af et gammelt Taarn at staae ham i Vejen, og han gav Befaling til at bryde dem ned. Hans Gartner gjorde ham forgjeves Forestillinger om, at disse Ruiner, seet fra den ene Fløi af Slottet, dannede den skjønneste Grændse for Perspektivet af en ældgammel Lindeallee, og desuden vilde gjøre Anlægget af det nye Partie endnu mere romantisk. En gammel Tjener, der var bleven graae i hans Forfædres Tjeneste, bad ham med Taarer, at skaane de ærværdige Rester fra de tidligste Aarhundreder, og man sagde endog, at der i Egnen gik et gammelt Sagn om at den Wartburgske Slægts Blomstren, ved en Troldom skulde være knyttet til disse Ruiner."

„Greven agtede, som et oplyst Hoved, ikke paa disse Taler og maaskee gjorde de endogsaa hans Beslutning endnu fastere istedetfor at gjøre den vaklende. Haandværksfolkene kom; Muren, der hang

sammen ved uhyre Klippestykker, modstod længe Værktøiets forenede Kræfter, ja endogsaa Krudtets; Byggeren syntes at have arbeidet for Evigheden."

„Endelig vandt den ødelæggende Magt Sejer. Et Klippestykke rev sig løs, og styrtede ned i en dyb Hule, igjennem en Aabning, der længe havde været skjult under Gruus og Jord. Ved de Straaler, Dagslyset kastede derind, opdagede man en vid, underjordisk Hvelving, der hvilede paa stærke Piller, og ilede forend man forskede videre hen at underrette den unge Greve derom."

„Han kom, og begjerlig efter at lære at kjende det underjordiske Opholdssted, gik han derned med to af sine Tjenere. De fandt snart rustne Lænker, fastgjorte i Stene, de tydeligste Tegn paa denne Hvelvings fordums Bestemmelse. Paa den ene Side saae de et menneskeligt Legeme i Fruentimmer Klæder fra den ældste Fortid, der, som det lod til, paa en vidunderlig Maade havde modstaaet Ødelæggelsen. Henkastet ved Siden af det laae en sammenfaldet menneskelig Beenrad. Begge Tjenerne fortælle, at den unge Greve, da han saae hiint Legeme, havde raabt med den høieste Skræks Tone: „Store Gud, det er hende, hvis Billede dræbte min Brud!" Derpaa var han styrtet sandseløs til Jorden ved Siden af Legemet, hvorpaa Liget ved Rystelsen strax var faldet sammen til Støv."

„Greven blev bragt afmægtig ud af denne skrækkelige Hule, ved Lægernes Anstrængelse kom han rigtignok tilbage til Livet men aldrig til Besindelse. Sandsynligviis har den lange indelukkede Luft bevirket dette Tilfælde, og Greven er virkelig faae Dage derefter død i Vanvid. Besynderligt er det, at ved hans Død træffer hans Slægts Undergang sammen med hiin Ruins Ødelæggelse; thi der er virkelig ikke nogen mandlig Green af denne Familie mere til, og de hemmelige Arveforeninger, som endnu ligge i Arkivet, bekræftede og forseilede af Keiser Otto, og som Familiehemmeligheder hidtil kun ved mundtlige Traditioner ere arvede fra Fader til Søn, maae nu blive aabnede. Det er ogsaa stadfæstet, at et Billede for omtrent et halvt Aar siden har dræbt den unge Greves Brud."

„Igaar har jeg hørt dette Ulykkestilfælde fortælle af den unge blonde Dame," faldt Ferdinand ind.

„Saa er det vel muligt, at det har været Grevinde Emilie selv," svarede Præsten. „Hun var hiin ulykkelige Bruds fortroligste Veninde."

„Lever Grevinden ikke paa Slottet Wartburg?" spurgte Ferdinand.

„Hun lever," svarede Præsten, „siden den Ulykke hendte hendes Broder hos en Slægtning af hendes Moder paa det nærliggende Slot Lilienfels. Hendes Faders Slot staaer formedelst Uvished om Arvingen under Administration."

Ferdinand vidste nok for at opgive sin Reise til Residentsen. Han takkede Pastoren for hans Efterretninger, og kjørte strax hen til det Slot, hvor Emilie boede.

Det var endnu høi lys Dag, da Ferdinand ankom paa Slottet. Paa hele Veien havde den skjønne Skikkelse, som han igaar for sildig havde gjenkjendt, svævet ham for Øie. Han gjenkaldte sig ethvert af hendes Ord, hendes Tone, hendes Bevægelser, og hvad der ikke vilde vise sig for den rolige Erindring, det dannede Fantasien med de første ungdommelige Følelsers fine Former, og med den nys opvakte Kjærligheds brændende Farver. Han gjorde allerede i Tankerne Emilie Bebreidelser fordi hun ikke igaar, ligesom han strax havde kjendt hende igjen, ogsaa havde gjenkjendt ham, og for at forsøge om hans Udvortes virkelig var blevet hende ganske fremmed, lod han sig melde uden Navn, som en Fremmed der skulde tale med hende i Familieanliggender.

I urolig Forventning stod han i det Værelse, hvor man havde ført ham ind, og iblandt de Billeder, hvormed det var prydet, gjenkjendte han snart de skjønne Træk, der siden igaar paa nye henrykte ham. Han stod endnu i glade Betragtninger, da aabnede Dørene sig, og Emilie traadte ind. Hun gjenkjendte strax Ferdinand, og med den sødeste Tone bød hun sin Barndoms Ven velkommen.

Ferdinand var af Forundring næsten ikke istand til at besvare hendes venlige Modtagelse. Det var ikke den indtagende Blondine fra igaar, heller ikke en Gestalt, der lignede hans Fantasies Billede, der nu traadte ham imøde. Det var Emilie selv, skjønnere end hans Fantasie kunde udmale sig hende. Han gjenkjendte ethvert af det fordum saa skjønt opblomstrende Barns Træk, men i den Fuldendelse, som Naturen kun uddeler til sine Yndlinger. Ferdinand var længe som forblændet; han vovede ikke at tale om sin Kjærlighed, og endnu mindre at nævne Slottets Billeder og andre Vidunderе. Emilie talede om hendes Barndoms lykkelige Dage, og omtalte kun i Forbigaaende hendes Broders ulykkelige Død.

Saaledes var Aftenen kommet, da den skjønne Blondine traadte ind med den Ubekjendte fra igaar. Emilie forestillede begge for Ferdinand, som Baron Hainthal og hans Datter Klothilde. De gjenkjendte begge den Fremmede fra igaar; Klothilde spøgede over hans Incognito, og Ferdinand befandt sig ved en kort Række af uventede og dog meget naturlige Tilfælde paa engang imellem hans bestemte Brud, hans gjenfundne Elskede og den gaadefulde Ubekjendte, der havde lovet ham Forklaring over de vidunderlige Billeder.

Selskabet blev snart formeret med Slottets Eierinde, ihvem Ferdinand ligeledes gjenkjendte en

af hans Naboerske fra Theen igaar. For at skaane Emilie berørte man intet om de Gjenstande, der laae Ferdinand meest paa Hjertet; men da Aftentaffelet var hævet, nærmede Baronen sig ham.

„Jeg tvivler ikke om," sagde han, „at de levende ønsker nogen Forklaring over de besynderlige Begivenheder, hvortil De, efter deres Fortælling igaar, selv har været Vidne. Jeg kjendte Dem strax og vidste, at Deres foregivne Vens Fortælling var Deres egen Historie. Vel kan jeg ikke opdage Dem mere, end der er mig selv bekjendt; imidlertid vil dette være tilstrækkeligt til forud at gjøre Dem opmærksom paa de tilkommende Dages Begivenheder, og maaskee til at bevare Emilie, som jeg elsker som min Datter, og som De i deres Fortælling nævnede saa deeltagende, for Sorg og Bekymringer."

„Bevare Emilie for Bekymringer," faldt Ferdinand hurtig ind, „tael! hvad skal jeg gjøre?"

„Her ere vi ikke uforstyrrede," svarede Baronen. „Imorgen tidlig opsøger jeg Dem paa Deres Værelse, og meddeler Dem hvad jeg veed."

Ferdinand bad om en Samtale strax om Natten, men Baronen blev ubevægelig. „Det er mig ikke om at gjøre, sagde han, at bevæge Deres Phantasie ved et vidunderligt Eventyr, men at raadslaae med Dem om to betydelige Familiers vigtige Anliggender. Derfor skal en munter Morgen mildne

det Gyselige i de Begivenheder, som De vil høre. Vent De mig, naar De ikke er anderledes vant, tidlig om Morgenen. Jeg holder meget af tidlig at see Solen; derfor er Tiden til den naturlige Middag aldrig blevet mig for kort til mine Forretninger," tilføiede han smilende, i det han halvt vendte sig om til Selskabet, som om Talen havde været om de ligegyldigste Modegjenstande.

Ferdinand drømte urolig om den Samtale, der ventede paa ham, og Baronen fandt ham ved det aabne Vindue, da den første hvide Morgenstraale endnu neppe var kommet frem paa den fjerne Horizont.

„De veed," sagde Baronen, i det han satte sig hos Ferdinand, „at jeg var meget nær i Slægt med den gamle Grev Wartburg ved min Forbindelse med hans Søster. Dette Slægtskab var ikke saameget Grund til, som snarere Følge af vort fortroelige Venskab. Den ene af os vidste den Andens hemmeligste Tanker, og ingen af os foretog noget, hvortil Vennen ikke havde havt samme Deel i Ideen, som han selv. Kun een Hemmelighed havde Greven for mig, og jeg vilde ikke engang have erfaret, at han skjulte en Hemmelighed, havde ikke et Tilfælde opdaget mig det."

„Der udspredtes engang det Rygte, at Spøgelset ved Nonnestenen, saaledes kalde Bønderne den Plads, hvorpaa Ruinerne af det Dem velbe-

kjendte Taarn stod, — lod sig tilsyne. De Forstandige loe derover; jeg selv vilde næste Midnat tage Maasken af det spøgelsefulde Syn, og jublede allerede forud over min Triumph. Til min Forundring raadte Greven mig fra dette Foretagende. Da jeg dog var paastaaelig derpaa bleve hans Forestillinger alvorligere, og endelig besvor han mig ved vort Venskab at lade af fra dette Forehavende."

„Hans Alvorlighed gjorde mig opmærksom; jeg trængte ind paa ham med Spørgsmaal, jeg holdt endogsaa hans Frygt for Virkningen af en eller anden indvortes Sygdom, og bad ham at bruge noget derimod. Endelig sagde han mismodig: Broder, Du kjender min Aabenhjertighed imod Dig, men her ligger en Hemmelighed, som er en hellig Eiendom hos min Familie. Ingen tør erfare den, undtagen min Søn, og ogsaa han, om mulig, først paa min Dødsseng. Spørg altsaa ikke videre!"

„Jeg tang naturligviis. Dog samlede jeg i Stilhed alle de Sagn, Landmændene der i Egnen havde tilbage. Det almindeligste og meest bekjendte var, at Spøgelset ved Nonnestenen viste sig, naar et Dødsfald i den grevelige Familie var nær. I Sandhed døde ogsaa Grevens yngste Søn faae Dage derefter. Greven syntes at vide det; thi netop dette Barn anbefalede han paa det omhyg-

geligste til Barnepigen; under Skin af egen Upasselighed lod han endog to Doctorer bve nogle Dage paa Slottet. Men just denne store Omhyggelighed førte Barnet i Døden; thi Barnepigen, som paa en Spadseretour af Omsorg vilde bære det over nogle Stene ved Taarnets Ruiner, gled og tilføiede Barnet i Faldet saamegen Skade, at det blev liggende død paa Stedet. Hun fortalte, at hun havde seet Barnet ligge blodig imellem Stenene, og var af Skræk over dette Syn faldet til Jorden. Da hun igjen var kommet til sig selv, havde det virkelige Barn lagt i sit Blod paa det samme Sted, hvor hun først havde seet Skyggebilledet."

„Jeg vil ikke opholde Dem ved de enkelte Fortællinger, som en raae Fantasie, for at forklare hiint Syn, ved ethvert nyt Tilfælde af denne Art, mere opfandt, end opbevarede af gamle Traditioner. Af Familiearchivet kunde jeg ikke vente megen mere Tilfredsstillelse; thi de vigtigste Dokumenter vare gjemte i en egen Jernkasse, hvortil Nøglen ene og alene var i Slottets Ejermands Hænder. Dog saae jeg i Stammeregisterne og lignende Dokumenter, at fra de ældste Tider af havde denne Slægt aldrig udbredt sig i Sidelinier. Mere kunde jeg med al min Efterforskning ikke opdage."

„Endelig fik jeg ved min Vens Dødsseng

nogle, omendskjøndt ikke fuldstændige Forklaringer. De erindrer vel, at han, medens hans Søn var paa Reisen, blev overfaldet af den Sygdom, der saa hurtig berøvede ham Livet. Dagen førend hans Død lod han mig saa hurtig som mulig kalde til sig. Saasnart jeg kom, lod han alle de Omkringstaaende gaae ud, og vendte sig, saasnart vi vare alene, til mig."

„Jeg føler, at min Død er nær," sagde han, „og jeg er den Første af min Familie, der overrumples af Døden, førend jeg har kunnet meddele min Søn en Hemmelighed, hvorpaa mit Huses Vedligeholdelse beroer. Sværg mig ikke at aabenbare det for Nogen undtagen for min Søn. Kun efter dette Løfte kan jeg rolig vente paa Døden."

„Jeg gav ham mit Venskab og Æresord i Pant, og han begyndte: „Min Slægt strækker sig, som Du veed, til de tidligste Aarhundreder. Dietmar, den Første, som skriftlige Dokumenter nævne, drog med Keiser Otto den Store til Italien. Hans Historie er forresten ubekjendt. Han havde en Fjende, kaldet Grev Bruno; dennes eneste Søn og Arving dræbte han, efter det gamle Sagn, af Hævngjerrighed, og lod ham selv vansmægte i et fast Taarn, hvis Ruiner paa Nonnestenen endnu byde Ødelæggelsen Trods. Det Billede, som Du seer hænge ensomt i den gamle Riddersahl, er Dietmars Billede. Efter det gamle Familiesagn

have de Døde malet det, det er ogsaa næsten umuligt, at en Levende kunde udholde Synet af saa græsselige Træk, og mindre bringe dem ind i et Malerie. Mine Forfædre have ofte ladet dette Skrækkens Billede overmale; men om Natten trængte Farverne igjennem Overmalingen, og det skrækkelige Billede stod tydeligere derpaa, end tilforn. I denne Skikkelse, som Billedet forestiller ham, gaaer han endnu om ved Midnat og indvier med et Kys sine Efterkommeres Børn til Døden. Tre af mine Sønner have følt hans frygtelige Kys. En Munk skal have paalagt ham denne Bod for hans Misgjerninger. Dog tør han ikke dræbe alle Børnene; thi saalænge hiint Taarns Ruiner staaer, og saalænge kun een Steen bliver paa den anden, skal Greverne Wartburgs Slægt blive ved at leve; men saalænge maa ogsaa Dietmars Aand vanke om uden Hvile, og dræbe sin Slægts Afkom uden at kunne tilintetgjøre Stammen. Først naar hine Ruiner ere blevne til Jord, kan hans Slægt ophøre, og med den Dietmars Straf. Vel opdrog han i levende Live sin Fjendes Datter med faderlig Omhue og giftede hende med en rig og mægtig Ridder; men Munken har dog ikke frietaget ham for den haarde Bod. Da han nu forudsaae sin Stammes endelige Undergang, som han vistnok allerede dengang ønskede for sin Befrielses Skyld, saa forordnede han en Ef-

terfølger til sine Stammegodser, naar hans Slægt var uddøet, og denne Forordning, bekræftet af Keiser Otto, ligger endnu uaabnet og ikke bekjendt for Nogen i det hemmelige Familiearchiv." Saa meget havde Greven med megen Anstrængelse fortalt mig, da han forlangte at hvile, og snart var han ikke mere istand til at tale. Jeg udrettede mit Ærende til hans Søn —"

„Og dog lod han —?" afbrød Ferdinand.

„Og dog!" — gjentog Baronen. Men miskjend De ikke Deres fortreffelige Ven! Jeg saae ham ofte staae ene for det skrækkelige Billede i den gamle Ridderſahl, ofte i den nye Ridderſah overſee den lange Række af hans Ahner fra næſten ti Aarhundreder, og derpaa med alle Tegn paa en indvortes Kamp vende tilbage til Stammefaderens Billede. Afbrudte Ord og Samtaler med sig selv, som jeg af en Hændelse hørte, lode mig ikke tvivle om, at han var den Heltemodige af sin Stamme, der først af Alle fattede den Beslutning, at befrie den Bødendes Aand, og ved sin egen Undergang at vende Forbandelsen fra sin Stamme. Maaskee gjorde den aldrig stillede Smerte over hans elskede Bruds Død ham endnu fastere i sin Beslutning."

„Det ligner min Alvill!" raabte Ferdinand inderlig bevæget.

„Kun glemte han i sin ungdommelige Følelses Enthusiasmus sin Søster," tilføiede Baronen.

„Hvorledes det?" spurgte Ferdinand.

„Derfor er det," svarede Baronen, „at jeg har henvendt mig til Dem og aabenbaret Dem Hemmeligheden. Jeg har sagt Dem, at Dietmar elskede sin Fjendes Datter som en Fader, og med et rigt Udstyr giftede hende med en tapper Ridder. Denne Ridder var Adelbert von Panner, fra hvem de nuværende Grever af Panner nedstamme."

„Er det muligt," raabte Ferdinand, „min Stammefader?"

„Ham selv!" svarede Baronen, „og efter al Sandsynlighed bestemte Dietmar den Pannerske Slægt til Efterfølgere, naar han var uddøet. Jil De altsaa hen at modtage Deres —"

„Aldrig i Evighed," raabte Ferdinand, saalænge Emilie —"

„Det ventede jeg af Dem" afbrød Baronen ham. „Men forglem De ikke, at man i Dietmars Tid kun lidet bekymrede sig om Døttrene ved slige Forordninger. Deres overilede Ædelmodighed vilde skade Emilie; thi Lehnsfætterne ville vel ikke være saa ungdommelig sindede, som De. Som Slægtning, omendskjønt paa den qvindelige Side, har jeg allerede taget de fornødne Forsigtighedsregler, og jeg holder det for bedst, at De er nærværende paa Slottet ved Seglets Aabning, og paa

Stedet legitimerer Dem som Adelberts eneste Efterkommer, for strax uhindret at tage Arvegodset i Besiddelse."

„Og Emilie?" spurgte Ferdinand.

„Hvad De vil gjøre for hende," svarede Baronen, „kan jeg alene overlade til Deres egen Følelse. Jeg troer at vide hende sikker paa en anstændig Fremtid, da hendes Skjebne vil komme i en Mands Hænder, der, af lige Fødsel med hende, vil vide at skatte hendes Stands Fortrin og dens Krav paa Agtelse og Livets fulde Nydelse."

„Og meer turde jeg ikke haabe af Emilie," — sagde Ferdinand, — „end at hun skulde tillade mig, at tilbagegive sig, hvad der allerede er hendes retmæssige Eiendom?"

„Herom maae De tale med Emilie," — sagde Baronen, og afbrød Samtalen.

Den henrykte Ferdinand ilede til Emilie. Med den yndigste Uskyldighed kom hun endnu ligesom fordum hans Følelser imøde, og efter faae Minutters Forløb tonede de sødeste Kjærligheds Ord fra begges Læber.

Nogle Dage gik hen i denne glade Ruus, Slottets Beboere deelte de Elskendes Glæde, og Ferdinand meldte sin Moder det Valg, han havde gjort.

Man beredte sig allerede til at reise til Slottet Wartburg, da et Brev til Ferdinand forstyrrede

noget Glæden. Hans Moder vægrede sig ved at samtykke i sin Søns Forbindelse med Emilie. Hendes Gemal, skrev hun, havde døende paalagt hende, at forene Ferdinand med Baron Hainthals Datter, og at nægte ham sit Samtykke til enhver anden Formæling. En Familiehemmelighed, som han havde opdaget, tvang ham til denne Fordring, hvorpaa hans Søns Lykke og hele hans Families Vel beroede. Hun havde givet den Døende sit Ord, og maatte holde det, i hvor ondt det end gjorde hende, at maatte modsætte sig hendes Søns Lykke og Kjærlighed.

Forgjeves besvoer hun Ferdinand; forgjeves forsikkrede han, at han hellere vilde være den Sidste af sin Stamme, end forlade Emilie; hun istemmede hans Klager, men hendes Ord blev uigjenkaldelig.

Baronen, der af Ferdinands Uroelighed snart mærkede hans Lykkes Forstyrrelse, og altfor meget besad hans Fortroelighed til at han ikke skulde have erfaret Aarsagen dertil af ham, skrev selv til Grevinden, og yttrede sin Forundring over denne besynderlige Forordning af den døende Greve, men han kunde Intet erholde af hende, uden det Løfte, at hun selv skulde indfinde sig paa Slottet Wartburg; at see baade hendes Søns bestemte, som hans udvalgte Brud, og for ved hendes personlige Nærvær-

relse maaskee at opløse det besynderligt Indviklede i disse Forhold.

Foraaret nærmede sig, Luften var allerede varmere og opfyldt med Blomsterduft, og Fuglene sang ud af det unge Løv, der trak sig som et grønt gjennemsigtigt Flor over Skoven, da Ferdinand i Selskab med Emilie, Baronen og hans Datter ankom paa Slottet Wartburg. Forberedelserne til Hovedforretningen opfyldte de første Dage, og Ferdinand og Emilie trøstede sig med det Haab, at Moderens Nærværelse skulde hæve Hindringerne for deres Kjærlighed, og de Elskendes Nærhed skulde seire over hendes Betænkeligheder. Faae Dage derefter kom hun selv, omfavnede Emilie paa det ommeste, og kaldte hende sin elskede Datter, fra hvem kun det Løfte, hun havde givet en Døende, til hendes egen største Smerte, nu adskildte hende. Det lykkedes endelig Baronen at overtale hende til at aabenbare Grunden til denne besynderlige Foranstaltning, og efter nogen Vægring begyndte hun: „Den Hemmelighed, De forlanger aabenbaret af mig, angaaer Deres egen Familie. Naar De altsaa selv løser mig fra den Forpligtelse at tie, saa kan jeg vel opgive mine Betænkeligheder. Et ulykkeligt Billede berøvede mig for nogen Tid siden min Datter, min Gemal vilde ef-

ter denne sørgelige Begivenhed ganske tage dette Billede bort; han gav Befaling til at ligge det iblant gamle Sager, hvor det ikke kunde komme Nogen for Øie, og for desto sikkrere at kunne anvise det et ganske skjult Sted var han selv med, da det blev taget ned. Tilfældigviis bemærkede han et Pergament bag ved den af Faldet noget beskadigede Ramme, og da han trak det frem, fandt han en besynderlig gammel Skrift. Originalen til Billedet, heed det deri, var Bertha von Hainthal, og hun saae til sine Døttre om een af dem kunde, ved hende, finde sin Død, og saaledes forsone hende med Gud; da vilde hun see Stammerne Hainthal og Panner forenede i Kjærlighed, og forløst glæde sig over deres Grene. Herpaa grundede min Gemal sit Ønske ved denne Forbindelse at opfylde hiin Berthas Villie, som ved vor Datters Død var blevet ham frygtelig nok, og med disse Grunde kunde jeg ikke afslaae den Døende at give ham mit Løfte."

„Og intet Andet bestemte Greven til denne Fordring?" spurgte Baronen.

„Sikkert intet Andet!" — svarede Grevinden.

„Saa vilde De altsaa," vedblev Baronen, „ifald man fandt en ganske anden Udtydning af hiint Skrivt, der var saa tydelig, at den Afdøde selv vilde holde den for gyldig, mere holde Dem til hans Mening, end til hans Ord?"

„Visselig!" raabte Grevinden, „hvem kunne mere ønske dette ulykkelige Løfte ophævet, end jeg?"

„Saa vide De da nu for det Første," svarede Baronen, „at denne Berthas Legeme, hvis Billede foraarsagede Frøkenens Død, hviler her i Wartburg, og at vi sandsynligviis ogsaa kunne faae dette oplyst tilligemed dette Slots øvrige Hemmeligheder."

Mere vilde Baronen ikke aabenbare; derimod henviste han de Spørgende til de Efterretninger, som Husets hemmelige Archiv lovede, og anbefalede Ferdinand at skynde saameget som mulig paa Arveparts-Anliggenderne.

Efter Baronens Forlangende maatte, førend nogen anden Undersøgelse fandt Sted, de hemmelige Forordninger, som skulde befindes i Archivet, aabnes. Commissairerne og de tilstædeværende Lehnsslægtninge, der maaskee lovede sig en Høst for deres Nysgjerrighed af de andre Papirer i Archivet, vilde vel indvende et og andet derimod; men Baronen gjorde dem begribeligt, at ogsaa Husets Hemmeligheder var den ubekjendte Arvings Ejendom; man turde altsaa ikke uden at blive krævet til Regnskab derfor, tilegne sig dem før Tiden.

Disse Grunde virkede, og man fulgte Baronen i Familiearchivets rummelige Hvelving. Dybt inde i Baggrunden stod den i næsten et Aartusinde naabnede Jernkasse. Den var mange Gange om-

vunden med stærke Kjeder, og fastgjort, som for Evigheden, til Gulvet og Muren. Men mere end de fasteste Laase og Kjeder sikkrede, endogsaa udenfra, de store keiserlige Segl denne Helligdom. De bleve eenstemmigen erkjendt for ubeskadigede og aabnede; de stærke Laase gave endelig efter, og man drog det gamle Pergament, som Tiden ikke havde beskadiget, frem. Det indeholdt, som Baronen havde formodet, Bekræftelsen over det Pannerske Huses Arvefølge, naar det Wartburgske var uddøet, og da Ferdinand, forberedet af Baronen, havde sit Creditiv som retmæssig Eier i Beredskab, saa lod man ham, rigtignok misfornøjet, men nødtvungen, modtage Arven. Efter et Vink af Baronen forseglede han strax Kassen igjen med sit eget Segl, beværtede de Fremmede som sine Gjæster i sit Hjem, og førend Aftenen kom, var han, Baronen, Emilie, Klothilde og hans Moder alene paa Slottet.

„Det var ikke ubilligt," sagde Baronen efter nogen Tids Forløb, „naar vi helligede denne Dags Aften, der har bragt et nyt Navn i dette Slot, til vore Forfædres Ihukommelse, og det skedte vel paa den meest passende Maade, naar vi i de gamle Haller læste Archivets Pergamenter, som sandsynligviis ere bestemte til som Bilag at forklare Dietmars Forordninger."

Alle istemte dette Forslag, Emilie og Ferdi-

nand med bange og glad Hjertebanken; thi de haabede og frygtede at finde Enden paa Berthas Historie, der efter saa mange Aarhundreder endnu saa ubegribelig trængte sig imellem deres Kjærlighed. Hallen blev oplyst; Ferdinand aabnede Jernkassen, og Baronen gjennemsøgte de gamle Pergamenter.

„Dette vil kunne give os Lys i Sagen," raabte han efter nogen Søgen, og tog nogle Blade frem. Paa det Blad, der skulle tjene til Titelblad, var der malet en Ridder af en skjøn mandig Skabning, i det tiende Aarhundredes Dragt. Overskriften nævnede ham som Dietmar, men man mærkede neppe den fjerneste Lighed imellem denne og det vidunderlige Skrækkebillede i Riddersalen.

Baronen tilbød strax, imedens han læste den gamle latinske Skrift, at oversætte den for sine Tilhørere, og for at faae deres Nysgjerrighed hurtig tilfredsstillet tillode de ham gjerne de smaae Friheder i Udtryk og Sammensætning af Ordene, som en saa uforberedt Oversættelse i et andet Sprog kunde undskylde.

Han læste: „Jeg Tutilo, Munk i St. Gallen, har med Hr. Dietmars Vidende nedskrevet følgende Historie, og ikke efter eget Tykke taget Noget fra eller føjet Noget til. Da jeg blev kaldet til Metz for at udarbeide den hellige Jomfrues Billede i Steen, og da Christi velsignede Moder aabnede mine Øine og styrede mine Hæn-

der, at jeg kunde skue hendes himmelske Ansigt, og forestille det i den haarde Steen til Tilbedelse for Folket, da traadte Hr. Dietmar ind til mig, og forlangte mig op paa Slottet, for at jeg skulde male ham til hans Sønneson. Og da jeg malede ham i hans Borgs Ridderſal, og kom den næste Morgen for at fuldende mit Værk, da havde en fremmed Maler lagt Haand derpaa, og givet Billedet et andet Ansigt, der var frygteligt at see paa, næsten som Eens Ansigt, der er død og fordømt af Gud. Da gyste jeg derover; men jeg strøg det raſk ud, og malede paa nye Billedet efter min Erindring; men den anden Morgen gjenkjendte jeg atter den fremmede Haand og det natlige Arbeide. Da forskrækkedes jeg endnu mere, og besluttede at vaage om Natten, men først malede jeg endnu engang Ridderens sande Ansigt. Og ved Midnatstide tog jeg Kjerten og traadte sagte med den ind i Ridderſalen, for at see til Billedet. Da saae jeg en Skygge foran Billedet, som Beenraden af et Barn, denne holdt Penselen og malede det skrækkelige Dødningebillede, og da jeg traadte ind, vendte det langsomt Hovedet om til mig, saa at jeg kunde see dets døde Ansigt. Da blev jeg meget forfærdet, og gik ikke videre, men bad i mit Kammer til om Morgenen; thi jeg vilde ikke forstyrre det stille Arbeide. Og da jeg den næste Morgen fandt det samme fremmede Ansigt paa

Billedet, som igaar og iforgaars, vilde jeg ikke igjen udslette denne Malers Værk, men jeg fortalte Ridderen hvad jeg havde seet, og viste ham Billedet. Han forskrækkedes derover, og bekjendte mig sine Synder, hvorfor han begjerede Absolution af mig. Og da jeg i hele tre Dage havde bedt til alle Helgene om Oplysning, paalagde jeg ham, at han sin hele Livstid skulde, i en Klippehule, ved stræng Spægen afbøde det Mord, han havde begaaet paa sin Fjende og som han havde bekjendt for mig; men for det uskyldige Barns Døds Skyld, kunde hans Sjel ikke faae Fred, førend han havde seet sin Slægts Undergang. Thi Herren vilde hjemsøge dette Barns Død paa Børnene af Dietmars Stamme, og ved Sygdomme og Ulykke tage dem bort i deres uskyldige Barndom, deres Forældre til Jammer og Sorg. Men han, Dietmar, skulde om Natten gaae omkring, i den Skikkelse, som Barnets Dødningehaand havde malet ham, og med et Kys indvie de Børn, der skulde bøde for hans Misgjerning, til Døden, ligesom han havde gjort ved sin Fjendes Barn. Dog skulde hans Stamme ikke forgaae, saa længe een Steen af det Taarn, hvori han havde ladet sin Fjende vansmægte, laae paa den anden. Herpaa gav jeg ham Absolutionen; men han overlod sin Søn Theobald Herskabet, og gav sin Fjendes Datter, som han havde taget til sig, til den tappre Ridder Adelbert,

Dennes Efterkommere skjenkede han ogsaa efter sin Slægts Ende, alle sine Godser, hvilket Keiser Otto har bekræftet. Derpaa begav han sig hen til en Klippehule nær ved Taarnet; der ligger ogsaa hans Legeme begravet. Thi han døde som en from Eremit og bødede med megen Afholdenhed for sin Misgjerning. Da han laae i Ligkisten lignede han Billedet i Ridderſalen; men hvorledes han saae ud i sit levende Live viser dette Pergament, hvorpaa jeg uforstyrret har kunnet male hans Ansigt, da han havde faaet Absolutionen af mig. Dette haver jeg, efter hans Forlangende, opskrevet efter hans Død, og ladet gjemme med det keiserlige Brev i en Jernkasse. Gud give hans Sjæl en snarlig Forløsning og hans Legeme Opstandelsen til Salighed!"

„Forløsningen har han fundet" sagde Emilie meget rørt, „og hans Billede vil ikke mere udbrede Skræk! Men de forskrækkelige Misgjerninger, som Munken omtaler, havde jeg ikke ventet af dette Ansigt, ikke engang af hiint Billedes frygtelige Træk. Hans Fjende maae have revet ham Sjælen ud af Livet, ellers havde han vist ikke været istand til disse frygtelige Gjerninger!"

„Maaskee finde vi ogsaa Forklaring herover," svarede Baronen og søgte videre.

„Ogsaa om Bertha behøve vi endnu Oplys-

ning," sagde Ferdinand sagte, og saae ængstelig til Emilie og hans Moder.

„Vi have helliget Aftenen til vore Forfædres Ihukommelse," vedblev Baronen, „lad os nu glæde me, hvad der angaaer os selv, da Fortidens fjerne Stemmer tale til os."

„Visselig" sagde Emilie „ventede den Ulykkelige, der her gjemte disse Blade, længselsfuld paa den Time, da de skulde komme frem af sit Skjul. Lad os ikke overse noget af dem!"

Baronen gjennemsaae nogle Blade, for at oversætte dem for sine Tilhørere fra hine Dages gamle Sprog. „Dietmars egen Bekjendelse!" raabte han efter nogle Blik i den gamle Skrift. Derpaa læste han: „Guds Fred! Naar Du drager dette Blad frem af sit Mørke, saa er min Sjæl, som jeg fuldt og fast haaber til Gud og alle Helgene, gaaet ind til den evige Fred. Men Dig til Advarsel har jeg ladet Aarsagen til min Straf affatte skriftlig, for at Du for det Første kan lære, at Hævnen alene tilkommer Herren, og ikke Mennesket, fordi han, endogsaa den Retfærdigste, ikke kjender Maalet for den, og for det Sidste, for at Du ikke i Dit Hjerte skal fordømme mig, men snarere beklage mig; thi min Elendighed var næsten ligesaa stor som min Misgjerning, og min Sjæl vilde ikke have tænkt paa det Onde, naar Menneskene ikke havde sønderrevet mit Hjerte."

„Hvor sandt har blot Emilies qvindelige fine Følelse udtydet hans Træk!“ raabte Ferdinand.

Baronen læste videre: „Jeg Dietmar, som Folk kalder den Rige, var en fattig Ridder og eiede kun en liden Borg. Men da Keiser Otto drog til Italien, og valgte den skjønne Adelheid til Keiserinde, da drog jeg med ham, og vandt i Pavia den skjønneste Piges Kjærlighed. Jeg førte hende som min Brud hjem til min Fædreneborg, og Dagen, hvorpaa vi skulde nyde Sakramentet var allerede nær, da Keiseren lod mig kalde til sig. Hans Yndling, Grev Bruno von Hainthal, havde seet min Bertha —“

„Bertha!“ raabte næsten Alle med een Mund. Baronen læste, uden at lade sig forstyrre, videre:

„Engang, da Keiseren lovede ham hvad Belønning han end forlangte for sine Tjenester, forlangte han min Brud. Otto blev forskrækket, dog, han havde givet sit fyrstelige Ord, kun maatte Bruno love ham at tage hende til Kone. Jeg traadte frem for Keiseren og han bød mig rige Gaver og Land og Ære, for at jeg skulde overlade Greven min Bertha; men den Elskede var mig dyrebarere, end den forgjængelige Løn. Da blev Keiseren opbragt, tog med Magt min Brud fra mig, og lod min Borg stoife; jeg selv blev kastet i et dybt Taarn. Her forbandede jeg hans Magt og min Skjebne; men om Natten i Drømme viste

den yndige Bertha sig for mig, og jeg trøstede mig om Dagen ved Nattens venlige Billeder. Endelig sagde min Vogter til mig: Det gjør mig ondt for Dig, Dietmar. Du bøder for Din Troeskab i Fængsel, og Bertha har opgivet Dig, og bliver imorgen Grevens Kone; giv derfor efter for Keiserens Villie, fordi det endnu er Tid, og udbeed Dig, hvad Du vil, istedet for den skjønne utroe Qvinde. Disse Ord forhærdede mit Hjerte, og om Natten traadte, istedet for Berthas venlige Skikkelse, Hævnens sorte Aand for mig, og om Morgenen sagde jeg til min Vogter: Gaae til Keiseren, jeg overlader hans Bruno min Bertha, dog udbeder jeg mig til Belønning dette Taarn og saameget Land, at jeg kan bygge mig en nye Fæstning. Det maa have glædet Keiseren, thi hans overilede Vrede havde ofte angret ham, kun kunde han ikke tilbagekalde sin keiserlige Befaling. Derfor gav han mig Taarnet, hvori jeg havde sadt fangen, og alt det Land, som laae fire Miil omkring. Ogsaa skjenkede han mig meget Guld og Sølv til at bygge mig en Borg langt større, end den, han havde sløifet. Da tog jeg mig en Hustroe for min Stammes Skyld, thi i mit Hjerte levede Bertha; ogsaa byggede jeg mig en Borg, og forenede den ved hemmelige underjordiske Gange med Taarnet og med min dødelige Fjende Brunos Borg. Og da jeg havde fuldendt Bygningen,

gik jeg om Natten igjennem min hemmelige Vei ind i hans Fæstning, og traadte som een af hans Forfædres Aander hen for den Sons og Arvings Seng, som hans Kone havde født ham, for at jeg kunde dræbe ham. Og da Qvinderne, som sov hos ham, vare bange, bøiede jeg mig ned til Barnets Pande, der ganske lignede Moderens, og kyssede det, men i Kysset dræbte jeg Barnet med hemmelig Gift. Da erkjendte Bruno og Bertha Himmelens Hævn for den Uret, de havde begaaet imod mig, og lovede Kirken det næste Barn; og da det var en Datter, skaanede jeg det. Men da Bertha derpaa intet Barn mere fødte, da blev Bruno vred over sin Slægts Fald og forstødte sin Kone, som om han angrede den Uret, hvorved han havde faaet hende. Da flygtede den Ulykkelige ind i et Kloster og gav sig under Himlens Varetægt; men hendes Sandser bleve forvirrede, og en Nat flygtede hun hen til det Taarn, hvori jeg havde lagt for hendes troeløse Skjønheds Skyld, og hun græd der, indtil hendes Hjerte brast; deraf hedder Taarnet indtil denne Time Nonnestenen. Jeg hørte hele Natten hendes Suk, og da jeg gik hen til Taarnet fandt jeg hende død og stiv af den kolde Nattedug liggende ved Taarnets Mure. Da besluttede jeg Hævn paa den troeløse Mand. Jeg stillede hendes Liig op i den dybe Hvælving under Taarnet, og lurede i min Gang paa Greven, og

da jeg saae ham, greb jeg ham ubemærket, og flæbte ham med mig, hen under Taarnet, hvor hans Kones Lemmer gik i Forraadnelse. Her lod jeg ham vansmægte, og da Keiseren ogsaa vrededes paa ham for den forskudte Kones Skyld, og gav mig hans Godser til Gjengjeld for den gamle Uret, tilstoppede jeg Gangene. Men hans Datter, Hildegard kaldet, tog jeg til mig, og opdrog hende som mit eget Barn. Da hun nu voxede til, og blev yndig og skjøn, elskede hun Ridder Adelbert von Panner. Men en Nat traadte hendes Moders Aand i Drømme for hende, og manede hende om at hun var Himmelens forlovede Brud; dog kunde hun ikke forlade sin Brudgom. Og da Ridderen Brudenatten havde omfavnet hende, traadte Synet tydelig frem for hendes Leie, og sagde: saasom Du har brudt mit Løfte, saa kan min Sjæl ikke finde Roe førend een af Dine Børnebørn ved mig finder sin Død. Formedelst denne Tale lod jeg den ærværdige og berømte Munk Tutilo, fra St. Gallen, afmale Berthas Billede, saaledes som hun selv i sit Vanvid havde malet det i Klosteret, og gav hendes Datter det med imellem Udstyret. Men Tutilo gjemte deri et Pergament af dette Indhold: Jeg Bertha seer til mine Døttre om een kan finde sin Død for min Misgjernings Skyld, og udsone mig med Gud; da vil jeg see Stam-

merne Hainthal og Panner forenede i Kjærlighed og forløst glæde mig ved deres Grene.

„Det er den ulykkelige Skrift," raabte Ferdinand, „der skulde adskille mig fra min Emilie, og nu kun forener mig desto fastere med hende. Hiin Forbindelse velsigner nu den forløste Bertha, og i Emilie og mig forener sig Dietmars og Berthas Børneborn."

„Erkjender De denne Udtydning for uomtvistelig?" spurgte Baronen Grevinden.

Grevinden omfavnede stiltiende Emilie og lagde hendes Haand i hendes Søns.

Glæden herskede nu allevegne; endogsaa Klothilde lod til at være ude af sig selv af Munterhed, og hendes Fader truede et par Gange smilende af hende, naar hun blev alt for heftig i sine Glædesyttringer. Man tog den næste Morgen Seglet af den gamle Riddersal for med en gladere Følelse end sædvanlig at betragte det gamle Skrækkebillede; men det var vidunderlig blegnet, og de vilde Farver vare sammensmeltede til venligere Masser.

Snart indfandt sig ogsaa den unge Mand, der engang havde villet gjøre Ferdinand Opløsningen paa Billedernes Hemmelighed stridig. Klothilde skjulede ikke, hvor lidet ligegyldig han var hende, og det viste sig, at hendes Glæde over den lykkelige Vending i Emilies Kjærlighed, ikke havde

været blot Deeltagelse, men Glæde over hendes egen Lykke. Thi Faderen vilde ikke samtykke i hendes Forbindelse, førend Grevinde Panner havde opgivet alle sine Rettigheder til Klothilde.

„Er De nu forsonet med Forklaringen over Sammenhængen i vore Hemmeligheder?" spurgte Ferdinand Klothildes Forlovede.

„Fuldkommen!" svarede han, „dog ikke mindre af egen Interesse, end jeg før var derimod. Jeg vil dog tilstaae Dem det, at jeg var tilstæde ved Deres Søsters ulykkelige Død, og allerede dengang opdagede det gamle Pergament. Jeg udtydede det naturligviis ligesom Deres Fader siden udtydede det. Men jeg taug; thi at jeg, ved denne Udtydning, maatte være bange for min Kjærlighed til Klothilde, naar denne Skrift blev opdaget, beviste Følgen."

„Saa flemt er det med halv Oplysning," tilføiede Ferdinand smilende.

Glade gjennemvandrede nu de Elskende deres fordums Yndlingsgange, og Foraaret, der blomstrede deres Kjærlighed imøde, overgik hiint, hvori deres første Følelse opvaagnede, ligesom Rosen overgaaer den sig ydmyg hævende Lilieconval.

De ilede med at fuldbyrde deres Forbindelse, inden Blomsterne omkring dem afblomstrede, og da de hvide Klokker igjen hævede deres yndige Hoved mod Foraaret, hvilede en skjøn, blomstrende Dreng ved Emilies Barm.

Ferdinands Moder, Baronen, Klothilde med hendes Gemal og alle Husets Venner, hvoriblant den musikalske Pastor med sin lille muntre Kone ikke feilede, vare forsamlede til den glade Fest, da Præsten, der skulde døbe Barnet, spurgte om dets Navn. „Dietmar skal han hede!" tonede det, som aftalt, fra alle Munde. Og da han havde faaet Navnet, bar den glade Fader ham, ledsaget af alle Slægtninger og Gjæster, ind i den gamle Ridder-sal hen til Stammefaderens Billede; men Billedet var ikke mere til at see, og lige til ethvert Spoer af Farve og Omrids var forsvundet.

Italienske Sæder og Skikke.

(Udaf Rom, Roemer und Roemerinnen von W. Müller. Berlin 1820.)

(Sluttet.)

III.

Det store Rom har meget kjøbstædagtigt ved sig. Jeg bemærker helst det ærbare, beskedne Borgerliv, den strænge Overholden af Laugene i Haandværkstanden, og det nøie Bekjentskab mellem Indvaanerne. Corso undtagen, veed jeg ingen Gade, hvor man bliver en Hovedstads Liv vaer. Man søger der forgjæves efter elegante Pyntebøder, Galanteriebou-tikker og Restaurationer. Slagteren staaer med opkil-tede Skjorteærmer ved sine udhængte Stege; ved

Siden af sidde Gjæsterne i Kaffehuset, hvis Kjøkkenrog trækker lige ud paa Gaden; derpaa følger en Kunsthandel, som har udbredet sine Herligheder foran Dørrene paa Bænke og langs Fortouget; derefter et grønt Træe foran en hvælvet Halle, omringet af lange Brædde-Borde, hvorved Koner med røde Livstykker og manchestergrønne Mænd sidde: det er et romersk Osterie. De store prægtige Palladser hæve sig der imellem med deres glindsende Søiler, Obelisker og Fontainer, og de ærværdige Ruiner skue endnu mere fremmed hen over dette.

Om Aftenen sidde alle Indvaanerne i Huset i en fortroelig Kreds udenfor Dørren, spinde, sladdre og fortælle Historier og Æventyr. Sjældent skræmmer en Vogn, der kjører i fuld Gallop, Børnene, som løbe og lege paa Gaden. Der kjøre ikke mange Vogne i Rom, og disse holde sig for det meste i Corso eller paa Monte Pincio. De Stores Stadskarether ere store og forgyldte, men undertiden gammeldags og smagløse, og komme frem med en langsom, gravitetisk Værdighed.

En stor Deel af Indvaanerne i Byen bestaaer af Landmænd, Gartnere og Viingaardsmænd, hvis Forpagtninger eller Eiendom brede sig ud over Høiene og Ruin-Markerne bag Capitoliet. Disse udmærke sig i ingen Henseende fra de egentlige Landfolk. Nogle Haandværker tilhøre udelukkende den ægte Rommerstamme, nemlig Slagter-, Garver- og Reebslager-Professionen. Denne Klasse, som kun

kommer i liden Berørelse med de Fremmede, er den kraftigste og eiendommeligste i hele Staden. Derimod finder man mellem Bagerne, Snedkerne og de finere Haandværkere mange Fremmede, ogsaa Tydskere. De forfranskede Hovedstæders fornemme Arbeidsstand trives ikke her.

Jeg vil ikke bedømme hvor megen Deel den geistlige Regjering, og hvormegen Folkets Character har i denne Fortroelighed i det romerske Liv. Den er velgjørende og sammenholdende. I det mindste føler den Fremmede ikke de Ubeqvemmeligheder, den kan foraarsage, og den Indfødte lever frank og frie; og sikkerlig gives der intet Sted, hvor der hersker mindre Spidsborgerlighed, end i Rom. Men den, der søger Comfort paa Reiser, maae ikke forlade London; den, der ikke kan leve uden Elégance og Délicatesse, blive i Paris, og den, der er kommet til Rom for at lære den bedste Restaurateur at kjende, han skulde have ladet sin Mave blive i Tydskland *).

De Fremmede klage gudsjammerligen over den slemme Lugt i de romerske Gader, Gaarde og

*) En tydsk Gourmand reiste virkelig til Rom, da han havde hørt, at Palmaroli, den første Restaurateur, boede der. Han forskrækkedes saare, da han lod sig føre til ham, ved at finde ham i den gamle Kirke, St. Clemente, foran Masaccios fordærvede Frescomalerier.

Forstuer af tør Fisk, Ost, Feieskarn og mange endnu værre Ting. Romeren føler intet hertil: derimod trækker han paa Næsen, naar en parfumeret Fremmed gaaer ham forbi, og siger: o quanto puzza! Damerne faae Hovedpine af stærkt duftende Blomster og lugtende Vande, og de mere nervesvage falde endog i Afmagt. I Conversationerne staaer sædvanligviis en lille Kurv med Geraniumblade af en saltagtiglugtende Slags ved Døren, og enhver Dame tager nogle af dem i Haanden som et Præservativ, hvis en sødtduftende Petit maitre skulde nærme sig deres Stoel. Da stikker hun Bladet i Næsen, som Snuustobak, og den parfumerte Herre finder sig snart incommoderet af Geraniumens Sildelugt. Hvilken Næse, og hvilken Sprogbrug skal nu gjælde? Jeg tænker at vi maae bedømme Romerne efter deres egne Næser. Den der opholder sig her i længere Tid, føler snart, at hans Næse, endogsaa uden hans Medvirkning, efterhaanden er bleven nationaliseret: thi denne Lugteæsthetik beroer ikke paa Grundsætninger og Regler, men paa klimatisk Nervepirrelighed.

Skulde ikke Reisebeskrivernes øvrige Sandser kunne drage et godt Exempel af Næsen, i deres Betragtninger over det romerske Folk?

De nyere Reisebeskrivere have dygtigen priset Opryddelsen af Forum Romanum, som den franske Regjering begyndte og som det hellige Stadtholderskab siden har fortsat. De have ved Nedrivelsen af de Hytter, Boder, Lysthuse og Hække, som for længe siden til de gamle Ruiner, ved Opgravningen af Murene og Søilerne, indtil den gamle Grund og ved murede Indhegninger om disse lagt en passende Ærefrygt for den hellige Oldtid for Dagen.

Derimod klage Romerne, og med dem holde de tydske Malere, over den Forhaanelse det gamle Forum har lidt. Det skjønne Forum, klage de, man kjender det slet ikke mere! De smagløse Oldgranskere! Der have de opgravet den smukke Græsplet og trukken Grøfter om de afpillede Ruiner, og oven i Kjøbet bygget en Muur derom, med en tillukket Port, som om nogen vilde stjæle Oldsagerne ud af Rom. Og de skjønne Løvhytter og de nydelige Eremitboeliger i Coliseum! — Hvo gider nu vel mere sat og tegnet paa Forum? — I Sandhed, det skulde ikke have varet længe med Franskmændene i Rom, saa havde de vel endogsaa revet Kirkerne ned, som staae paa antikke Fundamenter, for kun at blotte den pure Oldtid; ja, de havde revet de grønne Ranker og Kratværket og de brogede Blomster ned af Colisseum, og tilsidst afskaaret det moderne Soellys fra de antikke

Ruiner ved at bygge en uhyre Antiqvitetsal oven over dem. Nu kan man ikke gaae i Mørke over Forum, uden at falde over Gruusdynger og i Grøvter. Og i Stedet for de hvide Qvæghjorder, der ellers leirede sig paa den grønne Plads, og deres brune Drivere, som dandsede den lystige Saltarello i Skyggen af Ege og Lindetræer, krybe nu Reisebeskrivere med Briller, Maalestokke og Vasi *) i Haanden, om paa den oprodede Mark.

Jeg har ikke seet Forum i sin tidligere Skikkelse, men desuagtet tør jeg nok slaae mig til de Misfornøiedes Partie. Jeg holder meget af at see Oltiden, omslynget af Nutidens friske, muntre Liv. Man nyder begge Dele saaledes med større Glæde og erkjender det desto dybere ved den nære Modsætning. Lad den klassiske Oldtid længe nok lukke sig inde hos os i de Lærdes Stuer og i Antiqvitetsamlingerne: vi have ingen naturlig Jordbund, Luft og Liv dertil. Men det mangler man ingenlunde i Rom, og en Pulcinello er ikke mere fremmed i Colisseum end en blaaøiet Syerske, som, med en Bouquet af Forglemmigeier og Matthisons Elegier, sidder paa Ruinerne af et tydsk Bjergslot.

Jeg har aldrig seet det romerske Forum skjønnere og mere indtagende end Aftenen efter Sena-

*) Forfatteren til en meget brugt Veiviser i Rom.

torfesten. Træernes grønne Skatteringer vare oplyste med couleurte Lamper, og de store Haller og Saler stode der halv belyste, halv i Nat, mellem de sprudende Vinfontainer og den glædedrukne Menneskevrimmel. Kapitoliet hævede sig stolt og mørkt paa sin Imobile Saxum; men bag ved det stege Lyskugler og Guldfiske i Veiret og straalede, som Lyn, over den hele undergaaede Herlighed, — og intet Hjerte savnede den.

Saaledes maae jeg ogsaa tage Kramboderne og Værkstæderne paa den gamle Arena i Verona, med al deres Støien og Klappren, i Forsvar, og ikke halvt saa stort og ophøiet var det Grundmurede Steentheater forekommet mig, havde ikke det lille Brædde-Harlekinadehuus, med Voltigeerlinien og den skarlagenrøde Bettine staaet deri: Holde man ogsaa Tyrefægtninger, eller spille Boldt, eller anstille Hesteveddeløb deri eller, i bedre Tider, Folkeforsamlinger og Fyrstevalg: kun vilde jeg aldrig see det stille og tomt, blot aabnende sig, i den levende Stad, for nysgjerrige Fremmedes døde Beskuelse. Det er jo et Huus for Folkets Glæde: det der behager Mængden, passer sig for Theatret: Gladiator eller Harlekin. Hvilke Fester mon den store Diderik *) har givet i denne Runddeel, hvilke mon de Seaglieri have givet her?

*) Theodorik den Store, Konge over Østgotherne, kaldes i de tydske Sange Diderik af Bern (Verona).

IV.

22 Septbr. 1818.

Den pavelige Regjering har igjen begyndt at underhandle med Røverne i de sabinske, æqviske og volskiske Bjerge, og udlover Pardon over Pardon. Dens Proklamationer, affattede i de faderligste og kjærligste Udtryk, ere opslaaede paa alle Paladser og Gadehjørner, og kalde de Vildfarne fra de raae Bjerge tilbage i Fredens og Naadens Skjød. Men faae komme, og Romerne troe, at Regjeringen har fordærvet det med Røverne og ikke handlet efter Ord og Pligt med Nogle, som i Tillid til den udlovede Naade, overgave sig. Nu har man tabt Tilliden til denne Pardon. Om denne Bebreidelse er gyldig eller ikke maae her blive uafgjort. Dog lader sig saameget anføre til Fordeel for den pavelige Regjering, at en saadan Troløshed mod dens givne Ord vilde ganske være imod dens Characteer og Grundsætninger. Meget mere bruger den benaadede Røvere til Politiebetjente og Gensdarmer, for ved deres Hjelp at kunne trænge ind i deres forhenværende Kammeraders Planer og Smuthuller, og tilintetgjøre og forstyrre disse. Ofte bliver Overleverelsen af et bestemt Antal Medforbundne gjort til en Betingelse for Pardonen, og den tilkommende Plads i Politiet eller Gensdarmeriet bestemt efter Størrelsen og Vigtigheden af et saadant Forræderie.

Saaledes vakler den pavelige Regjering, i sin Omsorg for den offentlige Sikkerhed, paa en høist uværdig Maade mellem Strenghed og Mildhed, er ingensinde gjennemgribende og bestandig i sine Forholdsregler, undergraver Borgernes Moralitet ved sin tvetydige Handlemaade, og vanærer sit eget Politie ved at opfylde det med Udskuddet af Røverbanderne. Og Røverne selv gjør denne vaklende Mildhed paa ingen Maade bodfærdige, men meget mere overmodige, da de anse sig for frygtede og uovervindelige; men bryder Strængheden igjen løs mod dem, da troe de at man gaaer dem for nær, og blive stivsindede, som Undertrykte. See de nu endogsaa, at det hellige Statholderskab underhandler med Forræderie, med de fletteste af deres Kammerader og indlader sig paa List og Ränker mod dem, saa taber den offentlige Retfærdighed al Tiltroe og Skin af Ære i deres Øine, og de bilde dem nu ret egentlig ind, at de ere Menneskerettighedernes Forfægtere og Heroer for Friheden.

En saadan romantisk Maade at betragte Tingen fra, hvilken dog ikke kan bestaae uden virkelig indre Sinds-Oplysning, finder man næsten hos alle betydelige italienske Stratenrøvere. Af denne Følelse maae man forklare sig en hvis Stolthed og en Forfængelighed i Navne, *) Klæder, og i

*) De kalde sig f. Ex. Bjergkonger, Skovfyster, o. s. v.

deres Handlemaade, der stræber efter at vise Hoimodighed, søger Farer og forsmaaer ringe Bytte, som de uden Møie kunne faae. En berømt Roveranfører i Abruzzo, hvis Navn jeg har glemt, skal holde sig selv for den smukkeste Mand i Italien, og har af forfængeligt Overmod nyligen sendt Paven sit Portrait, skjøndt han vel maatte kunne indsee, at denne Spog vilde have skadelige Følger for ham selv. Gjør nu den lavere Rovbegjærlighed sig undertiden gjældende i saadanne Naturer, giver dette de forunderligste Kontraster.

Jeg taler her kun om de staaende Roverbander, ikke om de tilfældige Stratenrøvere, som Nød og Hunger drive ud paa Landeveiene for at belure og plyndre de Reisende. Nød bryder alle Love, og Hunger er en haard Kost ogsaa i Kirkestaten. Vi bør derfor ganske overse disse, naar vi udkaste et Malerie af de romerske Sæder. De Røvere, der ere af Stand og have erhvervet sig et Navn, drive fortrinlig deres Væsen i de sabinske og volskiske Bjerge og i Abruzzo til Grændserne af Neapel, saa at Naboelandet bestandigen staaer dem aabent, naar de blive haardt forfulgte og ikke kunne staae sig. Siden Østerrigernes sidste Gouvernement har man begyndt at gribe til alvorligere og stadigere Forholdsregler i Neapel, for at sikkre Landet mod Roverbanderne: man har besat Landeveiene med Soldater, oprettet Vagthuse Miil for Miil

og lagt større Garnisoner i Bjergstæderne. Derved ere mange Røvere, som før opholdt sig ved Grændserne, blevne fordrevne til det romerske Territorium, og have gjort Albanerbjergene usikkre lige til Frascati. En Tidlang vovede ingen Fremmed at reise til Tivoli uden Eskorte, fordi nogle rige Proprietairer, allerede paa Halvveien, vare blevne opsnappede, og havde maattet kjøbe deres Frihed og Liv fra Røvernes Hænder, med betydelige Løsepenge. Prindsen af Canino, Lucian Bonaparte, blev en Nat overfaldet paa sit Landsted ved Frascati af De Cesaris Bande, og hans Sekretair bortført i Stedet for ham.

Det lader til at Røverne anseе det for ærefuldere og mere profitabelt at fange rige indenlandske Signori, end at plyndre de Reisende. I det mindste hører man, i den senere Tid, sjeldnere tale om Stratenrøverie, end om saadant Kaprerie. Den Fangne bliver tvunget til at skrive til sin Familie eller til en Commissionair, og fordre de paabudne Løsepenge meget indstændigen, samt sørge for at den fulde Summa bliver skaffet tilveie til en bestemt Time, paa et bestemt Sted. Derved bliver den mest samvittighedsfulde Taushed, og den punktligste Opfyldelse af alle Conditionerne ham indprøntet. Thi den Fangne maae med sit Liv indestaae for enhver Fornærmelse eller Feiltagelse.

Dagens Røverhelte ere nu Barbone og De

Cesaris, begge Anførere for store Bander. Den første forurolligede især Omegnen af Terracina til det neapolitanske Gebeet, og gjældte i Folkemunde for en ædel, høimodig Mand, en Vovehals og en ubeskrivelig Skjønhed. Og virkelig har en velhavende Pige fra Terracina udvirket Pardon for ham i Rom, og bevæget ham til at overgive sig. Paa een og den samme Dag overleverede han sin egen Person, og holdt Bryllup med sin Frelserinde. Saaledes har jeg hørt Romerne fortælle Historien, men saa ganske kan man dog ikke troe det, da de gjerne tillægge nye Favorithelte andre Tidsalderes Dyder og store Bedrifter. Det er virkelig mærkværdigt hvor meget Romerne holde deres Røvercaptainer i Ære og ere indtagne for dem: ja, de gjøre sig endogsaa til af at have saadanne Landsmænd. Denne Tilbøielighed udtaler sig saa almindeligt, at man vover at bringe Scener af Barbones og De Cesaris Liv paa Theatrene naturligviis med forandrede Navne og Lokaliteter. Et saadant Stykke saae jeg nylig i Theatro della Pace blive optaget med det mest udeelte Bifald. Røvercaptainen traadte op som en Martyrer, som et Offer for den forblændede Retfærdighed, og holdt, i en lang Monolog de prægtigste moralske Forelæsninger. I Handlingen selv vare mange Anekdoter indvævede, som Folk fortalte om de omtalte Helte, og i de Slag, det Militaire leverede mod Banden, thriumpherede

denne bestandig, og Soldaterne bleve enten fangne eller jagede paa Flugten og maatte da efterlade Gevæhrer og Patrontasker paa Scenen. Den lystige Maske, Harlekin, var en Politiebetjent, der ved Skjæbnens besynderlige Styrelse blev ført for Røvercaptainens Fødder, og denne udnævnede ham meget naadig til sin Geheimesecretair. Hele Spektaklet endte med en almindelig Pardon og et Bryllup, just saaledes, som i den Historie, jeg nyligen fortalte om Barbone. — Hvorledes kan Regjeringen taale saadanne Skuespil?

Med De Cesaris har der i disse Dage tildraget sig en gyselig Historie. Hans talrige Bande opholdt sig i den sidste Tid i Omegnen af Frosinone og Ferentino, og holdt sig længe næsten ganske rolig. Flere af hans Røvere overgave sig endog til den pavelige Naade, iblandt andre to af Høvedsmandens fortroelige Kammerader. Han selv forblev døv mod den udraabte Pardon, og Regjeringen begyndte endog at træde i særdeles Underhandlinger med ham og gjøre ham de fordelagtigste Tilbud. Begge De Cesaris's Fortroelige vare imidlertid blevne optagne i det pavelige Politie, og tjente, som Røverspioner, med det bedste Held for Regjeringen. De Cesaris, der vel indsaae, hvad han havde at frygte af deres Efterstræbelser, naar Regjeringen begyndte at gribe til alvorlige Forholdsregler mod ham, erklærede nu pludselig at han

vilde overgive sig, og bestemte Time og Sted naar han vilde overlevere sig og sine Vaaben i Politiets Hænder. Begge hans forhenværende Kammerader og en Eskorte af Soldater, som ligeledes for kort Tid siden vare traadte ud af De Cesaris Bande og nu laae som Garnison i de forurolige Bjergstæder, fik Ordre til at tage den bodfærdige Misdæder venskabeligt og fredeligt i Forvaring, og indfandt sig paa bestemt Tid, paa Stedet til Sammenkomsten. Pludselig faldt to Skud, fra en nærliggende Bjergkloft, som strakte begge Politiebetjentene til Jorden. Soldaterne toge Flugten og reddede sig med deres halvdøde Forere til Frosinone. Men disse vare trufne saa godt, at de kuns som Liig naaede Staden. I Frosinone sad De Cesaris Kone, Børn og Brødre, fem i Tallet, fængslede, til Deels uoverbeviste, til Deels, allerede efter deres Alder, uskyldige og straffrie. Drevne af Hævngjærrighed, eller maaskee personligt Had til De Cesaris opflammede dem, næret ved det udgydte Blod og deres naturlige Grusomhed, storme Soldaterne los paa Fængslet, lokke, deels ved Trudsler, deels ved Bedragerie, den vagthavende Officeer Nøglerne af Hænderne, trænge ind i Fængslet og myrde alle de Ulykkelige uden Undtagelse. I Triumph bære de Ligene ud og lægge dem, som Forsoningsoffere for deres Kammerader, ned paa Marken.

Nu først fik de Øinene op, og indsaae hvor strafværdig deres Handling var, og uden lang Betænkning flygtede de tilbage til Bjergene, hvis Smuthuller endnu ikke kunde være blevne dem ubekjendte. Men De Cesaris, opbragt over det grusomme Mord paa hans Familie, begyndte igjen at brænde, røve og slagte.

Den her meddeelte Historie er saa udbredet og almindelig i hele Rom, og bliver overalt fortalt med saamegen Vished og saa uforandret, at Regjeringen ved Taushed tilstaaer Sandheden heraf, hvis den ikke officielt modbeviser eller berigtiger det. Jeg har ikke villet holde den tilbage, da den, selv som almindeligt Folkesagn, fortjener en Plads i min Dagbog. Men er den fuldstændigen grundet, da gives der intet mere advarende Exempel paa de ulykkelige Følger, den pavelige Regjerings Adfærd mod Røverne kan drage efter sig.

Een af de nyeste romerske Røverhistorier, som ogsaa i Tydskland er bleven nøie bekjendt, fordi nogle Tydske vare indviklede deri, er Overfaldet paa Baron von Rumohrs Villa ved Olevano *),

---

*) En liden Bjergstad, næsten 10 Miil fra Rom, mellem Palæstrina og Subiaco.

den 16de Juni 1819. Planen var anlagt paa at fange Baronen, som var bekjendt for at være en velhavende Mand, og for hvem man altsaa kunde gjøre sig Haab om en betydelige Sum Løsepenge. Men han undgik, ved sin Aandsnærværelse, Faren og Røverne slæbte nu, for at holde sig nogenlunde skadesløse, en ung Landskabsmaler, der just var i Besøg hos Baronen, og Værtens Søn i Olevano med sig. For denne fordrede Røverne i Begyndelsen 10,000 Scudi, men lode sig dog siden afsinde med 1350 for Olevaneseren. Maleren lode de gaae uden Løsepenge med Haandtryk og Kys.

Heftet for August af Zeitung für die elegante Welt indeholder en udførlig Fortælling om denne Begivenhed, meddeelt af den fangne Maler selv. Jeg laaner derfra nogle faa characteristiske Træk af Røverlivet og i Særdeleshed saadanne, som forklare og udføre ovenfor givne Omrids.

Høvedsmandens Udseende bliver saaledes beskrevet: „Han bar en rund spids Hat med høi Pul, smykket med røde Baand og brogede Blomster; havde stærke, svære Knebelsbarter, store Bakkenbarter og ved Ørene to sorte Lokker, for Resten kort afskaaret Haar; svære Guld-Ørenringe, blottet Hals og Bryst, det sidste meget haaret; om Halsen bar han Koralsnore og nogle Perlerader, hvori et Crucifix af Ibenholt med en Christus af Guld hang. Vesten, den korte Trøie og de korte Been-

klæder vare af grønt Fløiel *), den første besat med tre Rader Sølvknapper. I et Læderbælte sadde Patronerne rundtom og foran en Dolk med et Hæfte af sort Horn indlagt med Sølv.

Paa Messinglaasen ved Gehænget bemærkede jeg det pavelige Vaaben. Paa Brystet bar han nogle Amuletter og Helgenbilleder, og det er ikke utænkeligt at han begynder sit skrækkelige Dagværk med at anraabe disse om deres Bistand.

Over Skuldrene hang en Kuglebøsse og en Læderrem, broderet med grøn Silke, hvori stak en Sølvskee og en Gaffel. I Stedet for Skoe bar han Sandaler befæstede med Baand, som snoede sig op til Knæet. Han kunde være en Mand paa henimod 35 Aar, og de Andre kaldte ham Nicola.

Om Røvernes Levemaade bliver blandt andet berettet: Til Natteleie blev en Fordybning mellem Bjergene udvalgt. De gjorde strax Ild medens nogle andre hentede en Kalv fra en i Nærheden græssende Hjord, og tilberedede den for at stege den.

Dermed forholdt man sig ganske kort saaledes: Man lagde Kjødet i Ilden, og naar de syntes det havde faaet nok paa den ene Side, vendte man det om.

Efter nogle Timers Forløb kom en Hyrde, som

*) Almindelig Bondedragt for velhavende Folk.

bragte noget Viin og nogle Pagnotter *). Røverne syntes overalt at have Bekjendtere og Fortroelige, Spioner, Folk, der bringe dem Proviant og sælge deres Tyvekoster for dem og andre saadanne Halvspidsbuber, ved hvilke de blive i Rapport med den civiliserede Verden.

Nu begyndte man at spise, og jeg maae tilstaae, hvad sandt er, at jeg altid fik min rigtige Part, og oven i Kjøbet altid fik først.

Røveranføreren opdagede under Maaltidet en Bønnebog, Santa Croce, hos Hyrden; han lod ham give sig den, og sagde til mig: Du kan læse, beed en Gang en Bøn for os af den.

Jeg føiede ham og læste en Bøn. Røverne toge Hattene af og viste, især Høvedsmanden, megen Andægtighed; han sukkede ofte og kyssede een Gang efter den anden paa Crucifixet, som han havde hængende foran paa Brystet, ja, han var saa opbygget ved min Forelæsning, at han strax lod requirere fem saadanne Bønnebøger fra Indvaanerne i Olevano.

Han sad for det meste i mørke Tanker, og sukkede undertiden dybt, og talede lidet mens de Andre vare lystige og muntre. Det var overhovedet synligt, at han imponerede dem. Det forekom mig ogsaa som han var den mest Paapassende

*) Det romerske Brød.

og den Virksomste mellem dem, naar han, som Enhver af de Andre, forrettede sin Vagt, da Touren kom til ham.

Det kunde være henimod Klokken 9 om Aftenen, da to Bønder fra Olevano bragte Skinker, Brød og Ost, samt et lille Fad Viin paa en Hest. Nu gik det paa en Sviren løs. Hele Kalven blev steegt, men denne Gang dog med mere Maneer. De stak nemlig Stykkerne paa en Jernladestok, og dreiede dem om over Ilden.

Ogsaa jeg fik en Plads som Stegevender, men blev derfor ogsaa beværtet med Udmærkelse, i det man bestandig rækkede mig den første Drikke og de bedste Stykker.

Bønderne maatte blive der Natten over. Det blev temmelig koldt paa denne Høi efter den stadige Regn. Leirede paa den vaade Jord, om Ilden, som kun stykkevis opvarmede os, følede vi alle Kuldens Ubehageligheder. Røverne søgte at varme sig ved Springen og Dandsen, og grebe ogsaa mig ved Hænderne og sagde: det er koldt, Federico, kom, lad os dandse! Jeg arme Stakkel maatte nu dandse, saa lidet jeg end var stemt dertil.

Imidlertid var det ikke langt fra Midnat; Vagterne vare udstillede, de Andre havde igjen leiret sig om Ilden for at sove. —

En ung Karl, henimod de tyve Aar, en

skjøn, kraftfuld Yngling, laae ved Siden af mig. Han søgte at opmuntre mig: Frederik, sagde han, vi gjøre Dig intet ondt; vi lade Dig gaae igjen. Derpaa maatte jeg fortælle ham om mit Fædreneland, om Krigen og om Artilleriet.

Paa eengang afbrød han mig med det Spørgsmaal: Hør, Federico, har Du virkelig ingen flere Penge?

Nei, jeg har virkelig ikke mere end disse 2 Scudi, svarede jeg, og nogle Smaaskillinger, som Du kan tage, hvis Du vil have dem.

Nei, jeg vil ikke have dem, svarede han, beholb Du dem kun selv, Du kan slaae Dig igjennem med dem til Rom. —

Næste Morgen trak Captainen sin lange blanke Kniv ud af Skeden og vendte sig til mig med de Ord: Besynderligt nok at Rustpletter af Menneskeblod ikke ville gaae af. Du har jo været Soldat: hvorledes bære I Eder ad, at I bestandig kunne holde Eders Vaaben saa blanke? Jeg sagde ham at vi sædvanligviis pleiede at pudse dem med Trippelse og Eddike. Det vil jeg mærke mig, svarede han, veiede Kniven med Velbehag i Haanden, og vedblev, i det han maneuvrerede med den mod mit Underliv, som om han vilde gjøre et Stød, med sand Banditglæde: Ha, hvor den ligger godt i Haanden! Denne Kniv feiler aldrig, har

endnu aldrig feilet; med den har jeg allerede gjort Mangen bleegnebbet. —

Han legede endnu nogen Tid med sit Mordstaal, betragtede det med Velbehag, greb det ved Spidsen, kastede det i Veiret, saa at det vendte sig i Luften, og greb det med stor Behændighed igjen ved Hæftet.

Han syntes selv ret godt om denne Kunst og forlangte af mig at jeg skulde gjøre ham det efter. Jeg afslog det, men producerede i det Sted et andet Kunststykke, hvorved en lille Stump Papir bliver klæbet fast paa den ene Side af et Knivsblad, og synes, naar den bliver vendt hurtigt, snart at sidde fast paa begge Sider, snart paa ingen af dem. Denne Spøg behagede Røverne og de begrebe i Førstningen ikke hvorledes det gik til. Jeg forraadte Høvedsmanden Hemmeligheden; han gjorde det efter og havde sin Fornøielse deraf.

Saaledes kom det efterhaanden til nogen Fortroelighed mellem os. I Særdeleshed holdt den omtalte unge Røver sig til mig, talede trøstende Ord til mig og forsikrede mig, at kun Værtens Søn kom til at betale Gildet. Ogsaa Anføreren, der ellers var skummel nok, udlod sig engang til mig: Frederik, Du har rigtig vidst at liste Dig ind i mit Hjerte!

Men paa et saadant Soelskin formørkedes Himlen snart saa meget stærkere. Thi da Efterret-

ningen indløb, at man nede i Dalen saae Soldater, bleve vi begge bundne med Strikker, lagte ned paa Jorden og truede med: „Eders Liv er ansvarligt for vort. Angribe Soldaterne os, saa ere I forlorne. Vi ombringe Jer.“ —

Roverne fik Lyst til at see Prøver paa min Kunst: de forlangte derfor at jeg skulde tegne dem. Jeg tog et Stykke Kul op af Jorden, spidsede det til, og begyndte at tegne Omridsene af dem, saa godt det lod sig gjøre, paa nogle Stykker hvidt Papiir, jeg endnu havde hos mig. Med nogle af Skizzerne vare Roverne tilfreds, og beholdt dem, een gav de mig tilbage med den Bemærkning at den var skjæv og vanskabt, hvilket virkelig heller ikke kunde nægtes. —

Banden vilde have at jeg skulde følge med dem og blive hos dem. Jeg skulde føre et behageligt Liv. De havde ogsaa, sagde de, smukke Malerier, som de havde taget fra reisende Englændere paa Landeveien. Engang, fortalte de, havde de oppasset en Englænder med en overordentlig deilig Dame paa Landeveien, og havde ført dem bort med sig. Af Træegrene havde de gjort hende et Bord og en Bænk, og overhovedet gjort Alt muligt, for at opmuntre hende, thi hun havde været saa skjøn og saa indtagende; men hun var dog aldrig bleven lystig.

Vi gaae kun ud paa Landeveiene, vedbleve de,

naar vi ikke vide hvor vi ellers skulle gjøre en Fangst. Men det giver kun lidet af sig, 300 til 400 Scudi, Ringe, Daaser, Uhre, og lignende Ting er Alt, hvad vi faae.

Hvad jeg endnu videre fik at vide af deres Samtaler, var, at deres Bande er 50 Mand stærk, hvilke forsamles hver tredie Maaned, for at fornøie sig i Forening med deres Kammerader. Men Hovedsammenkomsten er Nytaarsdag, da gaaer det stort til, der indfinde sig baade Koner og Piger, der bliver dandset og sviret, og dette Levnet varer i otte Dage.

„Mit Livs mærkværdige Begivenheder."

Egenhændig optegnede

af

Frederikke Sophie Wilhelmine,
Markgrevinde af Bayreuth, Frederik den Stores Søster.

(Et Udtog af den franske Original.)
(Slutter.)

Vi begyndte Aaret 1737 med at modtage Besøg af Prindsen af Bamberg, ved hvilken Leilighed

Hoffet viste sig i sin fulde Glands. Jeg havde ladet gjøre adskillige Forandringer ved Slottet, og anskaffet et ret godt Kapel, ved at ansætte en Deel italienske Sangere og Musici. Hofpersonalet var bleven betydelig forandret, da adskillige Fremmede vare blevne ansatte hos os, og det Hele havde faaet et saa ganske andet Udseende, end det tilforn havde havt, at Alle bleve indtagne af den muntre Tone, som nu herskede der. —

Jeg har allerede før talt om det slette Forhold, der fandt Sted mellem Markgreven af Ansbach og min Søster; og i den senere Tid var Uenigheden imellem dem tiltaget betydeligt, da Marskalk Seckendorf uophørlig bestræbte sig for at ophidse ham imod hans Gemalinde. Da de havde mistet deres Søn, benyttede han sig af denne Leilighed til at udøve sin Ondskab, da han fik Markgreven til at tro, at min Søster var alene Skyld heri, og opæggede denne saaledes, at han svoer paa aldrig mere at ville see hende, men søge Skilsmisse. Han behandlede hende paa den allerunværdigste Maade, og lod hende sige de haardeste Ting ved simple Betjente; det blev Alle forbudt at komme til hende, kort man gjorde Alt for at ægre hende til Døde. Dette havde allerede varet i 3 Uger, førend jeg fik det at vide, men endelig var der en Deel veltænkende Mennesker ved dette Hof, der underhaanden lod mig anmode om at komme til

Anspach, for at jevne denne Sag; og jeg troede ei at burde betænke mig paa at gjøre dette.

Markgreven opholdt sig paa Landet, hvor han i sin Maitresses Arme søgte at trøste sig over Tabet af sin Søn; dog kom han til Anspach, saasnart han blev underrettet om min Ankomst. Jeg fandt min Søster i dyb Bedrøvelse, og hun var saa forandret, at jeg neppe kunde gjenkjende hende; men Markgreven lagde ikke det ringeste Mærke til hende. Han kunde ikke undslaae sig for at spise med os, men man saae tydelig hvor ugjerne han gjorde det; tale med ham om Sagen vilde jeg imidlertid ikke, førend jeg var bleven fuldkommen underrettet om alle Omstændigheder derved. Da jeg nu erfarede, at Seckendorf ene var Skyld i al denne Uenighed, henvendte jeg mig til ham, for at faae den bilagt igjen med hans Medvirkning, og da jeg med Alvor og Mildhed foreholdt ham det Hele, lovede han at anvende al sin Indflydelse for at faae Freden igjen bragt tilveie. Han holdt ogsaa virkelig Ord, og jeg havde den Glæde at see der være Enighed mellem Ægtefolkene; da nu saaledes Hensigten af min Reise lykkelig var opnaaet, forlod jeg Anspach igjen. —

Lægerne havde raadet mig at bruge Badene ved Ems. Vi begave os derfor paa Veien, og naaede derhen efter en meget behagelig Reise. Selskabet ved Badet var lidet og meget kjedsom-

meligt; Frue Harenberg, en Kone af den engelske Konges Kammerherre, var Primadonna, og opholdt sig der med sin Mand, og med sin Elsker, en vis Oberst Diffenbrok. Den gode Dame var baade hæslig, ubehagelig og koket; og vi moerede os over hendes latterlige Forfængelighed. Markgreven lod som om han var indtaget af hendes Yndigheder, og sagde hende mange smukke Ting, saa at Fjanten strax gav tabt, og henrykt over at have gjort saa glimrende en Erobring, vilde begynde Romanen der, hvor man ellers pleier at ende den. Men da Markgreven lod som han ikke forstod dette, faldt hendes hele Vrede paa mig, som hun nu udskreg overalt, da hun ansaae mig for at have været Skyld i at hun tabte sin Erobring. Til al Lykke kjendte man hende saa godt, at ingen agtede paa hvad hun sagde. — Blandt Andre traf jeg ogsaa ved Badet den for omtalte Pelnitz, der imidlertid havde skiftet Religion, og var bleven Protestant i Berlin. Han fortalte mig omstændeligen hvorledes det stod til i Berlin; thi han var meget yndet af Kongen, og vidste Besked med Alting. Af ham fik jeg at vide at man i Berlin beklagede mig almindeligen, da endogsaa Kongen selv stod i den Formening at Markgreven behandlede mig slet, og holdt sig Maitresser. Da Bagvadskelsen aldrig kunde opdigte noget mere Usandt, end disse Beskyldninger, bad jeg Pelnitz indstændig om at brin-

ge Kongen ud af hans Vildfarelse, hvilket han ogsaa gjorde, da han kom til Berlin igien. — Da jeg var færdig med Kuren, forlode vi Ems, og reiste til Coblenz, hvor vi fik en Indbydelse fra Landgreven af Darmstadt, til at begive os til hans Lystslot Munnickbrok, paa Veien til Frankfurt; og da Markgreven ønskede at lære at kjende en Fyrste, der var saa berømt for sin Pragt og Ærlighed, besluttede vi at tage derhen. Vi overnattede i Wisbaden, hvor jeg fandt to originale Personer i mit Forgemak, nemlig 2 Grever Reuss, hvoraf den Ene hele Tiden igiennem slog det ene Been mod det andet i det han fortalte mig, at han var keiserlig Kammerherre og regjerende Greve af det tydske Rige. Da jeg sagde ham, at Keiserens Hof maatte være fortræffelig besat, dersom han havde mange saa fortjenstfulde Kammerherrer, svarede han mig, at derom kunde tilvisse ingen Tvivl være. Den Anden underrettede mig om, at han opholdt sig paa eet af sine Godser i Nærheden af Frankfurt, fordi Græsningen der var fortræffelig, og hans eneste Fornøielse bestod i at have smukke Heste, hvorpaa han opregnede mig alle sine fiirbenede Venners Slægtregister, og deres Fortjenester. — For at blive disse Herrer qvit, satte jeg mig i min Vogn, og kom lykkelig til Munnickbrok, hvor Landgreven hjalp mig ud af Vognen, og lod mig blive staaende midt iblandt sine Hoffolk, uden at sige eet

eneste Ord, hvorpaa han henvendte sig til Markgreven. Paa Slottet fandt jeg hans Datter, Prindsesse Maximiliane af Hessen-Cassel, og Arveprindsen; jeg begyndte at ville underholde mig med dem, men Landgreven lukkede ikke sin Mund op, Datteren loe af fuld Hals, og Sønnen skrabede ud. Da Faderen var gaaet bort, begyndte de at indlade sig med mig, men om saa uanstændige Materier, at jeg blev forbauset derover; thi Sligt var jeg ikke vant til at høre. Prindsessen havde været en meget behagelig Dame, men var nu en anden Madame Bery; Viin og Udskeielser havde fordærvet hendes Hud saaledes, at hun var ganske sinnet og kobberfarvet, hendes Dragt var yderst usømmelig, og hendes frække Væsen røbede tydelig nok hendes Karakteer. — Endelig satte vi os tilbords; men uagtet alle de Høflighedsbeviser, jeg gav Landgreven, var det mig dog ikke mueligt, at faae ham til at tale eet eneste Ord, førend en Hendelse omsider aabnede Munden paa ham. Som vi sad ved Bordet gav Prindsessen sig til at raabe ganske høit: o min Gud! min Gud! saa at jeg troede hun havde faaet voldsomme Krampetilfælde, som hun ofte var plaget med. Men da hun vedblev at raabe, at der skedte et Mirakel, og at hun aldrig i sine Dage havde seet noget saa forunderligt, kunde jeg ikke andet, end falde paa at hun maatte være bleven fjantet, indtil jeg blev beroli-

get ved at see Landgreven smile med en hemmelighedsfuld og vigtig Mine. Hele Underværket bestod ikke i andet, end at man hurtigen havde borttaget de Damaskes Tapetserier, hvormed Værelserne vare betrukne, saa at andre, der vare underneden, kom til Syne derved. Landgreven sagde ved denne Leilighed: „Deres Kongelige Høihed seer nok, at der er Hexerie derved!" disse vare de eneste Ord, jeg hørte af hans Mund, men da man maa tude med de Ulve man er iblandt, undlod jeg ikke at yttre mit lydelige Bifald over dette dumme Tøi. — Da det kjedsommelige Maaltid var forbi, tvang man mig, enten jeg vilde eller ei, til at dandse, og da vi ikke vare flere, end 3 Damer, og jeg i Forveien var træt af Reisen, blev jeg saa yderlig udmattet, at jeg endelig maatte overtale Markgreven til at tage bort tidlig om Aftenen.

Landgreven var dengang over 80 Aar; men, naar man undtager at han havde graae Haar, skulde man troe, han ikke var mere, end 50. I sin Ungdom skal han have været meget aandfuld, men nu gik han saagodtsom i Barndom; han havde været en behagelig Selskabsmand, men var paa den senere Tid forfalden til uhyre Udsvævelser. Den ulykkelige Lidenskab, hvormed han søgte at finde de Vises Steen, havde ødelagt hans Land, der var i største Uorden. Med Prindsen, sin Søn, levede han ikke i nogen god Forstaaelse da han

vilde holde ham i samme Afhængighed af sig, som om han havde været et Barn endnu, da han dog var 49 Aar gammel. Prindsen havde engang havt megen Forstand og udbredte Kundskaber, men det slette Selskab, hvori han levede, havde sløvet ham saaledes, at han var bleven ganske forvandlet.

Paa min Tilbagereise traf jeg i Erlangen Frøken Bodenbrok, Dronningens første Hofdame, der ved mit Ophold i Berlin havde foraarsaget mig saamange Ubehageligheder; hun gik nu til Carlsbad, for at benytte sig af Badet der. Jeg viste mig ædelmodig sindet mod hende, og overøsede hende med Artigheder, hvilket bragte hende til at gaae i sig selv, og fortryde sin forrige Adfærd. Hun gav mig en omstændelig Beretning om hvad der i den senere Tid var foregaaet i Berlin, og fortalte at Dronningens Vrede mod mig endnu ikke havde lagt sig, saa at hun benyttede enhver Leilighed til at tale ondt om mig; heri var ingen anden Skyld, end min Søster i Brunswig, der opæggede hende mod mig, og berettede hende allehaande vrange Nyeheder fra Bayreuth. Saaledes havde hun faaet Dronningen til at troe at jeg foragtede de Smykker, denne havde givet mig, og derfor havde solgt dem, og kjøbt mig andre istedet; ogsaa min Broder ophidsede hnn imod mig, saa at dennes Godhed for mig vor siensynligen aftaget. Om ham fortalte hun mig ogsaa, at han i andre Henseender ikke me-

re var hvad han havde været, at alle begyndte at hade ham, og beklagede at jeg havde tabt min forrige Indflydelse paa ham. Jeg retfærdiggjorde mig i Henseende til Bagvadskelsen imod mig ved at vise Frøkenen alle mine Smykker, jeg havde faaet af Dronningen, og hun lovede mig helligt at tage mit Partie hos Dronningen og min Broder, naar hun kom tilbage til Berlin.

Min Sygelighed var efterhaanden tiltaget i saa høi Grad, at man begyndte at frygte for mit Liv. Dette blev fortalt i Berlin, og min Broder sendte strax en meget duelig Læge til mig, ved Navn Supperville, der stod i hans Tieneste. Jeg havde ventet i denne at finde en af disse Facultetspedanter, der komme med deres latinske Floskler mellem hvert Ord, de sige, og som ved deres kjedsommelige, endeløse Vrøvl tage Livet af den Syge længe før Tiden — men jeg havde bedraget mig; jeg fandt tvertimod en behagelig, dannet Mand; der ikke bar Professionen saa at sige uden paa sig. Han er af fransk Herkomst, og paastaaer at nedstamme fra en adelig Familie; dog vil jeg ikke indlade mig i at undersøge Sandheden heraf, da enhver Franskmand, der lever uden for sit Fædreneland, er af ligesaa god Adel, som Kongen selv, omendskjøndt hans Fader eller Farfader ikke har været andet end Opvarter ved et Hotel i Paris. Dog dette vil vi forbigaae; Fortjenester adle,

og denne Mand besad Talenter, der under andre Omstændigheder kunde have hævet ham til stor Lykke. Hans Fader boede i Haag og havde ladet Sønnen studere ved et Par hollandske Universiteter; denne var derpaa bleven ansat som Gesandtskabssecretær hos en fransk Minister; men Kjærlighed gjorde ham til Læge. Han havde forelsket sig i en smuk og riig Pige, og da han ikke kunde bequemme sig til at skilles fra hende, tog han fat paa det medicinske Studium, hvortil han aldeles ingen Lyst havde. Dog gjorde hans Opdagelser i Physiken og Anatomien ham snart berømt, og Kongen, min Fader, tilbød ham at træde i Tjeneste hos sig, som Overchirurg for hele Pommern, hvor han indlagde sig et stort Navn. Han har megen Aand og udmærket Læsning, og hans Omgang er derfor meget behagelig; en Omstændighed, der, foruden den, at han som Læge var mig nyttig, gjorde ham meget yndet af os. Thi vel var der foregaaet betydelige Forandringer ved vort Hof, da en heel Deel af den Plumphed og Dumhed, som for herskede der, var skaffet af Veien; men der manglede dog endnu meget i at det kunde kaldes taaleligt. De fleste af dem, der vare ansatte derved, vare nogle Klodshoveder, som aldrig havde været udenfor Byen Bayreuth, eller seet mere af Verden, som de derfor intet Begreb havde om; Læsning og Videnskaber vare gyselige Ting for dem,

og det eneste man kunde tale med dem om, var Jagt, Huusvæsen og det forrige Hof. Voit, der hidtil havde været den eneste, man kunde faae et fornuftigt Ord af, var henfalden til Bigotterie; og vi havde saaledes ingen, hvis Omgang kunde være os behagelig. Suppervilles Selskab var os derfor saameget mere kjærkomment; og da hans Konst tillige virkede saare gavnlig paa min Helbred, hørte vi med Glæde hans Ønske, at blive antaget som vor Hoflæge. Blandt de Grunde, der bevægede ham til at forlade den preussiske Tieneste, var ogsaa hans Misfornøielse med min Broder. Om denne paastod han, at saa udmærket hans Hoved var, saa lidet agtværdig var forresten hans Karakteer, der var sammensat af Mistænkelighed, Falskhed, Egenkjærlighed og Utaknemlighed. Han spaaede at han vilde blive endnu mere gjærrig, end Kongen var; at han ingen Religion havde, og at hele hans Bestræbelse gik ud paa, at blende Publicum, uagtet dog flere Mennesker havde udgranskket hans sande Tænkemaade. Han tilstod at Prindsen for nærværende Tid udmærkede ham meget, men naar han havde benyttet sig af hans Kundskaber, og faaet at vide hvad han før var ukyndig om, saa var han overbeviist om, at han kun slet vilde belønne ham for hans Tienester. Derfor var det han fandt det nødvendigt i Forveien at tage sine Forholdsregler derefter. — Vel havde jeg

længe havt Grund til at være misfornøiet med min Broders Adfærd; men at hans Karakteer skulde være bleven saa aldeles forandret, havde jeg ikke kunnet forestille mig, og jeg modsagde derfor længe Supperville's Paastand, som imidlertid Markgreven fandt at være heel træffende.

Jeg har ovenfor omtalt, at Markgreven havde antaget Ellerot til sin Secretær, da han var meget bevandret i Landets Anliggender, og tillige bekjendt for sin Retskaffenhed. Han havde fundet alle Forvaltningsgrene, og især Finantsvæsenet i en fuldkommen Uorden, hvorfor ogsaa Dabeneck, der havde bestyret dette, blev afskediget, og i hans Sted Ellerot ansat, der tillige fik Markgrevens Privatkasse under sine Hænder, og endelig blev udnævnt til Geheimereferendar. Ministerne blev opbragt over denne nye Indretning, da det var at stække Vingerne paa dem, og tilsendte derfor Markgreven en Forestilling desangaaende, som var affattet just ikke i de ærbødigste Udtryk. Svaret, de fik herpaa var haardt, og da de troede at Ellerot var Forfatteren, fattede de et uforsonligt Had mod ham, og talte høit om flere formentlige Uordner, han ved Finantsbestyrelsen skulde have gjort sig skyldig i.

Markgreven erfoer dette, og Supperville anbefalede ham en Berliner, ved Navn Hartmann, til Kammerdirector. Saasnart denne var

kommen, hævede strax alle deres Stemme mod Ellerot; baade Smaae og Store kom til mig, og bad mig underrette min Gemal om hans slette Regnskabsforelse og Bedragerier, men jeg tog mig vel i Agt for at blande mig deri, da jeg kjendte Verden for godt, til ei at skulle indsee, at en Mand, der var yndet af sin Fyrste, naturligviis maatte have Fjender; der misundte ham. Men Hartmann bekræftede snart det offentlige Rygte, og forsikkrede Markgreven, at hans Finantser vare i den værste Uorden, og at alle de der stode i hans Tjeneste, havde deres Løn tilgode for halve Aar. En af Kammerets Medlemmer indgav en hemmelig Indberetning til Markgreven, hvori han vilde bevise, at Ellerot havde bedraget ham, solgt Embeder til den Høistbydende, og udsuet Folket. Markgreven kom herover i en hæftig Bevægelse, og da han efter nøiere Overveielse fandt at Ellerot ikke kunde være aldeles uskyldig, lod han Anklageren hemmelig komme til sig og befoel ham at opsætte hvert Klagepunkt for sig, hvorpaa denne gientog sin Forsikkring om fuldeligen at kunne bevise Sandheden deraf. Ellerot havde mange Venner; han erfoer saaledes den natlige Sammenkomst, Markgreven havde havt, og det Puds, man havde i Sinde at spille ham, og han gik næste Dag til Markgreven, paastod at han var uskyldig, og forlangte, at hans Sag maatte blive strange-

lig undersøgt. Dette kunde naturligviis ikke nægtes ham, og Markgreven udnævnte fire Comissærer, for hvilke Ellerot beviste sin Uskyldighed saa fuldkommen, at han blev aldeles friekjendt, da derimod hans Modstander maatte vandre paa Fæstningen.

Vi begyndte Aaret 1740 med Karnavalslystigheder, hvorved man dog ikke torde maskere sig, da dette stred mod Geistlighedens Meninger. Denne Stand havde under den afdøde Markgreve faaet en alt for stor Indflydelse, og der dannede sig blandt dem en Sect, som kaldes Pietister, hvis Formand var Markgrevens Hofpræst. Dette Menneske skjulte under Ydmygheden Maske en høi Grad af Ærgjærrighed, forenet med Lyst til Intriger, og gjorde Menigheden ildesindet mod os; men da han stod i stor Anseelse ved det danske Hof, maatte man af politiske Grunde skaane ham.

Min Glæde blev afbrudt ved Efterretningen om Kongens tiltagende Sygelighed; da Dronningen lod mig vide, at Lægerne tvivlede om han kunde leve mere, end 4 Uger. Min Søster i Brunswig var reist til Berlin, for at see til ham, og jeg ansaae det for min Skyldighed at gjøre det samme; Markgreven ønskede det egentlig ei, men tillod mig dog at tale med min Hovmesterinde derom, der i en god Hensigt fraraadede mig det, saasom hun befrygtede at min Sundhed vilde

lide ved det sørgelige Indtryk, Kongens nære Død maatte gjøre paa mig. Imidlertid fandt hun jeg borde tilskrive min Broder desangaaende; dette gjorde jeg ogsaa, og forestillede ham, at jeg ønskede at see min Fader endnu engang, at han ikke skulde forlade Verden med en, skjøndt uforskyldt Uvillie imod mig; men i sit Svar paa dette Brev fraraadede min Broder mig aldeles at iværksætte min Beslutning, da han, saavelsom Dronningen, spaaede mig en høist uvenlig Modtagelse. Denne Skrivelse tilintetgjorde alt mit Haab om at faae min Fader at see, da Markgreven, under disse Omstændigheder, paa ingen Maade vilde give sit Samtykke dertil.

Kongens Sygdom tiltog imidlertid, og han endte sine Dage den 31 Mai, med en Standhaftighed, som fortjener at omtales. Han havde den hele Nat igjennem befundet sig meget ilde, og Klokken 7 om Morgenen lod han sig paa sin Hjulstoel bringe ind i Dronningens Sovekammer, der endnu laae i Sengen, da hun ikke havde troet han var saa syg. Han bad hende staae op, da han kun havde faae Timer at leve i endnu, og vilde døe i hendes Arme; derpaa lod han sig bringe ind til mine Brødre, som han tog en øm Afskeed med, undtagen med Kronprindsen, som han befalede at følge ham ind i hans Værelse. Da han var kommen derhen, lod han komme til sig begge de øverste Ministre,

Prindsen af Anhalt og alle de Generaler og Oberster, der vare i Potsdam; han takkede dem for deres Iver i at tjene ham, og opmuntrede dem til at vise samme Troeskab mod hans Søn og Efterfølger, hvorpaa han fraſagde ſig den kongelige Værdighed, og overdrog den til ſin Søn, til hvem han holdt en ſmuk Opmuntringstale, anbefalede ham at ſørge for Underſaatternes Vel, og ikke glemme Armeen og hans Generaler og øvrige Officerer. Prindsen af Anhalt ſom den ældſte af hans Generaler, forærede han ſin bedſte Heſt til en Erindring om ſig, og da han ſaae ham dybt bevæget, ſagde han, at det kunde jo ikke være anderledes, Døden var alle Menneſkers Lod. Imidlertid frygtede han for, at de Tilſtædeværendes Graad og Veklager ſkulde gjøre ham for blød, og gav dem derfor et Vink til at gaae, hvorhos han befoel ſine Domeſtiker at anlægge et nyt Leberie, han havde ladet gjøre til dem, og ſit Regiment ligeledes en nye Uniform. Derpaa kom Dronningen ind; men neppe havde hun været der et Qvarteers Tid før han faldt i Beſvimelſe; man bragte ham til Engs, og fik ham med megen Møie til Live igjen.

Han ſaae ſig rundt om, og, da han blev vaer at Domeſtikerne havde de nye Dragter paa, ſagde han: „Forfængelighed over Forfængelighed! Alt er Forfængelighed!“ Derpaa vendte han ſig til ſin første Læge, og ſpurgte ham hvor lang Tid han

havde tilbage at leve i, og da denne sagde ham en halv Time, forlangte han et Speil, hvori han betragtede sig, og sagde smilende: „jeg er meget forandret, jeg vil sætte et hæsligt Ansigt op, naar jeg dør." Han gjentog derpaa sit Spørgsmaal til Lægen, og da denne svarede, at det ene Qvarteer var forløbet, og at hans Puls begyndte at standse, svarede han: „desto bedre; saa gaaer jeg snart tilbage igjen til mit Intet!" — Man vilde lade to Geistlige komme ind til ham, men han svarede at han vidste Alt, hvad de kunde sige ham, og at det derfor ikke gjordes nødigt at de kom. Nu fulgte Besvimelserne hastigere ovenpaa hinanden, og endelig, henimod Middag, opgav han sin Aand. Den nye Konge førte strax Dronningen ind i hendes Værelser, hvor der blev fældet mange Taarer — om de kom fra Hjertet, eller ikke, skal jeg ei kunde sige.

En Kourcer fra min Broder underrettede mig strax om denne sørgelige Begivenhed, der gjorde et dybt og smerteligt Indtryk paa mig; jeg har siden lidt større Tab, men intet har bedrøvet mig i den Grad, som dette.

Mod min Broder, den nye Konge, vedblev jeg at gaae frem paa samme Maade, som før; jeg skrev ham til hver Postdag, og udøste mit hele Hjerte for ham, men der forløb hele 6 Uger inden jeg fik noget Svar, og da dette endelig kom,

var det kun undertegnet af ham, og meget koldt. Hans Taushed vedvarede fremdeles; jeg vidste ikke hvad jeg skulde tænke derom, og mit Venskab for ham maatte naturligviis gjøre mig inderlig bekymret over saa isinefaldende en Ligegyldighed.

Endelig blev jeg, efter 3 Maaneders Forløb, hemmelig underrettet om fra Berlin, at Kongen var incognito afreist derfra, for at overraske mig paa Eremitagen, hvor jeg dengang opholdt mig. Glæden over denne Efterretning virkede saa voldsomt paa mig, at jeg endogsaa et Par Dage derefter var syg.

Han kom da, og bragte min anden Broder med. Jeg udøste hele mit Hjerte for ham ved denne Sammenkomst; og jeg havde saa mangfoldige Ting at sige ham, at jeg Intet fik ham sagt. Men jeg mærkede snart, at de Kjærtegn, han viste mig, ikke kom saa ganske fra Hjertet; jeg kunde ikke begribe Aarsagen, men vilde dog ikke anstille videre Betragtninger derover. I det Udvortes fandt jeg ogsaa min Broder saare forandret; han var bleven saa før, at jeg havde Møie med at gjenkjende ham. — Han underholdt sig den hele Dag med mig kun om ligegyldige Ting; og der var en vis Forlegenhed udbredt over hans Ansigt, som ganske forvildede mig. Algarotti, en Italiener af Fødsel, og en af de mest udmærkede Skjønaander paa den Tid, var i hans Følge, og gav Stof til Samtalen.

Men hvad der gjorde mig meest forbauset var Kongens overvættes Lyst til at see min Søster i Anspach, uagtet han aldrig havde elsket hende synderlig, og ligesaalidet havde været yndet af hende. Mere end 20 Stafetter bleve sendte afsted med de meest venskabelige Indbydelser, til at komme til Eremitagen; det varede ikke længe førend hun og hendes Gemal ankom, og nu kunde Kongen ikke afholde sig fra sienspnligen at foretrække hende for mig. Han forærede mig en Bouqvet af Brillanter til 200 Rdlr. Værdie, samt en Vifte, hvori var et Uhr; Markgreven, min Mand, fik en Guldbaase med Kongens Portræt, besat med Brillanter. Min Søster modtog Foræringer af omtrent samme Værdie, og hendes Gemal fik en Daase af hvid Steen, med en Sprække i Midten; han forærede den strax til een af sine Pager.

Munichow, som jeg før har omtalt, var bleven Adjutant hos Kongen, og fulgte ham overalt. Denne unge Dreng var meget godt anskreven ved Hoffet, og blev udmærket fremfor dem, der før havde været Kongens Yndlinge, eller gjort ham Tjeneester, som Kronprinds *).

Vi ankom til Berlin mod Enden af October Maaned (1740). Mine yngre Brødre ledsagede

*) Her fandtes et betydeligt Hul i Manuskriptet.

af Prindserne af Blodet og det hele Hof modtoge mig ved Opgangen, og førte mig til mine Værelser, hvor jeg fandt den regjerende Dronning, mine Søstre og de andre Prindsesser. Til min store Sorg erfoer jeg, at Kongen var plaget af Trediedagsfeberen, hvorfor han ei kunde see mig den Dag, da den var i Tiltagende, men lod mig hilse, at han haabede næste Morgen at besøge mig. Efterat de første Modtagelsescomplimenter vare forbi, begav jeg mig til Enkedronningen, min Moder. Det melankolske, bedrøvelige Udseende, Alting havde, gjorde et hæftigt Indtryk paa mig; thi Alle vare endnu i dyb Sorg over min afdøde Fader, saa at Smerten over hans Tab oprvaagnede paa nye hos mig. Min Sammenkomst med Dronningen var rørende; siden havde jeg Leilighed til at fornye Bekjendtskabet med mine yngre Brødre og Søstre, som jeg i 8 Aar ikke havde seet.

Følgende Dag besøgte Kongen mig. Jeg fandt ham meget mager og svag. Der var noget tvungent i hans Adfærd imod mig; man er skarpsynet, naar man elsker, og dette har Venskab tilfælleds med Kjærlighed. Jeg lod mig ikke føre bag Lyset ved hans Forsikkringer, thi jeg mærkede godt, at han ikke mere bekymrede sig om mig. Han bad mig følge med til Lystslottet Rheinsberg, hvor han reiste hen, for at forandre Luft; men da den regjerende Dronning skulde ogsaa derhen,

maatte jeg bie indtil nogle Værelser vare satte istand for mig. — Da Hoffet havde Sorg, var det ikke meget glimrende. Jeg opholdt mig for det meste hos min Moder, der saae kuns meget faae Mennesker hos sig. Hun var saare misfornøiet, thi hun havde stedse ventet at faae stor Indflydelse paa Kongen, min Broder, og at komme til at deltage i Landets Bestyrelse, naar han havde besteget Thronen; men Kongen var meget bange for at lade sig berøve noget af sin Myndighed, og Dronningen fik saaledes, til sin store Sorg, aldeles ingen Andeel med i Regjeringen. — Jeg opholdt mig 5 Dage i Berlin efter Kongens Afreise, og blev overvældet med al muelig Udmærkelse og Overbeviisninger, som kunde have blendet Enhver Anden, end mig. Naar man sætter sin Lykke i at gjenvinde de Menneskers Gunst, man elsker, bekymrer man sig kun lidet om de udvortes Venskabsbeviser, og nok saamange tomme Forsikkringer gjøre ikke saa behageligt et Indtryk paa Hjertet, som eet eneste Tegn paa oprigtig Hengivenhed. Jeg lagde paa denne korte Reise Mærke til, at der herskede en almindelig Misfornøielse i Landet, og at Kongen i høi Grad havde tabt Undersaatternes Kjærlighed, saa at man endog talte høit om ham i temmelig haarde Udtryk. Nogle beklagede sig over den Kulde, han viste mod dem, der havde været ham troelig hengivne, da han var

Kronprinds; andre over hans Gjerrighed, der, som de sagde, endog overgik hans Faders; atter andre over hans kæftige Opfarenhed, og Mange endelig over hans Mistænkelighed, Falskhed og Hovmod. Flere Omstændigheder, som jeg selv bemærkede, bestyrkede mig i Overbeviisningen om at disse Bebyldninger ikke vare ugrundede, og jeg vilde have talt med ham desangaaende, dersom ikke min anden Broder og den regjerende Dronning havde fraraadet mig det. Imidlertid maa man endnu ikke fælde nogen afgjørende Dom over denne store Fyrste, førend jeg har forklaret hine Omstændigheder.

Da jeg kom til Rheinsberg, fandt jeg ham endnu ikke fuldkommen frisk, skjøndt han ved Brugen af Kina, var bleven Feberen qvit. Det var mig ubegribeligt, hvorledes han, saa svag, som han var, kunde tage vaere paa sine mangfoldige Forretninger, thi der var Intet, uden det jo gik igjennem hans Hænder. Den liden Tid, han havde tilovers fra Regjeringsforretningerne, tilbragte han i Selskab med adskillige udmærkede Hoveder, saasom Voltaire, Maupertuis, Algarotti og Jordan. Om Aftenen var der Concert, hvor han, uagtet sin Svaghed, selv spillede meget paa Fløite, og man maa tilstaae, at han behandlede sit Instrument med en udmærket Færdighed. Om Aftenen, efter Maaltidet, beskjæftigede han sig med

Videnskaberne og Poesie, hvortil han har et stort Anlæg og en udmærket Lethed. Men alt dette betragtede han kun som Aandsforfriskning; hans vigtigste Syssel var at bringe til Modenhed sin Plan til Schlesiens Erobring. Denne blev lagt med saamegen Klogskab og saa hemmelighedsfuld, at den østerrigske Gesandt i Berlin intet vidste deraf, førend i det Øieblik, den blev iværksat.

Det eneste, der gjorde mit Ophold paa Rheinsberg behageligt, var det gode Selskab, jeg fandt der; Kongen saae jeg kun sjelden, og da smertede det mig at bemærke hans paatagne høflige Væsen imod mig, og at høre hans bidende Satirer over Markgrevens Finantser; undertiden spottede han baade over ham og de andre Rigets Fyrster, hvilket naturligviis maatte kranke mig.

I Begyndelsen af December vendte vi tilbage til Berlin, og de Uroeligheder, som foraarsagedes ved den tydske Keisers Død, nødte snart Markgreven til at reise hjem til Bayreuth. For at føie Kongen blev jeg tilbage i Berlin, og da Sørgetiden over den afdøde Konge nu var forbi, begyndte Carnavalslystigheden, som i Berlin holdes i December og Januar Maaned. Om Mandagen gav Kongen Bal paa Slottet, Tirsdagen var der Maskerade, Onsdagen offentlig Concert, og Torsdagen Maskebal i Byen hos de fornemste af Hofets Herrer. Men disse Fornøielser varede ikke

længe; thi paa eengang lagdes Kongens store Plan for Dagen. Tropperne marscherede mod Schlesien, og Kongen reiste fra Berlin, for at sætte sig i Spidsen for Armeen. Jeg var inderlig rørt ved Afskeden med ham. Det Foretagende, han nu skulde udføre, var meget betænkeligt, og kunde have de farligste Følger, hvis det mislykkedes. Disse Betragtninger satte os begge i vemodigere Stemning ved Afskeden; og jeg havde gjerne oppebiet hans Tilbagekomst til Berlin, dersom ikke min Længsel efter Markgreven havde drevet mig hjem. — Jeg vendte da tilbage til Bayreuth i Midten af Januar Maaned 1741, og begyndte min gamle Levemaade igjen. Snart glædedes jeg ved Efterretninger om Kongen, min Broders, heldige Fremskridt; han erobrede Glogau, og aabnede sig saaledes Indgangen til Schlesien. Kort derpaa ankom Greve Cobentzel, Dronningen af Ungarns Gesandt, og overbragte mig et Brev fra Enkekeiserinden, hvori hun indstændigen paalagde mig, at anvende den Indflydelse, jeg havde hos min Broder, til at bevirke Fred. Dronningen, hendes Datter, befandt sig i en høist uheldig Stilling, uden Armee og uden Penge, hvortil kom, at hun var bleven angreben ganske uformodentlig; imen ikke destomindre havde hun afslaaet alle min Broders Fordringer, og havde besluttet heller at vove det Yderste, end at afstaae ham de fire Fyrstendømmer, han gjorde

Fordring paa. Greven gjorde mig de eftertrykkeligste Foreſtillinger og de meeſt fordelagtige Tilbud, men jeg kunde dog ikke beqvemme mig til at blande mig i dette Anliggende. Min Broders Vaaben vedbleve fremdeles at være heldige, han seirede ved Malwits og erobrede Neiſſe, og lagde ved diſſe Leiligheder ſit ſtore Genie, ſom Feltherre, tydelig for Dagen. Freden kom ſnart iſtand, og min Glæde over de betydelige Fordele, han havde tilkæmpet ſig, var ubeſkrivelig! — —.

Vandring og Hjemkomſt.

(Af Praetzels Launen der Liebe: 1821.)

Det var en deilig Foraarsdag, da Joſeph Valburg efter en ſexaarig Vandring vendte tilbage til ſit Hjem, og allerede langt fra ſaae de røde Teglſteenstage, i hans Fødeby, ſkinne frem imellem Alme- og Lindetræerne, der ſtode hiſt og her i Gaderne, og ſom fra den Høi, hvorpaa Vandreren nu juſt ſtod, ſaae ud ſom en grøn Kjede, der ſlyngede ſig igjennem Byen. Endnu kunde hans Blik ikke opdage det faderlige Huus; deſto udeeltere beſkjeftigede derfor Synet af det gamle gothiſke Slot ham, og den Tanke, at Agnes, Grevindens Pleiedatter, boede der. Med glædelig Hjertebanken tilbagekaldte han i ſin Erindring de Ungdomsaar da hun

med barnligt, uskyldigt Sindelav havde tilkjendegivet ham sin Tilbøielighed; skjøndt han havde forladt sit Hjem, og gjennemvandret fremmede Lande, var dog aldrig hendes Billede blevet forjaget af hans Sjæl, og Tanken paa det Øieblik, da han skulde see hende igjen og erfare om ogsaa hun under den lange Adskillelse var bleven ham huld, opfyldte ham med utaalmodig Længsel.

Den gamle Snedkermester Valburg sad just med sin Huustroe under de blomstrende Jasmin- og Hyldebuske, der hvelvede sig til en Løvhytte og udbredte en vederqvægende Skygge over de to Bænke der stode udenfor Døren. Da han først nyelig var kommet sig af en svær Sygdom, manglede han endnu Kræfter til Arbeide; allerede i flere Uger havde han Tid efter anden mismodig listet om i Værkstedet for med mat Stemme at anordne der hvor han saa gjerne selv havde taget Haand i med, og mere og mere længtes han efter Josephs Hjemkomst, der just nu, da der var kommet flere Bestillinger, som kun kunde udføres ved en dygtig Haand, ikke lod høre det Mindste fra sig. Den Gamle havde netop nu igjen begyndt ved Ord at give den fortrædelige Stemning, som den frugtesløse Længsel og Venten havde sat ham i, Luft; da hørtes pludseligen raske Fodtrin langt fra, og førend han endnu fik Tid til at fuldende en netop begyndt Periode i sin Tale, traadte Jo-

seph om Hjørnet og kastede sig i de glad overraskede Forældres skjelvende Arme.

Overvældet med Kjertegn blev han ligesom i Triumph ført ind i den hyggelige Dagligstue. Alting stod endnu i den sædvanlige gamle Orden, ethvert Stykke stod endnu paa det samme Sted, hvor han for sex Aar siden havde forladt det. Intet manglede, intet Nyt var der kommet til, undtagen en Silhouet, som hang under Speilet, der var den eneste fremmede Gjenstand for hans speidende Øie.

„Mon Du ikke ved nærmere Betragtning skulde kunne af Dig selv kjende dette Billede?" spurgte Faderen ham, da Gjensynets stormende Glæder endelig havde givet Plads for Meddelelsen af deres gjensidige Hændelser; „see dog eengang ret paa det!"

„Moritz Hellfeldt!" raabte Joseph, i det han traadte nærmere til og gjenkjendte sin Ungdomsven.

„Du har truffet det!" svarede Faderen. „Men lad det ikke undre Dig, at Taarene komme mig i Øinene, idet Du nævner dette Navn. Havde den brave Moritz ikke været, saa havde Du sandsynligviis ikke fundet Din Fader igjen. Nei, Joseph, Du havde ikke selv, i de ti Ugers haarde Sygdom hvormed Herren hjemsøgte mig, kunnet pleie mig bedre og staaet mig virksommere bi, end han har gjort. I egen Person satte han sig en

stormfuld Vinternat til Hest, for at hente mig en Læge fra nærmeste Bye; han har hverken sparet Møie eller Penge, for at skaffe mig, hvad der paa nogen Maade kunde være mig til Pleie eller Vederqvægelse, og da Moder endelig selv var nær ved at bukke under for Sorg og Anstrængelse, veeg han i hele tre Nætter ikke fra min Seng. Alle Bønner og Forestillinger vare forgjæves; han vilde paa ingen Maade overlade nogen anden Vaagningen, og veeg heller ikke fra min Side, førend Moder igjen havde faaet de nødvendige Kræfter, for paa Nye at kunne paatage sig den. Jeg maa jo dog, sagde han altid, holde det Løfte, som Joseph fik af mig, da vi toge Afsked med hverandre paa Høien!"

„Og ærlig har han holdt det! — Moritz, det skal jeg nok gjengjelde Dig!" raabte Joseph, i det han, rørt indtil Taarer, bedækkede den ædle Vens Billede med brændende Kys.

Efterretningen om Josephs uformodede Hjemkomst havde hurtig udbredt sig over hele den lille Bye, og Enhver ønskede af sit ganske Hjerte den vakkre Mester Valburg, der saavel for sin Dueligheds, som for sin retskafne Vandel var almindelig agtet, til Lykke til denne gladelige Hendelse. Moritz sad just ved sin Pult, ganske fordybet i Forpagtningsregninger, da den gamle Huusholderske ganske aandeløs traadte ind og bragte ham denne

Efterretning. Som truffet af et elektrisk Slag sprang han op af Stolen, pakkede hurtig de adsplittede Papirer sammen og skjøi ad den nærmeste Vei hen til Snedkerboligen for at byde sin Ven velkommen. Joseph vilde neppe troe sine egne Øine, da Moritz traadte ind af Døren, saa paafaldende havde hans Udvortes forandret sig; kun den jublende Heftighed hvormed han hilste paa den Ankommende kunde overbevise ham om, at det var den samme Moritz, der som Dreng bestandig havde skrantet, og som endnu for sex Aar siden, da han fulgte sin udvandrende Ven, kun ved at anstrænge sine sidste Kræfter havde formaaet at klavre op ad Høien. Lignende Herkules i Legemsfylde og Muskelkraft trykkede han den Forundrede til sit Bryst; de Kinder der før, magre og blege, ikke syntes at indeholde en Draabe Blod, blomstrede nu med Sundhedens Farve; og glad Velbehag skinnede nu frem af de Øine, der tilforn kun havde seet matte og tungsindige ud som et Bevis paa hans sørgelige Svaghed.

Rigtignok var Josephs Forundring, da han pludselig fandt sin Ven, der i sex Aar havde svævet for hans Erindring som en udtæret Skygge, i en saa kraftig, mandig Skikkelse, tilgivelig nok. Denne lykkelige Forandring var dog ikke frembragt ved noget andet Tryllerie, end den bestandige Nydelse af den frie Luft hvortil hans valgte Levevei

havde hjulpet ham. Efter sine Venners velmeente Raad havde han opoffret sig til Landvæsenet; og den gode Natur havde strax været betænkt paa at gjøre det godt igjen, som hans Moder ved en forkeert og forkjelende Behandling havde fordærvet. Ved kloge Beregninger og bestandig Virksomhed var Moritz, begunstiget af Lykken, lidt efter lidt blevet til en velhavende Mand.

Allerede for en rum Tid siden havde han, under fordeelagtige Betingelser, tiltraadt en anselig Forpagtning, hvormed han forbandt en ligesaa betydelig Kornhandel, der udvidede sig Aar for Aar, og aabnede ham de meest glimrende Udsigter til i Fremtiden at formere det, Lykken alt havde beskjæret ham. Hans godmodige, til Velgjørenhed stemte Hjerte gjorde, at han, endogsaa uden særdeles Agtsomhed paa sig selv, modstod de farlige Tillokkelser, der undertiden give den Haandtering, han drev, et saa forhadt Anstrøg. Thi med samme Iver, hvormed han greb og benyttede enhver Leilighed, til retmæssig Vinding, søgte han ogsaa af alle Kræfter enhver Anledning til Velgjørenhed, og aldrig har en Trængende henvendt sig forgjæves til ham, og aldrig gik nogen Bedrøvet utrøstet fra ham.

Joseph havde imidlertid med videbegjerlig Aand gjennemstreifet fremmede Lande og i sød Selvforglemmelse frydet sig ved at betragte alle de

Kunstværker, som han paa nogen Maade kunde faae Adgang til. Da han gjerne fraſagde ſig Livets Bequemmeligheder, havde han anvendt den ſtørſte Deel af ſine Penge til at tilfredsſtille denne Lyſt, og ufortrøden ſavnet endogſaa de meeſt trængende Nødvendigheder, ſaaſnart han derved ſaae ſig iſtand til at faae et eller andet Meſterſtykke at ſee. Saaledes var det umættelige Ønſke, altid at finde og betragte nye Seeværdigheder, blevet hans uadſkillelige Ledſager, og det hendte ſig ofte, at, imedens Moritz hjemme fordybet i Beregninger, indfandt ſig ved det velbeſatte Middagsbord, hans fraværende Ven tilfreds glædede ſig over et kunſtigt udſkjaaret Kirkebillede, efterat hans Betænkning om han ſkulde give ſin ſidſte Pengebehold ud til at ſtille ſin Hunger eller til at beſee Kunſtſagerne, havde faaet det ſædvanlige Udfald. Saaledes ankom han i ſit Hjem, beriget med Kundſkaber og Erfaringer, med forſlidt Kjole og Saaler, vel ahnende at hans Nydelſestid nu for beſtandig var forbi, og at der i denne Kreds for hans tilkommende Kalds Pligter ikke vilde blive ſynderlig Næring for hans indvortes brændende Kjærlighed til Kunſten.

Arm i Arm gik de to Venner, imedens Aftenen kom og Fuldmaanen efterhaanden ſteeg op over den nærliggende Fyrreſkov, op og ned under Frugttræerne i Haven, og talte om deres forſkjel-

lige Hendelser i de sidste Aar, og erindrede hinanden vexelvis om saa mangt et glædeligt og sørgeligt Optrin, de i deres Ungdomsaar havde oplevet sammen, og som ved en eller anden Betydning var blevet dem mærkværdig.

„Husker Du endnu," begyndte Moritz, „den Skraadæmning, hvor jeg engang, da jeg vilde plukke Brombær, gled ned i Møllegraven?"

„Ih, det var jo den samme Eftermiddag," svarede Joseph med oprømt Stemme, „da vi havde fanget Borgfruens bortfløine Kanarifugl i Haven. Skulde jeg ikke endnu godt kunne erindre med hvilken Angest og Forvirring Agnes vendte efter Fuglen og bad os hjælpe sig!"

„Du var," stammede Moritz, og blev blodrød, da Joseph nævnte dette Navn, „hurtigere end jeg, og førend jeg endnu kunde besinde mig paa hvad jeg skulde gjøre, havde Du allerede faaet fat paa Flygtningen."

Joseph var skarpseende nok til strax at bemærke den Sindsbevægelse, Moritz kom i ved disse Ord. Grunden, hvorfor han, saasnart deres Samtale begyndte at dreie sig om Slottet eller dets Omgivelser, strax med undvigende Vaersomhed søgte at give den en anden Vending, stod nu lys og levende for hans Sjæl, uden at han dog for Øieblikket kunde fatte en fast Beslutning om hvorledes han skulde indrette sin Opførsel i den Henseende. Han

begyndte at tale om lygegyldige Ting, og lod som om han slet ikke erindrede den Omstændighed, at Agnes, da han overgav hende Fuglen, havde tilkjendegivet ham sin Taknemmelighed ved et Kys. Men Samtalen blev, siden hiint ulykkalige Navn var kommet over Josephs Læber, trods al den Umage han gjorde sig for at vedligeholde den, saa afbrudt og tvungen, som om det ikke var muligt at hitte paa det Ringeste mere; de skiltes ogsaa før ad, end man efter Omstændighederne skulde have formodet; thi de ønskede begge Intet heller end ensom og stille, uforstyrret at dvæle ved deres hemmelige Tanker.

Næste Morgen begav Joseph sig med sin Fader ind i Værkstedet, for af ham at lade sig sige hvilke Arbeider der først skulde begyndes paa, og efterat dette var skeet, satte han sig strax i Arbeide. Vel var der iblandt Bestillingerne ikke en Eneste, hvoraf Udførelsen strakte sig videre end til det blot Mekaniske, hvor han nogenlunde kunde vist en høiere Grad af Duelighed; dog tog han redelig og med ufortroden Iver fat paa det ham anbetroede Arbeide, for at den Gamle, der siden hans Hjemkomst flere Gange havde forsikkret ham, at han nu med al mulig Fred og Roe vilde oppebie sin fuldkomne Helbredelse, ikke i mindste Maade skulde finde sig skuffet i sine Ønsker og Forventninger. Med mønstrende Blik indfandt han

sig ogsaa flere Gange om Dagen i Værkstedet og glædede sig over sin Søns raske Driftighed; omendskjøndt han ikke ganske kunde nndertrykke et stille, hemmeligt Smiil, da han saae Udkastet til nogle efter hans Mening meget overflødige Ziraater, som Joseph lod til at ville anbringe paa et næsten færdigt Kjokkenskab, og give Folkene med i Kjøbet. Han lod ham dog ganske handle som han vilde, og lod som om den Møie, han saae ham anvende paa disse Snørkler, slet ikke videre forundrede ham. „For mig gjerne! tænkte han ved sig selv; lad nu kuns Dine Kunder see, at Du ikke forgjeves i sex Aar har reist omkring i fremmede Lande; Du vil tidsnok lære at indsee, at sligt ikke bliver betalt her til Lands, og saa vil Du nok, tænker jeg, af Dig selv vende tilbage til den solide Simpelhed."

Efterat de nødvendigste Arbeider, der maatte gjøres i Dag, vare tilendebragte, lagde Joseph Høvl og Tommestok tilside, og trak sin Søndagskjole paa, for efter sin Faders Raad at aflægge Besøg paa Slottet hos Grevinden, der allerede i hans Barndom altid havde været ham meget bevaagen, og endogsaa medens han havde været udenlands flere Gange havde spurgt til ham med megen Godhed og Deeltagelse. Et afgjørende Øieblik for Ynglingen, der nu skulde aflægge den første Prøve paa den i forrige Nat fattede Beslutnings

Fasthed. Uophørlig tilbagekaldte han i sin Sjæl det Billede, der havde omsvævet ham i Nattens Stilhed og opvakt hiin ædelmodige Beslutning hos ham. Moritz ved hans Faders Sygeleje var den eneste Forestilling, hvormed han søgte at beskjeftige sin tungsindigt bevægede Sjæl. Det laae som en tung Steen paa hans Bryst, da han gik op ad Slotstrapperne, og der fattedes ikke meget i, at ikke den Tvang han gjorde paa sine Miner, for derved at skjule sin indre Tilstand, netop var blevet den farligste Forræder for hans indvortes Kamp, da Frue von Florings Dagligstue aabnedes og han traadte ind med et ydmygt, undseligt Buk.

Den godmodige, næsten moderlige Modtagelse, som Grevinden viste ham, stak temmelig paafaldende af imod den undselige Forlegenhed, som Agnes, der just var beskjeftiget ved sin Syeramme, viste ved hans Indtrædelse. Vel havde hun allerede erfaret Josephs Hjemkomst til sin Fødeby, havde allerede den hele Dag igjennem seet hans Komme paa Slottet imøde og søgt at forberede sig derpaa, men alligevel strandede, da hun saae ham, alle Udkast til den Opførsel, hun havde foresat sig, naar hun skulde see ham, og kun hendes moderlige Velgjørerindes Nærværelse gav hende den Kraft, hun behøvede for ikke ganske at blive et Offer for den Overraskelse, hun følte.

Ogsaa Josephs Tilstand var ikke meget for-

skjellig fra hendes. Adspredt og forvirret som man kun kunde vente det af den piinlige Uroe, der havde bemestret sig ham, svarede han paa de Spørgsmaal, Grevinden gjorde ham; og for at han skulde ønske sig i egen Person igjen tilbage til de fjerne Landstrækninger, hvorom han nu maatte fortælle omstændeligt, manglede Intet undtagen at den fængslende Fortryllelse, hvormed Agnes's Nærværelse virkede paa ham, skulde have været mindre almægtig. Omsvævet af Naturens huldе Blik havde Knuppen udfoldet sig til Blomst; den undselige Forvirring, hvori hun kom ved at see Joseph, kunde kun tjene til at forhøie den Ynde, der var udbredt over hendes hele Væsen, og mere indtagende, end hans sødeste Drømme havde forestillet sig hende, stod hun der nu i Virkeligheden for hans Øine.

Grebet af Tanken om den Fare, som dette Øieblik truede med at bringe ham i, og det Forsæt, som han, trods alle modvirkende forføreriske Fristelser, fast havde besluttet at blive troe, søgte Joseph at afkorte sit Besøg paa Slottet saameget som muligt, og gik igjen bort efterat han nogenledes havde tilfredsstillet Velanstændighedens Love. En saa ængstelig Ilfærdighed efter hele Aars Fraværelse hørte just ikke til de Forventninger, som Agnes i sit stille Sind havde næret om ham, og imedens hun, skjøndt forgjeves, søgte at forklare sig den

kolde fremmede Opførsel, han havde viist imod hende, fløi Joseph paa Tilbageveien fra Slottet, med stærk glødende Kinder, allerede til sin Vens Bolig. Jo nærmere han kom den, desmere begyndte Lidenskabens Storm i hans Indre at lægge sig, desto klarere opvaagnede Selvbevidstheden af hans Værd, der underkastede alle egennyttige Hensigter hans Venskab og Taknemlighed, og gav de forskjelligt kjæmpende Følelser en forsonende Kraft.

Med al den Rolighed og Fatning, der udfordredes til at udføre den Plan, han hos sig selv havde udkastet, traadte han ind i Huset, hvor Moritz, der allerede langt fra havde seet ham tage Veien fra Slottet herhen, bød ham velkommen med en Mine, hvori man lige tydeligt læste Nysgierrighed og Bestyrtelse. Efter Josephs Forslag, at tilbringe den behagelige Foraarsaften ude i den frie Luft og at besøge nogle Steder sammen, der fra forrige Tider havde nogen mærkværdig Betydning for dem, tiltraadte begge deres Vandring, langs med Aaen, der flød forbi Forpagterboligen og i forskjellige Bøininger slyngede sig igjennem en Deel af Byen. Langsomt fulgte de Fodstien, der gik langs med Aaebredden imellem Skyggen af Pile og Elletræer, og kom endelig, da det allerede begyndte at mørknes, uformærket lige midt ind i Slotshaven.

„Du var idag paa Slottet!" raabte Moritz,

der kom i synlig Bevægelse, ved den Erindring, der knyttede sig til dette Sted; „Du var vist ret velkommen!"

„Frue von Floring har, som Du veed," svarede Joseph, „altid vist megen Godhed for mig; jeg kunde derfor umulig længere opsætte at gjøre min Skyldighed; især da min Fader er af den Mening, at man i Ting af denne Art lettere kan gjøre for lidt end for meget."

„Her er Stedet — Du behøver sagtens ikke den Erindring, den har vist fremfor alt Andet indprændet sig i Din Hukommelse."

„Ja vist! der staaer jo endnu den Valbirk, hvorpaa Kanariefuglen var flygtet."

„Og der den Hække af Slaaentorn, hvor hun stod, da Du bragte hende den tilbage og — Du har seet hende, Joseph; er Agnes ikke den meest fortryllende Skabning under Solen?"

„For Tusinde andre maaskee, for mig ikke! — Moritz, jeg har hidtil ikke kunnet finde Leilighed til at aabne mit hele Hjerte for Dig, for at gjøre Dig deelagtig i en Hemmelighed, der har gjort mig bedrøvet for Livstid, og vilde gjøre mig endnu elændigere, naar jeg ogsaa maatte skjule det for Dig. Vel gives der et qvindeligt Væsen, der opfylder mine Tanker og Sandser med et uimodstaaeligt Tryllerie, men mange, mange Mile borte

herfra og desto værre tabt for mig for bestandig! en Kunsthandlers Datter i Augsburg — "

„Der skal blive Din, saa sandt som jeg elsker Dig som min Broder!" faldt Moritz ham i Ordet, i det han trykkede ham med brændende Heftighed til sit Bryst. „Nævn mig hendes Navn, og Du skal see alle Dine Ønsker opfyldte! Jeg reiser selv derhen for at frie for Dig, og bringer hende tilbage i Dine Arme!"

„Kun rolig, Moritz," vedblev Joseph, „indtil Du har lært min Ulykke at kjende i sin hele Omfang. Otte Maaneder fængslede den uovervindelige Tilbøielighed, jeg havde fattet for Emilie, mig paa dette Sted; den syntes ogsaa at blive besvaret ved den oprigtigste Gjenkjærlighed; men alt dette var desto værre ikke tilstrækkeligt til at skaffe mig den elskede Piges Besiddelse. Faderen, en streng, stolt Mand, havde ganske andre Hensigter med sin Datter, end at give den første den bedste Landstryger, som han kaldte mig, da han havde faaet vor Forstaaelse at vide, hende til Kone, og imedens jeg endnu søgte at blive enig med mig selv om hvilket Middel der var det hensigtsmæssigste til at tilfredsstille mine Ønsker, var Emilie pludselig forsvundet fra Ausburg, og et af hende selv skrevet Brev, hun havde efterladt, indeholdt det Budskab, at hun frasagde sig mig for bestandig og at alle de Midler, jeg kunde ville anvende for at

faae hendes tilkommende Opholdssted at vide, vilde være forgjæves."

„Det Brev har den Gamle tvunget hende til at skrive!" raabte Moritz. „Troe mig, alting er endnu ikke forloren! Du maa endnu ikke opgive alt Haab!"

„O netop denne Uvished," svarede Joseph, „martrer mig mere end jeg kan beskrive Dig; dog, at gjøre flere Skridt, for at faae nogen Oplysning angaaende denne sørgelige Gjenstand — maae jeg reent ud tilstaae Dig — tillader min Stolthed mig ikke. Jeg vil ganske overlade det til Tiden, om den vil løse mig Gaaden, eller i det Mindste udruste mig med den Standhaftighed, der udfordres til at bære stigt et Tab, men som hidtil endnu slet ikke er blevet mig tildeel. Moritz, vi have fra Ungdommen af været saa uadskillelige Venner, vore Følelser og Tilbøieligheder have bestandig været saa overeensstemmende, at jeg i dette Øieblik, da jeg har betroet Dig min smerteligste Hemmelighed, ikke kan undertrykke den Tanke, hvilken Trøst det vilde være mig, i det Mindste at see Dig i Besiddelsen af en Lykke, der synes ganske at være tabt for mig!"

„Jeg sætter alt for megen Priis paa Dit Venskab," svarede Moritz, „til at jeg ikke skulde vise samme Fortrolighed imod Dig. Ogsaa for mig gives der kuns en Eneste, der kan gjøre mit

Livs Lykke. Ingen Adskillelse af Mile er der imellem os, ingen haardnakken Fader tvinger hende, til at skrive mig et Frasigelsesbrev; men desuagtet indtræffe der Omstændigheder, som —"

„Som vi ved fælleds Flid ville rydde af Veien!" afbrød Joseph ham. „Lad os kun gaae modigt til Værks! Ved slige Foretagender maae man sætte al Forsagthed til Side, naar de skal løbe lykkelig af."

„Agnes agter og skatterer mig som en Ven, der aldrig har givet hende Anledning til at nære nogen ugunstig Mening. Hun taler ganske rolig med mig om Agerbrug og Kornpriser, imedens jeg udstaaer den heftigste Lidenskabs Kamp for ikke at falde for hendes Fødder og tilbede hende. Hun føler ingen Tilbøielighed for mig; jeg er allerede ved de sikkreste Kiendetegn kommet til den Overbeviisning, at al Umage for at vinde hendes Gunst, vilde være forgjæves; det forekommer mig næsten endogsaa, som om hendes Valg allerede var faldet paa en Anden — at maaskee Du selv —"

„Her har Du min Haand paa!" afbrød Joseph ham, „at der hvor Du hidtil, af ubillig Mistillid imod Dig selv, har været uvirksom, skal nu en Vens Iver begynde at virke for Dig; Du har pleiet og vedergvæget min syge Fader, Moritz! jeg tør ikke lade nogen Leilighed gaae fra mig, hvor

jeg seer Mulighed i at betale en Deel af min hellige Forpligtelse imod Dig."

Joseph havde allerede, uden at ahne det, begyndt paa en meget virksom Maade herpaa, endnu førend han under Samtalens Løb havde faaet sin Vens Tilstaaelse, og lovet at hjælpe ham til at naae hans Ønskers Maal. — Allerede langtfra havde Agnes, der strax efterat Joseph var gaaet var ilet ned i Haven, for at skaffe sit betyngede Hjerte Luft, seet begge Vennerne, hvorledes de, under en fortroelig Samtale, mere og mere nærmede sig det Sted, der ved hiint omtalte Optrin heller ikke var blevet uden Tillokkelse for hende. For at tilfredsstille den Nysgjerrighed, hun følte ved dette Syn, skjulte hun sig i Buskene bag ved Hekken, lyttede sagte aandende hen til det Sted, hvor Samtalen begyndte at dreie sig om de ulykkelige Hændelser, som Joseph foregav at have havt i Augsburg, og hvad hun hørte deraf var tilstrækkeligt nok til intet Øieblik længere at lade hende tvivle om Tilintetgjørelsen af de Haab og Ønsker, som hun hidtil havde næret i sit stille Sind. Hun trak sig hurtig tilbage fra Hekken, saae derpaa nogle Øieblikke med en tvivlraadig mørk Mine hen for sig, og endnu førend Samtalen ved Valbirken var tilende, var hun allerede kommet af en Omvei op paa Slottet. Blussende af Vrede og Uvillie ilede hun op paa sit eensomme Værelse. „Den Elen-

dige!" raabte hun, i det hun trak Gardinerne endnu tættere sammen for Vinduet, der just gik ud til hiin Plads i Slotshaven; „saa hurtig kunde han glemme den Tid, da jeg var daarlig nok til at give ham Tegn paa min Tilbøielighed? saa lidt hørte der for ham til at glemme mig? Han skal i det Mindste fra nu af ikke fattes Leilighed til at overbevise sig om, at jeg nok skal kunne trøste mig over en saadan Ringeagt!"

Men allerede nogle Minutter efter tabte det foragtelige Smiil, hvormed hun havde udtalt disse Ord, sig i hendes Ansigt. Den søde Drøm, der hidtil havde frydet hendes Hjerte, lod sig ikke paa en saa let og spøgende Maade forjage og tilintetgjøre. Altfor hurtig og voldsom maatte den Overgang være fra Tillid til den Elskedes Troeskab, til Tanken om at give Slip paa det Haab, hun havde næret i sit eget kjærlighedsfulde Bryst. De skjønne fordums Dage traadte, som en venlig Trylleskikkelse, der tilintetgjøres ved Berørelse, frem for hendes Sjæl, og den vemodigt oprørte Følelse begyndte lidt efter lidt med uimodstaaelig Almagt at gjøre sin Ret gjældende. En Strøm af hede Taarer ledsagede Kampen imellem Stolthed og Kjærlighed, Nattens Stilhed gav hende Leilighed til alt flere og flere nye, smertelige Betragtninger, og den ene Time gik efter den anden, imedens hun paa

sit Leie søvnløs saae den kommende Dag med Længsel imøde.

Ogsaa fra Josephs Øine var Søvnen flygtet. Allerede ved den første Morgendæmring forlod han sit Leie og ilede ned i Værkstedet for der at søge en adspredende Beskjeftigelse. Med sagte Trin, for ikke at forstyrre hans Forældre, der sov ved Siden af i deres Roe, listede han om med forvaagne Øine og et tungt Sind fra een Gjenstand til en anden, for at udfinde den, som han gjorde mindst Støi ved at arbeide paa. Han var just, da Faderen nogle Timer derefter traadte ind i Værkstedet, beskjeftiget med at anbringe to zirligt udskjaarne Englehoveder øverst oppe paa en Vugge, der allerede igaar havde været færdig til Malningen. „Du er altfor gavmild med din Kunst, min Søn," raabte den Gamle med en Mine, der gjerne havde skjult sin Uvillie bag et Smil; „Graveren, der har bestilt Vuggen, vilde høiligen undre sig naar jeg skrev ham Zirater med paa Regningen. Saadanne Frietimers Arbeider maa man aldrig begynde Dagen med? ellers har Morgenstunden intet Guld i Munden!"

Uden at svare et eneste Ord paa denne Bebreidelse, hvor krænkende den end maatte være ham, tog Joseph strax fat paa et andet Arbeide; men saa redelig han end bestræbte sig for ikke paa nye at give den Gamle Stof til Ytringer af den Art,

saa lidet vilde det dog lykkes ham. Han fandt altid hist og her Noget at dadle, eller som han i det mindste ikke billigede, og Joseph havde al sin Fatning og Sindighed nødig, for hverken ved Ord eller Miner at forraade, hvor smertelig han følte sig krænket derved. Ganske imod sin Følelse besørgede han de lave kjedsommelige Forretninger, der udgjorde hans Dagværk, og mere og mere syntes hans Sjæl at bukke under for et Kalds Fordringer, der, saa ganske blottet for al Behagelighed, kun sigtede til at tilfredsstille Livets simpleste Fornødenheder. Hvad han ved sin Hjemkomst havde ahnet og frygtet, gik destoværre kun alt for snart i Opfyldelse! Hans Omgivelser arbeidede med nedtrykkende Magt imod hans høiere stræbende Tanker og Følelser, og han begyndte allerede ved sig selv at fortryde, at han i flere Aar havde hengivet sig til at besee og beundre fremmede Kunstfrembringelser og tillige derved ernæret og vedligeholdt en Drivt i sit Inderste, som han nu pludselig skulde fornægte og underkaste et lavere Formaal.

Sin eneste og sidste Trøst søgte han nu, imedens den nærværende Tids sørgelige Billeder virkede saa fjendtligt paa hans Sindsroe, i den fortroelige Omgang, der bestandig fandt Sted imellem ham og hans Ungdomsven, og som begyndte mere og mere at blive Trang for begge. Næsten hver Aften gjennemvandrede de, efter fuldendt Dagværk, til-

sammen denne eller hiin Deel af Egnen, og det var et rørende Syn at see hvorledes Joseph ved Siden af sin Ven, der var opfyldt med de gladeste Forhaabninger, gik i hemmelig nagende Sorgmodighed, i Drømme om fordums Dage søgte den Vederqvægelse, som han ikke længere kunde finde i Virkeligheden, og bestræbte sig for at opretholde sit bekymrede Sind ved længst forsvundne Skyggebilleder.

En Aften vendte han med feberagtigt glødende Kinder hjem til sit eensomme lille Kammer; thi idag havde en martrende Tvivl om hans Vens Oprigtighed bemæstret sig ham. De havde mødt Agnes, og ved den forekommende Venlighed, hun i disse Øieblikke havde viist imod Moritz, var Joseph kommet paa den Formodning, at hans Medvirken til at knytte en nærmere Forbindelse imellem begge ikke videre behøvedes, en Tanke om hvis Rigtighed han saa meget mindre kunde tvivle, da hun paa samme Tid sienspynlig havde behandlet ham med en Kulde, der grændsede til Foragt.

„Han har allerede til sin Fordeel gjort Brug af den Samtale vi have havt sammen i Slotshaven!" raabte Joseph med skiælvende Læber, da han var alene; „jeg vil og kan ikke fortænke ham deri; men at han har anseet min fremdeles Bistand og Raad til at naae sit Maal for overflødig, og endogsaa holdt de Skridt, han har gjort i denne

Anledning, hemmelige for mig, Nei! det havde jeg ikke ventet!"

Inderligere end nogensinde var just i det Øieblik, da Joseph betaget af saa sørgelige Tvivl med mørk Tungsindighed stirrede ud i Natten, hans Vens Hjerte opfyldt af Kjærlighed og Taknemlighed imod ham. Den Ringeagt, som Agnes havde viist imod Joseph, havde han i sin Troeskyldighed ikke mærket, da den usædvanlige Udmærkelse, der var blevet ham selv til Deel, beskjeftigede ham altfor udelukkende. Han var derfor fra dette Øieblik af i den faste Overbeviisning, at Joseph allerede stille havde virket for ham, og kun af skaanende Delicatesse hidtil havde tiet desangaaende. I enhver enkelt Omstændighed ved hans Møde med Agnes idag vidste hans haabende Hjerte at finde et godt Forvarsel, og idet han med taknemlig Følelse erkjendte den ædelmodige Fremgangsmaade, som Joseph, efter hans Formening, havde betjent sig af for at opfylde sit givne Løfte, fattede han tillige det Forsæt, at benytte den første Leilighed der tilbød sig, til at sætte sig i Besiddelse af en Lykke, der længe havde været Formaalet for alle hans Bestræbelser.

Saaledes hengik nogle Uger, hvori Joseph bestandig nøie maatte vaage over sig selv, og gjøre sig al mulig Umage for ikke at forraade den Stemning, hvori hans krænkede Sind var kommet

ved hiin Mistanke, for Moritz saa ofte han kom ham nær, men trods den Uvillie, der havde bemægtiget sig ham, saa godt som han kunde, ikke at lade sig mærke med noget. Moritz derimod, der var langt fra at ahne den sande Grund hertil, holdt den Nedslaaenhed, som han nu undertiden syntes at bemærke hos sin Ven, for en Følge af Misfornøielse over Beskjeftigelser, der, som han længe vidste, stemmede altfor lidt med Josephs Tilbøielighed, til at man med Billighed allerede nu kunde vente af ham en fuldkommen Hengivenhed i sin Skjebne; og uden at ahne hvor let det uskyldigste Ord, under visse Omstændigheder, kan blive et Dolkestik, forsøgte han altsaa med al Godmodighed og deeltagende Venskab, saa ofte det paa nogen Maade lod sig gjøre, i det han med Forsæt ledede Samtalen fra sine egne Anliggender, paa en trochjertig Maade at fremstille for ham Fortrinene og Behageligheder ne ved et Kald, hvis Forpligtelser Joseph i de faae Timer, der vare ham forundte til Adspredelse, paa det Ivrigste søgte at slaae sig ud af Tankerne.

Mester Valburg var nu kommet sig saa ganske af sin Sygdom, at han ikke alene kunde give Befalinger men ogsaa med egen Haand hjælpe at udføre dem. Han holdt just en Eftermiddag i Værkstedet, hvor han arbeidede paa et og samme Stykke med sin Søn, igjen en Forelæsning om hvor meget

det var Pligt at holde sig indenfor de Grændser, deres Kald henviste og indskrænkede dem til, da opstaaende Uveirsskyer pludselig begyndte at formørke Himmelen i en usædvanlig høi Grad. Der reiste sig tillige en Hvirvelvind, hvorved Luften i Gaderne opfyldtes med Sand og Støv og Alle skyndte sig at flygte ind i Husene. Elementerne begyndte snart derefter at bekjæmpe hinanden med frygteligt Raserie, og Skræk og Ødelæggelse fulgte med deres gruelige Kamp. En Lynstraale foer ned igjennem Kirkens Hvelving, og tændte, imedens den mørke Skye paa Himlen nedskyllede en Pladskregn blandet med Hagl, der oversvømmede Gaderne. Allerede var næsten alt Træeværk indenfor Hvelvingen fortæret af Flammen, da endelig Stormen begyndte at lægge sig, og tilstæde Adgang til Brandstædet. Med ængstelig Anstrængelse tænkte man nu kun paa at slukke Bjælkerne i Muren, for derved saavidt muligt at forekomme selve Murens Indstyrtelse; hvilket ogsaa tilsidst, ved utrættelig fortsat Flid, lykkedes deres forenede Kræfter. Lidt efter lidt opklaredes Himlen, men tungsindig saae enhver til det igjensmilende Soellyses Glands. Ikke alene Kirken var blevet et Rov for Uveirets ødelæggende Almagt, ogsaa de af Haglstrømmen trufne Marker og Haver tilbøde, saa langt Øiet naaede, et sørgeligt Billede paa Ødelæggelse. Haabet om Høsten var forbi; et Tab, der var saa meget mere smerte-

ligt, da Udsigterne til en rig Velsignelse af Korn netop iaar havde været saa glædelige.

Iblandt dem, der først havde søgt at arbeide sig igjennem de rasende Hvirvelvinde til den rygende Kirke, og søgt at dæmpe de sig alt mere og mere udbredende Flammer, var ogsaa Joseph, der opbød al sin Aandsnærværelse for at give den bestyrtsede Hob hensigtsmæssige Raad til at slukke Ilden, og, trods den Fare at qvæles i Dampen, eller blive begravet under de nedstyrtende brændende Bjælker, bestræbte sig for med egen Haand at hjælpe den til at udføre dem. Udmattet til døde og desuden smertelig truffen af en Brandspand, der blev svinget op for at slukke, gik han, da hans Nærværelse ikke længere var nødvendig til at fuldende Rædningen, med vaklende Skridt hjem, for ved at nyde den Roe, han efter saa overvettes Anstrængelse saa høiligen trængte til, igjen at samle nye Kræfter.

Heller ikke Moritz var bleven uvirksom i denne Nødens Time, kuns havde et andet Element givet ham Beskjeftigelse og givet ham Leilighed til at vise en ligesaa farefuld som fortjenstfuld Beredvillighed. Aaen, der flød forbi hans Bolig, var, formedelst den skrækkeligt nedstyrtende Regnskylle, inden faae Minutter steget over sine Bredder, svømmet over til langt forbi Slotshaven, og blevet til en skummende Sø. To Børn, der vare blevne

overraskede af Uveiret paa aaben Mark, imedens de bestræbte sig for at naae Byen, og pludselig saae sig indesluttede af de opvoxende Bølger, der strømmede dem imøde, vare i deres Angst og Bestyrtelse flygtede op paa et noget høiere liggende Jordstrøg, hvorfra de, i det de slyngede deres krampeagtigt skjelvende Hænder omkring Stammen af et Træe, udstødte et Jammerskrig, der, fortvivlelsesfuldt kjæmpende med Uveirets Knagen og Bølgernes Bruseu, trængte sig i hjerteskjærende Toner til de nærmeste Huse ved Stedet. Den eneste Baad, der havde været ved Aaen, havde Vandets Kraft strax revet bort, kastet den imod de nærved staaende Egetræer og knuset den i tusinde Stykker. Men Moritz, der i sit Inderste blev rørt over de jamrende Smaaes trøstesløse Tilstand, tøvede intet Øieblik, men gjorde, trods den Fare der truede dette Foretagende, strax Anstalt til deres Redning. Forsynet med en Stang, hvormed han bestræbte sig for at udforske Dybet og tillige støtte sig ved mod Vandets Trængen, søgte han, imedens Bølgerne sloge ham lige op mod Brystet, ved Omveje at naae Høien, hvorpaa de hjelpeløse vare.

Saalidet han under denne Anstrængelse troede sig seet af noget menneskeligt Øie, saa hurtig saae og kjendte man den forvovne Vandrer fra Slottets Vinduer, hvor man ansaae ethvert Forsøg paa at redde de stakkels ulykkelige Skabninger

for forgjeves, og med ængstelig Gysen saae det Øieblik imøde, da Strømmen vilde gribe dem og som en uundgaaelig Skjebne rive dem bort med sig. I dette farefulde Øieblik kom Moritz, arbeidende sig med forsigtige og kraftige Skridt igjennem Bølgerne, imedens at den rullende Torden og de knittrende Lyn over hans Hoved, i Forening med det Element, han kjæmpede med, syntes at ville sende ham alle sine Gyseligheder for at tilintetgjøre hans dristige Foretagende.

Imedens Agnes med ufravendt Blik fulgte ethvert af de Skridt, han aftrodsede sine forhadte Modstandere, følte hun sig, da hun saae hans ædelmodige Bestræbelse, grebet af en besynderlig vemodig Følelse. Med en Angst og Bekymring, som hun aldrig kunde erindre sig at have følt i et saa uforklarligt Omfang, skjælvede hun for Ynglingens Liv, der nu, da hun saae ham i Livsfare, for første Gang begyndte at indgive hende mere end Venskabs Følelser; ja det forekom hende endogsaa som om det Øieblik, Moritz sank ned i Afgrunden, nødvendigviis ogsaa maatte blive hendes Undergang.

Velholden saae hun ham alligevel, efter vedvarende utrættelig Anstrængelse, endelig at naae Høien, hvor begge de smaae allerede opgivne Flygtninge længselsfulde strakte Armene ud imod ham. Han tog ufortøvet den Ene efter den Anden paa Skuldrene, bar dem der, hvor Vandet var

mindre bredt over paa den modsatte Side af Høi-
en til det tørre Land, og kom snart derpaa, i det
han med dem tog Veien til sin Boelig, Tilskuerne
af Syne, der med spendt Opmærksomhed havde
fulgt hans Skridt, været Vidner til hans ædelmo-
dige Handling, og nu ikke noksom kunde takke Him-
len for den lykkelige Frelse.

Gruelige og nedslaaende vare de Spoer, som
Uveiret havde efterladt sig, høist sørgelige de Fol-
ger, som denne pludselige Ødelæggelse truede med
for Fremtiden. Tungsindige og vemodige gik Ste-
dets Indvaanere de følgende Dage omkring paa
deres Marker, og ved hvert Skridt, de gjorde,
fandt de kun paa nye Aarsag til Klage og For-
tvivlelse. Jorden var bedækket med knækkede Straae
og affaldne Ax af det halvmodne Korn, der endnu
for faae Dage siden var Gjenstanden for de gla-
deste Forhaabninger; der var Jordbunden endnu
overskyllet med Regn, eller bedækket med Sand og
Dynd, hvorunder det, som endnu ikke var qvalt,
skulde visne og forraadne. Et ikke mindre sørge-
ligt Syn for Øiet frembød Haverne med deres
Træer og Buske, der af Stormen vare rykkede
op med Rod, eller ved Haglbygen berøvet sine Bla-
de og Frugter. I hvorhen end det ængsteligt be-
vægede Blik vendte sig stødte det allevegne paa
Mærker af den rasende Ødelæggelse, der paa en
saa gyselig Maade udmærkede hiin Eftermiddag,

og det milde klare Veirligt, der igjen var indtruf-fet, kunde kuns tjene til at vise denne i et grue-ligere Lys.

Nu meente Moritz var det hans første Pligt at aabne sine Kornlofter, og saa meget som mu-ligt at trøste de modløse Gemytter med det Haab, at Uveiret ikke, ved at ødelægge deres Mærker og Haver, tillige havde berøvet dem enhver Udsigt til Underholdning og Næringsmidler. Utrættelig be-stræbte han sig for at udforske og tilfredsstille de meest trængende Nødvendigheder hos enhver En-kelt, der ikke selv var istand til at afhjælpe dem. Med klogt Overlæg, der var lige langt fra plan-løs Ødselhed og ængsteligt Hensyn paa egen For-deel, altid vælgende de rigtige Midler til sit gode Øiemed, fulgte han sit Hjertes skjønne Drift, og imedens det ikke faldt ham selv ind at gjøre sig til af den Hjælpsomhed, hans Følelser drev ham til, blev han eenstemmigen priset og velsignet som Hjælper i Nøden af den taknemligt rørte Mængde.

Joseph havde vel ikke nogen Kornlofter at aabne, for ved milde Gaver at give de Nødliden-de denne Art af Trøst og Understøttelse; men med ikke ringere Iver tænkte han paa en Leilighed hvor-ved han kunde blive sat i Stand til af alle Kræf-ter at bidrage Sit til at afhjælpe den nærværende Nød. Hans første Tanke faldt paa igjen at istand-sætte det ødelagte Gudshuus, og efterat han til-

strækkeligt havde talt med sin Fader, der, af taknemlig Erindring om hans igjen erholdte Sundhed, lod sig stemme til at udøve et saa fromt Værk, om den udkastede Plan, begav han sig en Morgen op paa Slottet, for at forelægge Grevinden Grundtegningen til Bygningen, høre hendes Mening derom, og bede om hendes Understyttelse til at fremme sit Forehavende.

Den hjertelige Maade, hvorpaa hun modtog og billigede hans Forslag, stemte fuldkommen overens med de Forventninger, hvormed han var kommet til Slottet. Frue von Floring lovede ham den virksomste Bistand til Udførelsen af hans Forehavende, og tilkjendegav ham tillige med velvillig Deeltagelse hendes Glæde over at dette Uheld i det Mindste gav ham Leilighed til at vise den Dueligheb og de Kundskaber, han havde erhvervet sig udenlands, og derved for bestandig gjøre sig fortjent af sin Fødeby. „Ogsaa Deres Ven Moritz," føiede hun til, „har i disse Nødens Dage givet flere Beviser paa hans Hjertes udmærkede Fortræffelighed, og vedbliver endnu bestandig at udøve ædle Handlinger, hvor han paa nogen Maade kan finde Leilighed dertil. I Sandhed! det Øieblik, da han med egen Livsfare bar de to hjælpeløse Skabninger paa sine Skuldre igjennem Bølgerne, har gjort et Indtryk paa mig, der aldrig vil udslettes!"

„Maatte dog til Gjengjeld derfor enhver Lykke, der behøves til at gjøre hans Tilfredshed fuldkommen, blive ham til Deel!" raabte Joseph, der i dette Øieblik glemte alle personlige Hensyn, og kun tænkte paa det Løfte, han havde givet sin Ven, da han Dagen efter sin Ankomst spadserede med ham i Slotshaven.

„Gjøre hans Tilfredshed fuldkommen?" spurgte Fruen forundret; i det hun syntes at opfordre ham til at forklare dette Udtryk tydeligere.

„Naadige Frue," svarede Joseph, i det Taarene kom ham i Øinene, „Moritz er altfor ædelt et Menneske til at der behøvedes mange Betænkeligheder og Omsvøb, naar Talen er om en Sag, der angaaer hans Lykke, hans Livs høieste Lykke. Jeg behøver derfor blot at sige Dem, at han elsker Agnes af sit hele Hjertes Fylde, og De vil strax selv indsee hvilken betydelig Tilvext hans Tilfredshed endnu behøver, inden man kan kalde den fuldkommen!"

Den Forundring, Frue von Floring havde viist for faae Øieblikke siden, syntes at gaae over til aabenbar Bestyrtelse, da Joseph gav hiin gaadefulde Yttring en saa uventet Forklaring. Hun gik nogle Gange op og ned i Værelset med heftige Skridt, blev derpaa staaende med tvivlraadig Mine foran den yderst forlegne Komissionair og spurgte, i det hun saae ham stivt ind i Øinene: „Har

jeg virkelig hørt ret? Moritz er min Agnes hengiven, og af Dem, kjære Valburg, just af Dem skal jeg faae en saa uventet Hemmelighed at vide?"

„Han har," svarede Joseph, „beholdt endnu fra sin Barndom en vis Undselighed, der efter al Sandsynlighed —"

„Og imellem ham og Agnes," afbrød Frue von Floring ham, „er det hidtil endnu heller ikke kommet til nogen Forklaring?"

„Det maatte da først være skeet for nogle Dage siden," svarede Joseph, „dog har jeg al Grund til at tvivle derpaa, thi han vilde vist ikke have gjort mig en Hemmelighed af et Skridt af denne Art, da jeg besidder hans hele Fortroelighed. Jeg har ogsaa," vedblev han med bævende Stemme, „i Tillid til den Godhed, hvormed De, naadige Frue, altid har gjort mig lykkelig, givet ham det Løfte, som jeg gjerne tilstaaer, selv ved denne Leilighed at anvende al den Varme, som jeg føler for en Ven, der har givet mig saa udmærkede Beviser paa sin Ædelmodighed!"

„O, jeg veed det! Han har under Deres Faders farlige, langvarige Sygdom, taget sig af ham med en Iver, der alene vilde være tilstrækkelig til fuldkommen at retfærdiggjøre den Roes, De giver ham. Derfor troer jeg gjerne, at De i Tilfælde, hvor Leiligheden tilbyder sig til at vise ham Deres

Taknemlighed, ikke sparer nogen Moie, ja ikke engang finder noget — Offer for stort!"

„Endogsaa uden de særdeles Forpligtelser, svarede Joseph, som jeg skylder ham, fordi han i de Dage, da min Fader mere end nogensinde trængte til en kjærlig Haandsrækning, var ham i Søns Sted, vilde jeg dog altid i hans Lykke ogsaa finde min. Jeg behøver ikke at bevise Dem, naadige Frue, hvor værdig han er til enhver Lykke, som hans Hjerte attraaer; dog bliver det min Sjæls inderligste Ønske i det mindste at have den Fortjeneste, at min Bøn maatte opvække den Beslutning hos Dem, at De vilde gjøre hans Livs Lykke fuldkommen ved at give Deres venlige Samtykke til hans Begjæring."

„Vær De overbeviist om," vedblev Frue von Floring efter en Pause, „at jeg ikke seer deres Ven i et mindre gunstigt Lys, end De selv; og naar jeg derfor ikke strax kan og vil give Dem nogen bestemt Erklæring i denne Sag, saa maa De ene og alene tilregne det dens Vigtighed. Vel havde jeg, det vil jeg reent ud tilstaae, allerede visse andre Hensigter med Agnes, men ogsaa disse vilde jeg strax have opgivet naar de ikke stemmede overeens med hendes egen Tilbøielighed. Det vil derfor kun komme an paa hende alene hvad Forholdsregler, jeg skal tage. Saasnart Agnes har sagt mig sine Tanker herom, ligesaa oprigtig som hun i

andre Ting pleier at gjøre det, vil min Beslutning strax være taget."

Ved disse Ord traadte Agnes ind i Værelset, Grevinden ledede strax ved hendes Ankomst Samtalen tilbage paa den før omtalte Gjenstand, viste hende Grundridset, der laae paa Bordet, hvorefter det Indre af Kirken igjen skulde istandsættes, og spurgte hende med et godmodigt Smiil, om hun maaskee kunde give een eller anden god Tanke til det Heles Forædling og Forskjønnelse.

„Hvor skulde jeg vel fordriste mig dertil!" svarede Agnes, i det hun neppe værdigede det oprullede Papir et Blik, og traadte strax med en høist ligegyldig Mine hen til det aabne Vindue. „Naar man har betragtet Værker af Bygningskunsten i Stæder som Ulm, Augsburg og saa mange andre, og endnu har Modellerne deraf i friskt Minde, saa er man vel ikke synderlig forlegen for en enfoldig Piges Mening!"

Joseph pakkede stille sine Papirer sammen, gav Grevinden den Forsikkring, at Bygningen skulde begyndes paa een af de første Dage, og gik bort. Man saae ham gaae meget langsomt over Slotsgaarden til sin Faders Bolig; thi han følte endnu bestandig, især naar han kom i nogen indvortes Bevægelse, heftige Smerter paa det Sted i Brystet, hvor Brandspanden havde truffet ham. Ogsaa Faderen vidste dette; han undgik derfor ikke alene

paa det Omhyggeligste ethvert krænkende Ord, men var ogsaa allerede, i Henseende til den foreſtaaende Bygning, blevet enig med ham om at han kun ſkulde paatage ſig de ydre Forziringer da diſſe udfordrede en langt ringere Legems Anſtrængelſe.

Stille, indeſluttet i ſig ſelv, ſad Joſeph nu hele Dagen igiennem i en eller anden eenſom Krog af det øde Gudshuus, beſkjeftiget med at udſkjære i Træe og beſtræbende ſig paa det Ivrigſte at give den raae Maſſe den ſkjønne Form, der med ſmilende Ynde ſvævede for hans fromt begeiſtrede Tanke. Han bad ogſaa ofte, naar de øvrige Arbeidere gik bort henimod Middagsſtunden, og den Støi han ellers var omgivet af begyndte at ophøre, til Gud for at faae Kraft til Udholdenhed; thi ofte overfaldt den Tanke ham, at han med ſit ſaarede Bryſt vel ikke mere vilde kunne fuldende et ſaa langvarigt Arbeide. Den høiere Biſtand, han troede at behøve for at fuldende ſit Maal, blev ham heller ikke nægtet; med munter friſk Behændighed gik Arbeidet ham fra Haanden, og jo mere det Enkelte lykkedes, deſtomere nærmedes ogſaa det Heles Fuldendelſe.

Grevinden indfandt ſig ofte i Kirken for at tage Arbeidets Fremgang i Øiesyn, og hun dvælede da altid helſt hos den unge Meſter, i det hun med ſynligt Velbehag glædede ſig over hans kunſtige Udſkjæringer, og tilkjendegav ham ſit Bifald

derover i de venligste Udtryk. Engang kom hun sildig om Aftenen, da det allerede begyndte at mørkes og alle Bygningssvendene, undtagen Joseph, vare gaaede ud af Kirken. Mere end nogensinde laae den rørte Stemning, der paa nogen Tid havde bemægtiget sig hans Sind, udbredt over hans Væsen. Med stille Opmærksomhed glædede hun sig først en tidlang over den geskjeftige Iver, hvormed Joseph var i Begreb med at fuldende en Engel, der var bestemt til Prydelsen paa Prædikestolen, førend hun begyndte som sædvanligt at tale med ham om Gjenstanden for hans Virksomhed. „De har," sagde hun, efterat hun efterhaanden havde ledet Samtalen fra de Kunstbestræbelser, som Joseph nu gjorde til sit Kald, til hans andre Forhold i Livet, „De har, Kjære Valburg, først givet mig Kundskab om en vis Sag, som indtil den Tid havde været en Hemmelighed for mig, nu maa De ogsaa frem for alle Andre erfare af min Mund hvad Udfald Sagen synes at ville faae. Deres Ven Hellfried elsker min Pleiedatter, og efter de prøvende Jagttagelser, jeg har anstillet, fra det Øieblik af, da De gav mig Efterretningen herom, har jeg lidt efter lidt faaet Vished om at Agnes heller ikke er ham ugunstig. Der synes at være foregaaet en pludselig Forandring i hendes Indre, thi aldrig nogensinde tilforn har jeg, hverken i Ord eller Miner, kunnet mærke noget hos hende der for-

raadte mere end Venskabs Følelse for ham. Sandsynligviis har den Ædelmodighed, han ved mange Leiligheder viste i de nys forløbne Ulykkesdage, og i Særdeleshed den med Livsfare forbundne Maade, hvorpaa han reddede de to Børn, som De jo ogsaa var Vidne til, opvakt en hidtil slumrende Følelse hos hende. Moritz selv svæver endnu i Uvished angaaende denne Punkt, thi skjøndt jeg, da Omstændighederne ere saaledes bevendte, ikke vil lægge nogen Hindring i Veien for hans Valg, saa har jeg dog mine gode Grunde hvorfor han kun af sin Vens Mund skal erfare sine Hensigters og Ønskers Tilstædelse."

Da hun, efterat Joseph havde ledsaget hende ud af Kirkedøren og givet hende den Forsikkring at han endnu idag vilde bringe sin Ven dette lykkelige Budskab, var kommet ham ud af Syne, vendte han, da Mørket allerede frembrød, tilbage til sit Arbeide, tændte sin Lampe, som han altid pleiede at gjøre naar han havde ifinde at fuldende en eller anden Gjenstand med uafbrudt Flid, og udskjar endnu en Palmegreen, som Engelen skulde holde i den udstrakte Haand. Stille grædende over de Smerter, han følte i Brystet, sad han ved Lampens matte Skin, beskjeftiget med sit Arbeide, ikke langt fra det Alter, der nu snart skulde gjøre hans Vens Lykke fuldkommen. Ingen Tanke om Misundelse forstyrrede hans Sindsroe, men ime-

dens den store Halle omkring ham laae hensjunken i et gyseligt Mørke, følte hans Sjæl en vemodig Længsel efter det Land, hvor Taaren bliver til Perle og Cypressen til Palme.

Efter faldendt Dagværk slukkede han forsigtig Lampen ud, forlod den mørke Hvelving, kom ud i det Frie, og gik, efterat han havde lukket Kirkedøren, hen til sin Vens Bolig for at udrette sit Ærende til ham. Men her erfoer han, at Moritz henimod Aften var redet, i vigtige Forretninger, hen til en temmelig langtbortliggende Landsbye, hvorfra man først ventede ham tilbage om nogle Timer. Uden derfor at opholde sig længere der, gik han af Stien langs med Aaen hen til Slotshaven for i den Tid at nyde den vederqvægende Aftenluft, og derefter paa Tilbageveien opfylde det Løfte, han havde givet Grevinden. I Nærheden af Valbirken var en tykt bevoxet Løvhytte, hvor Agnes, som han vel vidste, pleiede at tilbringe sin Eftermiddag beskjæftiget med qvindeligt Haandarbeide. Her valgte han sit Sæde, trykkede sig tæt ind imellem Grenene, og dvælede uden at røre sig, liig en Slumrende, i Nattens Mørke, ved de alvorlige og vemodige Betragtninger, som Erindringen om de forgangne Tiders Drømmebilleder opvakte hos ham.

Da vaktes pludselig hans Opmærksomhed ved en mistænkelig Raslen, han hørte i en Lindeallee

bag ved sig, og da han sagte bøiede Grenene lidt tilside, saae han tre bomstærke Karle, der sneg sig om der i Mørket, og vare i Begreb med at aftale en Gavtyvestreg, de skulde udføre sammen. „Seer I vel," sagde den Ene, „at Strikkestigen er rigelig lang nok? Der er den Gamles Sovekammer, der hvor Lyset brænder; naar de nu bare imorgen krybe til Koys til ordentlig Tid! Længere hen ved Hyldebusken ligger et meget mageligt Bræt tvers over Grøften, derfra kan vi bedst og sikkrest komme lige ind under Vinduet. Vi To stige da ind og Du holder Vagt nede ved Stigen. Lad os bare for alting ikke glemme Propperne for at vi itide kan tilstoppe Halsen paa Fruentimmerne, naar de begynde at skraale. Altsaa imorgen precis Kl. 11 her paa dette Sted; tet herved er en mørk Løvhytte, hvor vi kan skjule os indtil Vægteren har gjort sine Runder herfra igjennem Byen, og Leiligheden er gunstigst. Jeg siger Jer, det vil blive et kosteligt Bytte!"

Efter denne Raadslaaen gik Tyvene fra hinnanden, og tog hver sin Vei; ogsaa Joseph, der havde hørt hvert eneste Ord af denne Samtale, tiltraadte, da han troede dem langt nok borte, Tilbageveien. Moritz steg netop af Hesten, da han kom til Forpagtergaarden, og da begge, efter Josephs udtrykkelige Forlangende, saae sig uden Vidner i et langtbortliggende Værelse i Huset, med-

deelte han sin saligt overraskede Ven det Budskab, Frue von Floring havde betroet ham og som han havde lovet at være Overbringer af. Ogsaa ham selv blev der ved samme Leilighed en Glæde til Deel, der overraskede ham saameget desto behageligere, da det angik Opløsningen af en Tvivl, der hidtil bestandig havde bedrøvet hans Sjæl. Thi Moritz forsikkrede ved de helligste Forpligtelser som hans Taknemlighed paalagde ham, at han ikke havde talt et eneste Ord med Agnes om sine Ønsker og Planer, og allermindst gjort et saa uædelt Brug af den Hemmelighed, der var ham betroet. Pludselig fik Joseph Oplysning i en Sag, der hidtil havde været ham en uforklarlig Gaade; den Hendelse, som han nys selv havde oplevet i Slotshaven, hjalp ham paa Spoer, og han forvissedes alt mere og mere om, at Agnes havde været i Nærheden imedens hiin Samtale imellem hans Ven og ham forefaldt, og af Fortællerens egen Mund havde hørt det opdigtede Kjærligheds Eventyr i Augsburg. En Straale af den inderligste Glæde farvede Josephs blege Kind, da han paa en saa fuldkommen Maade saae sin Moritz retfærdiggjort for en saa hæslig Mistanke, som han havde havt til ham, og han meddeelte ham nu ufortøvet den Tyveplan, der næste Nat ved Indbrud skulde udføres paa Slottet af det skjønne Kloverblad. Moritz maatte strax love ham paa

det Helligste, at han, naar hiin skiændige Plan var tilintetgjort, som han ganske overlod til ham, for Grevinden ganske skulde give sig Skin af, som om han i egen Person, ved et lykkeligt Tilfælde, var kommet paa Spoer efter Roverne; en Fordring, som Moritz kun da først kunde beslutte sig til at give sit Samtykke til, efter den ofte gjentagne Forestilling, at dette Foregivende aldeles ikke kunde hverken nytte eller skade nogen Anden, men derimod have vægtige Fordele for ham selv.

De Anstalter, der behøvedes til at sikkre Slotsbeboerne mod det Besøg, der var dem tiltænkt, vare snart gjorte; disse skulde heller ikke engang erfare noget derom, førend den Fare, der truede dem, var ganske forbi. Moritz begav sig med sine Karle, der brændte af Begjerlighed efter at hjælpe til at forstyrre Rovfuglene i deres Haandværk, saasnart dette, under det frembrydende Mørke, kunde skee ubemærket, hen til Slotshaven, anviste enhver sin Plads i de tykke Buske, der omgave Løvhytten, som var bestemt til Samlingspladsen, og ventede rolig paa Gavtyvenes Ankomst, som man havde isinde at gribe i al Stilhed og bringe i sikker Forvaring. De lode heller ikke et Øieblik længer vente paa sig end til Slotsuhret forkyndte den til Sammenkomsten fastsatte Time. Med sagte snigende Skridt traadte de ind i Løvhytten, lagde de Redskaber, de havde med til at befordre deres Fo-

rehavende, fra sig paa Bordet der, og indskjærpede hviskende endnu engang hinanden gjensidig de Roller, som de efter Overeenskomst hver havde faaet; en Moje, som de snart over al Forventning saae sig frietagne for. Thi just i det Øjeblik, da de allerivrigst stak Hovederne sammen, blev det pludseligt levende i de mørke Buske, Moritz og hans Ledsagere brød frem med Storm fra deres Baghold, og lige forgjeves var ethvert Forsøg paa Flugt eller Modværge. At gjøre Tyvene vaabenløse gik dog ikke saa stille af, som Moritz havde troet; thi idet han grev den, han efter de før udstedte Befalinger holdt for Anføreren, i Brystet, gik en Pistol, der med Mundingen vendte op ivejret, af, som han, skjøndt den kun var ladet med løst Krudt, bar under Kjolen til at skræmme Folk med. Moritz blev saaret i Haanden, men fik tillige den Fordeel over sin Modstander, at han, der fik den betydeligste Deel af Ladningen i Ansigtet, ikke længere følte sig oplagt til at forsvare sig. Ved Skuddet vare alle de Sovende paa Slottet pludselig vaagnede; den Omvanken med Lys, man bemærkede i flere Værelser, tilkjendegav, i hvilken Angest og Bekymring man var kommet over at blive forstyrret paa en saa usædvanlig Maade; Moritz holdt det derfor for raadeligt ikke længere at opsætte Beretningen om det nys overstandne Eventyr, og gik derpaa, efterat have givet sine Ledsagere den

Befaling at binde Tyvene endnu fastere og uforsvet at føre dem til Stadsfængslet, op paa Slottet, for i egen Person omstændelig at fortælle Grevinden den hele Sag. Allerede paa Slotspladsen kom hun, fulgt af Agnes og nogle Tjenere, ham imøde, og førend endnu Moritz tilbørlig kunde besvare de ængstelige Spørgsmaal, man gjorde ham, bleve de tre Fangne allerede førte forbi dem til deres Bestemmelsessted. „Seer De der, naadige Frue, tre vakkre Herrer, der allerede havde deres Strikkestige i Beredskab for henimod Midnat at brække ind i deres Sovekammer og bestjæle Dem. Et lykkeligt Tilfælde har ladet mig i rette Tid komme efter den fiint udtænkte Plan, og jeg beklager kun, at jeg ved at tilintetgjøre den, ikke har kunnet undgaae imod min Villie at foraarsage Dem en lille Skræk!" Han indprentede endnu engang sine Karle de Forholdsregler, de havde at iagttage ved de Fangnes Udlevering, og vilde, efterat han flere Gange havde forsikret Grevinden om, at hun nu uden videre Bekymring kunde begive sig til Hvile, ligeledes gaae hjem. Men Frue von Floring, der ikke kunde finde Ord til at udtrykke sin Forundring, holdt ham tilbage, og da han ikke var istand til at gjøre Modstand, blev han af hende og Agnes ført op paa Slottet. Her mærkede Agnes strax, at hans høire Haand blødte, og blegnende ilede hun, saameget end Moritz forsikrede at

Skaden var høist ubetydelig, ind i et Sidekabinet, for der at hente det Nødvendige til at stille Blodet og forbinde med. Hun paatog sig derpaa selv med virkelig om Omhyggelighed denne Forretning, og Moritz følte i disse Øieblikke en Behagelighed, der alene havde været tilstrækkelig til at belønne ham for den Tjeneste, han nu havde viist dem. „Moritz!" sagde Grevinden, „hvad skal jeg byde denne blødende Haand, der har reddet mit Liv, til Gjengjeld? Kan De slet ikke meddele mig noget Ønske, som det staaer i min Magt at tilfredsstille?" — „Naadige Frue," svarede Moritz, med bævende Stemme, „jeg vilde ikke gjerne synes egennyttig i Deres Øine!" — „Men desto egennyttigere er jeg selv!" vedblev Fruen; „hvem indestaaer mig for, at jeg ikke maaskee i Fremtiden, ved lignende Leiligheder, kan komme til at trænge til en saa vakker Beskytter. Jeg veed desuden, at De engang for længe siden har yttret det Ønske, at kunne holde fast paa en vis Haand; maaskee var netop nu den bedste Leilighed dertil forhaanden."

„Naadige Frue," raabte Moritz, jublende af Henrykkelse, „der seer De selv, hvorledes jeg følger Deres Raad!" —

„Modtag De nu ogsaa en taknemlig Moders Lykønskning!" svarede Frue von Floring, i det hun, rørt til Taarer, velsignede det nu knyttede Baand. — „Moritz, jeg vil søge at fortjene Deres Kjærlighed,

og gjøre mig Deres ædle Hjerte værdig!" hviskede Agnes, og skjulte sine glødende Kinder ved sin moderlige Velgjørerindes Barm.

I Nattens Mørke tumlede Moritz først hen til Snedkerboligen, som han fandt lukket, derpaa til Kirken, hvor han allerede langt fra saae, igjennem den aabne Dør, et svagt Skin, der forraadte ham hans Vens Opholdssted. I melancholsk Eensomhed sad Joseph beskjeftiget med sit Arbeide, paa et Trin af Alteret, den brændende Lampe ved Siden af sig, og omringet af de opstillede Billeder, der med rolig, spøgelseagtig Fred stirrede paa deres Mæster. Beretningen om det lykkelige Udfald i Slotshaven var ikke overraskende for ham, thi han havde selv været tilstæde der. Ikke langt fra Løvhytten havde han holdt sig skjult, for strax at være ved Haanden, hvis hans Hjælp skulde gjøres nødig. Desto mere uhyklet tilkjendegav han den henrykte Ven sin hjertelige Deeltagelse over den Ende, som denne Hendelse tilsidst havde taget paa Slottet for ham. „Ikke forgjeves, min kjære Moritz," sagde han, da han endelig kunde komme til Orde, „anstrænger jeg mig for saa meget som muligt at skynde paa at faae Kirken færdig; thi det meest magtpaaliggende Ønske, der endnu kan gives for mig, vil opfyldes, naar den samme Dag, hvorpaa Alteret skal indvies, ogsaa maa fuldende Din Lykke.

Det var en smuk Efteraarsdag den Søndag da Kirken blev indviet, og Brudeparret, efter fuldendt Gudstjeneste, fik den præstelige Velsignelse. Med tilfreds Bifald glædede man sig ved den ædle Simpelhed, som den gamle Mester Valburg havde gjort sig til Rettesnoer ved det Heles Anordning, og med stille Beundring ved de Kunstfrembringelser, hans Søns øvede Haand havde udskjaaret. I en tillukket Kirkestoel, der var ved Siden af Alteret, sadde de begge i en from, rørt Stemning ved Siden af hinanden.

Men ved fortsat Legemsanstrængelse og bestandig næret Sjæleforg havde Josephs Brystsvaghed alt mere og mere taget overhaand; Faderen selv havde allerede næsten opgivet alt Haab om hans Redning, og Joseph havde selv, skjøndt ugjerne, maattet fraside sig at være med ved Bryllupshøjtideligheden paa Slottet. Med blegt, men roligt Aasyn knælede han ned da Velsignelsen blev lyst over de Forenede, og hvilede Panden, i det han holdt Hænderne foldede over det saarede Bryst, paa den forreste Deel af Rækværket, der omgav ham. Faderen, der troede han bad en stille andægtig Bøn, forholdt sig rolig indtil Ingen foruden dem længere var i Kirken. Da lagde han sin Haand paa hans Skulder og sagde med en kjærlig bedende Stemme: „Vielsen er tilende, min Søn; Skulde vi nu ikke gaae hjem?" — Men Joseph svarede Intet; thi

hans Hjerte var bristet og hans Læber havde lukket sig for bestandig! Mildt opløst var han gaaet over til det Land, hvor Taaren bliver til Perle og Cypressen til Palme. *)

Om
den gamle Florentinske Maler
Piero di Cosimos
mange Synderligheder.

(Udaf: Herzensergießungen eines kunstliebenden Klosterbruders.)

Naturen, den evig vindskibelige Arbeiderske, forfærdiger med bestandig flittige Hænder Millioner Væsener af alle Arter, og kaster dem ind i det jordiske Liv. Med let, legende Spog sammenblander hun, uden at see til, Stofferne som det nu kan falde sig, paa mangfoldige Maader, og overlader ethvert Væsen, som undslipper hendes Hænder, til sin Lyst, og sin Qual. Og ligesom hun i det

---

*) Til Grund for ovenstaaende Fortælling skal ligge en sand Tildragelse.

Livloses Rige ofte kaster blandt Mængden besynderlige og monstrøse Skikkelser; saaledes frembringer hun ogsaa hvert Aarhundrede, blandt Menneskene, nogle Synderligheder, som hun skiuler mellem tusinde af den sædvanlige Slags. Men disse selsomme Aander forgaae liig de alleralmindeligste: den videbegierlige Efterverden samler sammen af Skrifter de enkelt fremstammede Toner, som skulle skildre dem for os; men vi vinde intet tydeligt Billede, og lære aldrig fuldkomment at forstaae dem. Endogsaa de, som saae dem for Øine, kunde jo ikke fuldkomment begribe dem, ja de begribe sig neppe selv. Vi kunne kun betragte dem, som i Grunden alt Andet i Verden, med tom Forundring.

Disse Tanker ere blevne vakte hos mig ved, i Historierne om de gamle Malere, at støde paa den forunderlige Piero di Cosimo. Naturen havde opfyldt hans Indre med en evig gjærende Phantasie og overtrukket hans Aand med svære og mørke Uveisskyer, saa at hans Sind altid var i uroligt Arbeide, og opfyldt af udsvævende Billeder, uden nogensinde at speile sig i simpel og klar Skionhed. Alt hos ham var overordentligt og usædvanligt; de gamle Skribentere vide ikke at sammenhobe kraftige Ord nok, for at give os et Begreb om det Uhyre og Umaadelige i hans hele Væsen.

Og dog finde vi, hos dem, kun optegnede faae enkelte, tildeels ubetydelige ladende Træk, der ingenlunde lærer os at kiende hans Sjæls Afgrund, eller flyde sammen til et fuldendt harmoniskt Billede, men af hvilke vi dog omtrent kunne ahne det dybere liggende.

Piero di Cosimo udmærkede sig allerede tidlig i sin Ungdom fremfor sine Meddisciple ved en levende, altid bevægelig Aand, og en overstrømmende Indbildningskraft. Hans Sjæl glædedes aldrig ved at hvile roligt ved een Tanke, eller eet Billede; altid drog en Sværm sælsomme og fremmede Ideer gjennem hans Hierne, og bortfjernede ham fra det nærværende. Mange Gange naar han sad ved Arbeidet, og derved tillige fortalte, eller sat noget fra hverandre, havde hans altid skabende Phantasie uformærkt ført ham til saa langt fraliggende Steder, at han paa engang standsede; de nærværende Tings Sammenhæng forvirredes for hans Øine, og han maatte begynde sin Tale for fra. Menneskeligt Selskab var ham imod; meest holdt han af en mørk Ensomhed, hvor han ved ganske at gaae ind i sig selv kunde følge sine omsvævende Indbildninger, hvorhen de førte ham. Meest var han alene i et tillukket Værelse og førte en ganske egen Levemaade. Han nærede sig altid med samme Slags Spise, som han selv bes

redede sig, paa enhver Tid af Dagen, naar han følte Lyst. Han kunde ikke lide, hans Værelse blev giort reent; ogsaa sat han sig imod, at Frugttræerne og Viinstokkene i hans Have bleve beskaarne, fordi han overalt vilde see den vilde, raae og upyntede Natur, og fandt sin Glæde i det, som var Andres Sandser imod. Saaledes havde det, længe at opholde sig ved alle Misfostere i den physiske Natur, og ved alle monstrøse Dyr og Planter, en hemmelig Tillokkelse for ham; han saae paa dem med uforstyrret Opmærksomhed, for ret at nyde deres Hæslighed; derefter gienkaldte han bestandig dette Billede i sine Tanker, og kunde tilsidst, saa modbydeligt det endogsaa var ham, ikke faae det ud af Hovedet. Af saadanne vanskabte Ting havde han lidt efter lidt med den største Flid tegnet en heel Bog sammen. Ofte ogsaa heftede han sine Øine stivt paa gamle, plettede, broget farvede Mure, eller paa Skyerne, og hans Indbildning greb af saadanne Naturspil mangeslags eventyrlige Ideer til vilde Slag med Heste, eller til store Biergslandskaber med Stæder af et fremmed Udseende. — Stor Glæde følte han ved en ret heftig Pladsregn, som fra Tagene styrtede raslende ned paa Steenbroen; — derimod frygtede han som et Barn for Tordenen og hyllede sig, naar et Uveir lavmede fra Himmelen, tæt ind i sin Kappe, lukkede

Vinduerne, og krøb hen i en Krog af Huset indtil det var forbi. Halv forrykt kunde smaae Børns Skrig, Klokkernes Ringen og Munkenes Sang gjøre ham.

Hans Tale var broget og overordentlig; ja, undertiden sagde han saa fortræffelige komiske Ting, at de, som hørte det, ikke kunde bare sig for høi Latter. I det Hele var han saaledes beskaffen, at Folk i hans Tid udgav ham for et høist forvirret og næsten vanvittigt Hoved.

Hans Aand, der uophørlig ligesom sydende Vand i Kiedlen kogte og drev Skum og Blærer op, havde ganske fortrinlig Leilighed ved de Maskerader og lystige Optoge, som ved Carnevals Tiden bleve holdte i Florents, at vise sig med allehaande nye og fremmede Opfindelser, saa at denne Festlighed ved ham først blev det, den aldrig før havde været. Men blandt alle de overordentlige, meget beundrede høitidelige Optoge, som han anordnede, udmærkede eet sig saa besynderligt og egent, at vi ville fremsætte en kort Fortælling derom. Foranstaltningerne dertil vare hemmelig giorte, og hele Florents blev altsaa derved paa det heftigste overrasket og rystet.

I den bestemte Nat nemlig, medens Folket, givet til Priis for den meest støjende Glæde, jublende sværmede om i Stadens Gader, blev Hoben

paa engang sprængt fra hverandre af Skræk, og saae sig om med Bestyrtelse og Forundring. Der nærmede sig, gjennem den skumle Nat, svær og langsom en sort uhyre Vogn, trukket af fire sorte Bøffler, og betegnet med Dødningebeen og hvide Kors. Paa Vognen prangede en mægtig stor Skikkelse af Døden, som Seierherre, bevæbnet med den frygtelige Lee, ved hvis Fødder lutter Liigkister stod rundt omkring paa Vognen. Men det langsomme Tog holdt stille, og ved den hule Lyd af underlige Horn, hvis ængstende, gyselige Toner zitrede gjennem Marv og Been, og ved det tryllende Skin af fjerne Fakler, steeg — hvorved alt Folk blev grebet af en heftig Gysen — af de sig aabnende Liigkister, langsomt hvide Beenrade frem med det halve Liv, satte sig paa Liigkisten, og opfyldte Luften med en hulklingende Sang, der, blandet med Hornenes Toner, kom Blodet til at standse i Aarerne. De sang deri om Dødens Nædsler, og om, at alle, som nu betragtede dem, ogsaa snart skulde blive saadanne Knoggelskikkelser som de selv. Rundt om og bag ved Vognen trængte en stor og forvirret Skare af Døde sig frem, med Masker liig Dødningehoveder, behængte med Sort, som var besaaet med hvide Been og hvide Kors, og siddende paa magre Heste. Enhver havde et Følge af fire andre sorte Ryttere, med Fakler, og en uhyre stor sort Fane, betegnet

med Dødningehoveder, Been og hvide Kors. Ogsaa ned fra Vognen slæbte ti store, sorte Faner; og medens det langsomt fremskridende Tog varede, sang hele Dødningehæren, med huul, bævende Stemme, en af Davids Psalmer.

Det er meget mærkværdigt, at dette uventede Dødningeoptog, saa megen Skræk det ogsaa i Begyndelsen udbredede, dog blev betragtet af hele Florents med største Velbehag. Smertelige og modbydelige Følelser gribe med Magt Sjælen, holde den fast, og ligesom tvinge den til Deeltagelse, og naar de desforuden anfalde og opvække Phantasien med et vist poetisk Sving, saa kan de holde Sindet i en høi og begeistret Spænding. Derved gad jeg ogsaa endnu gjerne troe, at saadanne udmærkede Aander som de, hvortil Piero di Cosimo hører, synes af Himlen at være indplantet en forunderlig hemmelig Magt, til ved de fremmede og overordentlige Ting, som de foretage sig, at indtage endogsaa den almindelige store Hobs Hoveder.

Omendskiøndt Piero uophørlig blev drillet, omjaget og trættet af hans utrolige og mørke Phantasie, saa havde Himlen dog beskikket ham en høi Alder; ja, da han nærmede sig det firsinstyvende Aar, blev hans Aand forfulgt af stedse vildere Indbildninger. Ved den største legemlige Svaghed, og al Alderens Elendighed, gvælte han altid sig selv

alene, og viste al Selskab og medlidende Hjælp haftigt fra sig. Da vilde han endnu arbeide og kunde ikke, fordi hans Hænder bestandig rystede; derover kom han i den heftigste Vrede, og vilde gjøre Vold paa sine Hæder; men imedens han saaledes forbittret mumlede ved sig selv, faldt Malerstokken eller Penselen igjen paa Jorden, at det var en Ynk at see paa.

Han kunde trættes med Skyggerne og komme i Vrede over en Flue. At han var sit Endeligt nær vilde han bestandig ikke troe. Han talte meget om, hvad det var for en Elendighed, naar en langsom Sygdom med tusinde Pinsler lidt efter lidt fortærede Legemet, og lod en Blodsdraabe dse bort efter den anden. Han bandede Læger, Apothekere og Sygevogtere og beskrev hvor frygteligt det var, naar man ikke blev undt Spise eller Søvn, naar man maatte gjøre sit Testamente og see Slægtningerne græde om sin Seng. Derimod priste han den lykkelig, som paa Retterstedet ved et eneste Slag gik ud af Verden; og hvor skjønt det var for saa mange Folk, og under Præsternes Trøst og Tusindes Forbønner at stige op til Englene i Paradiset. I saadanne Tanker sværmede han uophørlig — indtil man en Morgen ganske uventet fandt ham liggende død nede paa Trappen i hans Huus.

Disse ere de besynderlige Træk af denne Ma-

lers Aand, som jeg trolig fortæller efter Giorgio Vasari. Hvad der angaaer ham som Maler, da beretter denne Autor om ham, at han helst malede vilde Bachanalier og Orgier, frygtelige Uhyrer, eller andre skrækkende Forestillinger; han roser ham imidlertid for en høist mesommelig og egensindig Flid i Udførelsen af hans Billeder. Samme Vasari giør i en anden, ligeledes tungsindig Malers *) Levnet den Bemærkning, at deslige dybsindige og melancholske Aander ofte pleie at udmærke sig ved en besynderlig vedvarende Taalmodighed og Flid i deres Arbeider.

Det være nu som det vil, saa kan jeg ikke troe, at denne Piero di Cosimo har været en sand ægte Kunstneraand. Jeg finder vel en vis Overeensstemmelse mellem ham og den store Leonardo da Vinci (hvilken hiin ogsaa tog sig til Mynster i Maleriet) thi begge bleve førte omkring af en altid levende, grublende Aand; men hiin i Luftens mørke Skyeregioner, denne i den hele virkelige Natur, og midt i Jordens hele Vrimmel.

Kunstnertalentet skal, som jeg mener, kun være et brugeligt Værktøj til at optage den hele Natur i sig, og besjelet af Menneskets Aand at gien-

*) Nemlig Florentineren Giovanni Antonio Sogliani.

føde den i skion Forvandling. Men er det, af indre Drift, eller af overflødig vild og yppig Kraft stedse i uroligt Arbeide for sig selv; saa er det ikke altid et dueligt Værktøj. Snarere kunde man da kalde det selv et Kunstværk af Skabelsen.

I det brusende, skummende Hav speiler Himlen sig ikke. Den klare, rolige Flod er det, hvori Træer og Klipper, de dragende Skyer, og alle Firmamentets Stierner velbehageligen betragte sig selv.

Russiske Yndlinge.

Et Bidrag til at kjende det attende Aarhundredes Kultur og Barbarie.

(Udaf: Anonymi Russische Günstlinge, Tübingen 1809.)

I.

Frantz Jacob Le Fort.

Fordum var Rusland den Stat, i hvilken man fandt de fleste Yndlinge. Denne Bemærkning havde jeg ofte Leilighed til at gjøre, naar jeg, under mit mangeaarige Ophold i dette Land, gjennemlæste den nyere russiske Historie. Jeg opdagede da saa stor en Mængde af nyeopkomne Mennesker (novi homines), at det syntes mig nok Umagen værdt at opsætte en Navneliste over dem. Af samme Aarsag føiede jeg siden nogle af de mærkværdigste Begivenheder i deres Liv og Levnet til

denne, og saaledes blev dette Skrift efterhaanden til. Mundtlige, skriftlige og trykte Efterretninger bleve nu afbenyttede, indklædte saa godt jeg formaaede, og sammensatte i Form af en Bog. I det jeg forelægger den læsende Verden denne, nærer jeg det Haab at indhøste Bifald hos en Deel af den. Man vil her finde mange store Handlinger efter Fortjeneste bemærkede, men ogsaa mange Usselheder og Grusomheder fremstillede.

De mundtlige og skriftlige Kilder, jeg har øst af, kan jeg naturligviis paa ingen Maade angive Læseren.

At ikke alle Nyeopkomne, der nogensinde have været i Rusland, kunne blive optagne her, forstaaes af sig selv. Det vilde føre alt for vidt, thi deres Antal er uhyre stort. Jeg har derfor kun taget dem, som, handlende eller lidende, have deeltaget i de vigtigste Begivenheder i Staten eller i det borgerlige Selskab.

Nogle Lykkens Børn forbigaaer jeg med Tausshed; hertil regner jeg en Mængde Betjente, Læger, Haandværkere, Soldater, eller andre ringere Folk, der, om de end paa en kort Tid bleve paa een eller anden Maade vigtige i en lille Virkekreds, dog enten meget snart sank tilbage til deres forrige Intet, uden at have havt nogen Indflydelse paa Staten, eller forbleve i en lavere Sphære.

* * *

Naar en Nation, med Rette, hæver en Fyrstes glimrende Handlinger og hans velsignelsesrige Bestræbelser for at udbrede Oplysning blandt sine, i Mørke nedsjunkne, Undersaatter; naar følende Efterkommere yde Regenten den Tak, han fortjener for den Iver, med hvilken han, under sin hele Regjering, arbeidede fremad til det eneste Maal, at udrive sin Tidsalder af Barbariet, og derved lette den nuværende Slægts fuldkomne Uddannelse; da bør den heller ikke forglemme taknemlig at ihukomme den Mands Minde, der først tændte Oplysningens Fakkel og vakte den lykkelige Drivt, som endnu slumrede ubemærket i den for det Store og Nyttige aabne Fyrstes unge Sjæl.

Frantz Jacob Le Fort, født i Genf, blev af sin Fader, der var Kjøbmand, sendt til Amsterdam for at lære Handelen. Det unge Menneskes Tilbøielighed for Soldaterstanden gjorde at han mod sin Faders Villie blev Militair. Dog forlod han snart igjen Tjenesten og gik i Aaret 1680, man veed ikke af hvilken Aarsag, over Archangel til Moskov. Udlændinger bleve dengang søgte til Regimenterne; det var derfor ikke vanskeligt for Le Fort snart at blive ansat. Imidlertid var hans Existence i Rusland, i de første Aar, temmelig ubetydelig. Men endelig saae den yngste

Czar *) Peter Alexjewitsch ham ved et Tilfælde hos en fremmed Gesandt, og blev indtaget af ham. Fra dette Øieblik af opstod en Forbindelse mellem ham og Le Fort, som lige indtil den sidstes Død aldrig ophørte, ja ikke engang blev afbrudt ved tilfældige Omstændigheder. Lighed i Characteren, Overensstemmelse i Ideer og fælleds Tilbøieligheder forbandt Fyrsten og hans Yndling for bestandig. Imidlertid var deres Venskab ingen Overilelse. Hos dem Begge laae Spiren til store Foretagender. Denne udviklede sig efterhaanden mere og mere, jo nøiere de lærte hinanden at kjende. Peter følte, at han trængte til en Lærer, og Le Fort følte sig ved sine Talenter berettiget til at yde sin Fyrste den Hjælp, han ventede af ham.

Det første og væsentligste Bevis paa sin Tjenstiver gav Le Fort den unge Czar i Aaret 1688. Den daværende keiserlige Livvagt, som tillige udgjorde den bedste Deel af Landets Tropper, Strelitzernes Oprør vare meget hyppige. Disse bleve foranledigede af den smukke, med fortrinlige Regjeringstalenter begavede, men tillige herskesyge, Prindsesse Sophia, Peters Halvsøster. Af dem alle var det, i Aaret 1688, det hæftigste. Hensigten dermed var intet mindre end at myrde den unge Prinds.

*) Dengang havde Peter den første endnu ikke antaget Keisertitelen.

Le Fort kom denne forræderske Plan, hvis Følger, da vi kjende Vigtigheden af Peter den Første Tilværelse, vare uberegnelige, i Forkjøbet, i det han med et anseeligt Corps ilede til det Kloster, i hvilket Prindsen allerede var indesluttet for at myrdes. Han besatte Tilgangene til Klosteret, og bevogtede Peter indtil Faren var forbi. Ved denne store Handling vandt han Czarens Hjerte, der nu blev eneste Behersker over Rusland, og belønnede sit Livs Frelser med den største Kjærlighed og uindskrænket Fortroelighed. Fra nu af bleve Virkningerne af de Raad, Le Fort gav, med hver Dag synligere. Han indførte det udenlandske Krigsvæsen, og uagtet han, saa at sige kun i Forbigaaende, havde lært Søevæsenet overfladigt i Holland, blev han dog den egentlige Stifter af den russiske Marine, som Peter den Store siden bragte til saa høi en Grad af Fuldkommenhed.

Le Fort afskaffede mange Misbrug, anordnede mange nødvendige, vise og gode Indretninger i Staten, trak Fremmede ind i Landet, og førte Czaren paa Reiser, for ved Exempler af Industrie og Velstand at overbevise ham om Nødvendigheden af at følge de Forskrifter han gav ham. Hvo kjender ikke Historien om denne besynderlige Reise til Liefland, Preussen, Brandenborg, Lyneborg, Holland, England, Sachsen, Østerig og Polen, hvilken Le Fort gjorde i Aaret 1697, som Czarens Ge-

sandt, og paa hvilken han havde sin Herre med sig i sit Følge under en Over-Commandeurs Incognito. Imidlertid var denne Reise af stor Nytte for Peter den Første. Man vilde have fortsat den videre, hvis ikke en nye Opstand i Moskov havde gjort en hastig Hjemreise nødvendig. Czaren kom, i Sommeren 1698, igjen tilbage til sin Residence og nu bleve de hensigtsmæssigste og kraftigste, men tillige meget strænge, Midler anvendte for fuldkommen at dæmpe Oprøret.

Allerede siden den Tid, den nye Ministers var ret fast i Fyrstens Gunst, havde de fornemme Russer betragtet denne Udlændnings voxende Anseelse med Misundelse og givet deres Mishag over hans nye Indretninger temmelig tydeligen tilkjende. I Begyndelsen havde Peter og Le Fort hørt med Ligegyldighed paa disse Ytringer; men da de Misfornøiedes og tillige Ukyndiges Daddel stedse blev lydeligere, troede Le Fort at det nu var Tiden til med Magt at bringe dem til Taushed. Efter hans Raad undertrykkede Peter derfor, allerede fra Aaret 1692 af, de ved Fødsel og Rang udmærkede Rolighedsforstyrreres Familier, og gav, fra dette Aar af, Udlændinge, naar de fortjente det, betydelige Poster i Staten, saa at Russer og Fremmede ofte havde lige Forrettigheder. Paa denne Maade blandede mellem hinanden, tjente alle disse Yndlinge til Modvægt mod hine. — Men Russernes Uvil-

lie var ikkun bleven dæmpet for en kort Tid, den var ikke qvalt. Den syntes kun at sove, og dens Opvaagnen var frygtelig.

Czarens og Ministerens Reise foraarsagede nye Uroligheder, og deres lange Fraværelser begunstigede dem. Strelitzerne bleve vundne og understyttede Oprøret. Vi vide allerede, at Peter og Le Fort paa de første Efterretninger herom, i Aaret 1698, ilede til Moskov. De besluttede strax at henrette de oprørske Strelitzer; i denne Hensigt lagde man, paa det Sted, der var bestemt til Henrettelsen, Bjælker, paa hvilke Forbryderne maatte lægge deres Halse. Czaren, Le Fort og Menzikow, som allerede nogle Aar i Forveien var kommet i Naade hos sin Herre, toge hver en Øxe. Peter lod ligeledes Øxer uddele til sine Ministre og Generaler, og bød endog to fremmede Gesandter, der opholdt sig ved hans Hof, hver sin, men de frabade sig denne Udmærkelse. Da nu Alle vare bevæbnede gik hver til sit Arbeide og huggede Hoveder af. Menzikow gjorde det saa bagvendt, at Czaren gav ham et Øresigen og viste ham hvordan han skulde bære sig ad. — Historieskriveren og Læseren vende Øinene bort fra saadanne gyselige Scener og lade sig ikke nøie med den Skingrund, at Nødvendigheden medførte disse grusomme Forholdsregler.

Le Fort havde ydet Czaren endnu megen

vigtig Hjælp i hans Bestræbelser for sit Folks Dannelse, hvis ikke Døden havde overrasket ham. Han endte sit Liv i Aaret 1699 i sit 46de Aar.

Denne berømte, imponerende og af sin Herre selv frygtede Mand var dengang hans fortroeligste Statsminister, første General og Admiral, og Ridder af Andreas Ordenen *).

Umiskjendelig store ere saavel hans genialske Talenter som hans Fortjenester af Rusland. Han besad en omfattende og meget dannet Forstand, en skarp Dømmekraft, megen Aandsnærværelse, en utroelig Færdighed i at prøve dem, han vilde bruge, og en ikke almindelig Kundskab til de vigtigste Dele af det russiske Riges Styrke og Svaghed, hvilket var ham aldeles nødvendigt for at kunne danne denne uhyre Kolos. Grundtrækkene i hans Characteer vare Fasthed, urokkeligt Mod og Retskaffenhed. I sin Levemaade var han udsvævende og fremskyndte sandsynligviis derved sin Død.

Man bebreider Le Fort at han forledede Czaren til stor Strenghed, til Utroeskab mod sin Gemalinde og til Uregelmæssighed i sin Levemaade. Men man har Grunde nok, hvormed man kan svække eller afvende disse tre Beskyldninger.

---

*) Andreas Ordenen, som endnu er den fornemste Orden i Rusland, stiftede Peter den første i Aaret 1689. Den bliver baaret i et blaat Baand.

Man tænke sig det vidtløftigste Rige paa Jorden indhyllet i moralsk Mørke af ethvert Slags. Det var en Sump, hvori Skin af Oplysning kun under Czarerne Iwan Wassiljewitsch og Alexei Michajlowitsch hist og her fremstode, men af Mangel paa Næring strax gik ud igjen, som Logtemænd. Denne Pøl vilde Peter og Le Fort rendse, men ved hvert Skridt, de gjorde, bleve de standsede af Ondskab og Fordomme i deres Forehavende. Kun ved udholdende Mod, ved Klogskab og Strenghed lykkedes det dem at overvinde disse Hindringer. Den strengeste Morals Prøve vilde disse Midler vel vanskeligt kunne udholde, men de ophøiede Egenskaber hos en Hersker, og hos de første Mænd i Kabinettet og i Marken maae vel adskilles fra de borgerlige Dyder. Hvad vilde man vel kunne udrette med Sagtmodighed og Godhed? Hjertet regjerer ikke, men Forstanden; og mangen Fyrste, mangen Statsmand, mangen Helt vilde kun brillere paa Historiens Himmel som Meteorer, hvis de havde været — retfærdige og menneskelige.

Det var heller ikke Le Fort, der forstyrrede Enigheden i Czarens daværende Ægteskab. Peters Forbindelse med Eudoxia, et Værk af Conveniencen, var i det mindste allerede aftalt før Le Fort kom i Besiddelse af den udelukkende Gunst hos sin Fyrste. Czarinden var ældre end hendes

Gemal og hendes Yndigheder vare afblomstrede, da Peters Mandskraft først var i Spiren, og siden i fuldt Flor. Desuden manglede dette Par ganske den Overeensstemmelse i Charactererne, dette eneste solide Baand for et lykkeligt Ægteskab. Prindsens Mangel paa Tilbøielighed var en naturlig Følge af denne physiske og moralske Forskjellighed. Hertil kom, at Eudoxia ganske forfeilede den rigtige Maade at omgaaes ham paa. Peters Aand lod sig, i kraftfuld Følelse af sin egen Selvstændighed, ikke føre tilbage til de jevnlige ægteskabelige og huuslige Pligter, ved en ligesaa forkeert som upassende tiltaget Myndighed; taalte ikke at hans Gemalinde, der skulde have deelt hans Bestræbelser for Undersaatternes Lykke, fuld af Fordomme, ligesom hans Modstandere, forenede sig med dem for at tilintetgjøre Udførelsen af hans Planer. Peters Uvillie, næret ved hans Characteers Hæftighed og ungdommelige Ild, naaede en høi Grad, og dens Udbrud vare frygtelige. Le Fort tog sig da af Prindsessen. Han kunde vel ikke forhindre Skilsmissen mellem dem, men han reddede dog hendes Liv. Hun blev indespærret i et Kloster, og her var det rigtignok en Nødvendighed at behandle hende strængt, for at vise hendes Tilhængere at deres mægtigste Støtte var tabt for dem. Imidlertid gav Le Fort paa ingen Maade sit Samtykke, da Peter, af ungdommelig Overilel-

se vilde lade hende dræbe. De vise Grunde, han dengang anførte derimod, for at befæste Peters Rygte, sloge saa dybe Rødder i Fyrstens Hjerte, at alle Eudoxias mægtige Fjenders Anstrængelser, i den følgende Tid ikke formaaede ganske at udrydde dem.

Endelig var det vel heller ikke Le Fort alene, der foregik Czaren med Exempel paa en uregelmæssig Levemaade. Dette fandt Prindsen hyppigen hos sin Nation. Udsvævelserne i Drik vare meget betydelige. De vare den Tids characteristiske Tegn. Man fandt dem ikke alene i Rusland, men ogsaa i andre Stater, der kaldtes cultiverede. Le Fort, som i Begyndelsen nedlod sig til at antage Russernes Sæder og Skikke, fandt snart Smag i denne Uorden og hengav sig tilsidst af Tilbøielighed til den. Imidlertid fik denne Feil aldrig saamegen Magt, at den hindrede Czaren og ham i Udførelsen af deres store Planer.

II.

Alexander Menzikow.

Peter den Førstes Tidsalder er tillige den Epoche, i hvilken udmærket store Mænd fremstode i den russiske Stat. Under ingen af de efterfølgende Regen-

ter finder man saa mange af den vægtige Gehalt, som dem, det russiske Riges egentlige Skaber havde ansat ved Statsstyrelsen, i Militair-Etaten, i Søevæsenet, i Finanzerne, i Departementet for de udenlandske Anliggender, i Justits og Politievæsenet. Mange fandt han blandt Landets store Familier, mange mellem de fornemme Udlændinge, der viste sig ved hans Hof. Mange tog han fra Pøbelen i Udlandet, forskjellige af det russiske Folks laveste Classer. Allerede før Peter den Første naaede den modnere Alder, i hvilken hans øvede Forstand formaaede at udsøge de brugbareste Subjecter, var Tilfældet ham gunstig og førte ham Ynglinge imøde, som ved store Aandsgaver udmærkede sig. Sjeldent tog han Feil af dem, og de aldrig af ham. De fleste svarede til hans Forventninger, han drog dem frem og belønnede dem ædelmodigt. Men de færreste vare lykkelige indtil deres Død.

Spidsen af den jordiske Lykke er for de fleste nye Opkomne det farligste Punkt. Kun sjeldent forstaaer En af dem at holde sig, til sine Dages Ende, paa den ophøiede Plads til hvilken en dristig, genialsk Flugt, og en med Fasthed vedbleven Plan har bragt ham. Han bliver svindel paa den uvante Høide, og — styrter.

Alexander Menzikow blev født i Aaret 1674, den 17de November. Hans Fader var

Bonde i Nærheden af Moskow, og hed Daniel Menzikow.

Flere Bønder i Rusland sætte deres Sønner i Lære hos Haandværkerne i de store Stæder og saaledes kom ogsaa Alexander til en Piroggen-Bager *). Efter disse Læredrenges Sædvane maatte han bære sine Pirogger om paa Gaderne i Moskow, paa et Bræt paa Hovedet, og raabe med dem. Dette gjorde han paa saa lystig en Maade at han derved drog den berømte Le Forts Opmærksomhed paa sig. Denne Statsmand lod ham komme til sig, talede meget med ham, og da han fandt hans Svar tilfredsstillende og hans Ansigtstræk kloge og indtagende **), tog han ham i sin Tjeneste. Her havde Alexander ofte Leilighed til at see og tale med den unge Czar, som kun var to Aar ældre end ham, og vinde hans Gunst. Le Fort,

---

*) Pirogger er et elendigt Bagværk, som er fyldt med hakket Fisk og bliver spist med Linolie til. Kun den simple Mand nyder denne ækle Spise. Det forstaaer sig at denne Ret, paa de Stores Tafler, naar den er behørig tillavet, er en sand Delikatesse.

**) Menzikow skal i sin Ungdom have været meget smuk; især skal han have havt meget levende Øine. Portraiter af ham, som man endnu træffer hist og her i Rusland, skjøndt meget sjeldent, vise at han har havt et meget aandrigt, gjennemtrængende og behageligt Blik. Dette bemærker man især paa et Portrait, som er malet i de senere Aar, og før hang i det keiserlige Slot i Gatschina, i Kaiser Poul den 1stes forrige Værelser.

der var en grundig Bedømmer af Aandsgaver, bemærkede med Velbehag den gjennemtrængende Forstand, Menzikow besad, og bestemte ham til Statens Tjeneste.

Visselig fortjener den Mand den varmeste Tak, som, frie for Jalousie, efterlader Staten og sin Herre en saa dannet Lærling; og ikke mindre Beundring fortjener Lærlingen, der arbeider videre efter sin store Forgjængers Planer og overeensstemmende med sin Fyrstes Hensigter.

Le Fort bragte den unge Menzikow i Tjeneste hos Czaren, tog ham med sig paa den store Gesandtskabsreise i Aaret 1697, gjorde ham opmærksom paa Alt, lærte ham at afskaffe Misbrug og træffe nye Indretninger, gav ham Underviisning i Militair-Faget og søgte i Særdeleshed at indprænte ham sine egne Maximer i Hensende til Statsbestyrelsen og de udenlandske Affairer, saaledes, at den kloge og lærvillige Menzikow ganske tilegnede sig dem. Imidlertid er det dog troeligt, at Le Fort, hvis han havde levet, ikke vilde have ladet ham stige saa høit, som han siden virkelig steeg, da han vistnok havde gjennemskuet den unge Mands herskesyge Characteer. — Men Le Fort døde, og det russiske Stats-Personale fik derved en ganske anden Skikkelse.

Peter den Første følte sig, omendskjøndt han var omringet af Hoffolk, desuagtet alene. Fast al-

le vare de hans vise Planer imod, i det mindste saalænge til Overbevisningen havde omvendt dem. Kun Menzikow alene stemte ubetinget overeens med sin Fyrste i alle hans ophøiede Grundsætninger. Han blev strax den afdøde Yndlings Efterfølger i sin Herres Bevaagenhed og fik efterhaanden, men dog bestandig i meget korte Tidsrum efter hinanden, alle de vigtige Poster, Le Fort havde beklædet. — Nu viste Menzikow, at han hørte til de udmærkede Mennesker, der forstaae at erhverve sig et Navn i Historien. Han var vistnok saa meget Genie, som man tør være det i en despotisk Stat, hvis Regent ikke har nødig at kjende nogen Lov. I fuld Aands- og Legemskraft udviklede han sine store Evner, og stod sin Herre troelig bi i Alt, saavel ved at udkaste velgjørende Regjeringsplaner, som ved, paa det nøiagtigste og punktligste, at udføre Keiserens Befalinger. Opregningen af de enkelte, vigtige Tjenester, denne Statsmand og Feldtherre viste Peter den Store, høre til denne udmærkede Monarks Regjerings Historie, hvilken han ved sine Talenter, i det mindste for en Deel, forherligede.

Men man saae dog ogsaa med Bedrøvelse undertiden, at hans meget levende Indflydelse ikke altid blev den lykkeligste for Staten og den bedste for Undersaatterne. Peter udvalgte ham blandt andet til Hovmester for sin, siden saa ulykkelige Søn,

Alexej. Menzikow forsømte paa en ganske uforsvarlig Maade Prindsens Opdragelse. Det var ham ligegyldigt om Czarowitsch i Læretimerne var flittig eller ei. Han gav vel ogsaa sit Bifald, naar han mærkede, at Poperne bibragte Prindsen unyttig, geistlig Tant, holdt ham fast i deres tossede Selskaber, og søgte at indgive ham Afskye for alle hans Faders nye Forandringer.

Man bliver forledet til at troe, at Menzikow allerede dengang har havt til Hensigt at udelukke Czarowitsch, med Keiserens eget Samtykke, fra Thronfølgen. Men endnu laae hans Plan meget i Baggrunden. Menzikow stod i den nøieste venskabelige Forbindelse med Catharina, som han havde afstaaet til sin Monark. Deraf opstod gjensidige Forpligtelser. Han vedligeholdt hendes Anseelse og søgte bestandig at bringe hende høiere i Veiret: hun understøttede ham, naar han vaklede. Hun skulde give Staten Thronarvinger, og han vilde, efter Peters Død, beherske Riget og den umyndige Souverain. Men for at bringe alt dette i Udførelse var det nødvendigt at gjøre Sønnen mistænkelig for Faderen, og paa denne Maade bortfjerne Prindsen fra Thronen. Dette indtraf, som vi vide, virkelig flere Aar senere, da Czarowitsch allerede var gift, og havde en Søn og en Datter med sin Gemalinde. Peter blev ganske indtaget imod Alexej, som ved sin ukloge, utilforladelige,

lave, gjenstridige og Faderen og Regenten oprørende Adfærd, gav Anledning til den sørgelige Skjæbne, der ramte ham. Der blev fældet Dødsdom over den ulykkelige Prinds, og Fyrst Menzikow var den første, der underskrev den.

Den Maade Peter I omgikkes med sin Yndling paa var egen. Keiseren foretog sig intet uden Menzikows Raad. I sin hele Regjering og Privatliv viste han ham en Tillid, som ingen høiere Grad kunde naae. Man kunde have sagt at Monarken og Yndlingen havde været de hjerteligste Venner, hvis ikke denne, som var et stedsevarende Spil for sine Lidenskaber, derved havde gjort sig uværdig til den høie Bestemmelse, at være en Fyrstes Ven. Menzikow maatte næsten bestandig være Keiserens Ledsager, og naar Peter undertiden lod ham blive tilbage, regjerede Yndlingen, efter sin Herres Villie, hele Staten. Dette Scepter kunde da virkelig med Rette kaldes et Jernscepter. Derved voxede Antallet paa Menzikows Fjender, som han, især ved sin egennyttige Adfærd, daglig paadrog sig. De efterspurede alle hans Skridt og aabenbarede Keiseren Alt, hvad der af hans første Statstjeners vindesyge Handlinger var dem bekjendt. Tre Gange kom han derfor, under Peter den 1stes Regjering, under den skarpeste Inquisition; vi ville ikkuns anføre den som fandt Sted i Aaret 1719 til et Exempel. Fyrst Menzikow

blev beskyldt for at have forvaltet Landets, ham betroede Finantser, slet, og at have anvendt store Summer deraf til sit eget Brug. Han maatte aflevere sin Kaarde, turde ikke forlade sin Bopæl, og skulde nu vente paa den Straf, Keiseren vilde paalægge ham. Man havde Grund til at troe at Sagen vilde tage en meget slem Vending, og man talede allerede om at Menzikow vilde blive dømt til evigt Fængsel. Men hans Fjenders Glæde var altfor skyndsom. Monarken lod ham kalde. I det Øieblik han kom for ham kastede han sig for Keiserens Fødder, bad om Naade og lovede Forbedring. Peter havde næsten ganske glemt hans Forbrydelse, og tænkte kun paa sin Tjeners Fortjenester. Han skjænkede ham sin Naade igjen og paalagde ham at betale en stor Sum Penge i Bøder, som Menzikow paa Stedet maatte skaffe tilveie.

For mindre Forbrydelser havde man mindre Straffe. Saaledes fortæller man at en Aften erfoer Keiseren en Mængde Underslæb, som Fyrsten havde begaaet. Næste Morgen begav han sig til Wassiley-Ostrow til Menzikow, som boede der i sit Palais, det nuværende Landcadetacademie, gik ind i hans Sovekammer til ham, medens han endnu sov, foreholdt ham hans Brøde og tugtede ham ganske i Stilhed paa en meget følelig Maade. Efterat dette var fuldbragt, tog Peter igjen bort. Paa Tilbageveien mødte han en Mængde Folk,

som, paa hans Efterspørgsel, sagde ham at de gik til Wassiley-Ostrow, for at lykønske Fyrst Menzikow paa hans Navnedag. Keiseren vendte strax tilbage med dem. Menzikow blev meget angest, da han troede at Peter kom igjen for endnu en Gang at tugte ham. Men Monarken gav ham Mod igjen, da han, ved Indtrædelsen i Værelset sagde: jeg har hørt at det er Din Fest i Dag; jeg er derfor kommet, med disse gode Folk, for at gratulere Dig, og spise hos Dig. — Saaledes endtes næsten alle de Klager, der bleve fremførte mod Fyrsten, og det er et tilstrækkeligt Beviis for denne Mands dybe Indsigter og store Brugbarhed, at Peter, uagtet disse mange Beskyldninger, dog stedse beholdt ham hos sig og intet gjorde uden hans Raad og Samtykke.

Men de Træk af Egennytte og Troeløshed, Monarken var underrettet om, vare ikke de eneste, der gjorde Fyrst Menzikow til en Forbryder. Der gaves endnu andre, som Keiseren ikke erfoer, og som havde fortjent den haardeste Straf og hans totale Bortfjernelse fra Statssagerne. Peter I, som altid havde ønsket at blive tydsk Rigsfyrste med Sæde og Stemme paa Rigsdagen, var engang, man veed ikke paa hvilken Tid, eller, ved hvilket Tilfælde, paa Nippet at erholde Svensk-Pommern som saadant. Det preusiske Hof, som nødig vilde have en saa ubequem Naboe, vendte sig til

Fyrst Menzikow og bestak ham med 20,000 Dukater. Keiserens første Statstjener, til hvem denne satte sin hele Tillid, frembragte formodentlig nu Skingrunde, som afholdt Monarken fra det Ønske at besidde Pommern. Kort, Underhandlingerne bleve afbrudte. Havde Peter faaet Sagens sande Sammenhæng at vide, vilde Yndlingen neppe være sluppen med en sædvanlig Straf.

At Menzikow altid kunne være saa lykkelig at undgaae de velfortjente Følger af hans Forseelser og ikke sjeldent endogsaa seire over sine Anklagere, var for største Delen Catharinas Værk. Men derfor var han ogsaa stedse betænkt paa at fremme denne Prindsesses Fordeel. Med disse Bestræbelser forenede han tillige bestandig dem for sin egen Nytte. Da ingen af Peters og Catharinas Sønner bleve i Live, faldt Menzikow først paa den Idee at hæve Catharina, ved Peters Død, paa hendes Gemals Throne. Han meddeelte Monarken sine Tanker, og han billigede dem. Nu blev hun erklæret for hans Efterfølger, og kronet i Aaret 1724. Det var let at forudsee at Fyrst Menzikow, der var Ophavsmanden til alt dette, vilde føre Roret i Staten naar Catharina, efter Peters Død, kom til Regjeringen.

En saa mægtig Yndling, som han var, der paa een Gang havde gjort sig uundværlig baade for Keiseren og Keiserinden, kunde ikke savne de

udenlandske Magters Udmærkelse, hvilke alle beilede til hans Venskab. Hoffet i Wien havde allerede for længe siden udnævnt ham til Rigsgreve og snart efter til Rigsfyrste, og det kjøbenhavnske, dresdenske og berlinske Hof sendte ham deres Ordener. Peter den 1ste selv gav ham, for offentlig at vise sin Yndling sin Taknemlighed, Titel af Hertug af Ingermanland; første Statsminister og første General-Feldtmarschal over de keiserlige Armeer var han allerede.

Dog formaaede alle disse store Udmærkelser og hans Monarks Naade ikke at holde Menzikow fast paa Retskaffenhedens Bane. Hans Gridskhed og hans Troeloshed bragte ham endnu engang, nogle Maaneder før Keiserens Død, i Unaade hos denne Monark. Da Catharina netop i samme Øieblik mere end nogensinde før havde en Raadgiver nødig i sine egne kritiske Anliggender, maatte Grev Jaguschinsky søge at bringe Keiseren paa andre Tanker, til Fordeel for Menzikow. Det lykkedes ham; Fyrsten var saa huldig igjen at erholde sin Herres Bevaagenhed, og det endogsaa denne Gang uden nogen Opoffrelse.

Catharina og han fandt det nu nødvendigt at vove Alt for deres egen Sikkerhed, og vare, sandsynligviis strax i Begyndelsen, fattede paa at bringe denne det kostbareste Offer. Peter I var høist utilfreds med dem begge, og havde truet dem

med haard Straf, saasnart han igjen kom sig fra sit smertefulde Sygeleie. Catharinas og Menzikows Opførsel havde allerede i lang Tid ganske og aldeles modstridt Keiserens Befalinger, og han havde ofte advaret dem Begge. Den Straf, han havde truet dem med, kunde altsaa blive meget følelig, og sætte Begge tilbage igjen i det Støv, hvorfra Monarkens Naade havde hævet dem. Det stemte altsaa overeens med Keiserindens og Fyrstens Klogskab og deres Sindelav at hindre, at dette Tidspunkt, da Keiseren igjen kom sig, nogensinde indtraf. Og saaledes bliver det meget sandsynligt, at man greb ind i Naturens Gang og ved kunstige Midler endte den første dengang regjerende Monarks Sygdom førend det efter Naturens Løb skulde have været. — Peter døde 1725, og alle de Planer, han kunde have med Catharina og Menzikow, og som vist vare store og hældbringende, bleve tilintetgjorte.

Menzikow, Jaguschinsky og Præsten Theophanes hjalp nu Catharina paa den russiske Throne. For ingen havde denne Begivenhed fordeelagtigere Følger end for Fyrsten. Det første Aar af Catharinas Regjering var egentlig Menzikows Regjering. Følgen svarede ikke til Begyndelsen. Fyrstens Vægtskaal steeg i Veiret, medens Familien Holsteins sank og beholdt Overvægten. Den forrige Yndling mærkede tydeligt at hans Ansees af-

tog, da det ikke var ham muligt at forhindre hans dødelige Fjendes Baron Schaphirows Tilbagekaldelse. Desuagtet tabte han i Verdens Øine intet af sin Rang eller af sin tilsyneladende Indflydelse. Men hermed var han ingenlunde tilfreds. Han vilde ogsaa paastaae den virkelige Indflydelse, han før havde havt. Hvad man ikke vilde tilstaae ham, søgte han paa en anden Maade at skaffe sig.

Det er tungt naar en Historieskriver, i to kort efter hinanden følgende Linier, to Gange maae vove at yttre den samme Formodning om den samme Forbrydelse, og derved ligesom bekræfter Visheden baade om den første og den sidste. Det er næsten ingen Tvivl underkastet, at Menzikow, for at herske alene og uindskrænket over en umyndig Fyrstes Land, og for at kunne gifte ham med sin Datter, har forkortet denne Prindses Forgjængerindes Dage. Hans Egoisme og hans Herskesyge undertrykkede alle de Følelser, som Tanken om hans forrige Forbindelse med Catharina, og den Taknemlighed, Alt det, hun havde gjort for ham, nødvendig maatte opvække i hans Hjerte. Catharina døde 1727. —

Peter den anden besteeg den russiske Throne, og Menzikow greb, med dristig og sikker Haand, Regjeringens Tøiler. I de første Maaneder af Aaret 1727 steeg hans Magt til den høieste Grad og som Privatmand kunde hans Rang ikke fors-

ges. Dengang hans Lykke var paa sit høieste Punkt, under Peter den anden, var han tydsk Rigsfyrste, Hertug af Ingermanland, Generalissimus over de russiske Armeer, første Statsminister, Senator, Ridder af begge de russiske og nogle fremmede Ordener, navnligen af den hvide Ørns Orden, den sorte Ørns, Ridder af Elephanten og af den hellige Hubertus Orden. Uagtet der dengang vare forskjellige tydske Prindser i Rusland, og mange russiske Kneese bleve kaldte Fyrster, fordi deres høie Fødsel, Slægtskab med det keiserlige Huus og overordentlig store Lykkens Goder gave dem Ret dertil, blev dog, og det havde allerede fundet Sted i flere Aar, Menzikow alene fortrinligen kaldet „Fyrsten." Han var just i Begreb med at formæle sin Datter med Keiseren, da han ved sin uforsigtige Gjærrighed gav Familien Dolgorucky Leilighed til at styrte sig. Han tog nemlig en Sum Penge, som Keiseren havde foræret sin Søster, til sig, under det Paaskud at den unge Monark endnu ikke forstod at skatte Penges Værdie. Da han intet ahnede tog han til Oranienbaum, et Lystslot, der tilhørte ham og hvorhen han ogsaa havde inviteret Keiseren, for at bivaane det derværende Kapels Indvielse. Keiseren kom ikke og Menzikow lod Kapellet, hvilket man endnu seer der, indvie, opførte sig derved med stor Ostentation, og vendte ganske sorgløs tilbage igjen til Peters-

borg. Han undrede sig rigtignok over, at den unge Keiser, der hidtil havde boet hos ham, ikke mere var at finde i hans Palais i Wassilej-Ostrow, men gik over til ham i Palaiet i Sommerhaven, hvorhen Peter 2 var flyttet. Keiseren, der allerede var indtaget imod Fyrsten af Knesen Dolgorucky, gjorde ham personlig de bittreste Bebreidelser over den Uforskammenhed, at tilbageholde en Pengeforæring, som han havde bestemt til sin Søster. Menzikow vilde undskylde sig, men Keiseren forlod ham med de synligste Tegn paa sin Unaade. Kort efter lod han ham, ved General Lieutenant Soltikoff, sige at han var dømt til at have forbrudt Ære og Værdigheder, sine Ridderordener, sin Formue og sin Friehed. Ved denne Efterretning faldt Fyrsten i Afmagt. Fyrstinden, hans værdige Gemalinde, ilede og kastede sig for Monarkens Fødder, som netop kom fra Kirke, men han lod hende ligge uden at sige et Ord til hende: et Beviis paa, at Peter 2 var et Barn uden al Dømmekraft. Man bekjendtgjorde denne vigtige Begivenhed for Nationen, i det man erklærede at for Fremtiden skulde ingen andre keiserlige Forordninger have nogen Kraft, end dem, Keiseren egenhændig havde underskrevet. Forhen havde Menzikow nemlig undertegnet de saakaldte keiserlige Befalinger. — Man skred derpaa til at confisqvere hans Eiendomme, og fandt i Juveler, rede

Penge samt Guld- og Sølvtøi for 3 Millioner Rubler, uden at regne hans vidtløftige Besiddelser, som maae have været uhyre, da man forsikrer, at han skal have havt henimod hundrede tusinde Bønder.

Derpaa fulgte en Inqvisition, som endte nogle Dage efter. Menzikow blev dømt til at forvises paa Livstid til Siberien. Han reiste endnu i September Maaned 1727 med sin Gemalinde, sine Sønner og to Døttre til Beresow, en lille Bye ved Soswa-Floden, der omtrent har 150 daarlige Huse, for største Delen beboede af Kosakker.

Her levede den, endnu for faa Uger siden, saa mægtige og almindelig frygtede Fyrst Menzikow, der stod paa Nippet at blive Keiserens Svigerfader, i de elendigste Omstændigheder; thi til hans Underholdning havde man kun udsat 1 Rubel daglig, som hans Bevogtere maaskee ikke engang gav ham fuldtallig. Desuagtet levede han dog saa sparsomt, at han, af de Penge han samlede, kunde bygge en lille, ubetydelig Kirke af Træe, paa hvilken han selv arbeidede. — Naar man eftertænker den frygtelige Omskiften i denne Nyeopkomnes Skjæbne, oploser Forbittrelsen mod den uretfærdige Mand sig til Medlidenhed med det beklagelsesværdige Menneske.

Kummeren, som endnu i Siberien blev for-

øget ved Dødsfald i hans Familie, seirede over hans store Aand og styrtede ham i en dyb Melankolie. I denne sørgelige Sindsforfatning talede han intet Ord og nød, i de sidste Dage af hans Liv, intet andet end koldt Vand. Han døde endelig den 2den November 1729, fem og halvtredsinstyve Aar gammel.

Hovedfeilene i Menzikows Characteer vare Egoisme, lav Egennytte, Forfængelighed, umættelig Stolthed, Herskesyge, Uforsonlighed og Grusomhed. Disse Feil og Laster, der til Deels udartede til Lidenskaber, bestormede ham uophørlig og satte ham i en stedsevarende Strid med en Mængde Mennesker, i Særdeleshed med Rigets Store.

Men ogsaa betragte man Medaillens skjønne Side. Menzikow var godmodig mod alle Fremmede og mod alle sine Landsmænd, naar de kun forstode at føie sig efter hans Luner; en Egensindighed, han i sin høie Rang vel kunde forlange at sætte igjennem. Han var taknemlig for beviste Tjenester, tapper indtil Forvovenhed, og en ivrig Beskytter af dem, der vare ham hengivne. Hans Forstand og alle de Aandsgaver, der stode i Forbindelse med den, havde naaet en høi Grad af Genialitet. Havde han i sin tidlige Ungdom havt en omhyggelig Opdragelse, vilde han have kunnet opfylde meget. Denne Feil erstattede han siden ved stor Flid og erhvervede sig ikke almindelige

Kundskaber i Kunster og Videnskaber. Sit Fædreland kjendte han nøie, og blev det derved meget nyttig. Han gjorde meget for Folkets Cultur, for Opbyggelsen af adskillige Stæder i Egne hvor deres Beliggenhed vilde være fordelagtig, for Handelens, Kunsternes og Videnskabernes Opkomst, for Krigstugtens Fuldkommenhed, for Bjergvæsenets Forbedring, for Hoffets Glands og for at grundfæste den russiske Herskers imponerende Anseelse i Udlandet. —

Fyrstinde Menzikow var en fød Arsenien, et Huus, som paastaaer en udmærket Rang mellem de adelige Familier i Rusland. Et Mynster paa qvindelig Skjønhed og Dyd, erhvervede hun sig derved Alles Ynde st og uhyklede Ærefrygt, der kjendte hende. Ved hendes Mands Ulykke viste hun fra det første Øieblik af, sin ophøiede Character i dens hele Fuldkommenhed. Hun ledsagede ham i hans Forviisning. Allerede da hun levede med ham ved Hoffet i den største Glands, havde hun ofte maattet taale Virkningen af hans mange Lüner. Hun fortsatte blot sine kjærlighedsfulde Anstrængelser, i det hun nu søgte at lindre ham hans sørgelige Skjæbne ved Ømhed og Deeltagelse. Men Kummeren, der allerede længe havde naget hende, dræbte hende snart. Hun døde i Beresow, sandsynligviis allerede i Aaret 1728.

Børnene af dette Ægteskab vare een Prinds

og to Prindsesser. De fulgte alle 3 deres Forældre til Siberien.

Prindsen blev født den 17de Marts 1714. Faderen beviste ved ham bedre end ved Czarowitsch, hvis Hovmester han havde været, at han meget vel forstod, hvad der hører til en god Opdragelse; den han gav sin Søn var fortreffelig. Fyrst Menzikow havde den Plan at formæle sin Søn med Storfyrstinde Natalia Alexjewna, Peter den andens Søster, men hans ulykkelige Skjæbne overraskede ham førend han kunde udføre sin Idee. Saa længe Fyrsten levede blev den unge Prinds i Siberien. Keiserinde Anna lod ham komme tilbage og gav ham en ikke meget betydelig Deel af Faderens Godser igjen. Vi vide ikke om han har beklædet nogen Charge ved Hoffet eller i Armeen; kun det, at han var Ridder af Hubertus Ordenen, er os bekjendt. Han forplantede sin Slægt. Hans Søn er den nulevende Fyrst Menzikow, som har tjent med megen Hæder i Armeen. Da han, af en ganske særegen Tilbøielighed til et stille, eensformigt Liv for flere Aar siden forlod sit Hofs Tjeneste, var han General Lieutenant, Senateur og Ridder af Hubertus Ordenen og af den russiske militaire Georgs Ordens tredie Klasse. Han lever nu, for det meste skildt fra sin Familie, i Udlandet. Hans Gemalinde, der i sin blomstrende Ungdom var bekjendt for sin Skjønhed, er en

Kneesna eller Prindsesse Golizin. En Søn af dette Ægteskab, en ung Prinds, som forbinder mange nyttige Kundskaber med en udmærket elskværdig Characteer, var for nogle Aar siden ansat ved de russiske Gesandtskaber i Dresden og Berlin.

Prindsesse Maria Alexandrowna, Fyrst Menzikows ældste Datter blev født den 9 Jan. 1713, og nød en udmærket god Opdragelse af hendes fortræffelige Moder selv. En ung Greve beilede i Aaret 1720 til hendes Haand, men fik Afslag, da Faderen sandsynligviis allerede dengang havde høiere Hensigter med hende. Fyrsten arbeidede uafladelig paa det Projekt at formæle sin ældste Datter med Keiseren og paa den Maade bringe sine Efterkommere paa den russiske Throne. Det lykkedes ham ogsaa, allerede kort efter Keiserinde Catharina den førstes Død, at bringe Forlovelsen mellem Peter 2 og Prindsesse Maria i Stand. Denne blev høitidelighold den 6te Juni 1727. Formælingen var bestemt til om Efteraaret. Imidlertid fik den keiserlige Brud Titel af keiserlig Høihed og blev i Liturgiet nævnet strax efter Keiserens Søster. Alle disse Udsigter til en glimrende Fremtid bleve tilintetgjorte ved Menzikows Fald. Den Omstændighed at Peter 2 ingen Forskjel gjorde i denne Familie og kunde belægge alle Medlemmer af den, skyldige og uskyldige, med den samme Straf, ja endogsaa hans forlovede Brud, gjør denne Kei-

fer foragtelig. Maria fulgte sine Forældre til Beresow, hvor hun i de følgende Aar blev et Offer for en dræbende Grømmelse.

Hendes yngere Søster Prindsesse Alexandra Alexandrowna, blev født paa een af de første Dage i Januar 1715, og var saa lykkelig at kunne deeltage, tilligemed Maria, i deres Moders fortræffelige Underviisning. Hun kom tilbage med Broderen fra Siberien, men i Øvrigt vide vi ikke om hun er bleven gift, eller med hvem.

III.

Catharina Alexjewna I.

Historiens Muse boier sig for dette overordentlige Fruentimmers Navn. Den finder i Tidens Archiver ingen, der, som Catharina den første, fremdraget af den lave Folkeklasse, har svinget sig op paa Jordklodens største Riges Throne. Den betragter derfor denne mærkværdige Prindsesse, der blev født til Bondepige i Litthauen, og døde som Keiserinde og uindskrænket Beherskerinde over Rusland, som det mest paafaldende Beviis paa den besynderlige Maade, paa hvilket Forsynet leder Menneskenes Skjæbne. Af Verdens Annaler er man bekjendt med Exempler paa Fruentimmer, som ved

Sjælshøihed, Heltemod, Begeistring, ophøiede Talenter, med eet Ord, som ved alle Aandens omfattende Egenskaber stode paa de øverste Trin i Æresens Tempel, anførte Hære paa Seiersbanen, deelte Thronen med deres Fyrster, ved hvis vise Indflydelse hele Staters Skjæbne er bleven afgjort, gave Kunsterne og Videnskaberne mere Fuldkommenhed, og overhovedet gjorde de meest udmærkede Mænd Rangen stridig. Vant til saadanne Exempler troer man i Catharina, som ved Maalet af sin politiske Løbebane lader alle disse udmærkede Qvinder staae tilbage for sig, at see et Under af menneskelige Evner og Dyder. Men nu prøves denne tilsyneladende Storhed; den Beundring, hendes Navn alene havde indskudt, forsvinder, Taagen falder fra Øinene, og man undrer sig over blot at see en ganske almindelig Kone, som alene kan takke den physiske Sandselighed og Intriguen for den høie Plads, til hvilken hun har trængt sig frem, uden at besidde de nødvendige Egenskaber til værdig at opfylde sin Bestemmelse.

Catharinas Fader, en Bonde i Litthauen, og sandsynligviis paa een af Familien Sapiehas Godser, heed kun Samuel og havde intet Familienavn *). Han levede i en os ubekjendt Bye, gan-

*) I Polen, Sverrig og Lausitz have Bønderne ofte intet Familienavn, hvilket ogsaa er Tilfældet i mange Provindser i Rusland. Dog maae dette ikke antages at være almindeligt.

ske nær ved den Liefflandske Grændse. Her bleve alle hans Børn, en Søn, Carl, og 3 Døttre, Martha, Christina og Anna, fødte. Familien var katholsk og alle 4 Børn bleve derfor døbte i denne Religion. Bonden Samuel synes at være død i Litthauen endnu længe før sin Datters Ophøielse.

Efter hans Død havde Familien, man veed ikke af hvilken Aarsag, nedsat sig i det nærliggende Liefland, hvilket dengang endnu tilhørte Sverrig, i Lennewaiden, en Bye i den rigaiske Kreds, ved den lille Flod Rumbe.

Een af Samuels Døttre ved Navn Martha blev, efter temmelig tilforladelige Efterretninger, født den 16 April 1686. Hendes Moders indskrænkede Omstændigheder nødte Martha til, allerede som Barn, at give sig i Tieneste hos en luthersk Geistlig. Hun kom i sin tidlige Ungdom til Pastor Daut i Roop, et Kirkesogn, som ligeledes ligger i den rigaiske Kreds. Her blev den lille Catholik uformærkt omdannet til en Lutheraner. Martha synes ikke at være bleven længe i dette Huus. Fra Roop kom hun til Marienborg, dengang en lille Stad i den vendiske Kreds, til den derværende Provst Glück. Pigen, der tegnede til at blive meget skjøn, blev behandlet i Præstens Huus rigtignok bestandig mere som Tieneste-ydende, end som Pleiedatter, men dog med liden Tilsidesættelse og opdraget med Glücks egen Dat-

ter, saavel i den lutherske Religions Lærdomme, som i nyttigt Huusarbeide. Her var det, at en svensk Dragon, der heed Johan, og sandsynligviis heller ingen Familienavn havde, forelskede sig i Pigens opblomstrende Yndigheder. Han friede til hende, og da den fattige Pige just ikke kunde vrage, gav hun ham sin Haand. Martha var altsaa Johans Kone, men kun nogle faa Dage. Hendes Mand maatte da følge sit Kald som Soldat.

Dette indtraf kort før det ubetydelige Slot Marienborgs, eller dets Ruiners, Indtagelse af Russerne. Stadens Indvaanere bleve gjorte til Fanger; Martha befandt sig mellem dem. Hun kom i den kommanderende General Scheremetjews Hænder, men blev ikke længe i denne Bojars Huus. Menzikow saae hende, og hendes store Yndigheder gjorde Indtryk paa ham. Scheremetjew forstod Vinket og afstod Slavinden til sin Herres Yndling, der strax tog hende til sig. Imidlertid var den svenske Dragon, Johan, kommet igjen som Underofficeer. Han havde erkyndiget sig om sin Kone og erfaret hendes Opholdssted. At reclamere hende vilde have været ligesaa frugtesløst som farligt; han besøgte hende altsaa hemmeligt. I Menzikows Huus levede hun med temmelig Frihed, men dog bestandig som Tjenestetyende. Saa lykkelig havde hun aldrig troet at hun skulde blive. Menzikow holdt hende, for ikke at tabe hende,

paa hvis Besiddelse der laae ham megen Magt, skjult for Peter den første og for de fornemme Russeres Øine, og tilstod hende derimod Omgang med hendes Lige, hvorved han bidrog til at Martha og Johan temmelig ofte kunde see hinanden.

Ved et eneste Øieblikks Ubetænksomhed blev al Menzikows ængstlige Forsigtighed tilintetgjort. I en Ruus pralede han med at besidde en smuk Elskerinde. Man vilde overtyde sig om han talede Sandhed, men han vægrede sig ved at fremføre Beviset. Dog, Peter I. forlangte at see hende, og nu gjældte ingen Indvendinger. Martha maatte komme. Det Øieblik hun viste sig afgjorde hendes Fremtids høie Skjæbne. Denne saakaldte smukke Kones Figur beseirede den russiske Monark, og om endogsaa den Magt, hendes Yndigheder havde over ham, i den følgende Tid ofte blev afbrudt, var dog det første Indtryk paa Peter I. meget dybt og for Martha meget underrettende. Fra dette Øieblik af maatte Menzikow overlade sin Herre hende, og Yndlingen havde Snildhed nok til at erstatte det physiske Tab, han i en Ruus havde lidt, ved rigelig politisk Gevinst da han blev ædrue. Martha maatte fra dette Øieblik af kun tænke og handle gjennem Menzikows Forstand. Hun blev Mæglerske mellem Herren og Tjeneren, naar han, hvilket meget ofte skedte, ved Underskab af mange Slags havde gjort sin

Beherſker misfornøiet med ſig. Derimod underviſte Menzikow hende, hvorledes hun ſkulde ſmigre Keiſerens Luner, og drage Fordeel deraf. Hun gjorde det med det ſtørſte Held, thi Peter førte hende tilſidſt ſelv ved ſin Haand til det høieſte Trind af jordiſk Lykke.

Saaſnart Martha var bleven optaget mellem Hoffets Betjente forandrede hun endnu en Gang Religion, gik i Moskov over til den græſke Kirke og antog Navnet Catharina. Af Mangel paa tilforladelige Efterretninger troer man, at den czariſke Prindſeſſe Catharina Alexjewna, en Halvſøſter til Peter I, med hvem Keiſeren efter langvarige Misforſtaaelſer dengang havde forſonet ſig, har ſtaaet Fadder til hende ved denne høitidelige Handling. Saameget er vist at den ulykkelige Czarowitſch Alexei Petrowitſch (i Sandhed en beſynderlig Forretning for en Søn) maatte beklæde en Gudfaders Sted ved ſin Faders Elſkedes og hans Moders uretmæssige Efterfølgerſkes Daab. Martha blev nu for beſtandig kaldet Catharina Alexjewna.

Flere Aar derefter befandt Catharina ſig mellem Peter den førſtes Hofbetjente, under Navn af hans Koks Kone. Som ſaadan fødte hun i Aarene 1708 og 1709 Prindſeſſerne Anna og Eliſabeth, af hvilke den førſte ſiden, ſom formælet Hertuginde af Holſteen, blev Moder til Peter den

tredie, og den anden blev Keiserinde i Rusland. Dengang udgav man dem begge for Kokkens Døttre. Men kort efter syntes man at have aftaget Masken. Omtrent fra Aaret 1710 blev Catharina kaldet naadige Frue ved Hoffet, og under dette nye Navn ledsagede hun Monarken overalt, som om hun henhørte til hans Hofstat. Som offentlig erklæret Elskerinde og siden som udraabt Keiserinde fødte Catharina endnu 5 Børn, nemlig 3 Døttre: Natalia og Margaretha, hvilke allerede som smaa Børn døde, og endnu en Natalia, som kun overlevede sin Fader nogle Uger, og blev begravet tillige med ham, og endelig endnu 2 Sønner: Paul og Peter, der ogsaa døde medens de endnu vare Børn.

Endelig blev Catharinas høie Bestemmelse bekjendtgjort ved en høitidelig Handling. I Aaret 1713 udkom en Befaling ved hvilken Catharina Alexjewna blev forestillet det russiske Rige som Peter den førstes virkelige Gemalinde. Retmæssigheden ved Prindsesserne Annas og Elisabeths Fødsel blev tillige lovmæssig men stiltiende bestemt derved.

Catharinas Fortjenester stege stedse høiere i Keiserens Øine og hans Belønninger og Beviis paa hans Tillid bleve bestandig større og stærkere. I de store Ulykkestilfælde, der ramte denne Monark i hans egen Familie, som, ved Afskaffelsen

af Misbrug og ved Indførelsen af vældædige Indretninger stedse traadte ham i Veien, havde Catahrina, maaskee ikke af egen Tilskyndelse, maaskee ogsaa ikke efter egne Grundsætninger, men dog altid med mandig Aand, staaet ham bi. Af hans fordums Beslægtede var ingen andre bleven ham tilbage end et Barn, hans Sønnesøn. Denne uberydelige Prinds, hvis Dyder og Feil man endnu ikke kjendte, og som i den følgende Tid, men dog stedse som en svag Yngling, under Navn af Peter den Anden, et Øieblik viste sig paa den russiske Throne, var vist nok ikke i Stand til at glæde Keiseren. Han maatte meget mere gjøre ham bedrøvet, fordi hans Tilværelse bragte Monarken til at tænke paa hans Fader. Den unge Prinds havde rigtignok en ældre Søster, der viste store Aandsgaver, men en fortærende Sygelighed lod ahne hendes nære Opløsning. I Øvrigt var hun i samme Omstændighed, som hendes Broder: hendes Tilværelse kunde ikke fryde Bedstefaderen. I denne forladte Tilstand hængte Keiseren sig altsaa inderligere til den, han selv havde valgt, som han selv troede at han havde dannet, som skjænkede ham elskværdige Børn, og af hvem han kunde fordre den mest uindskrænkede Troeskab og Taknemmelighed.

I Aaret 1721 forelagde Keiseren Medlemmerne af den nyelig oprettede geistlige Ret en

Eed, ved hvilken de maatte hylde Catharina tillige, ligesom ham selv. Dette var en Forberedelse til en anden endnu høitideligere Hylding, som fulgte Aaret derefter.

Peter I. bestemte i Aaret 1722 Catharina formelig til sin Efterfølger, ifald han døde før hende; et Skridt, han vistnok angrede da han, kort før sin Død, i flere Henseender saae sig skuffet. Men saa længe han endnu nærede sin gode Troe til hende, gjorde han Alt for at udmærke Catharina saameget mueligt i Verdens Øine. Han kronede hende endogsaa i Moskov i Begyndelsen af Aaret 1724.

Dette var det største, men tillige det sidste Beviis paa sin Agtelse, han gav Keiserinden. I de sidste Maaneder af dette Aar gav hun ham Anledning til Utilfredshed. Catharina omgikkes gjerne med Kammerherre Mons. Keiseren overraskede dem en Gang sammen. Underholdningens Form laae sandsynligviis udenfor den Ærefrygts Grændser, som denne smukke Mand skyldte sin Beherskerinde, ellers vilde det vel neppe have været Monarken paafaldende at finde den tjenstgjørende Kammerherre i hans Gemalindes Værelse. Mons blev strax halshugget og Keiserinden maatte bivaane Henrettelsen. Hun faldt i Afmagt. Monarkens Raserie mod Catharina overskred den Agtelse, han, i det mindste i Hoffets Nærvæ-

relse, var sin Gemalinde skyldig; alle hendes Fortroelige bleve bortfjernede, og deres Pladse besatte med Oppassere, paa hvilke han kunde forlade sig; Menzikow var allerede nogen Tid i Forveien faldet i Unaade, for nogle opdagede Urigtigheder i de forskjellige Dele af Statsbestyrelsen. Peter havde hyppige Anfald af en Urinforstoppelse, som foraarsagede ham de hæftigste Smærter; Sygdommen bestemte sig og beholdt sin Character; hans legemlige Lidelser bleve nu afbrudte af de frygteligste Udbrud af Utilfredshed. Disse sammenstødende Omstændigheder gjorde Catharinas Stilling skrækkelig og Tanken paa Fremtiden maatte endnu være sørgeligere for hende, thi efter henkastede Ytringer af Keiseren at dømme, kunde man vente en Forandring i den bestemte Thronfølge, til Skade for Catharina. En saadan Ulykke maatte man forekomme og hertil var Menzikows Understøttelse nødvendig. Men for at kunne gjøre den virksom maatte han først igjen være taget til Naade af Keiseren. At udvirke dette paatog Jaguschinsky sig, der gjerne saae en Mand igjen i Spidsen for Ministeriet, som, ved sin Rang som Fyrste i Riget, ved sine bekjendte Forbindelser med Keiserinden og ved sine store Evner var skikket til enten at forene de Partier, der maaskee vilde vise sig, eller byde dem Spidsen. Jaguschinsky gjorde sine Forestillinger med saamegen Skaansel og Klogskab,

at Monarken meget snart lod sig bevæge til, i det mindste tilsyneladende, at skænke Fyrsten sin Fortroelighed igjen. Saasnart Alt var bragt i sin gamle Gang arbeidede Gemalinden og Yndlingen med fordobblede Kræfter paa deres Skjæbnes Befæstigelse. Naturligviis philosopherede de saaledes: Kommer Monarken, som har tilfoiet sin Gemalinde den største Krænkelse ved hendes Yndlings Henrettelse, sig igjen, saa er det muligt, at han forandrer Thronfølgen; Catharina synker maaskee tilbage til hendes forrige Intet, eller mister i det mindste alt Haab om nogensinde at blive Eneherskerinde og som saadan at kunne føre en frie Levemaade efter hendes Ønske; Menzikow havde paa sin Side det samme at vente, blev maaskee udsat for et overordentligt Ansvar, eller mueligt endogsaa ganske tilintetgjort. Døde Peter derimod, førend Thronfølgen kunde blive anderledes bestemt, da regjerede Catharina, eller egentlig Menzikow, under hendes Navn, med uindskrænket Magt efter hans Død. Overhovedet ere hans legemlige Lidelser næsten større, end menneskelige Kræfter formaae at udholde dem; og det er altsaa sandsynligt at man ved at afkorte hans Liv kun ender hans Sygdom, der er af den Beskaffenhed, at han maaskee aldrig vil komme sig efter den, noget før end ellers vilde være Tilfældet. Kort, hvordan det endogsaa gik til, Peter den første, uden

hvem hans Efterfølgere ikke vilde kunne have den afgjørende Vægt i Europas Anliggender, som de have: uden-hvem den russiske Nation ikke nu kunde staae paa det høie Trin af Industrie, paa hvilket den staaer; uden hvem ogsaa mangen Naboe-Stat, saavel til sin Tid, som i den følgende Tid, endnu vilde være i sit hele Omfang, hvad den var, — denne store Monark, der var langt mere udmærket end de fleste af hans kronede Medbrødre, da han overvandt Vanskeligheder, hine neppe havde hørt nævne, denne overordentlige Mand døde den 28 Jan. 1725.

Catharina, Menzikow og Jaguschinsky, som nu begge vare hendes Fortroelige, holdt det for nødvendigt at skjule Keiserens Død saalænge, indtil de nødvendige Anstalter til Thronfølgen vare gjorte for Catharina. Da Peters sidste Yttringer om Thronfølgens Forandring maaskee under Haanden kunde være blevne bekjendte, bragte disse 3 Personer den berømte Theophanes, der saa troelig havde hjulpet Peter ved Afskaffelsen af mange Misbrug, paa deres Side, ved at sige ham, at Catharinas Thronbestigelse var nødvendig for at hindre Blodsudgydelse og Virkningerne af Partieaanden. For det forsamlede Folk og Soldaterne aflagde denne Præst nu Eed paa, at Peter den første paa sin Dødsseng havde sagt til ham, at Catharina alene var værdig til at følge

ham i Regjeringen. Herpaa blev hun udraabt til Keiserinde, og man aflagde hende Troskabseden. Catharina besteg altsaa den russiske Keiserthrone, ikke efter Arveret, heller ikke egentlig efter hendes Gemals Villie, men ved Intriguer og Usurpation.

To Maaneder efter anlagde hun, som et udvortes Tegn paa Souverainiteten, Andreas-Ordenen. Hidtil havde hun været den eneste Dame, der havde baaret den af Peter I til Ære for hende stiftede Catharina-Orden, som blev baaret i et hvidt Baand *); nu gav hun den til sin Datter Anna, der, paa fordeelagtige Vilkaar for det unge Ægtepar, blev formælet med Hertug Carl Frederik af Holsteen.

Uden i Øvrigt at ville indlade os paa en vidtloftig Beskrivelse over Catharinas Regjeringshistorie, ville vi ikkuns bemærke saameget, at hun i Begyndelsen regjerede under Menzikows Veiledning, med temmelig Klogskab. I det mindste arbeidede man i nogen Tid, for det meste efter de Planer, der under Peters Regjering bleve udka-

*) Peter stiftede Catharina-Ordenen 1714 til Erindring om Catharinas skjønne Handling i den kritiske Stilling ved Pruth. Derfor gav Keiseren den ogsaa den Omskrift: Af Kjærlighed og Troeskab mod Fædrenelandet. Den blev dengang baaret i et hvidt Baand, men bæres nu, vi vide ikke siden naar, i et rødt Baand med Sølv-Indfatning.

stede og fulgte. Men denne Fyrstindes naturlige Efterladenhed var altfor stor. Hun bekymrede sig tilsidst ikke om nogen Ting, men overlod alt til sin Yndling Menzikow. Nationen bemærkede denne Forskjel, og ligesom Grundsætningerne forandredes i Cabinettet, forandredes ogsaa Folkets Tilfredshed, og mod Slutningen af Catharinas Regjering udbrød det ofte i lydelig Knurren.

Denne Fyrstindes private Liv var yderst uregelmæssigt. Hun begik store Udsvævelser, i Særdeleshed i Drik. Man fortæller om hende at hun især skal have nydt et simpelt Bagværk, som man kalder Kringler eller Bakkelser, dyppede i stærk ungersk Viin. Den nærmeste Virkning heraf var Ruus; men de videre Følger af et saa usædvanligt Næringsmiddel vare Begyndelsen til Vattersot. Da Catharina imidlertid endnu befandt sig i den kraftfulde menneskelige Alder, havde dette Onde, ved en forsigtigere Levemaade, og ved Brugen af hensigtsmæssige Lægemidler, strax i Begyndelsen meget let kunnet være standset. Men dette skete ikke ganske saaledes, som det burde skeet. Keiserinden brugte rigtig nok Medicin, men ikke med den nødvendige Orden. Hun forandrede vel paa en kort Tid sin Levemaade, men overskred snart og meget ofte de diætetiske Regler, hendes Læger havde foreskrevet hende. Desuagtet havde Catharinas Tilstand, da hun var af en meget

stærk Constitution, ikke kunnet forværre sig med saa stor Hurtighed, som virkeligen var Tilfældet. Grunden til denne Sygdoms hastige Fremskridt kunde ikke være naturlig. Hvis det er sandt, at Peter den første kostbare Dage bleve et skjændigt Offer for Egoisme, Vellyst, Vindesyge og Herskelyst, kan man ogsaa troe at Catharinas Liv, af Grunde, som vi strax skulle vise, er bleven afkortet.

Siden Aaret 1727 mærkede Menzikow at han ganske vilde tabe sin Indflydelse, hvis Keiserinde Catharina endnu længe vedblev at regiere. Fyrstinden viste megen Kjærlighed for sine Børn, især holdt hun meget af Hertuginden af Holsteen og hendes Gemal. Det gik endog saa vidt, at hun i Regjeringsforretninger spurgte begge disse Personer om Raad, uden at sige Menzikow noget derom. Saadanne Indfald syntes ham at være en Forbrydelse. Han frygtede Familien Holsteens voxende Indflydelse, der maaskee tilsidst kunde drage hans Fald efter sig, og vilde forekomme den. En Regjeringsforandring kunde hjælpe ham.

Efter Catharinas Død skulde Peter 2 bestige den russiske Throne. Dette Tidspunkt vilde han fremskynde. Under en umyndig Prinds kunde Menzikow regjere alene. Han besluttede altsaa at befordre Keiserindens Død. — Alt dette er Hypothese, men den mangler ingenlunde al mulig Sandsynlighed. Hertil kommer endnu en

Yttring af Menzikow, i det Øieblik han afreiste, for at gaae til Siberien: „jeg har, sagde han, „begaaet store Forbrydelser, men tilkommer det „den unge Keiser at straffe mig derfor?" Kunde man ikke udlægge disse Ord saaledes, at han havde været Skyld i Keiserindens Død, og at Peter 2 derfor skulde være ham nogen Forbindtlighed skyldig? — Det er altsaa troeligt at den straffende Hævn ramte Catharina og det just ved Dens forbryderske Haand, der to Aar i Forveien havde været hendes Medskyldige.

Maaden paa hvilken Menzikow udførte sin nye Forbrydelse skal have været følgende. Keiserinden havde en Vane, der var en Følge af hendes slette Opdragelse. Enhver af Herrerne ved Hoffet, der om Eftermiddagen kom til hende i hendes smaa Selskaber, bankede hun paa Lommerne og forlangte Bonbons af ham. Dette gjorde hun især ved Menzikow, der bestandig, tilsyneladende, stød i stor Anseelse, og var den keiserlige Families daglige Selskab. En Dag, fortæller man, gav han Keiserinden, der igjen forlangte sin sædvanlige Tribut af Sukkergodt, forgiftede Figener, der var overøste med Sukker. Giften var kunstig. Den virkede langsomt, men tilforladeligt. Den 16de Maj, efter gammel Stiil, 1727 paastod man at der var gaaet Hul paa en Byld i Lungen, og den 17de om Aftenen Klokken 8 døde Catharina I,

i hendes to og fyrgetyvende Aar. Keiserinden ligger begravet i St. Petersborgs Fæstningskirke ved Siden af hendes Gemal.

Endnu staaer tilbage at tale om denne berømte Fyrstindes Fortrin og Egenskaber, hvorom allerede meget er sagt overhovedet i dette korte Udkast af hendes Liv og Levnet. Rygtet om hendes overordentlig store Skjønhed kom formodentlig fra det Indtryk, hun havde gjort paa Grev Scheremetjew, paa Fyrst Menzikow og paa Keiser Peter den første. Men endnu er det et stort Spørgsmaal om den større Deel af det mandlige Kjøn vilde have bifaldet disse tre Mænds Dom. Det er endogsaa sandsynligt at den almindelige Mening vilde have faldet ugunstigt ud for Catharina. Thi efter de Portraiter af denne Fyrstinde at dømme, som man endnu finder i de keiserlige Slotte, er hun langt fra at være en Skjønhed, og man kan dog med Grund antage at hun der er bleven flatteret. Levende Øine og en colossalsk Gorge ere ikke tilstrækkelige til at fuldende Billedet af en deilig Keiserinde.

Hvad hendes Aandsgaver angaae, berømmer man i Særdeleshed hendes Forstand, hendes Fiehlighed, og den Vedholdenhed, med hvilken hun udførte Alt. Hendes Forstand viste sig fornemmelig i Aaret 1711 ved Pruth. Peter var, i den ulykkelige Stilling han dengang befandt sig i med

sin Armee, nær ved at fortvivle. Catharina, Ostermann og Schapirow overlagde, hvad der var at gjøre, og holdt eenstemmigen for, at man maatte søge at bestikke Vezir-Achem, eller, som han almindeligen bliver kaldt, Stor-Visiren. Catharina gav alle hendes Juveler til Priis, og laante saamange rede Penge sammen, som man paa hendes Garantie kunde opdrive i Leiren, og som kun paa nogen Maade kunde undværes. Først, efter at Middelet var lykkedes og Peter paa denne Maade var reddet fra Undergang, opdagede hun Keiseren, der lovede at være hende evig taknemmelig derfor, hvad hun havde gjort.

Skade var det at denne Keiserindes ikke almindelige Evner vare blevne saa meget forsømte. Catharina kunde ikke engang skrive; Prindsesse Elisabeth maatte hvergang undertegne sin Moders Navn. Hun talede vel Lettisk, Polsk, Russisk, Tydsk og Hollandsk, men intet af Sprogene godt og de færreste neppe taaleligt.

Saasnart Catharina begyndte at blive vigtig i Historien, synes hun overhovedet strax, ifølge hendes Klogskab, at have skjult sin sande Tankemaade under Beredvilligheden af at befordre Keiserens Hensigter, og under det Bifald, hvormed hun ledsagede alle hans Handlinger. Paa den Maade havde hun ikke alene ganske undertrykket sin egen Villie, og gjort Peters Tankemaade til

sin Forskrift, men ogsaa ganske umærkeligen vænnet sig til aldrig at handle efter sine egne, men bestandig efter laante Maximer. Endogsaa under hendes Regjering, som var den eneste Periode i hendes Liv, i hvilken hun kunde lede Alt efter sin frie Villie, lod hun sig stedse regjere, først af Menzikow og siden af hendes Børn og deres Tilhængere.

Af alt dette seer man, at det er vanskeligt at bestemme denne Fyrstindes egentlige Characteer. Men naar man dog overlægger, at det maatte have været hende en let Sag, med hendes Forstand og den Magt hun havde over Monarken, at finde Øieblikke, i hvilke hun kunde have givet flere af hans Handlinger en mere velgjørende Vending; og naar man betænker, at hun derimod ofte i Øieblikke, hvori Keiseren var overilet vred, mere opflammede hans Harme end dæmpede den, kan man ikke afholde sig fra at tiltroe hende Ufølsomhed. Tydeligt viste denne sig ved hendes Mangel paa Medlidenhed ved den slette Behandling, den ulykkelige Eudoxia led, hvis sørgelige Skjæbne Catharina, efter Peters Død, mere forværrede end gjorde taalelig: ved hendes strafværdige Ligegyldighed for Peters Adfærd mod sin ulykkelige Søn, et Punkt i denne store Keisers Liv, som meget vanskeligt, maaskee aldeles ikke, kan forsvares: og endelig ved hendes liden Kjærlighed til hendes egen Familie, da hun, selv efter hendes

Formæling med Keiseren, ikke brød sig om sine Slægtninge, men først maatte lade sig erindre af dem om sine Pligter.

Angaaende denne Omstændighed har jeg faaet følgende Anekdote, som jeg Ord for Ord har afskrevet af en meget vel underrettet Vens Haandskrift. — „Da den rigaiske keiserlige Landret overlod Godset Lennewaiden til den Anrepske Familie „og den lennewaidske Jordebog blev gjennemgaaet, „har Herr von Scheelen, der i mange Aar har „opholdt sig hos Landraaden, Præsident von Wolfenschild, fortalt følgende med Tilforladelighed, „da de kom til at omtale Bønderne til Lennewaiden: — Da den høisalige Keiser Peter den 1ste, „efter Liflands Erobring, forskjellige Gange foretog sig Reiser til Tydskland, i Selskab med Catharina, hændte det sig engang at de bivaanede den græske Gudstjeneste i Citadellet i Riga. „Da de forlode Kirken nærmede et aldrende Fruentimmer sig dem, med nogle Børn, som vare af „den lennewaidske Menighed, ogtalede med Keiserinden. Denne tilkjendegav hende at hun kun ganske „rolig skulde gaae hjem, hun skulde nok tænke paa „hende. Efterat Keiserinden var vendt tilbage fra „Tydskland til Petersborg, kom en forseiglet Ordre „derfra til den daværende General-Gouverneur i „Liefland, General Feldtmarschal Scheremetjew, at „han uopholdeligen og paa den ærefuldeste Maade

„skulde transportere den Familie, der befandt sig i „det lennewaidske District og havde nedsat sig der „fra Litthauen af, fra Riga til Petersborg. Herr „von Wolfenschild forsøiede sig strax selv, saasnart „han fik Ordren, til Riga, for at gjøre Foreſtillin„ger angaaende de af hans Folk, der vare tagne „bort. Men han blev snart tilfredsstillet. Den „til St. Petersborg bragte gamle Kone, Keiserin„dens Moder, udbad sig af Hoffet et stille Pri„vatliv. Børnene, som hun havde hos sig, bleve „satte i Skole, for dog at lære noget. Hendes „Søn og hendes Datter bleve siden Stiftere af de „endnu i Rusland bekjendte, og i Greveſtanden „ophøiede Familier, Skawronsky, Henrikow og „Jefmowsky. — Bønderne i Lennewaiden vide „ret vel at Catharina har levet iblandt dem, og „bilde sig meget ind af at mangen af dem er be„slægtet med den keiserlige Familie. Denne Anek„dote er paa saadan Maade bleven opsat af Herr von Scheelen selv."

Hvorhen Catharinas Moder begav sig, og hvor hun har tilbragt sine øvrige Levedage vide vi ikke. Ligesaalidet er hendes Dødsaar os bekjendt. Da vi efter Peter den 1stes Død intet finder bemærket om hende, er det meget sandsynligt at hun er død endnu i denne Monarks levende Live.

Saalænge Peter den 1ste levede maatte Catharinas Beslægtede ikke komme til Hoffet.

IV.

Henrik Johan Frederik Ostermann.

Henrik Johan Frederik Ostermann var anden Søn af en lutherſk Geiſtlig i Bockum, en Bye i det veſtphalſke Grevſkab Mark. Han ſtuderte i Jena og kom, efter Anbefaling af hans ældre Broder, ſom allerede var i Rusland, i Aaret 1704 i Tjeneſte hos den ruſſiſke Viceadmiral Cruys, der, paa Grund af hans Flinkhed og hans meget ſnart erhvervede Færdighed i det ruſſiſke Sprog, ved en forefaldende Leilighed anbefalede ham til Monarken, ſom en meget brugbar Mand.

Fra dette Øieblik af tjente han det ruſſiſke Hof til ſtor Nytte for det, baade i uden- og indenrigſke Anliggender. De Tjeneſter, han ſom Forretningsmand beviſte det, ere for vigtige og for mangfoldige til overſladigen at kunne berøres. Hiſtorien om Opfyldelſen af de ham paalagde Pligter er ſaa indviklet med de ruſſiſke Regenters Aarbøger indtil Aaret 1741, at det er en Umuelighed at ſkille det ene fra det andet. Alle de ruſſiſke Regenter, han tjente, havde den meſt uind-

skrænkede Tillid til ham og lode sig alle være magtpaaliggende, at belønne ham.

At Ostermann, i Forening med Catharina og Schapirow, drog Keiseren ud af den farlige Stilling ved Pruth, er bekjendt nok. Det fortjener ikkun derfor at blive gjentaget, fordi Peters Tillid til ham efter den Tid var ubegrændset.

Da Freden skulde sluttes med Sverrig, sendte Monarken, i Aaret 1721, Grev Bruce og Baron Ostermann til Nystad. Ostermann tog betydelige Vexler med sig fra Kjøbmand Meyer, men ingen Dukater, fordi, som han sagde, de svære Pengekister vilde gjøre megen Opsigt. I Nystad maatte de samtlige Commissairer indfinde sig, da ellers intet kunde blive afgjort. Ostermann anstillede sig da bestandig som om han var beskjænket. De Svenske troede at de havde Spillet vundet; men Ostermann gik altid uden for Forsamlingstiden til Cederkreutz, den fornemste af de svenske Commissairer, aftalede Alt med ham, gav ham 100,000 Rubler og alle hans Families Godser i Liefland tilbage, og derved erholdt hans Keiser Hertugdømmene Liefland og Estland, som siden efter, for et Syns Skyld, bleve kjøbte af den svenske Krone for en Sum Penge *), for ved

*) Det forekommer mig at jeg har hørt, at denne Kjøbesum ikke beløb sig til mere end een Million Rubler.

dette Kjøb at bringe det polske Hof, der gjorde Fordringer paa disse Lande, til Taushed. I det Øieblik alt var underskrevet, kom Jaguschinsky som Courier fra Petersborg, for at sige Bruce og Ostermann at de uden Undtagelse skulde tilstaae Alt, hvad de Svenske vilde forlange, da man havde sikkre Efterretninger om at en engelsk Flaade, under Admiral Norris's Commandoe, var gaaet under Seil til det baltiske Hav. Til Lykke kom Jaguschinsky for silde. Ostermann havde opnaaet Alt, hvad han vilde have, og medbragte store Summer i Verler, han ikke havde brugt og igien tilstillede Keiseren. Efter alt dette var det ganske naturligt at Peter I. stedse gjorde meget af ham. Denne Monark har ofte sagt, at Ostermann, der var opkørt af ham selv, aldrig havde begaaet noget Feiltrin i Opfyldelsen af sine Pligter. Hans Udkast i det russiske Sprog, som han siden for de fremmede Hoffer oversatte paa Tydsk, Fransk eller Latin, havde altid været uforbederlige. Endnu paa hans Dødseng, da Ostermann slet ikke maatte forlade ham, gjentog Keiseren alt dette, og man veed at Peter I., i sine sidste Aar, næsten ene og alene fulgte Ostermanns Raad. Denne Fyrste gjorde ham til Geheimeraad og ophøiede ham til Friherre.

Under Keiserinde Catharina den Istes Regjering blev Ostermann Rigs-Vice-Cantsler og

virkelig Geheimeraad. Paa hendes Dødseng udnævnede denne Fyrstinde ham til Overhofmester for hendes Efterfølger Peter den 2den, og til Medlem af det Conceil, der i Prindsens Mindreaarighed skulde bestyre Regjeringen.

Ostermann besørgede den unge Keisers Opdragelse saa godt, det kunde lade sig gjøre, og skrev for ham den bekjendte fortræffelige: Einrichtung der Studien. Af denne hans Herre og Lærling, der døde næsten som Barn, fik han den russiske Greveværdighed.

Keiserinde Anna, i hvis Omgivelse Ostermann var een af de aandrigste og mest oplyste, gjorde ham til Cabinetsminister. Han førte, i den Deel af Regjeringen, der udelukkende var betroet til ham, Roret med en bestandig sikker Haand. Men hans klare Forstand og hans store Statsklogskab og Menneskekundskab gjorde at Keiserinden, naar hun endogsaa i andre Tilfælde ikke mere vidste noget Raad, stedse lod Grev Ostermann komme og da handlede efter hans Forslag. Denne vidtskuende Mand søgte efterhaanden stedse mere og mere at trække sig tilbage fra Hoffet, og indskrænke sig til den Kreds, hans Pligter paalagde ham, hvilken han bestandig gjorde sig Umage for at gjøre snævrere. Han bemærkede den Forvirring og Partieaand der fandt Sted ved Hoffet og i den keiserlige Familie, og med et prophetisk Blik forud-

saae han at vigtige Catastropher, hvis Udgang man ikke kunde beregne, vilde indtræffe. Han troede derfor at han ved sin Klogskab kunde holde sig bortfjernet fra Virkningen af en saadan Explotion. Han undskyldte sig med Sygelighed og kom ikke mere til Hoffet. Tildeels var dette kun et Paaskud, thi man siger at Ostermann farvede sit Ansigt med en Citron for at give sig et sygeligt Udseende; deels var han ogsaa virkelig syg. Han havde allerede dengang en afbrudt, men hæftig Smærte i Fødderne, som snart ganske berøvede ham brugen af dem. Dog, alt dette kunde ikke beskytte ham, saasnart man havde hans Raad nødig. Han blev da med den største Omhyggelighed, Skaansel og Bequemmelighed baaret ind i Monarkindens Værelser.

Medens Prindsesse Anna endnu var under Formynderskab blev Ostermann meget farlig syg. I Marts Maaned forsikrede Doctor Kämpf, en meget duelig Læge fra Hamborg, at Ministerens Omstændigheder, ved Saltflod og Forstoppelse i Blæren, bleve saa betænkelige, at man, omendskjøndt Hjælp eller Udsættelse ikke var ganske umuelig, dog maatte være beredt paa en pludselig Død. Til sin Ulykke levede Ostermann endnu længe nok.

Ved Aarets Ende indtraf Elisabeths Revolution. Kun en saa lidet betydende og saa svag Kone

var i Stand til at miskjende denne store Mands Fortjenester, som hendes Forgjængere bedre havde vidst at sætte Priis paa. Hun lod sig af sine Ministre og Hoffolk overtale til at dømme Grev Ostermann, som den største Forbryder af alle de Mænd, der bleve et Offer for hendes Hofs Intriguer, fra Livet.

Da Leiligheden just tilbyder sig, ville vi, saa kort som muligt, fortælle disse Ulykkeliges, tillige med Ostermann Fordømtes Inquisitionshistorie og nogle af deres Beslægtedes Skjæbne. Elisabeths Liv er og bliver heelt igjennem en skjændig Bog, i hvilken i det høieste kun 2 eller 3 taalelige Blade ere at finde.

Endnu samme Nat, da den nye Keiserinde kom fra Vinterpaladset, hvor hun havde ladet det hidtil værende Dynastie sætte under Bevogtning, sendte man Soldater ud for at arrestere flere Personer i deres Huse. Disse vare: Grev Ostermann, General-Feldtmarschallen Grev Münnich, Stor Cantsleren Grev Golowkin, Overhofmarschallen Grev Löwenwolde, Præsidenten Geheimeraad Baron Mengden, Statsraad Demiresow og Sekretair Posniakow. De Fangne kom alle i i Statsfængslerne paa Fæstningen undtagen Löwenwalde, der i Begyndelsen kun havde Husarrest, men endelig ogsaa blev ført derhen. Iøvrigt bleve de alle ret taaleligt behandlede.

Ostermann gjorde man henved 80 Spørgsmaale. Denne store Mand opsatte en fuldstændig Beretning om sit Ministerium og fortaug Intet. Han sagde at han, saalænge han ved sin Eed og sin Pligt havde været sin Regjerings Undergivne, havde troet at han burde adlyde den. Mellem den Mængde ugrundede og urimelige Forbrydelser, man beskyldte ham for, vare de fornemste: at han efter Peter den andens Død havde sat Hertuginde Anna af Churland paa Ruslands Throne i Stedet for Prindsesse Elisabeth; at han havde ladet Flaaden forfalde for at Rusland skulde være nødt til at søge Søemagternes Venskab; at Knesen Dolgoruckys Fordømmelse under Keiserinde Annas sidste Regjeringsaar var bleven befordret af ham; at han havde raadet til at indespærre Prindsesse Elisabeth i et Kloster, og at det Projekt, at skaffe den unge Hertug Peter af Holsteen af Veien, hidrørte fra ham. Ostermann var den, der mellem dem Alle blev mest beskyldt. Han havde, som vi vide, altid været meget svagelig og nu blev han i Fængselet saa syg at han skriftede og tog Sakramentet, saa nær troede han sig sit Endeligt. Efter denne Sygdom bemærkede man en Ængstelighed og Forsagthed hos ham, der var ham ganske usædvanlig. Han lod Geheimeraad L'Estocq anmode om at komme til sig; han kom ogsaa virkelig nogle Gange, men kunde efter sit Foregivende ikke hjælpe ham.

Da Ostermann i Januar saae Golitzin mellem Commissaireerne, bad han ham om Forladelse for de Forfølgelser den golitzinske Familie havde maattet udstaae, og hvori han havde været Skyld.

Ostermanns Formue var, da han blev arresteret, i Sammenligning med hvad Andre havde sammendynget, meget uanselig. Han havde nogle ubetydelige Godser og et Huus. Forresten fandt man 11000 Pund Sterling hos ham og 130,000 Gylden, som han havde sat i Bankerne i Amsterdam og London. I rede Penge og Juveler havde han kuns 230 Rubler, og 4 eller 5 Portraiter af Souverainer, besatte med Diamanter.

Den 28 Jan. 1742 tog Keiserinden til Sarskoe-Muisa, nu Sarsko-Selo. Saasnart hun var borte blev under Trommeslag bekjendtgjort gjennem den hele Stad, at man skulde indfinde sig Klokken 10 paa Wassilej-Ostrow for at bivaane Executionen over Keiserindens Fiender.

Lige for Krigscollegiet havde man opreist et simpelt Skafot, 6 Trin høit, paa hvilket stod en Blok. Det hele Astrakanske Regiment slog en Kreds, og inden i den befandt, foruden de til Executionen nødvendige Personer, en Saarlæge sig, men ingen Præst. Statsfangerne vare allerede om Morgenen ganske tidligt bragte ud af Fæstningen. Præcis Klokken 10 kom de i Kredsen, ledsagede af Grenaderer.

Grev Ostermann var i sin sædvanlige Morgendragt, en rødlig Ræveskinds Pelts. Han bar en lille Paryk og en sort Fløiels nedslaaet Reisehat. Da han var for svag til at gaae, blev han kjørt i en slet Vognmandsslæde, med en Hest for.

Da samtlige Statsfanger vare komne i Kredsen, blev Ostermann, der bestandig blev betragtet som Hovedforbryderen, af 4 Soldater baaret op paa Skafottet og sat paa en Træestoel. Han blottede sit Hoved og en Sekretair af Senatet læste Dommen for ham. Delinqventerne erfare den aldrig før paa Executions-Pladsen. Ostermann var dømt til at henrettes og radbrækkes. Han hørte den frygtelige Dom med Fatning, syntes at forundre sig og saae mod Himlen. Soldaterne lagde ham strax efter med Ansigtet paa Jorden. Skarpretteren strakte ham Halsen paa Blokken, holdt Hovedet ved Haarene og greb Øxen. Ostermann lagde begge Hænder hen for sig; en Soldat raabte til ham, at han skulde tage dem tilbage, hvorpaa han lod dem falde ned og holdt dem tæt til Kroppen. Imedens man nu ventede paa Dødshugget, raabte Senatssekretairen til Greven: „Gud og Keiserinden skjænker Dig Livet!" Ostermann blev igjen løftet op: han zittrede. Man satte ham atter paa Slæden, og nu maatte han vente til de andre havde hørt deres Dom.

Ingen af dem besteg Skafottet, skjøndt de vare Alle dømte fra Livet. Elisabeth benaadede dem, forviste dem til Siberien og forlængede derved de Ulykkeliges Qvaler. Da de igjen forlode Kredsen, mærkede man hos de Fleste det Indtryk, denne Menneskelighedens oprørende Scene havde gjort paa Statsfangernes forskjellige Characterer.

Münnich var den første, der blev ført ud af Kredsen. Hans Gang var ædel, hans Blik bydende; fræk kaldte hans Fiender ham. Han blev sat i en lukket Slæde fra Hoffet, havde Hoffets-Livree med sig, og blev fulgt af 4 Grenaderer med Bajonetter. Man bragte ham igjen til Fæstningen.

Derefter kom Ostermann paa sin Vognmandsslæde, omringet af Soldater. Han var af legemlige Smerter og ved den sidste Times Begivenheder for meget afkræftet til udvortes at vise, hvad der foregik i hans store Sjæl. Men man kan let slutte sig til hans Følelser.

Golowkin havde bestandig Ansigtet bedækket. Naar han blottede det bemærkede man indædt Raserie. Han blev paa en Slæde med Vagt bragt til Fæstningen.

Löwenwolde gav sig et Udseende af Venlighed, der formodentlig var Forstillelse, og viste i

det Hele megen Fatning. Han gik til Fods tilbage til Senatet, som ikke var langt derfra.

Mengden havde bestandig Ansigtet tildækket, græd og viste sig meget forsagt. Han gik ogsaa til Fods til Senatet.

Dimitrefow syntes at være overordentlig rolig, og begav sig ogsaa derhen.

Samme Dag afreiste de alle fra Petersborg for at begive sig til deres Forviisningssteder. Grev Ostermann til Beresow, hvor Fyrst Menzikow var død; Grev Münnich til Pelim. Han kom i det samme Huus, han efter egen Tegning havde ladet bygge til Hertugen af Churland. Alle fik de nødvendigste Klæder. Mange Betjente vilde følge med deres Herrer og det blev dem tilladt. Ostermanns Betjente ventede deres Herre i Jemskoy *), og gik alle med ham til Siberien. Han fik 3 Fade ungersk Viin med sig. — Löwenwoldes Folk ventede ligeledes paa ham i Jemskoy. De bleve Alle hos ham. Han fik desuden en Læge med sig, da han ofte var syg, og en Hest til sin Bequemmelighed. Enhver Statsfange fik daglig en Rubel og enhver Betjent ti Copeker.

---

*) Jemskoy eller Vognmands-Qvarteret er en Slags Forstad ved Petersborg, over Broen Anitzkow nær ved Alexander-Newsky-Klosteret.

En skjøn Handling, der ligesaameget ærer Herren som Tjeneren, var det, at de fleste Betjente bragte de Penge, de havde samlet i deres Tjeneste, hvoriblandt endogsaa vare anselige Summer, og gave deres Herskaber dem. Den mest rørende Scene var forbeholdt Statsfangerne ved deres Afreise fra Petersborg: Gjensynet af deres Slægtninge og, for mange, evig Skilsmisse fra dem.

Münnichs Familie var allerede paa Fæstningen bleven ført til ham. Grevinde Münnich besluttede strax at ledsage sin Gemal. Hans Søn var ligeledes bleven hæftet, men blev benaadet, ikke ført til Retterstedet og ganske frigivet. Faderen forbød ham at græde. For Baron Mengden maae denne Foreningsscene have været frygtelig. Han elskede sin Gemalinde ligesaa ømt, som hun elskede ham, og i hvilken Tilstand fandt han hende! En fuldkommen Sindsforvirring var en Følge af hendes dybe Smerte. Hun havde et lille Barn, og var ikke at bringe fra den Beslutning at ledsage sin Gemal, og tage Barnet med.

Grev Ostermann fandt sin Familie i Jemskoy. Grevinden saae her sin Gemal igjen for aldrig mere at forlade ham. Hans Datter og hans Sønner bleve tilbage. Over en heel Time holdt han de mest rørende Formaninger til dem. Alle Tilstedeværende, endogsaa de ganske fremmede Officer

rer og Soldater, grød. Tilsidst udbad han sig den sidste Kjærligheds Tjeneste af sine Sønner: de maatte bære ham ind i Reisevognen.

I Berezow levede Ostermann endnu fem Aar, svageligt og meisommeligt, og døde den 25de Maj 1747, i den største Sjæleroe.

Det er os allerede bekjendt hvilke Hædersposter denne berømte Mand beklædte, da han i Begyndelsen af Keiserinde Elisabeths Regjering blev styrtet. Vi kunne derfor kun tilføie at han var General-Postdirecteur, Ridder af begge de russiske og nogle udenlandske Ordener.

Endelig ville vi endnu sige et Par Ord om denne Mands, en af Europas største Statsministeres, Egenskaber. Ostermann havde en vidtomfattende, fuldkommen oplyst Forstand, besad en aldrig feilende Dommekraft og Menneskekundskab, og viste i alle sine Handlinger og Taler, endogsaa i dem, som kun vare af mindste Betydenhed, den fineste Delicatesse. I alt hvad han foretog sig, og han befattede sig ikke med almindelige Ting, havde han en Fasthed, der ikke lod sig standse ved nogen Hindring. Han var daddelløs i sin Vandel, virksom, driftig, ubestikkelig og saa troe som man kan være det, i at forvalte de ham betroede Forretninger og anselige Pengesummer. I forskjellige videnskabelige Grene besad han grundig Lærdom, og havde især et Talent til at lære Sprog,

hvilket man kun sjeldent finder. Alle Mænd af Fortjeneste, og fornemmelig alle Lærde, tog han fuldkomment under sin Beskyttelse. Men hans største Talent som Statsminister var en uovertræffelig Kjendskab til de europæiske Hoffer, den egentlige eller misforstaaede Styrke eller Svaghed i deres Regjeringer og Lande og deres indbyrdes Forhold, og en nøie Bedømmelse af de daværende kronede, eller egentlige, Magthavere i Europa.

Men Grev Ostermann var ogsaa yderst mistroisk og kunde ikke vel lide nogen over sig eller ved Siden af sig, hvem han ikke aabenbar overgik i Indsigter. Til Lykke kunde hans Overlegenhed i Talenter sjeldent blive gjort ham stridig. Han var saa meget Herre over sine Lidenskaber, at man næsten kunde kalde hans Færdighed i at skjule dem Falskhed. For at give sit Foredrag mere Eftertryk, og derved opnaae sit Maal, var det ham en let Sag at udgyde Taarer. Naar Ministrenes Meninger i kritiske Tilfælde bleve forlangte, anstillede han sig syg for at undgaae alt Ansvar. Med de fremmede Hoffers Gesandter talede han saa gaadefuldt, at de sjeldent vidste meer naar de gik fra ham, end da de kom til ham. Aldrig saae han lige paa den, han talede med, af Frygt for at forraade sig.

I sin Levemaade var han i høieste Grad ureenlig.

Grevinde Ostermann, een af de værdigste Damer ved det russiske Hof paa hendes Tid, var en fød Stresnew, en Familie, der var nøie beslægtet med Huset Romanow. Efter hendes Gemals Død kom hun tilbage fra Siberien.

V.

Emanuel Deviére.

Emanuel Deviére, en Portugiser af laveste Herkomst, var som Dreng paa et Kofardieskib kommet til Holland, hvor Peter den første af en Hændelse fik ham at see. Denne Monark gav ham til Menzikow, der antog ham til Løber. Her havde Keiseren Leilighed til at tale med ham, og da han opdagede Anlæg hos ham, tog han ham til sig. Han gjorde ham til Officeer i Garden og snart efter til sin Denschtschik. I denne Tieneste satte Deviére sig endnu fastere i Monarkens Yndest. Efterhaanden fik han større Æresposter i Armeen, og nu blev han saa dristig at forlange sin forrige Herres Søster, om hvis Gjenkjerlighed han var forvisset, til Ægte. Menzikow viste vel denne Frier af med Foragt, men Deviére opgav derfor ikke sit Ønske. Han naaede det virkelig. Fyrstens Søster gav ham saa uimodsigeligt

Beviis paa sin Ydeſt, at Deviére endelig holdt det for nødvendigt at foreſtille hendes Broder, at man maatte ile med den ceremonielle Bekræftelſe paa Ægteſkabet, hvis Fyrſten ikke vilde have den Sorg, at ſee ſin Søſter ſom en ugift Moder. I Stedet for andet Svar lod Menzikow ſin paatrængende Svoger give Padogger. Mærket med blodige Tegn paa Fyrſtens Hævn gik Deviére til Keiſeren, kaſtede ſig for hans Fødder og bad om Hjælp.

Man maae vigtignok undre ſig over en ſaadan Klage til en Souverain, hvilket er ſaa uſædvanligt efter lidte Fornærmelſer mellem Mænd af Ære. En udtrykkelig Befaling af Peter I kan kun undſkylde en ſaadan Adfærd ſom ſvag. Man ſkulde næſten troe, at Deviére var vant til en ſaadan Behandlingsmaade, og ikke havde kjendt nogen anden Satisfaction end at klage. I dette Tilfælde havde han ingen Biſtand fortjent. Imidlertid nægtede Peter I ham den ikke, og tvang endogſaa Fyrſt Menzikow til at føre ſin Søſter til Altaret for at blive viet. Dengang blev Deviére udnævnt til General Politiemeſter. I denne Poſt fik han ofte følelige Beviſer paa Keiſerens Uvillie. Men desnagtet holdt Monarken meget af ham, og viſte ham ofte hvor ſtor den Tillid var, han ſatte til ham. Han gjorde ham dernæſt til ſin General-Adjutant. Deviére beklædte allerede

denne udmærkede Værdighed da han i Aaret 1718 var med at underskrive den ulykkelige Czarewitsches Dødsdom. I Aaret 1721 blev han General-Lieutenant og snart efter Hovmester hos Prindsesserne Anna og Elisabeth.

Saa meget Deviére end nærmede sig Fyrst Menzikow i Rangen, kunde denne dog aldrig glemme ham den Maade, paa hvilken Deviére havde trængt sig ind i hans Familie. Han hævnede sig endogsaa grusomt derfor under Catharina den førstes Regjering. I Begyndelsen erholdt Deviére Beviser paa hendes Naade og Tillid. Hun ophøiede ham i Grevestanden og gav ham det Hverv i Aaret 1726 at gaae til Churland, for at undersøge Hertuginde Annas Klager mod Menzikow. Han gjorde dette med den Strænghed, man kan vente sig af en Uven af den Anklagede, og Resultatet af denne Undersøgelse var ganske til Fordeel for Hertuginden. Herved blev Menzikow endnu mere opbragt. Han opfangede nogle Kritikker, Deviére meget træffende havde gjort over sin Svogers stigende Despotisme, uddannede dem, som han vilde bruge dem, og gjorde deraf et Udkast til en Opstand mod den daværende Regjering, som Deviére skulde have taget den meste Deel i. Catharina I, som var altfor indolent til selv at undersøge Sagen, indvilligede uden Vanskeligheder i hans Afstraffelse. Grev Deviére blev i Aaret

1727 dømt til at miste alle sine Godser, Ære og Værdighed, fik Knut, denne skjændige Straf, hvorpaa han ved hyppige Slag allerede, som vi have hørt, oftere havde faaet en Forsmag, og maatte gaae til Siberien. Han havde dengang, foruden de mange Hædersposter, hvormed Peter I og Catharina begge havde bæret ham, hvorom vi allerede før have talet, ogsaa Alexander-Newsky-Ordenen, som Catharina I havde givet ham.

Man undrer sig med Rette over at Keiserinde Anna, hvem Deviére havde bevist væsentlige Tjenester, ikke tænkte paa at kalde denne Mand tilbage fra hans Forviisning. En saa unaturlig Utaknemmelighed af denne Monarkinde kan kun derved paa nogen Maade forklares, at Deviére har været saa ulykkelig at mishage den almægtige Biron.

Keiserinde Elisabeth, der forsamlede alle hendes Faders Tjenere om sig, som før hendes Thronbestigelse havde maattet gaae i Exil, lod ham i Aaret 1742 komme tilbage og gav ham de fleste af hans Æresposter og Ordener igjen.

Deviére døde 4 Aar efter i Petersborg, i en høi Alder, uden at vi nøie kunne angive hvor gammel han var. Han var ingen Mand af overordentlig Forstand, men han havde en temmelig træffende Dømmekraft, og var, hvad Peter I med Rette regnede

for en stor Fortjeneste hos Folk, yderst punktlig i den mekaniske Jagttagelse af de ham paalagde Pligter. I Øvrigt var han godhjertig, svag og ubesindig i sine Handlinger; Egenskaber man kun alt for ofte finder forenede i eet Væsen. Hans Grundsætninger om Ære vare aldeles falske, ellers vilde han ved lidte Beskjæmmelser og vanærende Straffe have handlet anderledes.

VI.

Adam Weide.

Man kan ved en punktlig Opfyldelse af sine Pligter, ved uimodsigelige Prøver paa Retskaffenhed, ved Indsigter i mange Fag opnaae sin Herres, sine Venners og alle sine Medborgeres Tilfredshed, og desuagtet ved Skinnet af een eneste mistænkelig Handling for det meste tilintetgjøre det opnaaede Bifald: ved et eneste, tilsyneladende ikke ganske rigtigt Skridt, som kommer til Verdens Kundskab, næsten ganske tabe den Tillid, man lige til dette kritiske Øieblik nød i borgerlige og venskabelige Forhold.

Adam Weide var en Tydsker af borgerlig Herkomst, om hvem man ikke veed enten han under Peter den Iftes eller Czar Alexej Michajlowitschs

Regjering er kommet til Rusland. Weide traadte ind i Armeen, viste ikke almindelige militaire Talenter og en Hengivenhed for sin Monark, for hvilken alle andre Hensyn, ja maaskee endogsaa Grundsætninger maatte staae tilbage. Derfor belønnede Peter den I ham ogsaa med offentlige Beviser paa sin Stormodighed, derved at han, som en overordentlig Udmærkelse, ndnævnede ham temmelig hastigt til General en Chef og i Aaret 1714 til Ridder af Andreas-Ordenen. Desforuden viste Keiseren ham, ved at meddele ham mange af sine Hemmeligheder, en temmelig uindskrænket Tillid. Man kan sige, at der maaskee ikke var 3 Personer i Verden, hvem Peter i visse Forhold gjorde saa fortroelige Aabenbarelser, som han gjorde General Weyde.

Det største Beviis herpaa gav Keiseren ham ved den frygtelige Catastrophe, der ramte hans Søn Alexis. Det er vist nok at Czarewitschens aldeles ufølelige, indolente, haardnakkede og i det Hele taget strafværdige Opførsel lod befrygte en total Omvæltning i Peter den Istes store møisommelige Skabelse og en fuldkommen Omstyrten af den russiske Statsforfatning efter Keiserens Død; men desuagtet bliver denne Kronprindses sidste Dages Historie evig en Skamplet i Peters straalende Regjering. For tilfulde at fremstille dette store, indholdsrige Malerie, bør man ikke udelade denne gyselige Scene.

Man maae stille den saa meget i Baggrunden, som man vil, saa ville dog de træffende, brogede Farver, man er nødt til at udhæve af Dunkelheden, stikke frem, og formindske den klare Glorie om Peter den stores Navn. Havde Le Fort, hvem Peter saa meget frygtede, endnu levet i Aaret 1718 vilde denne, for Monarkens Rygte saa skadelige Begivenhed ikke have indtruffet.

Vi ville i Øvrigt kun udpege de Omstændigheder i Czarewitschens Inquisitionshistorie, der desuden i sit hele Omfang ikke hører herhen, hvilke Weide deeltog i. Fra det første Øieblik af, Undersøgelsen begyndte, blev han brugt i denne Sag. Selv da, naar det kom anpaa ved Tvangsmidler at bringe Prindsen til Bekjendelse, brugte Keiseren, som ikke betroede almindelige Folk denne Hemmelighed, ingen andre til denne Forretning end General Weide. Saaledes veed man ogsaa at Monarken, paa den afgjørende Dag, da Alexis fuldkommen tilstod at han var skyldig, tog Generalen med sig til Fæstningen og i Czarewitschens Fængsel, og at det først var ved dette Besøg at den Tilstaaelse, der skildte ham ved Livet, blev afpresset ham. Dødsdommen blev afsagt, og blandt andre ogsaa underskrevet af General Weide og confirmeret af Keiseren. For ikke offentligt at udføre den, besluttede Monarken at lade Prindsen ombringe ved Gift. Han sendte Weide til Hofapothekeren, en

Tydsker, for der efter en medgiven Recept at bestille en stærk Giftdrik. Apothekeren forfærdedes hæftig derover, men gav ham dog den Besked, at om nogle Timer skulde Drikken være tillavet. Efter denne Tids Forløb kom General Weide igjen, indhyllet i en Kappe, og forlangte Giften. Men Apothekeren vægrede sig ved at lade ham faae den, og erklærede at han ikke vilde levere den til nogen anden end i Keiserens egne Hænder. Hermed var Weide tilfreds og tog Apothekeren med sig til Monarken, der selv modtog Giften. Den 7de Juni bragte Keiseren og Weide selv Drikken til Prindsen, men denne var paa ingen Maade at bevæge til at drikke den. Man skred derpaa i samme Øieblik til et andet Middel. Man hentede en Øxe, løftede en Bjælke op i Gulvet for at Blodet kunde løbe i Grøfet, og nu huggede man Hovedet af den ved Besvimelser udmattede Prinds.

Imedens Historieskriveren eftertænker denne skrækkelige Begivenhed, for at affatte en Dom over General Weides Characteer, føler han sig gjennemtrængt af en Blanding af hinanden modstridende Følelser. Det er ham ikke muligt at sige den Mand ganske frie for Mistanken om en Forbrydelse, der kunde paatage sig en saadan Forretning, som den vi nylig have omtalt; men han kan heller ikke ganske fordømme den, der i dette grusomme Øieblik kun er en ellers viis, og almindelig æret Monarks Red-

skab. Weide havde Ord for at være en troe Tjener, en retskaffen Mand, og en indsigtsfuld Statsborger. Formodentlig vare hans Begreber om en Undersaats Pligter og Lydighed saa ubetingede og derhos saa materielle, at han, naar Keiseren befalede noget, ikke tillod sig den mindste Indvending eller Prøvelse. Visseligen troede han, at hverken Gud eller Menneskene kunde finde en Forbrydelse i Deeltagelsen af denne Doms Udførelse, da Monarken nu engang ansaae Czarewitschen for skyldig og havde underskrevet hans Dødsdom. Dog maaske bliver Weide, i den senere Tid, med nogen Interresse forsvaret, kuns fordi hiin Begivenhed var gavnlig i sine Følger, og fordi den Periode, i hvilken hiin blodige Scene foregik, er længere tilbage fra os end de tre Keiseres, Peter den IIIs, Johan den IIIs og Paul den Istes Mord. Vi betragte denne Catastrophe ved hvilken i det mindste to ikke nok kjendte, fortræffelige og værdige Prindser bleve berøvede Verden, med meget mindre Kulde, end Czarewitschens Halshuggelse, ved hvis Død Rusland sandsynligvis vandt. Men om ogsaa Weide sit hele Liv igjennem var frie for Daddel, og om han endogsaa fandt den skarpsindigste Forsvarer af hans Adfærd i Prinds Alexis Historie, vilde dog det hæslige Skin, denne kaster over hans hele Liv, ikke kunne fortrænges af den største historiske Kunst.

I Øvrigt er Weide igjen et Beviis paa

Peter den Iſtes Klogt i at læſe i det menneſkelige Hjerte. Denne Monark vidſte nok med hvem han havde at gjøre, i det han overdrog General Weide en Forretning af saa frygtelig en Art. Tuſinde Andre havde han kunnet give et saadant oprørende Hværv og de vilde med behørig Foragt have afviist det.

General Weide synes at være død kort efter det ſkrækkelige Aar 1718, og uden Børn.

VII,

Anna Cramer.

Anna Iwanowna Cramer var en Datter af en Raadsherre og Kjøbmand i Narwa. Efterat denne Stad i Aaret 1704 var indtaget, blev hun som Fange ſendt til Rusland, og det endog til Kaſan. Herfra kom hun nogle Aar efter til Petersborg for at blive foræret til General Balk, der var gift med den ſmukke Kammerherre Mons's Søſter. Balk gav Hoffrøken Hamilton hende til Kammerjomfrue.

Her lærte Peter den I at kjende hende. Nogle paaſtaae, at Monarken har valgt Anna Cramer til ſin Elſkede efter hendes ulykkelige Herſkabs Død; dog bliver denne Efterretning mod-

sagt af andre lige saa troværdige Personer. Saameget er vist at Peter fandt megen Fornøielse i hendes Underholdning og udnævnede hende, for oftere at kunne see og tale med hende, til Kammerjomfrue hos Keiserinden.

I denne Stilling erhvervede Anna Cramer sig Monarkens og hans Gemalindes Tillid i saa høi en Grad at hun endogsaa var een af de faa Personer, der vidste Hemmeligheden angaaende den ulykkelige Czarewitsches Mord. Efterat Hovedet var hugget af Prindsen maatte Anna Cramer, som Keiseren og General Weide afhentede fra Palaiet og førte til Fængslet i Fæstningen, sye Hovedet igjen til Kroppen, paaklæde Liget, der stod paa Parade i nogle Dage i Fæstningskirken og derpaa blev begravet der.

Den beredvillige Udførelse af en Commission af en saa besynderlig Art, som vistnok faa Fruentimmer vilde have paataget sig, fortjente at belønnes. Under dette Hof-Klima, hvor det vrimlede af udenlandske og kunstigt i Veiret drevne Planter, kunde man ikke undre sig over, at see en Kammerjomfrue forvandles til en Hofdame. Anna Cramer blev Keiserindens Hoffrøken, og kort efter udnævnte Peter den I hende til Hovmesterinde for Prindsesse Natalia Petrowna, der som vi vide kun overlevede sin Fader, Keiseren, henved 6 Uger.

Efter denne Prindsesses Død forlod Anna Cramer Hoffet, og gik til Narwa, hvorhen hendes Beslægtede, navligen hendes Brødre, havde begivet sig, da de kom ud af Fangenskabet. Her levede hun af en Pension og af Indkomsterne af et Riddergods, Keiserinde Catharina I havde skjænket hende og døde i Aaret 1770, 76 Aar gammel. Hun havde aldrig været gift.

Anna Cramer skal have været smuk. Hun synes at have havt Forstand og en meer end sædvanlig Klogskab i sin Opførsel, da hun forstod at holde sig fast i Keiserens Yndest og tillige erhverve sig Keiserindens Bevaagenhed.

Af begge de Træk at Anna Cramer, efter Hamiltons Død, begav sig til Hoffet, og der endogsaa kunde paatage sig den Forretning med Czarewitschens Liig, hvorom vi have talet, lader sig slutte, at denne Person i det mindste har været meget ufølsom. Overhovedet synes hun at have havt nogen Lighed i Characteer med General Weide.

VIII.

Mons de la Croix.

Sørgeligt er det naar en Mand, der er saa aaben for Venskabs Følelser, og for Hjertets blide Stemninger, som gjøre ham til det smukke Kjøns Yndling, ikke forstaaer at beherske de utilladelige Virkninger, hans Fortrin frembringer, og saaledes ved Indtrykket paa hans ømme Følelser bliver et Offer for den hævngjerrige Jalousie.

Mons de la Croix var Søn af en Vintapper, der var kommet fra Frankrig og fra først af havde nedsat sig i Riga. Siden var han gaaet til Moskow, og boede der i det tydske Qvarteer, eller som man der siger, i Nemetzkaja Sloboda.

Peter, der altid gjerne levede med Udlændinge, uden at undersøge om Fødsel eller Rang qvalificerte dem til denne Udmærkelse, saae med Fornøielse den unge, vel opdragne og vel underrettede Mons, hvis Søstre Monarken kjendte, havde fundet smukke og elskværdige og hvis Omgang han tildeels endnu yndede.

Længe efter denne Tid, og det først da Peter allerede havde ægtet Catharina blev det dybe Indtryk synligt, den unge Mons's overordentlig smukke Figur havde gjort paa Fyrstindens Hjerte. For med Anstand at kunne vedligeholde den gjensi-

dige Tilbøielighed var det nødvendigt at give Yndlingen en Plads ved Hoffet, der kunde bringe ham i Nærheden af Keiserens Gemalinde, uden at udsætte ham for dennes Mistanke. Catharina bragte det derfor saavidt at han først blev udnævnt til Kammerjunker og siden til hendes Kammerherre. Længe var Peter een af de faa, der ikke vidste noget af Hemmeligheden. Engang var han paa Spoer at opdage det, da den ganske unge Prindsesse Elisabeth gjorde ham opmærksom paa den store Uorden, hans pludselige Mellemkomst foraarsagede i Keiserindens og Mons's Underholdning; men Monarken, som just havde andre Forretninger i Hovedet, agtede ikke paa Barnets Snak, og saaledes havde denne Opdagelse ingen videre Følger.

Flere Aar efter blev Peter, sandsynligviis af Andre, gjort opmærksom herpaa. Han gav derfor Generalinde Balk, en Søster til Kammerherre Mons, den betænkelige Commission at passe paa hendes Broder og Keiserinden. Desuagtet kunde han aldrig opdage noget og blev stedse beroliget; men den 8 November 1724 foregav han en Reise til Schlüsselborg, tog ogsaa virkelig bort, men var allerede nogle Timer efter igjen i Petersborg, og gik ubemærket ind i Palaiet i den saakaldte italienske Have ved Fontanka, hvor han overraskede Catharina, da Mons netop var hos hende. Med

den ham egne Heftighed uddeelte Monarken foreløbig flere Straffe, hvoraf man meget rigtig kunde slutte sig til den, der vilde følge.

En Cabinetssecretair og en af Keiserens Kammertjenere bleve bragte i Arrest. Men den haardeste Straf fik den ulykkelige Mons. Han blev strax arresteret. General-Major Uschakow var dengang Præsident for det geheime Canzellie, og altsaa en meget frygtelig Mand, om han endogsaa ikke dengang havde den Magt, han turde udøve under Keiserinde Elisabeth. Denne Mand afhentede Kammerherre Mons endnu samme Aften, og bragte ham i sit Huus, der allerede var indrettet paa at modtage Arrestanten. Her blev Mons meget strængt bevogtet i to Dage. Den 10de November bragte man ham til Vinter-Palaiet, hvor den høieste Domstol var. Her fik han Slag, en Følge af Skrækken. Inquisitionen blev ført med stor Ilfærdighed, og indhyllet i en, i det mindste i Begyndelsen næsten uigiennemtrængelig, Hemmelighedsfuldhed. Da Dommen blev bekjendtgjort foregav man at Mons og de Medskyldige havde ladet sig bestikke til at føre Keiseren bag Lyset. Intet Menneske troede det. Nogle af Arrestanterne fik Knut eller bleve sendte paa Galeierne, en Straf som først dengang blev indført i Rusland. Generalinde Balk blev knuttet og forvist til Siberien, hvor hun snart efter maae være død, da

man maae formode at Catharina, der to Maaneder efter kom til Regjeringen, ellers vilde have tilbagekaldt en Veninde, der for hendes Skyld var bleven ulykkelig. Knuten og Galeierne ramte især en Mængde mandlige og qvindelige Betjente ved Hoffet, hos Generalinde Balk og Kammerherre Mons. Men den grusomste Straf var forbeholdt denne ulykkelige Mand selv. Han blev halshugget den 16 November for Keiserindens Øine.

Den beklagelsesværdige Mons's Skjønhed var hans Characters Stempel. Han var en meget ædeltænkende Mand, skadede ingen ved Hoffet, men hjalp ved sin Tjenstfærdighed, Velgjørenhed og Retskaffenhed alle dem, der trængte til hans Hjælp.

Keiserindens Straf opherte ikke med hans Død. Peter lod det afhugne Hoved sætte i Spiritus og Catharina maatte taale det staaende foran sig i flere Dage. Keiseren gav derpaa Videnskabernes Academie Hovedet og befalede at det skulde opbevares i et særskildt Kammer tilligemed et andet Hoved, der allerede var der. Dette blev udført med den største Nøiagtighed. Hovederne bleve vedligeholdte meget godt af Opsynsmændene over Præparaterne; men i Øvrigt, da endogsaa Catharina paa en ubegribelig Maade kunde glemme at spørge derefter, ganske forglemte.

Tredsindstyve Aar efter bleve de endelig igjen bragte i Erindring. Det var i Aarene nogle og fiirs, da Knejnaen Daschkow, som Præsident for Videnskabernes Academie, gjennemsaae Regningerne og fandt at der gik for meget med til Spiritus. Iblandt andet bemærkede hun, at der var ansat en Deel deraf for to Hoveder, som bleve opbevarede i Kjælderen. Hun gjorde Efterspørgsel og erfoer af den Mand, der havde Opsigten derover, at to Hoveder, som vare satte i Spiritus, stode i Kjælderen i en Kasse, hvortil han alene havde Nøglen. Man søgte efter i Archivet og man fandt at Peter den 1ste havde sendt Academiet Frøken Hamiltons og Kammerherre von Mons's Hoveder, for at lade dem sætte i Spiritus og opbevare der.*) Fyrstinden talede med Catharina den 2den derom. Hovederne bleve hentede og man beundrede endnu hos dem de umiskjendeligste Spoer af fordums Skjønhed. Catharina 2 befalede derpaa at begge Hovederne skulde begraves i Kjælderen.

*) Det er næsten almindelig bekiendt af No. 88 af de Stehlinske Anekdoter om Peter den Store, at Frøken Hamilton myrdede sit eget Barn og derfor blev halshugget; men det er maaskee mindre bekjendt, at Peter selv var Fader til dette Barn.

IX.

Kaiserling, fød Mons de la Croix.

Frue von Kaiserling, fød Mons de la Croix, var en ældre Søster til den ulykkelige Kammerherre Mons. Vi optage hende kun derfor i Fortegnelsen paa de russiske Yndlinge, fordi det blot beroede paa hende selv at fortrænge Catharina, og dele Ruslands Throne med Peter I.

Alle ere enige i at skildre Frue von Kaiserling som et Mønster paa qvindelig Fuldkommenhed. Med en overordentlig Skjønhed, der selv i den store Mængdes Øine gjaldt derfor, og som syntes at være egen for Familien Mons, forbandt hun den elskværdigste Character. Hun var følsom uden at være smægtende, havde interessante Luner, som dog aldrig udartede til Egensind, besad Forstand, som hun anvendte, uden Skade for hendes Hjertes Godhed, formildede alvorlig Klogskab ved spøgende Vid og erhvervede sig ved alle disse Fortrin et Herredomme over Mandfolkenes Hjerter, hvilket hun aldrig stræbte at bevare ved Kunstgreb.

Saa udmærkede Egenskaber kunde umueligt undgaae Peter den Istes skarpe Blik. Han erklærede den smukke Pige sin Kjærlighed og fandt, hvad en kronet Elsker saa sjeldent møder, den fa-

ſteſte Modſtand. Derfor opgav han ikke ſin Beſlutning, men arbeidede meget mere med ſtørre Hæftighed paa dens Udførelſe. Uagtet han var født i det kolde Norden overlod denne Monark ſig dog beſtandig til Kjærlighedens Nydelſe med al en Østerlænders Fyrighed. Han gjentog ſin Begjering, ledſagede den med de fordeelagtigſte Betingelſer og forærede hende oven i Kjøbet et ſmukt Huus. Menzikow og Catharina, ſom dengang allerede var ved Hoffet, ſtode paa Nippet at tabe Alt, hvis den ſkjønne Mons gav efter. Menzikow opbød ſin hele Forſtand for at hindre Peters Henſigter. Men han vilde dog vel ſandſynligviis have maattet give efter for ſin Herres hæftige Lidenſkab, hvis ikke Pigens egen Standhaftighed havde befordret Menzikows og Catharinas Ønſker. Naar Catharina ved middelmaadig Elſkværdighed kunde bringe det ſaavidt, at hun blev ophøiet til Keiſerinde af Rusland, da er det meer end blot ſandſynligt, at den ſkjønne Mons med hendes fortræffelige Egenſkaber havde kunnet naae dette ophøiede Maal meget ſnarere. Men hun foretrak en Skjæbne og en Elſker, der, omendſkjøndt meget hævet over Pigens Fødſel og Forhaabninger, dog altid var hende nærmere end en Keiſer og en Throne. Hun havde hemmeligt forlovet ſig med den preusſiſke Geſandt Kaiſerling. Peter erfoer det, da han netop vilde tage paa Bal, ved et opſnappet Brev, i hvilket

hun beklagede sig over Monarkens Paatrængenhed. Denne ulykkelige Opdagelse forandrede hans Kjærlighed til Vrede. Han gik paa Ballet, hvor han traf hende, og endogsaa gav hende et føleligt Bevis paa sin Uvillie. Det er tungt at see at denne store Mand, som man saa gjerne tilgiver en Overilelse, havde den Lavhed at fordre det Huus tilbage igjen, han havde foræret hende. For ikke at udsætte hende for gjentagne Mishandlinger besluttede Kaiserling strax at ægte hende, men blev paa samme Tid angrebet af en hæftig Sygdom, der førte ham paa Gravens Bred. Endnu paa sin Dødsseng holdt han, som en ærlig Mand, sit Løvte, og lod sig vie til den skjønne Mons. Kort efter opgav Kaiserling Aanden. Hans Enke blev i Moskov, hvor hendes Gemal var død, henlevede sine Dage bortfjernet fra Hoffet, med Værdighed, i huuslig Stilhed og hensunken i Erindringen om hendes sidste ulykkelige Hendelser. Hun døde ogsaa der.

X.

Abraham Hannibal.

Abraham Petrowitzsch Hannibal var en Morian, som Peter den Iste bragte med fra Holland til Rusland, som Skibsdreng.

Han lod ham døbe, stod Fadder til ham og kaldte ham (en besynderlig Sammensætning af Navne) Abraham Hannibal. Petrowitzsch heed han fordi Peter den Iste var hans Gudfader. Keiseren lod ham undervise i den græske Religions Lærdomme, og gav ham overhovedet en god Opdragelse. Den unge Morian havde et lyst Hoved, viste meget store Gaver ved at lære Fortifications Videnskaberne, og var overordentlig flittig. Han blev tidlig ansat i Ingenieur-Corpset og beklædte efterhaanden anselige Poster under de følgende Regjeringer. Endelig blev han General-Directeur for Corpset, General-Lieutenant og Ridder af Alexander-Newsky- og af St. Anna-Ordenen. Efter hans Ønske gav Peter den 3die ham sin Afsked fra Tjenesten i 1762.

Hannibal døde i Aaret 1781, syv og firsindstyve Aar gammel.

Han var to Gange gift. Man paastaaer at hans første Kone fødte ham lutter hvide Børn, den anden derimod sortladne.

En Søn med hans anden Kone levede endnu ved Enden af forrige Aarhundrede og var afskediget General-Lieutenant og Ridder af Alexander-Newsky- og St. Anna-Ordenen.

Sæbesyderen Caspar Fröhlich.

(Udaf: der Palmen-Sonntag von H. Frohreich. 1803. 3ter Band.)

I.

Det var paa en Palmesøndag at den lille Christiane Walther, blandt hendes glade Legekammerater den eneste bedrøvede, gik til Amtet Orfeln, for at besøge sin Moders Søster. Piger og Drenge forsamlede sig ved Bredden af Rothsalza, som venlig slynger sig hen under nedhængende Hasselbuske mellem grønne Enge. Paa den saakaldte Blümleseng legede Drengene og Pigerne Hind- og Lammelegen; Men ak! Christel kunde ikke glæde sig; hun var ikke pyntet som de andre Piger; hun hørte den glade Tummel, saae Hatte svinges, Tørklæder flagre, og Drengene raabte hendes Navn: Christel! Christel! Men Christel saae sig ikke om, for ikke at vise sine røde, forgrædte Øine. Nu besteeg hun den Bakke, som man kalder Blümleshøien. Bag ved hende glimrede i Aftenbelysningen Stadens Taarne og det herskabelige Slot paa den mørke Engbund ved Rothsalza. For hende laae Amtet Orfeln, og dets hvide Amtshuus blinkede

mellem de hængende Haver, og de blomstrende Viinbjerge. Christel overregnede alle de sørgelige Budskaber, som hun skulde bringe sin Moders Søster for at opvække dennes Medlidenhed. Hun sat sig paa Stammen af et krumvoxet Piletræe, og saae bedrøvet tilbage til Blümlesheim, og over til Orfeln; da øinede hun noget borte en munter Knøs, som kom gaaende fra den Kant med sin Randsel paa Nakken. Han bar Hatten i Haanden; hans Dragt var net og reenlig: han skred hurtig fremad og sang dertil. Da Christel hørte Tonerne, lyttede hun til, og hendes Taarer standsede; men hiin sang, da han kom nærmere, en Sang som hun godt forstod og kiendte:

Brænder Ilden lyst, klart,
Løber Luden rask, snart;
Er Viin let at faae,
Da er den Sæbesyder fro!
Hei, Hei! den Sæbesyder fro!

„Hei, Hei! skionne Jomfrue!" raabte den unge Svend, i det han stillede sig tæt hen foran Christel, og svingede sin Hat. Paa Sangen, og paa det kunstigt flættede Skiodskind, kiendte hun strax Sæbesyderen. Hun takkede venligt og svarede efter Skik og Brug: „Hei, Sæbesyder! Hvorfra og hvorhen?"

„Fra Sachsen, skionne Jomfrue! Jeg gaaer ind i Baierland, ned til Wien, og til Presburg;

der venter min egen Arne og en Huustroe paa mig."

„Er han da gift, og er endnu saa ung?"

„Endnu ikke gift; men i Presburg forlod jeg min Brud. Jeg har i mit Hiem bragt Mit paa det Rene, deelt med Brødre og Søstre. I Nat bliver jeg i Blåmlesheim. Er hun en Mesters Datter skiønne Jomfrue; saa melder jeg mig hos hende for at faae Natteqvarteer!"

„Ak!" sagde Christel, „en Mesters Datter er jeg vel; men tage ind hos os kan han ikke." Hun satte sig igien paa det krumvoxne Træe, og saae bedrøvet paa den unge Svend, som endnu bestandig stod foran hende. Da han saae de klare Taarer i hendes Øine, spurgte han deeltagende: „Er maaskee hendes Fader død?"

„Nei, han lever; men vi ere dog ret ulykkelige."

Hendes Taarer fløde uopholdeligen; og det unge Menneske satte sig ved Siden af hende. „Vær hun rolig, kiære Jomfrue;" sagde han, i det han greb hendes Haand; „Gud vil forbarme sig over hende og Hendes. — Er der maaskee brudt Ild ud i Syderiet?"

„Ak! Ikke heller det; men onde Mennesker ere vores Ulykke, og have næsten ødelagt os. Kiedelen er forhexet for min Fader; der lykkes ingen Kogning for ham; alle Kar ere fulde, men Sæben

vil ikke mere sætte sig. Der boede en hæslig gammel Kone til Leje i Huset; hun gjorde alting omkring sig, Trappe, Forstue og hele Huset lige saa ureent som hun selv var. Ethvert Menneske i Blümlesheim sagde, hun var en Hex; og Fader opsagde hende endelig Lejen, fordi det bestandigt blev værre med hendes urene Væsen; men hun truede os med at huske os det: thi Lejen var godt Kjøb, og hun er gjerrig. Nu, siden denne Kone er kommet ud af Huset, treffer Ulykken os fra alle Sider; allerede ere henved fire hundrede Daler reent gaaet i Løbet; alle Kunder ere forsømte og ville snart vende sig fra os. Moder ligger i Barselseng; I Gaar blev Barnet hiemmedøbt, og i Dag er det dødt; Fader gaaer stille og syg omkring og veed ikke hvad han gjør. Barnet skal nu begraves: derfor skikker Fader mig just til Amtet Orfeln til min Moders Søster; hun skal laane os ni Gylden til næste Uge naar vi sælge Kjedle og Redskaber."

Den unge Svend hørte opmærksom til, og raabte endelig: „frisk Mod, skjønne Jomfrue! Jeg skal løse det Hexerie. Kom hun hastigt tilbage, inden Tiden forløber; jeg skaffer Eder den klareste Sæbe i Landet." Derhos svingede han Hatten og sprang afsted. Christel tørrede sine Øine, og saae forundret paa ham.

„Skynd hun sig blot! I Dag maae Luden endnu trække, Aftenen stunder til, og i Morgen staaer den klare Sæbe i Karrene.“ — „Ak nei! Min Fader skjænder, naar jeg kommer hiem og ikke bringer Penge med; jeg maae gaae til Orfeln.“

„Jeg vædder en Carolin paa, at det lykkes. Kom hun kun med tilbage.“ Da hun tøvede, tog Svenden en lille Læderpung ud af Lommen; tog tre Krondalere frem og sagde: „her er otte Gylden og sex Kreuzer. Siig hun til sin Fader at Mosteren skikkede Pengene. Lykkes Forsøget faaer jeg mine Penge tilbage; lykkes det ikke, nu saa forlanger jeg intet igien, og vil græmme mig med Hende.“

Christel skjød vel bestandig Pengene fra sig, men hun fattede Tillid til den unge Svend og hans ærlige Ansigt. „Jeg vil gaae tilbage med ham, og troer min Fader ikke, at han kan hjælpe os, saa kan han stille disse Penge til Underpant.“

II.

„Frisk afsted!“ raabte Caspar, (saaledes heed den unge Svend) kastede Randsel og Skjodskind paa Ryggen, ilede med muntre Skridt ved Siden af Pigen, fuld af Haab og Sorg, ned af Bierget, og sang igien begeistret af den klare Foraarsdag:

En Sud, saa hvid som falden Snee,
Maa man i blanke Kjedel see,
I den sig Jomfruen speile maae,
Da er den Sæbesyder froe
Hei! Hei! Sæbesyder froe!

De kom til Blümlesengen, hvor den glade Ungdom, som altid paa Palme-Søndag, sang og sværmede, skiulte og lod sig finde mellem Ellebuskene. Børnene i Blümlesheim har en Yndlingsleeg som man kalder Hind- og Lammelegen. Paa Palmesøndag bliver den leget fremfor alle andre Lege, og Forældrene komme da ud paa Engen og glæde sig over deres Børns Behændighed og List. Christel saae vemodig derhen, og hørte det søde velbekiendte Tilraab:

Forsigtige! Lam! og smukt Eder skjærmer
At onde Vaerulv ei sig nærmer!
Afsted! Afsted! Du lette Hind
Nu Jægeren gaaer i Busken ind.
Søg Skjul!
Vær snar!
At ei Jægerens Hund Dig ta'er.

Hun saae Vaerulven og Lammet gaae i Kreds, og hørte Naboens Hanne lee i Ellebusken. Ellers var hun i Legen den hurtige Hind; ingen Jæger eller Jagthund kunde faae fat paa hende. Hun græd igjen ved Erindringen om bedre Tider; og

som den fierne Gienlyd fra den sorgfrie Ungdom lød det efter hende;

Søg Skjul!

Vær snar!

At ei Jægerens Hund Dig ta'er!

Caspar opmuntrede Pigen saa godt han kunde. De kom til en Bænk, som var beskygget af Elmetræer, og som man kalder Elmebænken. Der sagde Caspar: „her maae jeg hvile en Smule med min Byrde. Den er svær at bære; thi Rektoren fra Raab i Ungarland bad mig om at medbringe ham sjeldne Stene fra Fichtelbjerget. Men Byrden vil blive for svær til Lintz, og finder jeg ikke i Blümlesheim nogen Leilighed: saa lader jeg de gode Stene blive tilbage hos hende, hun kan da opbevare dem, indtil en Kärnther Vognmand drager den Vei." Hun lagde ham Byrden lige paa begge Skuldre, og bredte det kunstigt flættede Skjødskind derover; og han satte Hatten paa, for at træde ordentlig ind i Staden, som det sømmer sig en ægte Haandværkssvend. Saaledes kom de ind i den venlige, lille Stad Blümlesheim, ved den hurtigt flydende Rothsalza. I Dørrene stode Folk pyntede i deres Søndagsklæder, eller spadserede med Palmegrene giennem de rummelige Gader; de hilste medlidende den lille Christel, da hun heed og bedækket af Støv gik forbi dem, og saae efter den blomstrende unge Svend, som gik

ved Siden af hende. Begge traadte nu ind i Walthers Huus; hvor Manden sad bedrøvet ved Bordet, med Hovedet støttet paa Haanden; og den bekymrede Moder sukkede i Sengen. „Denne Svend," sagde Christel flygtigt, „vil redde os af Noden, og igjen hjælpe os til Vores. Ham skal Saben lykkes for, dertil har han høit forpligtet sig."

„Hvad vil den unge Knøs lære mig? — Jeg er bleven gammel i Haandværket. Her kunne Mennesker ikke hjælpe." Saaledes talte Mester Walther, og vendte sig fortredelig til Svenden: „Armod kan ikke skjenke noget; gaae I til andre Mestere!" Men denne svarede: „fordi jeg er ung, maae I ikke skjende paa mig, Mester. I lærte Kunsten og det rette Greb i Udlandet; nu er I bleven gammel, men Udlandet bliver evig ungt, og staaer ikke stille i Haandværket. Med Guds Hjælp saa skaffer jeg Eder Raad; derfor lad kun mig see til hvorledes jeg kommer ud af det: men I maae have Tillid til mig, ellers lykkes Arbeidet ikke."

Moderen kaldte Christel til Sengen, og spurgte hende, hvad Mosteren i Amtet Orfeln sagde, og om hun forbarmede sig over dem i deres Ned? „Den unge Svend," svarede Christel, „har talt mig Mod og Troe til Hjerte, og meente, han maatte begynde strax paa Arbeidet. I Morgen med Daggrye gaaer jeg ud, og vender ikke hjem,

førend Mosteren forbarmer sig over os i vores Nød." Konen græd; thi Graven skulde bestilles, og Kirken betales. Hendes Mand traadte nu ogsaa til Lejet, og vilde skiende paa Datteren. Men da trak Caspar de tre Krondalere igjen frem og sagde: „disse Penge ligger jeg som Underpant, fordi Jomfruen har fulgt mig til Eder; hun frygtede Eders Vrede, og neppe kunde jeg bevæge hende dertil. Har I Tillid til mig, saa vover jeg tre Caroliner paa Eders Sæbe, vil ogsaa kjøbe Talle og Salt ind: og kun naar det lykkes skal I igien erstatte mig Pengene. Det maae jeg sige Eder, Mester Walther! Eders Datter er from, lydig, venlig og skion. Havde jeg ikke i Presburg i Ungarland efterladt min Brud, og kunde hun elske mig, og I lide mig, saa vilde jeg blive hos Eder: thi fattig er jeg ikke, men stammer fra gode Forældre, og hedder Caspar Fröhlich, den muntre Svend fra Sachsenland."

Christel smilede og sagde: „Jeg er endnu ikke confirmeret og bliver først femten Aar." Men Mester Walther besindede sig, da han hørte Svenden tale saaledes og sagde: „har han Penge i Overflod, saa vov han det paa sit Ansvar. Lykkes det, vil jeg gierne give ham alting tilbage. Luden staaer endnu; men Tilsatsen er fordærvet, og alle Kar fulde. Christel kan i Morgen gaae til Orfeln." Caspar kastede Kjole og Byldt af, bad

Mesteren at forvare hans Sager for ham, og Walther førte ham ind i Syderiet.

III.

Caspar smagde paa Luden og prøvede den, besaae de blandt hinanden kastede Masser, undersøgte dem igjen, rystede paa Hovedet, og eftersaae nu ogsaa Kjedlen og Karrene. Walther gik taus ved hans Side, men fattede snart Tillid til Svenden, som var bleven ganske alvorlig, og forraadte i alt hvad han sagde, at han forstod Haandværket. „Luden er god," bemærkede Caspar, „men Suppen maae ud af Kjedlen; og Kiølekarret ville vi rense." Han betænkte sig, fordrede en Kurv, tog tre blanke gyldne Caroliner ud af Vadsækken, og bad Christel gaae med sig til Slagteren og Kræmmeren. Der udsøgte han med Forstand Tilsatsen og valgte bestandig det Bedste. Slagterkonen var venlig imod den smukke Karl og loe over hans nøiagtige Handel. Kræmmeren var ogsaa forekommende imod Christel; og da han fuldtop tilmaalte hende Saltet, sagde han: „see mig engang til Jomfrue Christel; hun har skaffet sig en Kjæreste, ligesaa smuk som hun er selv," og smilede derved, og Christel og Caspar maatte ogsaa smile. „Kjære Jomfrue," sagde Caspar, da begge kom tilbage til Walthers Huus,

„tag hun denne Gylden, og forskaf os en friſk Drik og fint Brød, for at Meſter ikke skal see mig saa suurt. Ogsaa den stakkels Moder i Sengen behøver Vederqvægelse.“ Christel nikkede, tog Pengene og sagde: „Jeg har ham kjær som min Broder, og vil gjerne gjøre alt hvad han forlanger.“

„Caspar hjalp Meſter Walther i Syderiet: Han gjorde Blandingen med en Deel af den nye Tælle og sagde: „Vi maae vinde fire Kogninger, alle klare og hvide; og hans Skade, Meſter Walther, maa erſtattes ham.“ Da alting stod vel sammenblandet i Kjedlen, gjorde Caspar de videre Tilberedelser, inddeelte de fordærvede Maſſer, rensede og ordnede Karrene, og feiede Syderiet; thi reenligt og venligt maatte det være omkring den unge Svend. Nu var alting gjort, han saae sig fornøiet om, og spaltede nu ogsaa Træe til Brændsel for næſte Morgen.

Imidlertid ilede Christel ned til Fiſkerdammen hos hendes Gudmoder Madam Günther, der i Forbigaaende i Dag havde sagt til hende, hun skulde hente sig Fiſk. Denne bad hun om en Ret „fordi hendes Fader havde faaet Besøg, som vilde hjelpe ham i den stette Tid.“ Madam Günther bandt Forklædet for, gik med Christel giennem Haven ned til Salza, til Hyttefadet, og fangede en stor Karpe. „Bespræng den med Eddike lille Christel, gjør den reen; sæt den paa Ilden; kom Pe-

berkorn og Laurbærblade derpaa," sagde hun „men Barselkonen maa for alting ikke spise deraf; for hende staaer en Suppe ved min Ild." Christel takkede sin Gudmoder, og betragtede glad den friske Karpe, som slog om sig i Kurven. Da de kom tilbage i Haven, raabte Madam Günther igjen: „bie lidt lille Christel," og skar tre Salathoveder, og en Haandfuld Puur-Løg af. Da sprang Pigens Hjerte af Glæde, og Taarerne kom hende næsten i Øinene. Hun bar alting hurtig hjem, gjorde som hendes Gudmoder havde forskrevet, og satte Fisken paa Ilden. Derpaa tog hun den største Krukke, og hentede fra Bryggeren fire Potter Stærkøl, og dertil fint Brød, saaledes som den lystige Svend ønskede det.

Da Caspar kom fra Syderiet, traadte han til Skorstenen, roste det lyse, rene Kjøkken, og glædede sig over Christels Huuslighed. Denne gik ind i Stuen, og dækkede Bordet med en reen Dug, satte de blanke Tintallerkener og to klare Glas frem og lagde to Hvedebrød paa Faderens og Svendens Pladse. „Hvad giør du Christel?" spurgte Moderen, da hun vaagnede. „Har jeg vækket Eder kjære Moder?" spurgte denne. „Gudmoder Günther har foræret mig en Karpe, men I skal ikke spise af den; til Eder skikker hun en Suppe, som venter ved Ilden." Derpaa kom Mester Walther ind med Svenden, og fuldendte glade Maaltidet. Men

frem for alle var den lille Christel lykkelig. Mildhed og Klarhed smilede paa hendes Ansigt, og hendes Blikke hvilede taknemmelige, og fulde af Tillid, paa den muntre Fremmede. Ogsaa Caspar følte sit Hjerte opløftet; han priste Udlandet, og vakte hos Walther Tilbageerindringen om hans egen sorgfri Ungdom. Tro paa Gud og Tillid til Menneskene vendte tilbage hos ham. Begge talte nu meget om Udlandet, og om Tydsklands skjønne Stæder langs Rhinen, Main og Nekar; og hvad Caspar sagde, var velerfarent og overtænkt. Efter Aftensmaaltidet kom Madam Günther for at see til Barselkonen. Mester Walther blev siddende ved Bordet og klagede hende sin Nød, hvorledes Ulykken var kommet over ham, og hvorledes han i Dag gjorde det sidste Forsøg. Da Gudmoderen hørte det, og saae det døde Barn ligge i næste Kammer, lovede hun at laane ham tyve Gylden, til han var bleven hjulpen. „Naar Nøden er størst, er Guds og gode Menneskers Hjelp nærmest!" sagde Barselkonen. Men Mester Walther modtog Tilbudet med Taknemmelighed; thi om ogsaa hans Ulykke var afgjort, kunde han sælge sit Huus og sine Redskaber, og dermed betale sin Gjæld. Var han da ogsaa ulykkelig og fattig, saa blev han dog ærlig for Verden.

IV.

Caspar og Christel gik igjennem Syderiet ud i Haven, og over Bækken ind i Naboerskens store rummelige Frugthave, som langs med Blegbækken løber ned til Rothsalza. Spadseregjængerne og de pyntede Børn, som i Dag vare blevne konfirmerede, kom tilbage fra Blümlesengen; Glæde lyste fra alle Ansigter; hede og røde af Hind- og Lammelegen tilviftede de sig Kjøling med Palmegrene. Christel misundte ikke mere de pyntede Piger, men var glad og lykkelig. „Tæl han engang!" sagde Barnet. Hun gik med afmaalte Skridt ad Veien ned til Salza, holdt ham ved Haanden, og sagde: „ulige, lige, ulige, lige," indtil hun stod tæt ved Flodens Rand. Da klappede hun i Hænderne, og hoppede og raabte: „lige! lige! Sæben lykkes for ham!" Men Caspar loe ogsaa, og raabte: „Sæben lykkes mig vist!" —

„Hun maae give mig et Kys, lille Christel," sagde han kort derefter. „Jh, Gud bevare os!" svarede Barnet. „Nei, det skikker sig ikke. Hvad ville Folk hist ovre sige? Og Stjernerne see ogsaa allerede ud af Himmelens Vinduer ned paa os." Han vilde fange hende, men hun flygtede langs op med Blegbækken, og Caspar efter hende. Pludselig sprang hun over Bækken, og som Lynet var den unge Svend efter hende, og havde hende fat. — „Nu giver Jeg ham et

Kys: thi havde han ikke naaet mig, var Sæben ikke lykkedes for ham." „Den lykkes, den lykkes!" raabte Caspar dandsende. „Ja see," sagde Christel, „fordi jeg ønskede det, har jeg ladet mig gribe, ellers havde han ikke faaet mig fat."

„Saa løb hun endnu engang" — „Nei, Fader vil skjende, og hjemme er der Sorg!" Derpaa gik de hjem; Caspar eftersaae Kjedlen endnu engang; Christel tillukkede Huus og Gaard. Mester Walther førte Svenden paa hans Kammer, og der blev stille i Huset. Den fromme Svend bad at Gud vilde vise ham den Naade, at han maatte hjelpe Christels Forældre; og Christel indesluttede den muntre Caspar og Sæben i sin Aftenbøn, og sov ind under de skjønneste Forhaabninger.

V.

Neppe begyndte det at dages, før Caspar sprang op fra Leiet, bandt Skjødskindet for, sneeg sig ned i Kjøkkenet, tændte Lys, og ilede hen til Kjedlen. Alting lod til at gaae godt; han steeg ned i Kjelderen, og gjorde Ild paa dernede. Flammen slog klar og venlig i Veiret og omsnoede Kjedlen. Christel havde hørt ham i Kjøkkenet; hun havde ogsaa begivet sig derud og stod allerede bag

ved ham, da han, liggende paa Knæerne, skjød Brandene tilside for at ordne en jævn Ild, og dertil halv sagte sang sin Morgensang. Caspar saae sig om, hilste hende venligt, trykkede hendes Haand og sang videre. Mester Walther fandt Ynglingen i fuldt Arbeide. Suden steeg og steeg.

„Alting gaaer og lykkes," raabte Christel, da hun bragte Moderen Kaffeen. Konen takkede Gud, fordi han havde sendt dem denne Engel fra Himmelen. Mesteren fik af sin Gjæst en Recept, for at bringe Suden til at blande og sætte sig, som han vel lagde Mærke til, og opskrev. Da de Klokken elleve kom Saltet i, blandede Caspar af Pulveret deri; Klokken tre blev Sæben udtagen, og den stod da klar som falden Snee — og Christel speilede sig i den glatte Flade. Mester Walther ilede fortumlet af Glæde til Kræmmerne og Herskaberne, som havde gjort Bestillinger hos ham, og lovede dem Sæbe. Han skikkede endogsaa Bud paa Landet til hans Kunder. Men under disse glædelige Forretninger glemte han ikke at besøge Præsten og Klokkeren, for at kjøbe Sted og Grav til sin lille Døde.

Caspar havde neppe taget Sæben ud, før han allerede gjorde Anstalter til en nye Kogning; og det lykkedes ham virkelig at anbringe den hele Forraad af fordærvede Tilsatser, og endnu dertil, med aabenbar Fordeel, at forhjelpe Walther igjen til

Sit. Men paa den anden Dag tog han den sorte Kappe om, og den lille Samuels Ligkiste under Armen. Walther var just i Syderiet, og Konen laae i en Slummer. Christel ledsagede ham med Taarer til Kirkegaarden; Caspar gav Graveren Penge, for at bedække Graven med friſk Grønsvær, og for at plante derpaa en ung Qvist, der kunde voxe op til et Træe, til hans Erindring. Derved kom Taarerne ham i Øinene, og han ilede bort med Christel.

Sorg og Ulykke vare nu baarne ud af Walthers Huus. Faderen tog Ynglingens Haand, da han saae ham komme tilbage fra Kirkegaarden, i den sorte Kappe, og erkjendte den kjærligt skaanende Tjeneste han igjen havde viist ham. „Caspar Fröhlich," sagde han til ham, „Gud vil gjengjelde Ham hvad Han har gjort mod mig og mine. Han er retskaffen og duelig." — „Og altid glad," lagde Caspar til. „Men i Dag tidlig tænkte jeg allerede paa, at jeg snart kaldes fra Eder."

„Caspar! Eders Gud behagelige Vandel fører Eder overalt til Lykke. Hvorhen I træder voxe Velsignelse og Glæde frem: og var jeg en rig Mand, vilde jeg dele med Eder, og give Eder mit eneste Barn." Caspar saae i Christels Øine; men han undertrykkede sine egne Smerter, besindede sig og sagde: „Mester Walther! i Presburg i Ungarn har jeg lovet en Mesters-Enke, ved Navn

Mobrach, at komme igjen, for at ægte hende og overtage Haandværket. Jeg har hentet min Fædrene Arv fra Sachsen, er for evig skilt fra mine Sødskende og mit Hjem, og vil, som jeg har lovet den døende Mand, med 100 Caroliner betale den Gjæld, som der hefter paa Huus og Redskaber. Derhen maa jeg nu gaae, for at blive retfærdig for Gud og Mennesker. Med disse Ord gik han hurtig ind i sit Kammer. „Vel den Kone, som har en saadan Mand i Nødens og Kummerens Dage!" sagde Walther til Christel, og fortalte Barselkonen derinde, at Caspar ogsaa havde bragt den lille Samuel til Hvile. Men Christel gik i Haven og sørgede stille ved sig selv.

Hele Blümlesheim hørte om Walthers Lykke, og at han igjen kom til Kræfter og enhver hilste om Aftenen, naar de spadserede, den duelige Svend. Hans Sæbe var den bedste i Staden og paa Landet; og Bestillinger kom paa Bestillinger. Caspar gav endnu underhaanden Mesteren mangt et godt Raad; han skulde anlægge et Grøn-Sæbesyderie og gjøre denne og hiin Forandring i Værkstedet. Walther hørte opmærksom til; Yunglingens Forslag bleve altid erkjendte som fordeelagtige: men at syde grøn Sæbe maatte han opsætte til bedre Tider, og til en erfaren Svends Ankomst.

VI.

Allerede vare tre Uger forløbne, og endnu kunde Caspar ikke komme bort fra Blümlesheim; Walther kunde ikke komme ud af det uden ham, han ikke uden dem. Hans Tilbøielighed for Christel voxede, omendskjøndt denne endnu var meget ung, med hver Time, og da han ikke uden store Smerter kunde rive sig løs, saa snørte han i Hast en Aften sin Vadsæk, lagde Stenene fra Fichtelbjerget tilside til Christel, og begav sig, Klokken to om Morgenen, med beklemt Hjerte paa Reisen. Sagte sneeg han sig ned af Trappen, gjennem Værkstedet, over Gaarden og vandrede bort langs med Blegbækken og Salza. Christel sov endnu, da Arbeidsmanden bankede paa Kjøkkenet, og traadte ind, fordi han havde fundet Haven og Syderiet aabne. Walther skjendte paa Christel fordi hun i Gaar ikke havde lukket: men hun raabte ud af Kammeret, at Caspar vist allerede maatte være ved Arbeidet. Hun gjorde Frokosten tilrette, og troede, han hentede Vand ved Salza; men han kom ikke. Da Dagen brød frem, og alting i Huset var bleven levende og lyst, undrede Walther sig, at den muntre Caspar endnu ikke var opstaaet, og gik endelig op paa hans Kammer. I Sengen var der ingen; men man saae Spor af Indpakning. Walther gik til Bordet; der laae en Seddel, hvorpaa de Ord stode:

„Lever vel, og tænker paa mig. Naar I læse dette, er jeg allerede længe og langt borte. Gud velsigne Eder, og staae Eder bi! — Kjære Christel, lev ogsaa hun for evig vel!"

„Caspar Fröhlich."

Mester Walther blev ganske nedslagen, da han havde læst disse Linier. „Ak Gud Børn," raabte han ned; „Caspar er gaaet bort fra os!" og blev staaende med Seddelen i Haanden. Christel græd, og var ikke til at bringe ud af sit Kammer. Fader og Moder trøstede hende. „Maaskee kommer han igjen," heed det: men han havde jo sagt hende et evigt Levvel! Walther og hans Kone omtalte Caspar med megen Roes: det bekymrede dem kun, at den gode Dreng ikke havde taget Ugelon, ja ikke engang en Foræring. Til Lykke havde Walther faae Dage forud betalt ham sin Gjæld. Walthers Huustroe kunde paa sin Side ikke give sig tilfreds over, at hun ikke havde tilberedet ham en Bid, han kunde taget med paa Veien. Endelig blev ogsaa Christel stille under Forældrenes Trøst og Erindringen om de glade, hastigt bortfløine Øieblikke. Hendes Hjerte nærede det Haab at Caspar engang vilde komme hende imøde paa Veien til Orfeln og derfor spadserede hun om Søndagen altid over Blümlesengen, paa Veien derhen.

VII.

Men fra ham vare Lykke, Glæde og Munterhed bortvegne; han naaede den første Dag næsten sex Miil fra Blümlesheim, og traf et fiirdobbelt Kammeratskab, ja endog en Landsmand til Følgesvend, som kun var født to Mile fra hans Fødeby, just kom derfra, og bragte ham glad Budskab fra hans Sødskende. Ellers pleiede han underveis og i Værtshusene at fortælle Spøg og lystige Historier, men nu forblev han taus og indesluttet i sig selv. Landsmanden var et slet Menneske, og syntes at være i Verden blot til Caspars Ulykke. Han vidste, at denne havde taget 1200 Rhinske Gylden med sig hjemme fra; og om Natten, da Caspar sov, sneeg han sig med en lige saa slet Kammerat til hans Seng, tog Vadsækken bort fra Stolen, og Begge flygtede med deres Rov paa afliggende Veie til Rhinen, hvorfra de vilde gaae til Frankerig, og der søge Arbeide. Caspar vaagnede ikke saa snart, før han savnede sin Vadsæk og giorde Alarm, saa at de to andre Kammerater forskrækkede sprang ud af Sengene. De søgte med ham, men fandt lige saa lidt som han et Spor af Vadsækken. Den var og blev borte, tilligemed de tyvagtige Karle, og Caspar leed det store Tab af 100 Caroliner i Guld, som han endnu havde eftertalt i Blümlesheim, og hvis Vægt han havde følt til paa Reisen igaar. Nu var han fattigere end no-

gensinde; og hans Formue bestod kun af de fire Caroliner, som Mester Walther havde tilbagebetalt ham. Værtshuset kom i Oprør over Tyveriet, og man raadede ham at sætte efter sin Landsmand, og anholde ham hvor han fandt ham. De to andre Kammerater lovede at staae ham bi, og erindrede, at den tyvagtige Sachser havde havt i Sinde at gaae til Wien, hvor han havde en Fætter, hos hvem han skulde have Arbeide. De forsynede dem alle med de nødvendige Passe og Papirer fra Stedets Amt, og forfulgte Tyvene. Caspar havde ingen Roe. Han ilede til Donauwerth, og paa Donauen ned til Wien; men Tyvene vare hverken at finde i den store Keiserstad selv eller paa Veien dertil. Ingen vilde have seet dem. Caspar opgav derfor sin Formue, og ilede videre ned til Presburg, til Enken Modrach, hans Brud.

Om Aftenen henimod Klokken otte kom han med det Wiener Torveskib til Presburg, steeg ud, og let som han var skyndte han sig hen til sin Kjæreste's bekjendte Bolig. Han saae Lys brænde i Huset, kigede ind af Vinduet, og saae sin Tilkommende sidde med en anden Svend ved Aftensmaaltidet. Han hørte Begge strides og trættes med hinanden. Caspar lyttede efter de Ord, som faldt i Striden. Det unge Menneske ved hendes Side talede fortroligere med hende, end det sømmer sig for en ung Enke eller Brud. Da de be-

ſtandig trættedes heftigere, blev han vred, ilede gjennem den mørke Bod ind i Stuen, og ſtod pludſelig for dem.

„Ei, god Aften Caſpar!“ raabte Enken, og rakte ham Haanden; „hvor bliver han da ſaa længe af? Det er den høieſte Tid; Skyldnere og Manere vilde næſten ſælge hele Syderiet, fordi han ikke lod høre fra ſig. Har han nu ret bragt Penge med?“ Caſpar var træt, og ſatte ſig ned. Den anden Svend ſaae meget ærgerlig paa ham, men Kjæreſten hentede en Krukke Ofner Viin og Hvedebrød, for at han ſkulde vedergvæge ſig, ſpurgte da igjen om hans Vadſæk, og om han havde bragt mange Sager med.

„Jeg har,“ ſvarede Caſpar, „gjort alting til Penge, for at komme lettere til hende. — Hun har vel ret havt Forlængſel efter mig?“

„Det ſkulde jeg troe,“ ſvarede Konen; „jeg har beſtandig tænkt paa Ham.“ —

„Hvem er da den der?“

„Det er min Svend, en Ofner.“

„Har Hun da arbeidet?“

„Ak Gud! Nei! Men jeg ventede paa Ham, for at Han ſkulde bringe alting i Stand igjen, og ſørgede kun for, at Han ſtrax forefandt Svenden.“

„Nu,“ ſagde Caſpar til Svenden, kan han da ikke være venlig, naar hans tilkommende Me-

ster kommer? Jeg forlanger muntre Folk i Løn og Brød." Svenden tang og Kjæresten ogsaa. Veed Hun da vel," blev Caspar efter en Pause ved, „at jeg har været syg, og nær ved at døe?" — „Ak Herre Gud! er det mueligt!" —

„Sygdommen har kostet meget."

„Saa! Meget, siger Han?"

„Alle mine Penge!" sagde Caspar meget koldt: „Jeg har neppe reddet Livet; og som Hun seer mig her, Kjolen som jeg har paa, og denne blanke Daler er al den Ejendom, jeg bringer Hende fra mit Hjem."

„Ja! Spøg Han kun paa sin Viis!" sagde Værtinden forskrækket. Men Svenden loe høit. „Nei, troe Hun mig," svarede Caspar, „det er sandfærdig sandt; sund er jeg vel bleven, og havde ogsaa faaet 1000 Keiser-Gylden ud af min Arvepart."

„Naa Gud skee Lov! Nu ville vi ogsaa ægte hinanden, dersom det endnu er Hans Villie, og ville fortsætte Haandværket, som Han maatte love min døende Mand."

„Jeg har lovet Hendes Mand det, for at han kunde døe rolig. Holde det vil jeg ogsaa, dersom Hun er bleven mig, og Hendes salig Mand tro i Tugt og Ære. — Men hør nu Sandheden: tredive Mile fra Donauwerth, i Natten mellem 3 og 4 Junii, har en Svend Friedrich Falkner fra Bützrow stjaalen min Vadsæk, samt Papirerne og

de 1000 Keiser-Gylden; og her medbringer jeg Amts-Attesten derover, og en Skrivelse til alle Øvrigheder om at lade Tyven paagribe, som Vidnesbyrd at jeg farer med Sandhed. Hidtil har jeg ikke grebet Tyven, og staaer fattig, men sund, forstandig og som en arbeidsom Mand for Hende. Lad Hun os sælge alt indtil det Nødvendigste. Med frisk Mod og Tillid bringer jeg det, i et Par Aar, videre end den afdøde Modrach nogensinde var."

„Jeg er forraadt! Jeg er bedraget, jeg er solgt!" skreeg nu Konen. „Ak Gud! Ak Gud! Jeg har for Hans Skyld afslaaet mange Partier, og nu kommer Han fattig som en Betler, og vil bedrøve mig, og fratøve mig mit Sidste. Urban! Hører Han det, Urban?" Urban traadte nærmere. „Staae Han mig bi! Han er et retskaffent Menneske. Han har sagt mig det forud, Sachserne ere Pralere og Løgnere, de have alle Kister og Kufferter fulde hjemme: men kommer det saa til Stykket, er Hungeren for Døren; saa vandre de, med den Berlinske Kuffert under Armen, sultne ind i Guds velsignede Land. Dersom I ikke igjen var kommen mig for Øine; havde jeg trøstet mig. — Kan I sværge mig til, at I virkelig er fattig, og ikke medbringer Penge?" Caspar stod forstenet og dybt beskjæmmet; thi han skammede sig over Mester-Enken for hendes afdøde Mands Skyld; men svare kunde han ikke. Da kom hun og lagde ven-

ligt Armen om hans Hals, ligesom ved Afskeden: „Sværg mig det til, kjære Caspar, lille hjertelskede Caspar!" sagde hun bedende. Han rev sig løs af hendes Arme, og sagde koldt og fattet: „Saa sandt hjelpe mig Gud i Himmerig, jeg er fattig. Jeg ejer kun denne Kjole, og disse Penge i min Lomme."

„Nu da, Urban! staa han mig bi, jeg beder ham; jeg kan ikke tage denne Betler. Her, Caspar! har I en Krondaler; lad mig have Roe, og søg Eders Udkomme et andet Sted.

„Gaa Sachser," raabte Ungaren, „eller jeg skal lære Eder at spille Mester. Krondaleren behøver I ikke." Caspar lagde et Kopstykke paa Bordet: „For Viin og Brød!" sagde Han, ilede ud, og rystede Støvet af sine Fødder. Bag efter ham skingrede Urbans Latter. Han kom til en ham bekjendt Mesters Bolig, og traadte ind. „God Aften Caspar Fröhlich!" hilste Familien ham, og Huusfaderen rakte ham Haanden, og bad ham sætte sig ned. „For en Svend, som beder om Natteqvarteer, sømmer det sig ikke strax at sidde ved Mesterens høire Side," svarede Caspar, og blev staaende ved Døren. „Nu, nu, jeg har ikke strax kaldt Eder Mester Fröhlich; det giver sig nok; den afdøde Modrachs Concession er Eder jo vis." — „Svend er jeg, og meer ikke; vil ogsaa blive det endnu," sagde hiin beskeden. „Hvad

skal det betyde?" spurgte Mesteren; „har I alt længe været i Presburg?"

„For en Time siden kom jeg hertil, og i Morgen gaaer det igjen ud i den vide Verden."

„Eders Kjæreste forkyndte Eders Ankomst med hver Time, og hendes Creditorer ventede Eder hvert Minut, medens en Svend, Urban, fra Ofen gjorde sig al Umage for at blive Eders Efterfølger."

„Jeg bringer ingen Penge til Creditorerne, og er derfor ingen Mand for Modrachs Enke."

„Men Eders Arvepart?" —

„Er stjaalen fra mig." —

„Ei, ei!" sagde Mesteren, og rystede paa Hovedet, bad Svenden sætte sig, rakte ham Viin og Brød, og rystede endnu bestandig paa Hovedet, indtil de andre Svende og Børnene vare gaaede ud. Da rakte han ham igjen Haanden. „Det glæder mig, Fröhlich, at jeg finder Eder saaledes. Den Skjøge har bragt den retskafne Modrach i Graven. Det skulde gjøre mig ondt for Eders Ungdom. Vid, hun giver os og Katholikerne en Forargelse, og fortjener ingen Mand som J. Urban er hendes Kjæreste og en Katholik. Folk troede allerede, I var slaaet ihjel underveis. — Lad nu den Fugl flyve; at have tabt 1000 Gylden i uforskyldt Ulykke lader sig forvinde, men en ond, liderlig Kone aldrig."

„Jeg lovede hendes Mand det paa hans Dods-

seng," sukkede Caspar. „Vi vidste det Alle, og agtede Eder derfor; men hun har gjort Eder frie for Gud og Verden. — Lad nu det være godt. Vil I blive hos mig? Jeg veed I er flittig, duelig og retskaffen."

„Det kan jeg ikke. I Morgen, kjære Mester, forlader jeg Staden."

„Nu saa bliv hos mig, saa længe det behager Eder", sagde Mesteren. — Følgende Morgen skrev Caspar til Blümlesheim til Mester Walther:

„Guds Fred, Mester Walther i Blümlesheim! Jeg lever og er sund: men siden jeg har forladt Eder, er min gode Lykke vegen fra mig, og jeg er ikke meer lystig og glad, som før. Er kun Lykken bleven hos Eder, saa er det mig en stor Trøst. Ved Donauwerth stjal en Landsmand min Vadsæk og min hele Ejendom fra mig. Hjerter og Døre staae ikke mere aabne for mig, som ellers: men mit Sind er Gud hengivent. Lev lykkelig, og hils hans Mesterske, og den kjære Jomfrue Christel. Mit Hjerte og mine Tanker ere hos Hende, og hos Eder. I Dag forlader jeg Presburg, og vandrer ud i Verden; til hvilken Side veed jeg endnu ikke."

„den bedrøvede Caspar Fröhlich."

Han forlod nu Presburg, og ingen vidste hvorhen

han var vandret; mindst erfoer Mester Walther i Blümlesheim det, omendskjøndt han strax henvendte sig overalt for at søge Underretning derom, ja end- og indkaldte ham i den schwabiske Merkur ved Navnet Caspar Fröhlich: thi visselig havde denne efterladt sin Lykke i Blümlesheim, og den skjød herlig frem der, og bar Velsignelse og Overflod.

VIII.

Tre Uger, efterat Caspar hemmelig havde forladt Blümlesheim, ryddede Christel en Dag op i det Kammer, hvori han havde sovet, og hvor hun efter den Tid gjerne gav sig noget at bestille. Hun saae en Pung ligge bag den store Kiste, og trak den frem; den var svær, og det raslede i den. Strax vidste hun hvad den indeholdt, og sprang ned til Moderen. „Ak! See Moder," raabte hun, „Jeg har funden Caspars sjeldne Stene, som han har samlet paa Fichtelbjerget for Rektoren i Raab, og som han vilde lade blive tilbage hos mig, der- som han ingen Leilighed fandt. Ved disse Ord opløste hun den tilknyttede Læderpung, og foer for- skrækket tilbage. „Hvad er der paa Færde Pige?" spurgte Forældrene. „Ak see, det er Caspars Skatte!" Walther saae ned i Posen, og saae den opfyldt med Guldstykker. „Kjære Gud!" raabte

han; „hvad betyder det?" Ingen af dem kunde finde Nøglen til denne Gaade. „Det stakkels Menneske har pakket Stenene ind istedet for Pengene," sagde Christel dybt bedrøvet. „Og kan tænke" — Walther undertrykte den Tanke, og Familien kunde i lang Tid ikke komme sig af Bestyrtelsen.

„Hvordan det ogsaa er," sagde Walther endelig, „Pengene ere hans, og jeg vil endnu vente en kort Tid, indtil han melder sig, og tale til nogle Venner derom. Faaer jeg ikke snart Efterretning; saa skriver jeg til Enken Modrach." Men Konen paastod, at Caspar virkelig havde været en Engel, og med Villie lagt Pengepungen bag Kisten. Walther hørte ikke derpaa, men bad nogle Bekjendtere til sig, talte i deres Nærværelse Pengene, og der var 100 Caroliner eller 1100 Gylden Rhinsk Mynt i Guld. „Disse Penge," sagde han, „har Sæbesyder-Svenden Caspar Fröhlich fra Bützow i Sachsen efterladt hos mig, for at I kan vide det, naar han fordrer dem af mig, eller jeg skulde afgaae ved Døden, at I da kan vidne for ham eller mig, om det skulde forlanges." Walther skjøttede ikke om at overgive Summen i Rettens Hænder, for at han strax og uden Omkostninger kunde tilbagebetale Ejeren sit, naar han fordrede det, og Naboerne lovede at være Mesteren til Vidne i Livs og Døds Fald; og saaledes følte den ærlige Mand sig roligere.

Allerede vilde han skrive til Presburg, fordi han udregnede, at Caspar nu længe maatte have været der, da en Haandværkssvend bragte ham mange venlige Hilsener fra Caspar, og dertil den Efterretning, at hans Vadsæk med 100 Caroliner var ved Donauwerth, stjaalen fra ham af en Landsmand, og at han var paa Spor efter Tyven. Nu istemmede Faderen Christels Formodning, at han i Reisens Hastværk havde indpakket Stenene istedet for Pengene, og troede disse bortstjaalne med hans andre Sager; han betalte Budet, og skrev strax til Presburg, da just Caspars Brev kom derfra, og satte ham i nye Uroligheder. Der kom intet Svar paa hans Brev; han lod ved Retten i Blümlesheim forespørge i Presburg, hos Enken Modrach og alle Sæbesydere, men Ingen vidste det mindste om Caspar. Fröhlich havde været der, havde foregivet, hans Penge vare ham frastjaalne ved Donauwerth; og man troede, han havde begivet sig til det Siebenbürgiske. Det var alt, hvad man efter lang Forsken erfarede om ham. Ak! hvo kunde trøste Familien, som vidste deres Velgjører i Ulykke, medens Velsignelsen, som han havde bragt i Huset, bar saa herlige Frugter? Walther og hans Familie talte hver Dag om ham, han var indesluttet i deres daglige Bønner, og Christel gik, endnu oftere end før, den kjære Caspar imøde paa Veien til Orfeln.

IX.

„Pengene ligge unyttede," tænkte Walther. „Dersom de vare i Caspars Hænder, vilde hans vindskibelige Aand faae dem til at bære skjønne Renter." Derved faldt Caspars Forslag, om at anlægge en grøn Sæbefabrik, ham ind. Hans Syderie havde imidlertid neppe Rum til hans Arbeidere; thi han havde altid fuldt op at gjøre, skaffede Huus og Gaard frie for Gjæld, holdt to Svende, kjøbte ind og solgte i det Store. Men ved Siden af Walthers Bolig stod et stort, temmelig brøstfældigt Huus med den skjønneste, vidtloftigste Have og med Enge langshen med Rothsalza; og Ejerinden, en Enke, som gjerne vilde trække sig tilbage fra Verden, ønskede intet hellere end at sælge Huus og Have, der kun var beplantet med skyggende Popler og Linde, men med ingen Frugttræer, tilligemed de skjønne Enge ved Salza. Enhver indsaae Nødvendigheden af at bygge Huset nyt op fra Grunden; og da Byggelysten, som siden gav Staden et heelt andet Udseende, endnu ikke var opvaagnet: saa kunde Walther, uden at blive overbudt, afslutte Kjøbet, der allerede i og for sig selv, ved den rene Indkomst af Græsset paa Engene, var et af de fordeelagtigste, men som siden ved Anvendelsen og endelig ved særdeles Omstændigheder gjorde saa megen Opsigt.

Det tilkjøbte Huus betragtede Walther som Caspars Ejendom, glædede sig over at have anbragt Pengene saa fordeelagtigt, lod Huset kun hist og her udbedre, og lod indrette smaae Kamre for Svendene. Efter Caspars Plan anlagde han en grøn Sæbefabrik, og gav den Navnet af Caspars-Fabriken. Det var ham let at optage paa Huset en Kapital og med denne gjorde han de første Indretninger. Guds Velsignelse var synlig i alle Foretagender med Caspars Penge. Det blev den rørige og arbeidsomme Walthers Yndlingsplan at forøge hans Velgjørers Formue, og han lod aldrig den Tanke fare, engang at indsætte ham i sin Ejendom. Den nye Fabrik blev ganske adskilt fra hans Syderie, og alle dens Anliggender havde deres egen Orden, deres egen Indtægt og Udgift. Walther holdt Svende og Arbeidsfolk derpaa, tog for sig selv kun dobbelt Svendeløn, og af den kom han igjen en Fierdedeel i Christels Sparebøsse. Caspars Sæbe blev sendt mange Mile bort, og Walther kunde ikke nokſom udvide Anstalten, og neppe skaffe de Svende og Arbeidere, som behøvedes.

X.

Allerede havde den ærlige Walther den Plan at opføre en nye Sidebygning ned til Salza, langs med Blegbækken, da et Tilfælde af en ganske egen Slags gav Fabriken og dens Formue et stort Sving. Arveprindsen til det lille sachsiske Hertugdomme, i hvilket Blümlesheim ligger, kunde ikke enes med Beboerne af Residentsen. Ved en Gjennemreise behagede Blümlesheim ham saa meget, at han først opholdt sig der en Dag, og siden besluttede at forlægge sit Sommeropshold derhen. Nu laae der vel paa Blümlesengen et Jagthuus, fra den forrige Fyrstes Tid: men dette var hverken i Storrelse eller Beliggenhed tilstrækkeligt for Prindsens Fornødenheder. Han ønskede rigtig nok at boe ved Salza, men høiere op mod Bjergene. Caspars Ejendomme og Walthers Huus, Gaard og Have havde den herligste Beliggenhed, og omfattede, tilligemed Engene, Plads nok til de skjønneste Have-Anlæg. Ogsaa var tilfældigviis alle de smukke Poppel- og Lindealleer, som Walther i Begyndelsen havde i Sinde at udrydde, endnu ikke omhugne, men stode i deres hele Pragt.

Fabriken gjaldt allerede temmelig meget i Landet; og man troede rigtig nok ikke at burde lægge noget i Veien for et saa tjenligt Institut:

men Arveprindsen, som ved denne Leilighed tog Fabriken i Øiesyn, syntes saa godt om det der, saae allerede i Tanker de nydeligste Anlæg for Øine, og lod derfor Mester Walther foreslaae at afhænde den. Walther havde imidlertid lagt andre vidtudstrakte Planer, og frygtede, saa antageligt endog Budet var, at forstyrre Fabriken, der nu holdt sig paa andet Aar, og som begyndte at samle paa en betydelig Grund-Kapital. Han forestilte Kammereren sin Fabriks Vigtighed, dens Indtægt, og dens fordeelagtige Beliggenhed ved Salza, hvilken alene var den budne Sum værd, og erklærede tillige, at hans Ejendom var at betragte som ganske adskilt fra Fabriken; at han kun bestyrede denne, og at den tilhørte en fremmed Mand. Fyrsten vilde nu kjøbe baade Fabriken og Mester Walthers Huus. Walther tøvede, og syntes ikke tilbøielig, men i Grunden saae han sig blot om efter en anden Leilighed, som ikke var mindre fordeelagtig og bequem. Fyrsten lod ham endelig kalde til sig. Walther var velhavende, dertil en flittig Mand, og en nøiagtig Vært. I den lille Stad blev han agtet af Gamle og Unge. At Prindsen havde beseet hans Fabrik, og naadig klappet ham paa Skulderen, gav ham en temmelig sikker Følelse om sin egen Værd. Men alligevel kunde hans Kone og Datter ikke nokſom forundre sig

over den Fatning, hvormed han tog sine Søndags-klæder paa, og gik til Prindsen.

Vel var Arveprindsen i Begyndelsen vred, fordi han vidste, at Walther havde kjøbt Huus, Eng og Have for en meget ringe Summa; men aaben og frimodig svarede denne: „Tag det ikke unaadigt op Deres Høihed. Kjøbesummen kan ikke være nogen Maalestok, men den Nytte, som Huus og Have forskaffe mig. Naar Deres Høihed vælger Blümlesheim til Deres Sommer-Residents, vil Ejendommene, i og for sig, stige til det dobbelte i Værdie. Jeg behøver tre Huse igjen og omtrent saa meget Land, saa herligt beliggende ved Salza; Floden er mig særdeles tjenlig til mine Vares Afsætning, og Materialiernes Hidbringelse, og sparer mig Renterne af meer end sextusinde Gylden. Desforuden maae jeg her være forsigtigere, end ethvert andet Sted; thi Fabriken er ikke min Ejendom."

Da Prindsen fordrede Forklaring, fortalte Walther ganske trohjertigt sit Forhold til Caspar og Fabriken; forglemte ingen Omstændighed, hverken af den mørke eller den lyse Tid; og da dette overalt var Yndlingsgjenstanden for hans Tale, saa foredrog han den med al et taknemmeligt Hjertes Varme, og med den Værdighed, som klæder den retskafne Mand saa meget desto bedre, jo mindre de høiere Stænder forudsætte en saadan Adel i Karak-

teer og Fremgangsmaade hos Mennesker af den Grad af Dannelse. „Jeg selv," sluttede han „er kun i middelmaadig Velstand: men jeg nægter det ikke, Fabriken bliver daglig rigere, og vil endelig gjøre mig selv rig; derved geraader den Landet til Zir og Fordeel.

Med Opmærksomhed og Deeltagelse havde Fyrsten næsten en halv Time hørt paa ham. Grundene vare ham indlysende; den gamle Mands Ærlighed og Taknemmelighed rørte ham. „Der som Alting forholder sig saaledes, som Han der siger," sagde han, „saa kan jeg ikke nægte Ham, kjære Mester, mit Bifald. Imidlertid ønskede jeg med alt dette, dog gjerne at eje Haven. Han skal blive tilfreds med mig: Jeg giver Ham, foruden den engang budne Sum, mit Jagthuus ved Salza, og Embedsboligen, som ligger ved Siden. Embedsboligen skal Han tage til sig selv; men Jagthuset kan tilhøre Fabriken; og jeg, paa min Side, skal anvende Alt for at skaffe Ham Hans tabte Caspar igjen. Er Han tilfreds dermed? Ejendommene ligge nær ved Vandet, afsondrede fra Staden; i den nuværende Staldbygning kan Han anlægge sin Fabrik."

Walther foldede Hænderne, og sagde: „Mig hendes stor Naade, og Caspars Sæd driver forunderlig Velsignelse. Held den ædle Herre, som agter Haandværksstanden! Børn og Børnebørn prise

og velsigne Ham. Slot og Embedsbolig ere for sig mere værdt, end min og Caspars Ejendom to Gange." Han kunde ikke holde Maade med sin Glæde, og vilde knæle for Prindsen; men denne klappede ham igjen paa Skulderen, og sagde: „gjør Han kun snart Husene ryddelige til mig, min kjære Mester, for at jeg kan lade dem nedrive." Med disse Ord forsvandt han i Sidegemaket.

Den Gamle kom i fuld Spring hjem; hans Øine funklede; et Par Minuter stod han foran den ængstelige Kone og den bedende Datter, uden at kunne tale: men da strømmede hans Hjerte over af hans Lykke og af Arveprindsens Berømmelse.

XI.

Efter fire Ugers Forløb var Walther allerede udflyttet. Han benyttede alle arbeidende Hænder, lod gjøre Hvælvinger, anlagde Arnesteder, lod gamle Kjedler forbedre, og nye forfærdige. Hans Kone lod oppynte, og Alting skures, vaskes og feies; og paa den tredie September, just halvtredie Aar efter Caspars Bortreise, var Fabriken, saavelsom Walthers eget Syderie paa Jagtslottet i fuld Virksomhed.

Naar man fra Orfeln gaaer over Blümlesengen til den lille Bye, ligger den skjønne Fabrik

og Walthers Huus ligesom et Feestlot paa det grønne Teppe. Høit stige Røgstøtterne op fra Fabrikens Kjedler og Pander, og Salza er bedækket med Baade, fulde af Aske, Tælle, Salt og Sæbe, som seile frem og tilbage.

Walther var nu en rig, Caspar den rigeste Mand i Blümlesheim. — Caspar! hvorfor kommer Du ikke fra Verdens fjerneste Krog? Glæden venter paa Dig; daglig farer Din taknemmelige Ven Dig, i Drømme, gjennem Fabriken, gjennem det rummelige Jagtslot, og de smuktoppyntede Værelser. Din Seng er redt; i Skabet ligge Pantebreve, som sikkre Din Velstand; Ak, og Christel gaaer daglig vel ti Gange op og ned gjennem Værelserne, og lufter ud i Dit Sovekammer, og seer efter Dig ud over Blümlesengen!

Men Caspar kom ikke. Christel var bleven stor, og den skjønneste og slankeste Jomfrue i Blümlesheim; røde som Roser blomstrede hendes Kinder; hendes Hud var hvid og slin som falden Snee; hendes Mund frisk som det modne Hinbær, sort og venligt hendes store Øie. Bestandig flittig besørgede hun Huus og Arne, og sang ved Arbeidet som Faderen ønskede det; thi denne tænkte derved paa Caspar, og Christel forglemte heller ikke den altid lystige Svend. Om Søndagen efter Prædiken gik hun næsten altid til Blümlesengen: men hun legede ikke mere Hind- og Lammelegen; thi hun var

bleven stor, og gik til Præsten i Confirmations-Timerne. Enhver Mand og Yngling fra Byen eller Omegnen, som gik forbi, hilste den smukke Christel fra Blümlesheim, og saae efter hende; Moderen saae sig da rundt om, og roste de høflige Folk.

Christel fyldte i November sytten Aar, og skulde confirmeres næste Palmesøndag. Thi forrige Aar, ved den samme Tid, blev hun syg, og Pastoren i Blümlesheim lod ingen Jomfrue før hendes sextende Aar komme til Herrens Bord. Men nu skyndte Faderen og Moderen begge derpaa: thi han var en kristeligt sindet Mand, og Moderen havde desforuden en verdslig Hensigt.

XII.

Herr von Siedler, Oberamtmanden i Blümlesheim og den fornemste Herre i Byen, forend Arveprindsen kom dertil, saae Christel Walther dagligen blive større og smukkere; og hendes Skjønhed kom ham til at glemme Embede og Stand, saa at han alene følte sin Kjærlighed til den blomstrende Pige. Han var derfor meget høflig mod Walthers Kone, og var den første, som kaldte hende Frue og hendes Datter Mademoiselle Walther.

Endelig skikkede han ogsaa Frue Registrator-inden til Moderen for i Fortrolighed at betroe hende, at Herr Oberamtmand von Siedler ikke var utilbøielig til at ægte Mademoiselle Christel, og at han ikke kunde ophøre at forundre sig over, hvorledes Mester Walther kom til at opdynge Formue for et saa vildtfremmed Menneske som denne Caspar Fröhlich, og slet ikke betænkte sig selv; og at han meget meer syntes, Mester Walther kunde vel opbevare de 1100 Rhinske Gylden til Svenden, og gjenerstatte, ja endog oplægge de landsbrugelige Renter til ham: men hvad Pengenes kloge Anvendelse indbragte, tilhørte dog efter Billighed Mesteren og hans Livsarvinger. Madame Walther trak rigtig nok lidt paa Skuldrene over hendes Mands Griller, indsaae vel ogsaa, at den naadige Herre dømte meget rigtigt: men hendes inderste Tanker vare endnu bestandig, at den formentlige Caspar ikke havde været noget naturligt Menneske, men en Engel fra Himmelen, og hun betragtede derfor Fabrik og Alt kun som deres Eiendom, og som Christels tilkommende Arv. Hun yttrede ogsaa til Frue Registratorinden, at Herr Oberamtmanden kunde berolige sig i saa Henseende.

Virkelig beroligede Herr von Siedler sig ogsaa, thi han gjorde ikke alene snart derpaa Walthers nærmere Bekjendtskab, men kom ogsaa nu ikke sjelden til ham, og beundrede den skjønne Fabrik,

Herr Walther, som derimod paastod kun at hedde Mester, havde anlagt. Snart syntes den naadige Herre at være meget vel lidt af de to Gamle; men Christel bekymrede sig ikke meget om ham.

Siedler fandt snart Leilighed til at tale om sine Ønsker til „Frue Walther." Han elskede maaskee Pigen for meget, eller haabede maaskee i Tiden nok at komme til at ordne Walthers Formues-Omstændigheder, naar han som Svigerson fik Ret til at blande sig deri. Kort, han berørte slet ikke denne Punkt, og vandt just derved Moderen ganske for sig. Hun vidste imidlertid ikke for Øieblikket at svare ham andet end, at hun vel regnede sig det til en stor Ære, men at hendes Datter endnu ikke havde gaaet til Guds-Bord, og nu kun maatte henvende sin Sjel paa Religionen og Himlen. Den gode Kone kunde denne Gang neppe vente, indtil Oberamtmanden var gaaet; men han blev længere end sædvanligt, og talte meget smt og høitideligt med Christel. Denne mærkede det imidlertid ikke, fordi hun, medens han med al Veltalenhed henvendte sig til hende, sagte, ved sig selv, gjentog de Sprog, som Præsten havde foresat hende. Men Madame Walther neiede bestandigen dybere og dybere, og optog de naadige Erklæringer med al den Respekt, som de fortjente. Endelig gik Siedler, og i største Hast løb hun ud i Fa-

brikken og raabte: „Fader! Gamle! kom for Alting ind. Og Du, Christel, bliv staaende der!"

„Hvad er der paa Færde?" spurgte Faderen, og kom ud. „Ak kjære Gud! En stor Lykke for det hele Huus! Herr Oberamtmanden, Herr von Siedler, har formelig anholdt om Christel hos mig, og begjerer hende til Kone." Walther saae forundret paa Kone og Datter; hiin var beruset af Glæde, og troede ligesaa glædeligt at have overrasket Mand og Barn. Christel blev for første Gang ganske rød; thi hun havde endnu aldrig før tænkt paa Ægteskab: alt Blod foer hende til Hjertet ved de Ord: hende til Kone.

„Nu," sagde Madame Walther, „I see Begge saa tause paa mig. Ikke sandt, det havde I ikke troet, at Moderen havde udklækket Alting saa fint, og bragt det paa det Rene, at man nu uden Frygt kan tale derom i Byen og paa Landet?"

„Det er ikke fint udklækket," sagde Walther," thi Oberamtmanden forstaaer intet af Syderiet, og Caspar —

„Og Caspar?" Gjentog Christel, og blev ganske bleg.

„Ak Caspar!" raabte Moderen! „Du er et underligt Menneske, Gamle, og forglemmer Dig selv og Dit Barn over den Daarlighed med den Svend, som vist for lang Tid siden er død, —

dersom det ikke overhovedet var en Engel, hvorpaa jeg i denne Time vilde aflægge en Eed."

„Moder," sagde Christel, „jeg kan ikke tage Oberamtmanden til Mand."

„Hvorledes? Hvad? Er Du ikke rigtig klog?"

„Tiden bliver mig altid lang hos ham; thi han taler altid saa langsomt, og siger ikke et klogt Ord."

„Fordi Du ikke forstaaer det."

„Derfor er det heller ikke klogt for mig," faldt Christel ind. — „Gud bevare os, hvor Christel taler ufornuftigt!" sukkede Moderen. „Hun taler ret fornuftigt," sagde Walther. — „Dersom Amtmanden vilde mig noget, var det mere passende han talte med mig, og ikke spillede under Dække med Fruentimmerne. Enhver kan paa den lige Vei begjere Christel; thi ingen har nødig at skamme sig over hende." Til Lykke afbrød et Besøg fra Byen Familiens Samtale. Madame Walther talte om Aftenen endnu meget med sin Mand derom; men denne fordrede uden Modsigelse, at der ikke nu bleve satte Christel verdslige Ting i Hovedet, da hun kun skulde beskjeftige sig med sin Sjels Velfærd.

Christel tænkte imidlertid meer end nogensinde paa Caspar; tænkte sig ham nu i et ganske nyt Forhold til sit Hjerte og sin Fremtid; var oftere end for paa hans Kammer og lærte helst derhendes Sprog og Opgaver udenad. Oberamtmanden fik Trøst og Haab af Madame Walther, og hans

Ønskes Maal blev udsat til den Søndag, da Christel første Gang skulde nyde den hellige Nadvere. Omendskjøndt han nu gjorde en Mængde ret oplyste Anmærkninger over Christels alt for store Flid i at lære de Bibelske Sprog, saa unddrog denne sig alligevel fra hans Selskab, bestandig under den Forevending at lære sine Opgaver; og gik, medens Moderen nede underholdt sig med ham, op i Caspars Sovekammer, og saae ud af Hjørnevinduet hen over Blümlesengen, over til Bjergene i Amtet Orseln, om han ikke maaskee kom vandrende.

O kom Caspar! Skynd Dig herhen fra Jordens fjerneste Krog! Din Pige venter paa Dig og er bedrøvet, naar Aftenen synker ned, naar Taagen drager et hvidt Slør over Enge og Høie, og Du endnu ikke kommer. Hun forskrækkes naar uventet om Aftenen Nogen banker paa Døren; naar hun istedet for Dig, som hun iler imøde, seer Oberamtmanden indhyllet i sin Kappe, som kold og høflig ønsker Mademoiselle Walther en god Aften. Hun er bedrøvet, og græder naar Maanen klart skinner ned i hendes ensomme Kammer, og hun tænker Dig langt borte i uveisomme Lande, fra hvilke Du aldrig, aldrig vender tilbage! Siden hendes Moder har givet sit Ord til Oberamtmanden, bliver hendes Hjerte plaget af de underligste Qualer; hun troer Dig gift for længe siden, og skjøtter ei engang i Tanker om at see Din Kone, og græder over Dine

Børn. Hun bryder sig da om Intet meer, vil ikke vide eller see Nogen meer, Dig mindst; ikke Blümlesengen, og Bjergene i Orfeln, eller Dit Kammer. Hun føler knap sin egen Tilværelse. — Il, il! Thi den afgjørende Tid nærmer sig, Oberamtmanden har allerede bestilt Ringene; Madame Walther har af sin Mand faaet to hollandske Dukater dertil; Ak, og Oberamtmanden er ingen god Mand for Christel.

XII.

Caspar kom fra Brabant og fra de skjønne Stæder Gent og Brüssel; han havde lært og erfaret meget, var vel lidt af alle Mestere, og afholdt af alle Jomfruer; men han elskede Ingen meer: thi hans Sind var bleven stille; han kjendte intet uden Arbeide, og gik kun i mørke Tanker, naar han vandrede langs ad Rhinens og Scheldens Bredder.

Han gik just nu ved Siden af den skjønne Rhinstrøm, og blev lokket videre og videre. Han forvildede sig, og skjøttede ikke om at finde Hjemmet igjen: til Franken, midt i det blomstrende Tydskland, vilde han vandre hen, til det prægtige Würzburg og det smilende Bamberg. Foraaret trængte sig frem af Jorden, og skuede bekrandset af tusinde Knopper op til den klare, blaa Himmel,

og ind i Caspars stille Hjerte. I Byerne opvaagnede Livligheden, og Alting syntes at vækkes af en lang Søvn. Men stille og uden Glæde gik Caspar gjennem Byer og Flekker hen mod Mainen. Dog, da han i Frankfurt saae den kjære Flod bred og fuld flyde forbi, og ved Aschaffenburg igjen, med Pilens Fart, trænge sig gjennem den høisprængte Broe, da jublede hans Hjerte: thi han elskede Mainen fremfor alle Tydsklands Floder, og kjendte den fra Fichtelbjerget lige indtil Mainz, hvor den udgyder sig i Rhinen.

Ved Wertheim gik han om Aftenen paa Slotsbjerget. Den friske Luftstrøm bruste over Ruinerne og gjennem de indstyrtede Buer. Der saae han Tauberen udgyde sig i Main, hans Barndoms Ven. Dagen derpaa gik han til Venstre over Bjergene, for at gaae til Würzburg. Fra Würzburg til Wertheim løber nemlig Mainen i en stærk Bue, og man kan tvers over Bjerget afskjære Omveien, og spare en halv Dagreise.

Allerede vakte Morgenen ham. Han tog sin Vadsæk, gik langs med Mainen hen imellem Vinbjergene, og kom paa den hvide Chaussee, som snoer sig gjennem den mørke Engbund. I det Fjerne hævede den dunkle Krands af Bjerge sig, og saae ned i Dalen. Fra den blaa Himmel luftede det sagte: paa Træer og Buske flagrede Foraarets Fane. Over Mainen heldede Bø-

geskoven sig ned ad det steile Bjerg og speilede sig i den klare Flod. Til Høire sænkede Vinbjergenes Terrasser sig. I Dalen blev Caspar igjen stille; han drømte om den forbigangne Tid. — Paa den lige Vei tænkte han ellers kun paa Kunsten og Haandværket, paa Bjergene paa Gud, og i Dalene paa Ungdom og Livslykke. Men den skjønne Morgen gjorde ham mere vel tilmode, og hans Sang lød fra det sorgfrie Hjerte, da han gik hen ad Veien.

Endelig kom han til Bjerget, hvorhen Veien til Venstre trækker sig, og hvor han, for i Dag, skulde skille sig fra Mainen. Der satte han sig ned, ved Indhegningen af en Landsbye. Hans Hjerte blev fuldt og førte ham tilbage i de kjære Lande, og til de bekjendte Mennesker, som han havde forladt, fordi Udlandet havde kaldt ham, og hans tilsluttede Sinds dybe Erindringer suege sig atter til ham. Fra Landsbyen kom en Kone gaaende; de hilste hverandre, og han spurgte hvad den skjønne Landsbye heed?

„Orfeln," var Svaret; „de fornemme Folk kalde den Orphar." Caspar hørte ikke saa snart Byens Navn, førend han hurtig saa sig om efter den. Der laae den i den opvaagnede Dags fulde Glands under hængende Haver og Vinbjerge. Navnet Orfeln bevægede ham; han kunde ikke modstaae længere; Hjemvee greb hans Hjerte med smertelig

Magt. Han saae paa eengang kun Amtet Orfeln, Blümlesheim, Mester Walther og den kjære, skjønne Christel. — Du, som aldrig var lykkelig, hvis Hjerte ikke kjender noget Hjem, lee ikke med hemmelig Foragt over Caspars Taare: og Du, som aldrig var ulykkelig, hvem Livets fulde Flod hævede, og bar let hen over Jorden, spot ikke over Hjemvees drævende Længsel — efter de venlige Dale, efter Flodernes blomstrende Bredder, efter de bedre Mennesker! Der hvor det gaaer ham vel, der staaer Menneskets Hjerte Rødder, som trænge dybt ind, og omsnoe Alt, og der er hans Hjem. Naar, i det kolde Fjerne, Solen staaer paa den klare Himmel, seer han kun hvorledes den kommer derfra og gaaer derhen tilbage, og, med den, Glæde og Liv. Han føler sig da losrevet, oprykket med Rod; og Brystet kan hverken fatte eller bevinge Erindringens navnløse Smerte, Ensomheden og Tilværelsen uden Liv og Kjærlighed. — Konen fra Orphar stod ved Siden af Caspar og rystede forundret paa Hovedet; men Caspar sprang op, og raabte høit: „til Orfeln! til Blümlesheim!"

Glæd Dig Christel! Hjemveen bringer Dig din Elskte tilbage. Han er igjen bleven glad, og er som før den muntre Caspar. Gjennem Dale og over Høie iler han herhid. Hver Dal raaber ham „Blümlesheim" imøde; fra hvert Vinbjerg hilser Amtet Orfeln ham, og hans bevingede Skridt

bringer ham nærmere og nærmere. Bestandigen til Høire gaaer hans Vei. Han har seet Würzburg, det muntre Baireuth, Goldkronach og Leisau, og bag ham ligge allerede Fichtelbjergets Huulveie. Ak, kunde Du, Christel! i Afstand see ham, hvorledes han nu kommer tilsyne paa Bjerget, nu taber sig i Dalen, og igjen kommer frem, ligesom Maanen af dunkle Skyer! Hans brune Lokker flyve i Vinden; klart og aabent leer hans blaa Øie; let bære de mandlige Skuldre Vadsæk og Skjødskind; fra Hatten veier en Buske af Foraarsgrønt. Gudhengivenhed, Sang, og frisk Livslyst blomstre og afverle i den unge Mands Hjerte, nu han kommer Dig nærmere. I Dag høitideligholder han sin tre og tyvende Fødselsdag, og tænker paa Dig Christel!

XIII.

Christel var stille og bortvendt fra det Jordiske, da Palmesøndagen, paa hvilken hun skulde staae frem og confirmeres, nærmede sig. Oberamtmanden og Moderen havde valgt en hvid Silke Klædning til hende; hun var Moderen Lydighed skyldig, hvor meget det end smertede hende. For den „naadige Herre" passede Bruden med Hue paa jo ikke. — Hvor glimrende stod hun for den forsøn-

gelige, glad overraskede Moder, hvis Øine maatte tjene hende istedet for Speilet, som hun i Dag forsmaaede. Høit over den blendende Nakke var det brune Haar opbundet; en Perlesnor trak sig gjennem Lokkerne, som sank ned paa Panden. Let omsluttet Taftet bølgeformigt den ranke, skjønne Skikkelse. To neppe udfoldede Roser blomstrede over de Brabanter Kniplinger, og mellem dem skjulte en uudselig Myrtegreen sig ved det kydske Bryst.

Madame Walther bar en nye Atlas-Klædning med fine vævede Striber, og dertil den rigeste Hue; hun holdt en Buk af Orangeblomster og Hyacinther i Haanden, og Mester Walther i Søndagsskjolen ledsagede sit smukke, fromme Barn til Kirken.

Allerede ringede Magdalene-Kirkens Klokker anden Gang og Christel tog den nye Psalmebog, med Sølv Kanter og Spænder, som Faderen havde foræret hende, i Haanden. Da traadte den naadige Herres Tjener ind i Stuen med en Billet og en lille Æske. Christel tog Billetten og læste:

„Elskte Froken Walther!

„Tag denne Ring, til Tegn paa min Kjærlighed for Dem, paa Fingeren. Jeg ønskede at give Dem et Beviis paa, hvor hellig denne Dag er mig. Naar De bliver velsignet, bliver denne Ring det ogsaa, og, med den, mit Venskab og min Kjærlighed for Dem, som den skal besegle.

„von Siedler."

„I Dag," sagde Christel, „kan jeg ikke tage flere Smykker paa. Jeg frygter for Folks Blikke, og lyder kun mine kjære Forældre i at lade mig see for Herr Pastoren og mine Legesødskende i denne fremmede Dragt." Moderen vilde sige hende imod; men Mester Walther sagde: „lad hende i Roe, thi hun har Ret." — See Dig om Christel! I dette Øieblik gaaer den muntre Caspar forbi Fabriken ind i Byen og seer uvilkaarligt hen til dine Vinduer. Men Du er alvorlig og høitidelig, din Sjel er vendt til Himlen; og paa dit Aasyn hviler den nære Herliggjørelses Mildhed. Palmesøndags-Morgen, Klokken ni, gik Caspar ind i Orfeln; men han opholdt sig ikke: thi foran ham laae Blümlesheim, som et skjønt af Solen forgyldt Tempel. Orfelns hængende Haver og Vinbjerge saae ned paa ham. Over frisk ploiet Land og ung Sæd hvirvlede Lærken sig høit i den rene, blaae Luft. Paa Blümleshøien heldede det krumme Piletræe sig endnu frem, paa hvilket han første Gang sad med Christel. Caspar besteeg denne, som om det var Spidsen af hans jordiske Lykksalighed, og jublede høit.

Da han stod deroppe, og den lune Luftstrom svævede ham imøde over Engen fra Blümlesheim, og strøg forbi hans hede Kinder, da de ophængte Palmer, paa Noddetræerne, legede og gyngede frem og tilbage med bleggule Klokker, og Rothsalza klar som et Speil sled hen gjennem Blüm-

lesengens lyse Grønne; da Jagtslottet hvidt skinnende smilede til ham fra de blaae Bjergterrassers mørke Grund, og Klangen af Magdalenetaarnets Klokker lød over til ham, da udvidedes hans Bryst mægtig, og han brast ud i Taarer. Han sad paa Christels Sted, gyngede sig fuld af Salighed paa det krumme Træ, og kunde ikke vende Øinene bort fra Rothsalza, Blümlesengen og det hvide Jagtslot. —

Hvorledes han var kommen over Engen, forbi Elmebænken til Jagtslottet og ind i Byen, det vidste han ikke, og har aldrig kunnet sige det. Men ak! — Walthers Bolig var der ikke meer! Caspar saae en nye høi Muur for sine Øine, paa det Sted hvor før Walthers Huus stod. Tillukket var paa eengang Verden, og Kjærlighed og Liv for ham; han blev bleg, og hans Skridt vaklede. Høit ragede de velbekjendte Popler ud af Naboens Have, over Muren; men de syntes stolte og kjendte ham ikke meer. Blegbækken flød ubemærket hen ved hans Fødder. Han vilde spørge de Forbigaaende, og vovede det ikke. Blümlesheimerne gik pyntede i Kirken og saae kun paa hinanden.

Alle Klokker lode, og deres Lyd bedøvede den Ulykkelige, der svimlede paa hans Kjærligheds og Livshaabs Grav. Menneske-Strømmen flød forbi ham. See, da foer han pludselig sammen, og stirrede hen, forunderlig overrasket: thi Mester Wal-

ther og hans Kone førte Christel til Magdalene Kirken. Skulde han troe sine egne Øine? — Det var hende! Walther var det! Men Christel var bleven en Anden. Ak det var ikke meer den lille hurtige Pige, men en smuk, høivoxen Jomfrue. Sam et andet Væsen gik hun, ydmyg og alvorlig, forbi hans stive Blik. Den Silke Kjole, det opbundne Haar, Pragten i hendes hele Væsen skrækkede ham tilbage. Paa høire Side af hende gik Madame Walther, klædt i Atlas, paa Venstre gik Faderen med et Spanskrør, med en stor forgyldt Knap paa, i Haanden.

De gik tæt forbi ham og kjendte ham ikke meer. — De kjendte ikke den arme Caspar! Saaledes maa det være, naar engang, paa den yderste Dag, Himlen, med alle dens Engle, gaaer forbi et Hjerte, som er rigt paa Haab, og det da troer sin ensomt tilbage i den uendelig forladte Tilstand og den evige Død.

XIV.

Caspar gik uvilkaarligen efter dem. Ingen bemærkede ham; men Træet paa Samuels Grav syntes venligt at bøie sig, da han over Kirkegaarden gik ind i Kirken, og stillede sig ved Choret blandt de andre Ungkarle.

Kirkestolene vare opfyldte; Christel gik ad den brede Gang op til Alteret; Alt kom i Bevægelse for at see den smukke Jomfrue, hvis Kinder glødede af Udseelsens Rødme. Klokkeren kom hende høflig i Møde; han havde stillet en Stoel øverst, hvortil han førte hende. Hun bukkede sig ned over Bogen, og hendes blendende Nakke skinnede gjennem de hvide Kniplinger. De andre Børn kom nu ogsaa, og satte sig stadselige paa Bænkene, og saae fra alle Sider paa hverandre: men Christel sad stille paa hendes Stoel og læste i Psalmebogen.

„See!" raabte en Karl i Choret til en Anden, „der kommer den naadige Herr von Siedler i Amtstolen. Han kan være glad at han faaer den smukke Christel; i næste Uge skal Forlovelsen allerede være."

Caspar saae forbauset paa den, som talte, og spurgte: „Hvem skal ægte den smukke Christel? Med hvem skal hun holde Bryllup?" —

„Seer Han ikke den naadige Herr Oberamtmand hist nede i den røde Herskabsstoel? Han er Brudgommen og hun er Bruden." Disse Ord gik som en skjærende Kniv gjennem Caspars Hjerte; og Synet af Oberamtmanden, som brystede sig i den røde Herskabsstoel, beklemte hans Hjerte.

Præsten traadte for Alteret, hilste Børnene, og i Særdeleshed Christel; men da han be-

gyndte at spørge af Bibel og Cathekismus, da klang først hendes Stemme høi og reen, og vakte alle Smerter i Caspars Bryst. Hvad hun sagde var klogt og fromt; og Præsten glædede sig derover, og alle Nærværendes Øine og Øren vare henvendte paa Christel. Den geistlige Olding holdt en Tale til Børnene og til Menigheden i en skjøn patriarkalsk Aand, og forestilte ved Forsamlingens Slutning Kirkens nye Medlemmer. Da Caspar hørte Navnet: Barbara Christiane Walther, som han i flere Aar havde baaret i sit Hjerte, høit udsiges for Menigheden, reiste han sig, med den hele Kraft af hans dybe, uudsigelige Kjærlighed og skuede ned i Kirken paa Præsten, som om han var Brudgommen. Christel var ogsaa staaet op, og Præsten roste hendes dydige Hjerte, hendes ulastelige Vandel og priste hende frem for alle, som et Mønster for Ungdommen.

Madame Walther græd høit og Mester Walthers Ansigt lyste af faderlig Stolthed. Ak! Caspar, ogsaa dine længe tilbageholdte Taarer randt. Men Christel stod ædel og stille, med nedsjunkne Arme; derpaa knælede hun for Alteret, og den værdige Gamle velsignede hende.

Orgelet lød, og Forsamlingens Sang tonede fuldt og høit. — Lidt efter lidt tabte Mængden sig, og som i Drømme ilede Caspar med de andre ned fra Choret. Oberamtmanden hilste høfligt til Chri-

stel og Walther da de kom ned ad Korsgangen; de takkede — og forsvandt.

Borte var Caspars Roe og Fred. Hvor skulde den arme Yngling finde dem igjen? Han løb gjennem Blümlesheims Gader. Ingensteds kunde han finde Walthers Bolig, eller Tegnet paa hans Haandværk, og bestandig vendte han tilbage til de høie ulykkalige Mure, og de stolte Poppler. I Værtshuset, paa Torvet, overalt hørte han Christel omtales. Christel gik allesteds for ham og omkring ham; hun var ham nær og dog tillige saa fiern.

XV.

Om Eftermiddagen samledes Børnene til Leeg paa Blümlesengen. Alting strømmede derhen; thi Arveprindsen havde lovet at bivaane Ungdommens Hind- og Lammeleeg. Caspar fulgte Strømmen. — Ak! Blümlesengen behagede ham ikke meer som tilforn. Intet behagede ham; han saae kun hende, og sin grændselose Ulykke: derfor vilde han flygte, og igjen begive sig til fremmede, ukjendte Lande.

Han satte sig paa Elmebænken, hvor Christel første Gang havde løftet den svære Byrde for ham, som han bar fra Fichtelbjerget til Blümlesheim. —

Hvor forandret var Alting siden den Tid! Da lød fra Engen det gamle Raab:

Søg Skjul!
Vær snar!
At ei Jægerens Hund Dig ta'er.

Dengang trøstede han Christel, som tænkte paa en bedre Fremtid. —

Tie, tie, du smerteligsøde Raab! Thi Caspar seer bestandig stivt paa Jorden, og mærker ikke, at Een sætter sig bedrøvet ved Siden af ham paa Elmebænken. Nu seer han for Fødderne en Skygge ved Siden af hans. Fortrødelig seer han op, da falde hans Øine lige i Christels Øine, og de bankende Hjerter hæve sig, og spørge tause: „Caspar er det Dig?" Christel er det Dig?

„Ak Caspar! Caspar!" raabte endelig Christel, og ilede hen til ham: „kjære Caspar!" og faldt ham om Halsen, og lo, og græd. Og Caspar var som beruset af Salighed. „O Christel, kjære Christel!" raabte han.

„Fader! Fader! Vores Caspar er kommen," raabte hun. Da ilede Walther over Engen, tiltalte Svenden, kjendte ham, og greb heftig og hjertelig hans Hænder: „Min troe Caspar, er det Ham? Er det virkelig Ham?" — Men Christel løb afsted, og raabte høit med jublende Hjerte: „Caspar er kommen! Caspar er kommen!"

XVI.

Madame Walther fulgte med Oberamtmanden efter den Gamle og syntes forlegen; thi den naadige Herre blev rød og bleg, da han saae Christels Glæde og hendes Taarer. Han trak i Madame Walther, og denne trak igjen i sin Mand; men han mærkede intet i sin Glæde. Da traadte Siedler til den glædedrukne Pige, og hviskede: „kjære Froken, glem ikke her for Folk, at De er min Brud."

„Jeg er ikke Deres Brud!" raabte Christel rask og fattet, og Siedler taug forskrækket.

Spadseregjængere og Bekjendte fra Blümlesengen samlede sig om de Jublende. „Caspar! Caspar er der!" istemmede de; men kun Faa vidste egentlig det Skjønne og Glædelige de dermed sagde.

„Hvem er Caspar?" spurgte Arveprindsen, som Trængselen om Elmebænken havde kaldt hid; thi han havde, som han havde lovet, indfunden sig ved Hind- og Lammelegen. Siedler traadte tilbage; men Walther blottede sit Hoved, og sagde: „denne Mand, naadigste Herre, er den Caspar, som jeg allerede saa længe ventede, og om hvem jeg allerede ved Handelen om Fabriken fortalte Deres Høihed."

Fyrsten saae stivt paa Ynglingen, og da denne med Frihed og Rolighed boiede sig for ham, og hans skjønne brune Lokker rullede ned paa hans

Skuldre, da hans Øie fast og klart mødte Fyrstens Blik, behagede den smukke Mand ham, og han sagde: „Vil Han blive i vort Land, og blive en lige saa vakker Borger, som han før var en vakker Svend hos Mester Walther?"

„Ærlig og flittig, glad og nyttig," svarede Caspar.

„Bravo!" raabte Fyrsten, og gik til Ungdommens Leeg. Men Mængden tænkte paa Caspar og Christel, og gjentog: „Caspar skal have den smukke Christel. Oberamtmanden vil tage Christel fra ham!" — Fyrsten vendte sig igjen om, og saae paa det skjønne Par. Christels og Caspars opløftende Glæde rørte ham. „Dersom det gjør Eder lykkelige," sagde han, „og dersom det er Mester Walthers Villie, saa bliver et Par, det smukkeste i Landet; og jeg kommer til Bryllupet. — De, kjære Herr Oberamtmand, har vist ikke noget at invende?"

„Nei! Deres Høihed," svarede Siedler bleg og traadte tilbage.

„Folg De med mig," sagde Fyrsten i det han gik bort, „for ikke at forstyrre de Lykkeliges Glæde."

Walther og Christel toge deres Gjæst under Armen, og ilede til Fabriken; Madame Walther kunde ikkun langsomt følge efter, hun var ganske aandeløs. Paa Blømlesengen lød det endnu bestan-

digt: „Caspar er kommen!“ Og de unge Drenge bare hans Vadsæk efter ham.

XVII.

Da de vare traadte ind i Walthers Stue, løb Faderen ned i Kjelderen og hentede af den bedste Viin. Christel tog et skjønt slebet Bæger ud af Skabet. Gjæsten maatte sætte sig ned ved den friske Drik: men hans Hjerte var opfyldt af Glædes-Taarer, der faldt ned i Bægeret. Christel tørrede hans glødende Pande, og strøg de brune Lokker tilside.

„Nu maa Han drikke, og hvile sig Caspar! Jeg har meget at fortælle Ham, meget, meget,“ sagde den gamle Walther.

Neppe havde Ynglingen fattet sig, førend Walther førte ham omkring i Huset, og i Syderiet. Caspar roste Indretningen og Rigdommen overalt. „Ja! giv han kun Tid,“ sagde den utaalmodige Gamle, og kunde neppe skjule sig meer.

Nu gik det over den rummelige Gaard, ind i Grønsæbe-Fabriken. Caspar forundrede sig, og hans Øine skinnede af Glæde over Fabrikens Anlæg. „En Fyrste kan dog anvende meget derpaa,“ meente han, thi han troede, at Walther var Opsynsmand over den store Fabrik.

Overalt spurgte Mester Walther: „hvorledes behager det Ham, kjære Caspar? — Er det efter Hans Sind?" Og han klappede i Hænderne, naar Caspar raabte: „Ja tilvisse, Mester Walther, det er fyrsteligt, og meget klogt indrettet." De traadte ind i det forrige Slot, og stege op af Trapperne. Caspar maatte besee Værelserne, og beundrede igjen den skionne Indretning.

Endelig kom de til Hjørneværelset, og Walther tog Nøglen frem til Skabet. Deri laae elleve hundrede Gylden i blanke Caroliner, og mange Papirer. „Nu gjet Han mig engang, hvem Fabriken, det hele Slot, Kammeret, Pengene og denne Seng tilhører?" sagde den Gamle.

„Fyrsten, Mester Walther."

„Fyrsten? Jh Gud fri os! Nei!"

„Dog ikke Ham, Mester?"

„Nei Ham! Caspar Fröhlich! Her er de hundrede Caroliner, som Han lod ligge hos mig, istedet for de blanke Stene fra Fichtelbjerget. Disse kunde hans tyvagtige Kammerat ikke stjæle. De have bragt Ham en rig Velsignelse, og mig have de gjort velhavende."

Walther taug nu en Tid, da han havde faaet Hemmeligheden fra Hjertet, og saae paa Caspar. Da greb han den Forbausedes Haand, og talte videre: „Da Han dengang, som et Sendebud fra Himlen, hialp mig, sagde jeg til Ham: Caspar!

var jeg en rig Mand, saa deelte jeg med Ham; nu er Han selv bleven rig, men jeg vil dog gjøre ham til den rigeste Mand i Blümlesheim. — Er Han endnu ugift?"

„Ja," sagde Caspar, og forstod endnu bestandig ikke Mester Walther; men det sidste Spørgsmaal jagede alt Blodet til hans Hjerte.

„Nu," sagde Walther, og trykkede begge hans Hænder, „Caspar, jeg vil give Ham min gode, fromme, dydige Christel til Kone."

„O, Mester Walther!" raabte Ynglingen og saae kjærligt bedende paa den blomstrende Jomfrue.

„Kjæreste Caspar!" sagde Christel hurtig, „jeg vil ikke elske nogen Anden i den hele Verden end Ham!"

Mester Walther holdt Begges Hænder, og sagde smilende: „Værer nu rolige, kjære Børn; stille i Hjertets Dyb blive og voxe Eders Glæde! Denne Dag skal være den herligste i mit Liv. Moder skal jeg faae glad med at Fyrsten kommer til Bryllupet, at Christel bestandigen skal bære det opflettede Haar, og at Caspar skal lade sig kalde Herr Fröhlich.

Caspar og Christel stode i Hjørnevinduet, da Folk fra Blümlesengen, smykkede med Palmer, gik ind i Staden. Begge kunde ikke tale; de saae enten frem for sig, eller i hinandens aabne Øine og Hjerter. Da tog Christel en Palmegren og sagde:

„hellig fremfor alle andre Dage skal Palmesøndagen være mig!" og Caspar sagde: „paa Palmesøndagen haaber jeg engang at opstaae!"

Blomsterengen blev stille, og Larmen bag Fabriken taug lidt efter lidt; Ensomheden og Stilheden rundt omkring greb og hævede deres Sind. Caspar trykkede den blomstrende Jomfrue til sit Bryst; hun kyssede hans brune Kinder og Himlen sank, for deres Blik, i tusinde Stjerner ned til Jorden!

Af det uforfængelige Borgerliv har jeg laant disse den muntre Lykkes Billeder. Gyldne Middelstand! Du er det glade Livs og Poesiens altid rige Kilde. Hvorfor gaaer Kunstneren kold forbi Dig, du klare Bæk! til det store Havs øde Kyster, og hvorfor bryder han ikke Blomsterne ved Din ubemærkede Bred?

Biographie og Characteristik.

Den, i sin Tid, vidtberømte gamle Maler Francesco Francias mærkværdige Død.

(Udaf: Herzensergießungen eines kunstliebenden Klosterbruders.)

Ligesom den Tidspunkt, hvori Videnskaberne og Lærdommen igjenfødtes, frembragte de mest omfattende,

som Mennesker mærkværdigste og af Aand kraftfuldeste Mænd; saaledes blev ogsaa den Periode, hvori Malerkunsten, som en Phønix, gik frem af sin i lang Tid hvilende Aske, betegnet ved de mest ophøiede og ædleste Mænd i Kunsten. Det kan anseés som Kunstens sande Heltealder, og man kunde (som Ossian) sukke over, at denne Heltetids Kraft og Storhed nu er bortflygtet fra Jorden. Mange opstode paa mange Steder, og hævede sig ganske ved egen Styrke: deres Liv og deres Arbeider vare af Vigtighed, og vel den Umage værd at blive opbevarede til Efterverdenen i udførlige Krøniker, som de, vi endnu besidde fra Kunstens daværende Tilbederes Hænder; og deres Aand var saa ærværdig, som deres skjæggede Hoveder endnu ere os, dem vi med Ærbødighed betragte i de herlige Samlinger af deres Portraiter. Der hendte under dem usædvanlige og for mange nu utrolige Ting, fordi den Enthusiasmus, der nu som en svag Lampe blusser i faa enkelte Hjerter, i hiin gyldne Tid opflammede hele Verden. Den vanartete Efterslægt omtvivler eller beleer mangen troværdig Historie fra disse Tider som Eventyr, fordi den guddommelige Gnist ganske er bortvegen fra dens Sjel. En af de mærkværdigste Historier af denne Art, som jeg aldrig har kunnet læse uden Forundring, og som mit Hjerte dog aldrig er ført i Fristelse til at omtvivle, er Historien om den ældgamle Maler Francesco Francias Død.

Denne Francesco var født af ringe Haandværksfolk i Bologna, men havde ved sin utrættelige Flid, og sin bestandigt høiere stræbende Aand svungen sig op til Ærens høieste Spidse. I hans Ungdom var han først hos en Guldsmed, og han formede saa kunstige Sager i Guld og Sølv, at de satte enhver, som saae dem, i Forundring. Ogsaa skjar han længe Stemplerne til alle Skuepenge, og alle Fyrster og Hertuger i Lombardiet satte en Ære i at lade sig afbilde af hans Gravstikke, paa deres Mynter. Thi den Tid var endnu ikke forbi, da alle Landets Fornemme og Medborgere ved deres bestandige og høitlydende Bifald formaaede at gjøre den fædrelandske Kunstner stolt. Uendelig mange fyrstelige Personer kom igjennem Bologna og forsømte ikke at lade Francesco tegne, og derefter skjære og præge deres Portraiter i Metal.

Men Francescos evig bevægelige, fyrige Aand stræbte efter en nye Mark til at arbeide paa, og jo meer hans Ærgjerrighed blev mættet, desto utaalmodigere blev han efter at aabne sig en ganske nye, endnu ubetraadt Bane til Roes. Allerede fyrgetyve Aar gammel traadte han i en nye Kunsts Skranker; han øvede sig med uovervindelig Taalmodighed i at bruge Penselen og henvendte sin hele Eftertanke paa Kompositionens Studium i det Store, og paa Farvernes Effekt. Og det var overordentligt, hvor hastigt det lykkedes ham at frem-

bringe Værker, som satte hele Bologna i Forundring. Han blev virkelig en fortrinlig Maler; thi om han ogsaa havde flere Medbeilere, og selv den guddommelige Raphael paa den Tid arbeidede i Rom, saa kunde man dog med Rette regne hans Værker til de fornemste. Visselig er Skjønheden i Kunsten ikke heller noget saa fattigt og usselt, at eet Menneskes Levetid skulde kunne udtømme den, og dens Besiddelse er intet Lod, som alene falder paa een Udvalgt: dens Lys deler sig meget meer i tusinde Straaler, hvis Gjenskin paa mangfoldige Maader bliver kastet tilbage fra de store Kunstnere, som Himlen har sat i Verden, til vort henrykte Øie.

Francesco levede just i den første Generation af de ædle italienske Kunstnere, som nøde saa meget desto større og almindeligere Agtelse, som de stiftede et nyt og glimrende Rige; og i Lombardiet var just han Stifteren, og ligesom den første Regent i dette nygrundede Herredømme. Hans duelige Haand fuldendte en utallig Mængde af herlige Malerier, som ikke alene gik gjennem hele Lombardiet, hvor ingen Stad vilde lade sig sige paa, at den ikke i det mindste ejede en Prøve af hans Arbeide, men ogsaa til Italiens andre Egne, og forkyndte alle Øine, som vare saa lykkelige at betragte dem, høit hans Priis. De italienske Fyrster og Hertuger stræbte efter at besidde Billeder af ham og fra alle Sider strømmede Lovtaler til ham. Reisende for-

plantede hans Navn alle Steder, hvor de kom hen, og deres Tales smigrende Gjenlyd lød tilbage i hans Øre. Bolognesere, som besøgte Rom, priste deres fædrenelandske Kunstner for Raphael, og denne, som ogsaa havde seet og beundret Noget fra hans Pensel, beviste ham i Breve, med den ham ejendommelige milde Huldsalighed, sin Agtelse og Hengivenhed. Den Tids Skribentere kunne ikke afholde sig fra at indflette hans Roes i alle deres Værker, de vende Efterverdenens Øine paa ham, og fortælle med vigtig Mine, at han blev ædret som en Helgen. En af dem *) er endog saa forvoven at skrive, at Raphael ved Synet af hans Madonnaer, havde forladt den Tørhed, som endnu klebede ved ham fra Peruginos Skole, og havde antaget en større Stiil.

Hvad kunde disse gjentagne Slag have for anden Virkning paa vores Franceseos Gemyt, end at hans levende Aand hævede sig op til den ædleste Kunstnerstolthed, og at han begyndte at troe paa en himmelsk Genius i sit Indre. Hvor finder man nu denne ophøiede Stolthed? Forgjæves søger man den mellem vor Tids Kunstnere, hvilke vel ere forfængelige over sig selv, men ikke stolte af deres Kunst.

Raphael var af alle samtidige Malere den eneste, som han maaskee lod gjelde for sin Medbeiler. Han havde imidlertid aldrig været saa lykkelig at

*) Cavazzone.

see et Billede fra hans Haand, thi han var i sin Levetid ikke kommen langt fra Bologna. Dog havde han efter mange Beskrivelser i sine Tanker gjort sig et fast Billede om Raphaels Maneer, og overbeviist sig om, ved dennes beskedne og meget høflige Tone imod ham i hans Breve, at han selv i de fleste Hensseender kom ham nær, og i flere maaskee havde bragt det endnu videre. Hans høie Alder var det forbeholden med egne Øine at see et Billede af Raphael.

Ganske uventet modtog han et Brev fra ham, hvori denne meddelte ham den Efterretning, at han just havde fuldendt et Altermalerie af den hellige Cecilia, hvilket var bestemt for den hellige Johannes Kirke i Bologna: og derhos skrev han, han vilde sende Stykket til ham, som hans Ven, og bad, at han vilde vise ham den Tieneste, at lade det behørigt opstille paa sit Sted, og, dersom det var bleven nogensteds beskadiget paa Reisen, eller han ellers i Billedet selv blev nogen Forseelse eller Feil vaer, da overalt som Ven at hjælpe efter og forbedre. Dette Brev, hvori Raphael selv ydmyg gav ham Penselen i Hænderne, satte ham ud af sig selv, og han kunde neppe oppebie Billedets Ankomst. Han vidste ikke hvad der forestod ham.

Engang, da han fra et Ærinde kom hjem, ilede hans Discipel ham imøde, og fortalte ham med stor Glæde, at Maleriet fra Raphael imidlertid var ankommen, og at de havde opstilt det i hans Arbeids-

værelse i det skjønneste Lys. Francesco styrtede ude af sig selv derind.

Men hvorledes skal jeg for den nuværende Verden skildre de Følelser, som sønderrevne denne overordentlige Mands Indre ved Synet af dette Billede. Han var tilmode som En maatte være det, der vilde omfavne sin, fra Barndommen af, fra sig bortfjernede Broder, og istedet for denne paa eengang saae en Lysets Engel for sine Øine. Hans Sjel var gjennemboret; det forekom ham, som om han i sit Hjertes Sønderknuselse sank i Knæe for et høiere Væsen. Som vort af Torden stod han der; hans Disciple trængte sig omkring den gamle Mand, holdt ham, spurgte ham hvad der skadte ham, og vidste ikke hvad de skulde troe.

Han var nu kommen lidt til sig selv igjen, og saae bestandigen stivt paa det guddommelige Billede. Hvor var han paa eengang sunken fra sin Høide! Hvor svært maatte han bøde for den Synd altfor formastelig at have villet hæve sig til Stjernerne, og ærgjerrig at have sat sig over ham, den uefterlignelige Raphael! Han slog sig for sit graae Hoved, og græd bittre, smertelige Taarer over at han havde bortødslet sit Liv i ærgjerrig og forfængeligt Arbeide, og kun derved gjort sig selv slettere, og at han nu endelig, Døden nær, med aabnede Øine, maatte see tilbage paa sit hele Liv, som paa et elendigt ufuldendt Fuskerie. Han hævede, med den hellige Ceci-

lias oploftede Aasyn, ogsaa sine Blikke, og viste Himlen sit saarede, angerfulde Hjerte, og bad ydmyget om Tilgivelse.

Han følte sig saa svag, at hans Disciple maatte bringe ham til Sengs. Ved at gaae ud af Værelset faldt nogle af hans Malerier, og fornemmelig hans døende Cecilia, som endnu hang der, ham i Øinene, og han forgik næsten af Smerte.

Fra den Tid af var hans Gemyt i en bestandig Forvirring, og man mærkede næsten stedse en vis Aandsfraværelse hos ham. Alderdommens Svagheder og Aandens Udmattelse, som saa længe ved Skabelsen af tusinde Slags Skikkelser havde levet i bestandig anstrenget Virksomhed, kom til for at ryste hans Sjels Grundvold. Alle de uendelig mangfoldige Billeder, som hidtil havde bevæget sig for hans maleriske Sands, og, i Farver og Linier, paa Lærredet vare gaaede over til Virkelighed, foere nu med fortrukne Træk gjennem hans Sjel, og vare de Plageaander, som ængstede ham i hans Feberhede. Førend hans Disciple vidste af det, fandt de ham død liggende i Sengen.

Saaledes blev denne Mand først ret stor derved, at han følte sig saa lille mod den himmelske Raphael. Ogsaa har Kunstens Genius forlængst sat ham i de Indviedes Tal, og omgivet hans Hoved med den Glorie, der tilkommer ham som en ægte Martyrer for Kunst-Enthusiasmen.

Den ovenforstaaende Fortælling, om Francesco

Francias Død, har den gamle Vasari, i hvem Kunstens Stamfædres Aand endnu boede, overleveret os. De kritiske Hoveder, som ligesaalidt kunne eller ville troe paa alle overordentlige Aander, som paa overnaturlige Underværker, og som gjerne vilde opløse den hele Verden i Prosa, spotte over Kunstens gamle Kronikeskrivers Eventyr og fortælle dristigt, at Francesco Francia er død af Gift.